

کتابخانه
وزارت
فرهنگ

سنة

۷۵۵۳

- ۱ - جهری در وصف شرب
- ۲ - خواجه نصیر در وصف لاشه
- ۳ - جلال الدین عبدالرزاق در وصف جام
- ۴ - خواجه کریم در وصف جام
- ۵ - رامی پردی
- ۶ - جلال الدین سرخس
- ۷ - کرامت الدین در وصف جام
- ۸ - سید ذوالفقار در وصف جام
- ۹ - میرزا جلالی
- ۱۰ - قصیده متکلم
- ۱۱ - - - -
- ۱۲ - قصیده

Handwritten notes in Persian script, including the word 'قصیده' (Qasida).

Handwritten numbers and text in red ink: ۲۱ - ۱, ۲۴, ۲۵.

۷۰۸۲

۴۴
۷۵۵۳

قصیده منتخب اشعار
فارسی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

کتاب منتخب اشعار از جلالی

مؤلف

مترجم

شماره قفسه ۴۴

شماره ثبت کتاب ۷۵۵۳

جمهوری اسلامی ایران

۷۵۵۳

- ۱ - جهری در وصف شرب
- ۲ - خزائن شریع در وصف لاشه
- ۳ - جلال الدین علیزاده در وصف جام
- ۴ - نور جهری در وصف جام
- ۵ - رامی در وصف جام
- ۶ - جلال الدین در وصف جام
- ۷ - نوادین اشراق در وصف جام
- ۸ - سید ذوالفقار در وصف جام
- ۹ - جهری در وصف جام
- ۱۰ - قصیده مناسبت جام
- ۱۱ - قصیده مناسبت جام
- ۱۲ - قصیده مناسبت جام

قصیده

۴۴
۷۵۵۳

قصیده مناسبت اشعار
فارسی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

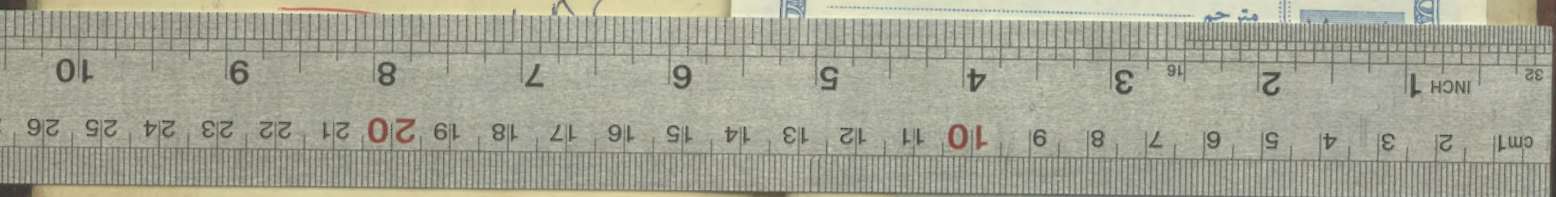
کتاب: قصیده مناسبت اشعار فارسی

مؤلف: _____

مترجم: _____

شماره ثبت کتاب: _____

جمهوری اسلامی ایران

۷۵۵۳

- ۱ - جهری در وصف شرب
- ۲ - خزائن شریع در وصف لایحه
- ۳ - جلال الدین عبدالرزاق در وصف عام
- ۴ - نور جبر کرام در وصف عام
- ۵ - رمانی در وصف
- ۶ - دل البیخ سرقتی
- ۷ - نوامیس انشراح در البیخ و اعصه
- ۸ - سید و الفقار در وصف انشراح و سرقت
- ۹ - مرعاجی
- ۱۰ - قصیده تنکب مرغ
- ۱۱ - - - -
- ۱۲ - قصیده

عبد

۷-۸۴
۳۱-۳۴

۴۴
۷۵۵۳

قصیده تنکب اسفار
ناری

۴۴

کتابخانه مجلس شورای اسلامی		 جمهوری اسلامی ایران شماره ثبت کتاب
کتاب: <u>قصیده تنکب اسفار</u>		
مؤلف		
مترجم		
شماره قفسه	۴۴	
		۷۵۵۳

٤٩ - ٤٨ - ٤٧ - ٤٦ - ٤٥ - ٤٤ - ٤٣ - ٤٢ - ٤١ - ٤٠ - ٣٩ - ٣٨ - ٣٧ - ٣٦ - ٣٥ - ٣٤ - ٣٣ - ٣٢ - ٣١ - ٣٠ - ٢٩ - ٢٨ - ٢٧ - ٢٦ - ٢٥ - ٢٤ - ٢٣ - ٢٢ - ٢١ - ٢٠ - ١٩ - ١٨ - ١٧ - ١٦ - ١٥ - ١٤ - ١٣ - ١٢ - ١١ - ١٠ - ٩ - ٨ - ٧ - ٦ - ٥ - ٤ - ٣ - ٢ - ١ - ٠ - ١ - ٢ - ٣ - ٤ - ٥ - ٦ - ٧ - ٨ - ٩ - ١٠ - ١١ - ١٢ - ١٣ - ١٤ - ١٥ - ١٦ - ١٧ - ١٨ - ١٩ - ٢٠ - ٢١ - ٢٢ - ٢٣ - ٢٤ - ٢٥ - ٢٦ - ٢٧ - ٢٨ - ٢٩ - ٣٠ - ٣١ - ٣٢ - ٣٣ - ٣٤ - ٣٥ - ٣٦ - ٣٧ - ٣٨ - ٣٩ - ٤٠ - ٤١ - ٤٢ - ٤٣ - ٤٤ - ٤٥ - ٤٦ - ٤٧ - ٤٨ - ٤٩ - ٥٠ - ٥١ - ٥٢ - ٥٣ - ٥٤ - ٥٥ - ٥٦ - ٥٧ - ٥٨ - ٥٩ - ٦٠ - ٦١ - ٦٢ - ٦٣ - ٦٤ - ٦٥ - ٦٦ - ٦٧ - ٦٨ - ٦٩ - ٧٠ - ٧١ - ٧٢ - ٧٣ - ٧٤ - ٧٥ - ٧٦ - ٧٧ - ٧٨ - ٧٩ - ٨٠ - ٨١ - ٨٢ - ٨٣ - ٨٤ - ٨٥ - ٨٦ - ٨٧ - ٨٨ - ٨٩ - ٩٠ - ٩١ - ٩٢ - ٩٣ - ٩٤ - ٩٥ - ٩٦ - ٩٧ - ٩٨ - ٩٩ - ١٠٠ - ١٠١ - ١٠٢ - ١٠٣ - ١٠٤ - ١٠٥ - ١٠٦ - ١٠٧ - ١٠٨ - ١٠٩ - ١١٠ - ١١١ - ١١٢ - ١١٣ - ١١٤ - ١١٥ - ١١٦ - ١١٧ - ١١٨ - ١١٩ - ١٢٠ - ١٢١ - ١٢٢ - ١٢٣ - ١٢٤ - ١٢٥ - ١٢٦ - ١٢٧ - ١٢٨ - ١٢٩ - ١٣٠ - ١٣١ - ١٣٢ - ١٣٣ - ١٣٤ - ١٣٥ - ١٣٦ - ١٣٧ - ١٣٨ - ١٣٩ - ١٤٠ - ١٤١ - ١٤٢ - ١٤٣ - ١٤٤ - ١٤٥ - ١٤٦ - ١٤٧ - ١٤٨ - ١٤٩ - ١٥٠ - ١٥١ - ١٥٢ - ١٥٣ - ١٥٤ - ١٥٥ - ١٥٦ - ١٥٧ - ١٥٨ - ١٥٩ - ١٦٠ - ١٦١ - ١٦٢ - ١٦٣ - ١٦٤ - ١٦٥ - ١٦٦ - ١٦٧ - ١٦٨ - ١٦٩ - ١٧٠ - ١٧١ - ١٧٢ - ١٧٣ - ١٧٤ - ١٧٥ - ١٧٦ - ١٧٧ - ١٧٨ - ١٧٩ - ١٨٠ - ١٨١ - ١٨٢ - ١٨٣ - ١٨٤ - ١٨٥ - ١٨٦ - ١٨٧ - ١٨٨ - ١٨٩ - ١٩٠ - ١٩١ - ١٩٢ - ١٩٣ - ١٩٤ - ١٩٥ - ١٩٦ - ١٩٧ - ١٩٨ - ١٩٩ - ٢٠٠ - ٢٠١ - ٢٠٢ - ٢٠٣ - ٢٠٤ - ٢٠٥ - ٢٠٦ - ٢٠٧ - ٢٠٨ - ٢٠٩ - ٢١٠ - ٢١١ - ٢١٢ - ٢١٣ - ٢١٤ - ٢١٥ - ٢١٦ - ٢١٧ - ٢١٨ - ٢١٩ - ٢٢٠ - ٢٢١ - ٢٢٢ - ٢٢٣ - ٢٢٤ - ٢٢٥ - ٢٢٦ - ٢٢٧ - ٢٢٨ - ٢٢٩ - ٢٣٠ - ٢٣١ - ٢٣٢ - ٢٣٣ - ٢٣٤ - ٢٣٥ - ٢٣٦ - ٢٣٧ - ٢٣٨ - ٢٣٩ - ٢٤٠ - ٢٤١ - ٢٤٢ - ٢٤٣ - ٢٤٤ - ٢٤٥ - ٢٤٦ - ٢٤٧ - ٢٤٨ - ٢٤٩ - ٢٥٠ - ٢٥١ - ٢٥٢ - ٢٥٣ - ٢٥٤ - ٢٥٥ - ٢٥٦ - ٢٥٧ - ٢٥٨ - ٢٥٩ - ٢٦٠ - ٢٦١ - ٢٦٢ - ٢٦٣ - ٢٦٤ - ٢٦٥ - ٢٦٦ - ٢٦٧ - ٢٦٨ - ٢٦٩ - ٢٧٠ - ٢٧١ - ٢٧٢ - ٢٧٣ - ٢٧٤ - ٢٧٥ - ٢٧٦ - ٢٧٧ - ٢٧٨ - ٢٧٩ - ٢٨٠ - ٢٨١ - ٢٨٢ - ٢٨٣ - ٢٨٤ - ٢٨٥ - ٢٨٦ - ٢٨٧ - ٢٨٨ - ٢٨٩ - ٢٩٠ - ٢٩١ - ٢٩٢ - ٢٩٣ - ٢٩٤ - ٢٩٥ - ٢٩٦ - ٢٩٧ - ٢٩٨ - ٢٩٩ - ٣٠٠ - ٣٠١ - ٣٠٢ - ٣٠٣ - ٣٠٤ - ٣٠٥ - ٣٠٦ - ٣٠٧ - ٣٠٨ - ٣٠٩ - ٣١٠ - ٣١١ - ٣١٢ - ٣١٣ - ٣١٤ - ٣١٥ - ٣١٦ - ٣١٧ - ٣١٨ - ٣١٩ - ٣٢٠ - ٣٢١ - ٣٢٢ - ٣٢٣ - ٣٢٤ - ٣٢٥ - ٣٢٦ - ٣٢٧ - ٣٢٨ - ٣٢٩ - ٣٣٠ - ٣٣١ - ٣٣٢ - ٣٣٣ - ٣٣٤ - ٣٣٥ - ٣٣٦ - ٣٣٧ - ٣٣٨ - ٣٣٩ - ٣٤٠ - ٣٤١ - ٣٤٢ - ٣٤٣ - ٣٤٤ - ٣٤٥ - ٣٤٦ - ٣٤٧ - ٣٤٨ - ٣٤٩ - ٣٥٠ - ٣٥١ - ٣٥٢ - ٣٥٣ - ٣٥٤ - ٣٥٥ - ٣٥٦ - ٣٥٧ - ٣٥٨ - ٣٥٩ - ٣٦٠ - ٣٦١ - ٣٦٢ - ٣٦٣ - ٣٦٤ - ٣٦٥ - ٣٦٦ - ٣٦٧ - ٣٦٨ - ٣٦٩ - ٣٧٠ - ٣٧١ - ٣٧٢ - ٣٧٣ - ٣٧٤ - ٣٧٥ - ٣٧٦ - ٣٧٧ - ٣٧٨ - ٣٧٩ - ٣٨٠ - ٣٨١ - ٣٨٢ - ٣٨٣ - ٣٨٤ - ٣٨٥ - ٣٨٦ - ٣٨٧ - ٣٨٨ - ٣٨٩ - ٣٩٠ - ٣٩١ - ٣٩٢ - ٣٩٣ - ٣٩٤ - ٣٩٥ - ٣٩٦ - ٣٩٧ - ٣٩٨ - ٣٩٩ - ٤٠٠ - ٤٠١ - ٤٠٢ - ٤٠٣ - ٤٠٤ - ٤٠٥ - ٤٠٦ - ٤٠٧ - ٤٠٨ - ٤٠٩ - ٤١٠ - ٤١١ - ٤١٢ - ٤١٣ - ٤١٤ - ٤١٥ - ٤١٦ - ٤١٧ - ٤١٨ - ٤١٩ - ٤٢٠ - ٤٢١ - ٤٢٢ - ٤٢٣ - ٤٢٤ - ٤٢٥ - ٤٢٦ - ٤٢٧ - ٤٢٨ - ٤٢٩ - ٤٣٠ - ٤٣١ - ٤٣٢ - ٤٣٣ - ٤٣٤ - ٤٣٥ - ٤٣٦ - ٤٣٧ - ٤٣٨ - ٤٣٩ - ٤٤٠ - ٤٤١ - ٤٤٢ - ٤٤٣ - ٤٤٤ - ٤٤٥ - ٤٤٦ - ٤٤٧ - ٤٤٨ - ٤٤٩ - ٤٥٠ - ٤٥١ - ٤٥٢ - ٤٥٣ - ٤٥٤ - ٤٥٥ - ٤٥٦ - ٤٥٧ - ٤٥٨ - ٤٥٩ - ٤٦٠ - ٤٦١ - ٤٦٢ - ٤٦٣ - ٤٦٤ - ٤٦٥ - ٤٦٦ - ٤٦٧ - ٤٦٨ - ٤٦٩ - ٤٧٠ - ٤٧١ - ٤٧٢ - ٤٧٣ - ٤٧٤ - ٤٧٥ - ٤٧٦ - ٤٧٧ - ٤٧٨ - ٤٧٩ - ٤٨٠ - ٤٨١ - ٤٨٢ - ٤٨٣ - ٤٨٤ - ٤٨٥ - ٤٨٦ - ٤٨٧ - ٤٨٨ - ٤٨٩ - ٤٩٠ - ٤٩١ - ٤٩٢ - ٤٩٣ - ٤٩٤ - ٤٩٥ - ٤٩٦ - ٤٩٧ - ٤٩٨ - ٤٩٩ - ٥٠٠ - ٥٠١ - ٥٠٢ - ٥٠٣ - ٥٠٤

V 883

4.2 76
29

29

مجلس تصانیف و کتب
کتابخانه ملی ایران
تاسیس ۱۳۰۲

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

نصفه است
برای آن که در این
نصفه است

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله
والحمد لله رب العالمين

برای شکر
سید شکر
یک مائز صفت خدا
۱۰۰

178

A circular purple stamp, likely a library or ownership mark, featuring a cross and a bird, possibly a phoenix or a similar mythical creature, within the cross's arms.

178

[illegible]

$\frac{1}{\sqrt{2}}$

$$\begin{array}{r} 1.59 \\ 1.59 \\ \hline 1.59 \end{array}$$

A circular library stamp from the University of Michigan Library. The text "UNIVERSITY OF MICHIGAN" is arranged in a circle around the top, and "LIBRARY" is at the bottom. In the center, the date "1900" is printed. The stamp is slightly faded and has a textured appearance.

جوہری در وصف شراب کو بہ

چون صبح برکش علم داد و پریشان
زبان پیش کاشاب سر از کوه بزنه
ان باد بوز سر و کس کاشاب
میا غلغله و در در خواب و فروغ دل
اصغر سنا و غفر بر در و احسن
هضم طعام و نفی غم و بایه نشاط
و اندک باده افکند کنز کنش از این
در جرم او دهن کند تقویت ملک
خورشید و تابش بر رخ و فرما ده
ان می که گز نه چو برادر ز عکس او
وان می که گز نه بجز در در هم چنین
موشن شود زویدن او وید چنین

کرد و ز طمع او دل غمگن شادمان
 آینه بخت بود آب ناروان
 چون ز دوزخ زد سودش بر دهنیان
 و ز خرمی نشاط دل آرد چرخ غفران
 آن پارس بند صحبت و دیدار درستان
 پی می هر آنکه رش سوراخ و بوستان
 معراج بند ریخ بود باده به کام
 بر کشتی مراو بود باده باده بان
 نوریت به تغیر و ناریت به جان
 از آرمینان طلبه ریخ میهان
 سیم رخ که ز خجالت خود مشک ایران
 در حال سوی باضر آید ز قیروان
 ما را خدای وعده بهی و دود دربان
 چون تیغ افشاید زند صبح چرخان
 نوشد که صبح با خنده اکیان

[illegible][illegible]

بعد از آنکه خود را در حال چکش پیش بروم
 شد که خود را در حال چکش پیش بروم
 از زور لاله در میانه می خورد و بر ناله می کشد
 به چشم زلزل از زور لاله می کشد
 سنگ را در دق می کشد و بر ناله می کشد
 به جان لاله از زور لاله می کشد
 در اول چکش می کشد و بر ناله می کشد
 آتش شایع از زور لاله می کشد
 شایع از زور لاله می کشد
 به جان لاله از زور لاله می کشد

Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of the previous page, mentioning "بسم الله الرحمن الرحيم" (In the name of Allah, the Most Gracious, the Most Merciful).

در حجت او بهر زار بر مان
از زحمت تره و مشکدان
از زحمت عاق آخسان
بر خوان زاسنه که کونه الودان
همان خورشید است و بهمن
در کشور آرزو و چو مسلمان
ایفی صاحب هر یه در بان
رزحبه ملک شاه ایران

«سند»

که دار دخیه با کردون برابر
چو خاکهای نهاده بر روی آذر
زمینش صاف و نقش نور
چو طبع زیرکان هم گرم و هم تر
نور ای او چو جسم ماه انور
کمش آب او هرگز مکه ر

ز ابش رگش برده ایچو آن
 زهر سقش یک مایت خشان
 برهنه کشته دردی همچو درش
 ز خوشتر است پذیرد درش
 بدوزخ نیند میاند از آن رو
 همه آلودگان آیند درو
 خطا کفیم که این کعبه است لیکن
 تو کعبه دیدم که هرگز درو
 در آن کعبه یک سنگ سیاه است
 کفنه اندر سجاده بر آب
 تو دیدی سنگ کعبه بر سر آب
 یک لعبت درواز بهر خدمت
 بجای جدول قبولت درو
 کند مشطی زلف خزان
 سینه که زلف و بلبلان سیر

طراز دوش از القاب شاهای
 سپهر تاج بخش اعظم انابک
 بجز انجمنی جهان بخشی که درون
 چنان که ناز سینی کعبه ناز
 مبارکب و این جای عیون
 دل او معدن جود است و دلش
 همه عسار کنم خضر معاشیش
 سپهرش خاضع و بخشش ماعده

در می که در است در وصف تمام

ای پیکر منور و درخشی چنان
 روشن درون نقه دل کرم را رخسار
 که یک سمنه ریکه در آتش کنی مقام
 با آتش مولد زوز خاک را شاع
 سیاره در نصایق تو هم دیو و هم پیکر
 اوج تو در خضیف و هوای تو در سبوط

در قلوبان طبع دارد
 در قلوبان طبع دارد
 در قلوبان طبع دارد

منشی
 حال
 در قلوبان طبع دارد
 در قلوبان طبع دارد
 در قلوبان طبع دارد

ترکیب از صانع دستغنی از نفس
 با خاک در تواضع و زباده و محترز
 از آبت استقامت ز آبت نظام
 هم دیو با هوا رفعت گرفته انس
 سطح تو ملک سی و هوا بتو پذیر
 از چرخ استقامت از جحر قباب
 در سختت دوزخ دور صحن باغ غنچه
 خاکت طینت تو با آب هم نریخ
 چون که به پیشور از تحت کینه نفس
 از خاک و آب و هوش و باوت زیان
 خال با چشم و دل از آب و آتش
 هر دم که از بکر نفس کرم بر کش
 محوری و تو دفع حرارت کفی تاب
 فلقی فردی زدن و بر دو دمدم
 در آب و آتش زول کرم و چشم تر

پژ

بخ و چهار

چرخت بل نهصد و پنجاه و چهار
 صاحبقران مبارزین صفه عجم
 عاجز که رفعت او نکر دورین
 آبت پیش خجراتیج اردشیر
 پیکان تیره مد پیر موکشف او
 ای در سخن زبان بهشت تیر کاکه
 شطرنج زکار نه حکم کاینات
 کیر بطع عنایت کشته مد حکو
 قلب ملک کشت سناست کجما کند
 هر دم زیر تیر کشف تو مشتری
 شاید که چرخ سرکش گرد و چرخ کمان
 افتاده از کمان تو زه در کمان تیر
 تا که و هم آن کند نقد سبند
 با و انقیم تو سنت ز رخسار من قمر
 جاده تو بر دوام و جلال تو سده ام

چون مقام کرد بهیسه خدایان
 شاه ملک نشان و امیر ملک نشان
 قاهر زور که رقت او عقل خورده و آن
 خاکیت پیش نظر او کلاه لرد و آن
 چون نویسه فروزنده از فرق و آن
 وار و روان زبان به عایه کمان
 سطر زکار نه تو علم کن کمان
 اضر برای انوریت کشته مدح و آن
 رویین منت رحمت و افلاک شرف و آن
 افغان زه بر آرد و از کوشه کمان
 بنده که ز منطقه پیش تو بر میان
 برده زبان بخت آب از رخسار
 تاراه که کشتان بنود راه کشتان
 لیکن کینه ز انجمن تو تو ان
 ملک تو پادشاه و بقایه جا و آن

ای روی رستم بن شب و ربه و بخت و دانه و بخت و دانه و بخت و دانه

راجع بود که درون زنگش صورت عالم
 جهان تشو آید برق و طافه هر دم
 شمع که هر جنبه ز رزم خرد عظم
 در مرکز کیتی طایفه کو هر آوم
 طایفه دولت و ملت سکوه افروخته
 بنام جیش که درون توام غفر عالم
 ز می درایت و صف تو خرد تو عالم
 مسیح را حاکمان را بنیم لطف تو عالم
 با طعنه و میدان زمین تو عالم
 ز مغر که اعدا که زده تن تو عالم
 ز باور و ز افروخته تو عالم
 آب چرخه خورشید باب طایفه تو عالم
 همیشه آید و زنگش عالم باور تو عالم
 نشسته بر کلک حاکمان تو عالم
 ز روزه و شب و سال و غان تو عالم

این شعر را در کتاب
 تاریخ جهان
 در باب
 تاریخ جهان
 در باب
 تاریخ جهان

ز آب آتش معیت طایفه آب درش
 ز روی نافرمانی که آید تو عالم
 دوام دولت و دین رباب تو عالم
 بخت است حق را جام تو عالم
 سپهریت تو که روان و هر رایت تو عالم
 جهان نام تو با تو در زخم تو عالم
 همیشه بر مدد دولت قیام تو عالم
 همیشه بر سر دشمنان تو عالم
 ملک الکام جلال الدین سر قندی فرایه انقیاده متقاطع است چون از صریح آخر
 این شعر را در کتاب
 تاریخ جهان
 در باب
 تاریخ جهان
 در باب
 تاریخ جهان

خستی تو را بستن جهان
 ناکاه شدی زمین که زبان
 ناکاه زد می و من بودم
 ناکاه که زخم بود چنان
 یک دانه دل تو نیست با من
 یک دانه که زخم تو چنان
 رستی زمین و حدیث باشد
 کلاه و دوزخی دستان
 ز سبک کیت را تو کردی
 ز آید بدل بید که زبان
 تو شد می ز زمین و من از تو
 ناکاه شدیم هر دو یکسان
 مولا می توام هم از تو تو عالم
 فریاد خدا کنم ترا جان
 فریاد تو که بر من از تو
 چاه بود پیر و چنان
 آغاز مرا همی بود می
 فرجام و کر چه بود افشان

جزا تو دلم هستی کینه و آرام تو جز مرا نوازان
 از من تو ریده هیچ آه از دلم و در میدان
 از کام دلم بریده کردی کام نام کام و کون چه بود افغان
 اکنون که نهان من ترا شد پیدا از آفتاب تابان
 و اندر غم تو مرا روان شد شیدا و بکام بد سکان
 مغفای می برد با تو در دم **عنه** دو کرم مرا بخت ن
 و آنست که هست روزگار از دلم که ایمنی و نوازان

نوحه من السعاده الخ

ستم کرد است سر و پا سگرم بدل بر دهن رضا و ادم به لبر
 مرا سرشته میداد و چرخ فلش رود و در کار او روزی هر سه
 بنا و دم من اندر که جان نه بدم با شدم هرگز نه یاد
 جفا بر جان من زان نکیند یا به که چون منیت او را یک جفا به
 که رنج و جفا می آید لب بود که بهر پیش کرد در چشم را که ر
 بر او ز سینه دلم ز بهر پیش چه زخم که بهر زوایا می برادر
 سخن و در عکس رویش که بهر سه بر آتش جایی کیسه و چون سندر
 باد

بر او بر شدم قصه خویش فریشت از هر جنا هم جاور
 بر ابرسته شد برق دل من که بهر است یا برقه جفا
 مرا حسه دار باید که ستن که شاد و ز غش در کس را خو
 نهم سر پیش او بر خاک و گویم که او با من نه بدم نه من هم سر
 بهر مددی که از افکاک و درگاه من مثل او هرگز نه و ر
 و لا و لغت وین شاه زکنا که غمگشت جوش در دلاور
 نسلم نزدیک بار و بر صحیفه اگر کرد و من اوستم تر
 توان کردن به جوش عالم را ز درج که بهر منی تو اکنز
 و لا و روی ب ز از شرح سگوش اگر هستی نظم اندر دلاور
 هم آور و در سینه آه زبون را بر و خلق جهان را بهر هم آور
 ضر و بر و خدا و اندر عجب منیت که از حضرت بر و یاد خود بر
 جگر در پکت آنس راه بر ش سر منیت لب او را و جگر در
 ز منم بر کیسه شاد رنج و غصه که چرخ این غصه میخاند منم بر
 کان بر و در کشید این چرخ سندر میا که دلش را که کان بر
 چرخ گشت بهشت آن قرین باش در ز کشتی از ساخل بهیم بر

نوحه من السعاده الخ
 نوحه من السعاده الخ
 نوحه من السعاده الخ

بنخ فخره دانه سخن را
 بجز هر که باشد با سر
 بنهر بر شوم مدح تو خوانم
 و هر برق سخن بر تو نشاند
 کمان کر که بود عیب کمان مبت
 و اگر که در غمت کما کما

سید ذوالعزیز و اله و محبت طر و کس فریاد

پرستان بر سر و دروان کجاست
 کستان با شمشیر بر سر و عجب
 ساپان از سبزه دارد و لایسرا
 رایگان به هم غلامش که زمره از او
 پریشان آمد زخ او تا شد اشک
 سر کس بر سر چه دلد و کربک که گیسام
 ز غفر لهر بر پا رخ او چه کلک من
 و دمان به شمشیر را که ز غفر او
 در میان آمد کسان که به زلف او

بخت کجاست که در غمت کما کما

تا توان کشم چشیش آب او شکر
 ناردان در دیده فرم تو و ظلم در ناردان
 کمان بر دل هر چه بچوب بر جهان
 اسکان قد بخش در و زکار ظلم سوز
 کردان زوگشته سر و دین حق را زو بها
 در جهان چون اوینا عذاب سایه دور

با کین از باز قدش سایه با جازها
 در غولنم از عدل او با رخا جو و ظلم
 توانان شملک و دین را در و در و در
 بر کران آورد با ظلم در میان آورد حق
 در جهان در کجا را در تو پشت ملک و دین
 اینچنان کشت از تو با طهر بخین کشت از تو
 به شان می راز که دیگر که با زبانی تو
 پشت نشاند نام نشسته چون ستم در عهد
 امتحان کرد و است مکت از ملک نظم جهان

تا بایر که کشم چشیش آب او شکر
 زود لم در ناردان در دیده فرم ناردان
 همچو صاحب بر جهان شری بر دل کمان
 روزگار ظلم سوز و قد بخش کاستان
 دین حق را زو بها زوگشته سر و دین
 اصاب سایه در چون اوینا عذاب
 سایه با جازها از باز قدش کین
 با رخا جو و ظلم از عدل او را ز غول
 در میان آورد با ظلم در میان آورد حق
 ای تو پشت ملک دین در کجا را در و دین
 اینچنین کشت از تو با طهر بخین کشت از تو
 کرک کا زبانی تو می راز که دیگر که
 چون ستم در عهد تو شمشیر نشسته
 از ملک نظم جهان کرد و است مکت

بخت کجاست که در غمت کما کما

ایضا این قصیده مثلاً یک مصرع میسر است و بهت و یک کثیر میتوان خواند

بهت قافیه

ای خواجه عظم	خزیده بر جنت	ای زنده معال	صد در بند خیر
ای عادل کرم	بر خیز بر جنت	بر زنده معال	رایت صبح نور
ای پیاپی عالم	ای کج در جنت	ای ملک نوال	توزیب منیر
دستور ملک کین	قدرت چو خلق اول	مصلحتی گاین	ای قیاس کین
فرزند صد اعظم	ای اسمان رفعت	تو ملک را کمال	دست تو چو خورشید
ای خواجه ملک دم	رایت به ملک	دین را بهی حمال	لفظ تو در ج کوه
صدرت چو خلد خرم	یر ز تو بر غفلت	ز بخشش خرم	طبع بهت دیگر
رایت چو هر شان	بهت را بهی چو خرا	در ملک افشاری	لطف تو آب کوثر
ای دست تو چو قلم	ای شایه ز دست	ای چرخ ز زود	ای صاحب ملک فر
این کوهر عظم	از موج بحر کثرت	شربت چون لاله	نغزای قدر کبر
کردم چنان مقسم	کشم بفرست	نظمی خوش و حلل	شعرم بکسر سحر
اوردم لاله هر آن	شعرای لطیف در	خوشتر ز آب جبار	ده نوع خوان
ای خورشید آدم	ای منج سعادت	صد در جنت ناله	در ملک بهت کثر

بیت

جاست فزون صد کم چرخ غلام خرم

بهرت ای ملک هم میباش در جنت

از عمر و ادبستان کو به سپهرینا

ایضا این قصیده مثلاً یک مصرع میسر است و بهت و یک کثیر میتوان خواند

بهت قافیه تمام

نهی دستور دین کثر	نهی در ملک بهت	کرم صف اعظم	حجبه صاحب دین
سعاد بخش مجرب	تو بهی چون شری	نهی کیتی تو خرم	نهی ملک از تو آباد
تو معمور هر کور	نظام زیت و دنیا	تو بهی ای زنده عالم	زوغ انجم در کار
تو چون غله هر کن	معظم شش کاین	وزیر عالم عادل	جایزه سبزه دین
زکر و دین کثرت بر	بود اوصاف اعلا	اساس دولت حکم	جانب کسند کرد
ز جنت حضرت خشر	سکونت در جهان	کرم در دار تو غم	نهی جسم جهان را
تو هر شرف انور	وزارت را تو بهی	صیبرت عیب را محرم	کف تو معدن احسان
تو شمع هدیه روشن	تو در شمع کین	سرایت تخت را منزل	دست تو خردن شان
ز رایت در جلال خور	برکت از رسد خور	تو بهی در حکم چون صدم	تو بهی در عدل نور
ز لطف در جنت کثر	کف دست عطا	تو بهی هر خسته را هم	تو بهی هر درد را دور

یک در با ویتان دوم در آید
 کند در کون اسلام و بند و ترس
 یکم پانز همت هم پیه ای نصرت
 رباید محش از کفر هم برادر مشر از دین
 یک مصباح آینه هم در فروزنده
 سانس خسته روز و شب کند شب بیدار
 یک سیم رخ را دیده و دم غریب را کرد
 ای شاه روزید چار حضرت چار یار
 یک ستمش الفجر هم در آید جاسر
 ساری ساخته بود در آینه کان را
 یکم چون مشر ترانهم هم چون ماه نطقه
 زلفش ان برد زینت زلف آن غریب
 یکم تجا آذر هم سیاره از هر
 ایکشته مرا خضر چار انواع آیت
 یکم اوزده با هم اندر زده عالم

سویک در زمین با هر چهارم بر ملک کین
 خند بر تارک وینم کشر در دیده این
 سویک از سر ملکین چهارم سره مکان
 کش یک بخش از خا زینا می جوید زند
 سویک چشمه جوان چهارم لاله نغمه
 حاش کشته همواره مد کش نقشه جادیا
 سویک ریشیر رهینه چهارم بنیر از دین
 ایران کا هر مندر شریط شاد و تین
 سویک زهر خینا که چهارم تیر بخان
 چار آت نیز بند چار کشک و کین
 سویک چون ملک در که چهارم چون ملک در بان
 زندان شو اوک زینت ان کند
 سویک تبه اخضر چهارم روزه رنور
 کر بستم مد هر چو پیش مصطفی خان
 سویک کلفت و از چهارم غریب پان

نور در آید

بودی عدل تو عالم بودی مدح تو دنیا
 سدی که چون صدف بدو چهارم چون بدین
 سدی که در کون بر حکم تر از فرمان
 سدی که در کون دس کتر چهارم خمش از کین
 سدی که چون دهن طفت بر زو چون کین
 سدی که در کون اندریم چهارم کو هر اندر کین
 سدی که در ملک تو کیده بدل ان کیده این
 سدی که در مغر پر ناخ چهارم طق بر کین
 سدی که چار این میجو نبیند وایم چار موضع
 سدی که کینو یا جنت چهارم خرمی کین
 سدی که هفت کون را یک و بد بود
 سدی که کون سبت چهارم سبت کین

بودی را سبوت بودی طبع تو دین
 یکم چون آسمان به مد هم چون کین پان
 و دخت ترا قوه شود بخت تر نصرت
 یکم اندک جاده هم اجرام سیاره
 یکم چون زلف ضربت بر زو چون کین
 یکم برام بر کون هم نو لاد در خا
 چهار اطراف کرد پر چار آت کین
 یکم راسین بر خنجر هم را دیده بر پین
 خداوند ابارک و بر تو این سبب این
 یکم پت اکرم حوت هم ذات بخت
 بر کاه تو وایم چار جفت اود
 یکم آردون سجد هم بوسیدن

مولانا فرید الدین اول فریاد

ز نظر خضر و چشم زده کسند کردن
 یکم در اعطاس هم پراید کین

قر و امون و باغ و باغ بویند در کین
 سیم تشریف زلف در چهارم طفت کین

نور در آید
 نور در آید
 نور در آید
 نور در آید

ز خنده و لاله و کلاه و شاخ از خوان کینه
 که رنگ آینه از رنگان ریخت از رنگان کینه
 یکم یا قوت را تا چهارم هر چه در جان
 که زایش اندر دوش چشم باین و آن کینه
 یکم خرم کار نشین چهارم لاله نغمه
 هزاران قصه بیا ز نقش چرخ کینه
 یکم چون عجب از چهارم روضه روان
 بدست دپای و فرق و در بر و در کینه
 یکم روز لاله زور را چهارم لاله نغمه
 بطعم و طبع و رنگ و بوی انواع کینه
 یکم چون شرب جنت چهارم خرم چون
 به چون مرغ از سبز و در و در و در کینه
 یکم چون شیر در پیش چهارم به در چکان
 همچو خورشید در سحر و شاد و سلطان
 یکم اما قتلک چهارم ق و لهر آن
 چهارمین در تخت و ملک و آن کینه
 یکم خرم

ز خنده و لاله و کلاه و شاخ از خوان کینه
 یکم یا قوت را تا چهارم هر چه در جان
 چهارم از دوشه شمشیر کینه
 یکم خندان کلر و در و در و در کینه
 بنوک خانه نقش و نقش و نقش کینه
 یکم چون خامه و در و در و در کینه
 چهارم و در و در و در و در کینه
 یکم از لاله کوه و در و در و در کینه
 غیری و در و در و در و در کینه
 یکم چون بر کوه و در و در و در کینه
 ز کس بزه سیراب و در و در و در کینه
 یکم نافرمان و در و در و در کینه
 چکان و در و در و در و در کینه
 یکم آیات پر دومی و در و در و در کینه
 نه شهادت و در و در و در و در کینه

یکم صدق ابو کرمی و در و در و در کینه
 صدق و در و در و در و در کینه
 یکم کاف و کف و در و در و در کینه
 حاشش را بند کردن نانش را نه کینه
 یکم چاقم جسم آمد و یکم چکان
 یکم چاق و در و در و در و در کینه
 یکم بت چکان و یکم
 یکم بطبع نغمه و یکم چکان
 یکم کسب و در و در و در و در کینه
 یکم کف و در و در و در و در کینه
 یکم ضعیف و در و در و در و در کینه
 یکم مدام و در و در و در و در کینه
 یکم زنج و در و در و در و در کینه
 یکم نه زدن و در و در و در و در کینه

لطیف لاله و در و در و در کینه
 در و در و در و در و در کینه
 کند بر خط و در و در و در کینه
 و بند لالت خط خوش و ناکوشش
 میان رسته و در و در و در و در کینه
 رسیده اندر و در و در و در و در کینه
 شاه و در و در و در و در کینه
 ز کوه و در و در و در و در کینه
 دو کام و در و در و در و در کینه
 حشمت و در و در و در و در کینه

در جاهی نسیه

در بر عالم عادل هست خورشید
 شکوه دین محمد نام نصر و عطر
 ز هی جلال و جنت ترا چنانم کن
 بفر صاحب عظم تر است از دوزا
 همیشه با دین بود و جا به بزرگ
 دل و حسنم تو در راه مهر و کین تو
 و دجانی خوش و خوش از دوزان
 تو که کبک و کبوتر بفر تربیت
 بخت تو دعا کو و سیله و چرخ
 مرا و شمر را بهر نیک نی را
 بفر تربیت شمر در جهری است
 بارگاه محبت در محض با مصیبت
 دو چیز با ترا تا کام دل برسد

ایضا

بای که بسیار از تو کبر و ذکا
 عیدی و نویدی و دغا و دعا

مجموع

مخرجم و دل در دو تو دار و ز تو جویم
 داری تو زلف و رخ و کشار و زیبا
 دارم منم سکن ز تن جان و دل جم
 بایم ز جهان کام و دعا که ز تو بایم
 دل را به تو ساعت و هر روز تو رفت
 آه چندی نمی بردم از غایت حزن
 که تو نه هر خواهر و ده کام و دم را
 دستور خلف قدر که اور است و خوش
 فرخنده محمد از دیانت ملک
 ان خواهر که هر لحظه بر و میرسد از
 و ان هفتاد که از دیانت زمانه
 سر دار ملک آنکه ز شیخ و طهر است
 ای یا صمد دیدم ز تو هر دو تن و دل
 در حضرت تو بدر یقین است که یاب
 هر روز به و میرسد از صاحب دل

این شعر را در روزی که در راه بودم
 و در میان کوه ها و دریاها
 دیدم که یک کوه بسیار
 بلند و بزرگ است
 و در آن کوه
 یک کوه بسیار
 بلند و بزرگ است
 و در آن کوه
 یک کوه بسیار
 بلند و بزرگ است

اوین بن برین طراز هستی اور دواز
سکری و درودی و دعا و شایه
بر سخن عیبنا شد اگر مینت
اسمانه و آوازی و صوته و ادایه
آهت درین مرحله اطلاق گویند
لیله و هزار و صباچی و سبایه
چشم سخت و شرف لازم درگاه
غری و سگویی و جلای و بقایه

عبد الواح حیا فرماید

که در دین تو مشو نه بخار و خاک
نفسه زلف و زکس چشم دلار و می
نباشد چون عین و زلف در زلف
در روشن شب تیره کمر سر سر حسیم
ز در و حرمت و اندیشه و بهما رتودارم
چکر کرم و نفس سر دلبان شک و ده
بگرداز دل و عیش و سرگشته و شکر
نشان دار در ادراش و چه و چه و مهر تو
نه لرم و در غم و رنج و جفا و عدا و غایه
بجس و نور و زلف و طعم و عالم را تویم
سزد که من ترا دایم بطبع و طوع و عدل
که تو داری و در غم و در غم و در غم و در غم
خداوندی عدا و بدی شناسا هر که خواهی
مغزین معانی حق مینت خلق نه سبزه
خداوند

خداوند که یار و ترس و شایه
بعل و طم و در غم و در غم و در غم و در غم
چون بختی و دارد وقت و در صحت و در صحت
کف عاتق تن رستم و در عینی دل حیدر
شهر که هست کاهجک و در سیرت و
زمان چشم و درین علم و ملک و ملک و ملک
بید پر و نبات و عدل و توفیق و عوار
مخالفت سوز و دل و سوز و ملک و ملک و ملک
درخت غرو و ملک و عدل و عدل و عدل و عدل
سعادتی و عیش و عیش و عیش و عیش و عیش
ز خجسته و دل و تائید و عیش و عیش و عیش
منه از نه پیش کز در ج و تیغ و تیغ و تیغ
براک کبیر و سیلان ملک و ماران زهر
شو و از مدحت و جود و شرف و آفرین و
زبان جان و حیران و حیران و حیران و حیران
ایا در رسا و کشت و کشت و کشت و کشت
مجد و پیوسته عمر و زانی و ملک و ملک و ملک
ترا از سپید که جک و مصاف و حلال و حلال
بچین و در و در و در و در و در و در و در و در
تور را ن سبزه کبک و چهار و طوطی و طوطی
برق حیات و آواز و جوی و حله و درید
چشم نه در و در و در و در و در و در و در و در
زحل که در و در و در و در و در و در و در و در

ایضاً

٢٤

کشم در بهت زلف تو پسته مشکبار
کشم که هست بار و زلف تو بر دلم
کشم در نیت چون رخ خفت بهار و گل
کشم در رخسار گرفت زلفت
کشم در زینت مرا یک کل رخت
کشم مدار حجب تو که بود کوسه
کشم زار شده حق زشت تو
کشم در زار زار لب مرا ز رفت
کشم در کار زار تو جانجان رسیده
کشم در کار تو چه دور در جان کوی
کشم در بوی وین صاحب زمان
کشم در اوست آصف عهد و نظام ملک
کشم در دوا شاه بد و ملت عراق
کشم در بهت کش جانسحاب
کشم در خاک جانش خردین

کفتم بهت طلعت اورنگ ثاب / کفتم بهت لفظ و خطش در شاموار
 کفتم بهت کاش لبه زدن صدور / کفتم بهت کاش بکشد از کجا
 کفتم که کعبه سیکم زواج در میان / کفتم بخواه هر چه ترا باید آستار
 کفتم بهت ستر می و غلامی درین سفر / کفتم که چاره دین بدین کرم خست
 کفتم که بهت دعا گوئی از جان / کفتم که بهت دعا گویش صد هزار
 کفتم که شد بر پیش سخن کفو / کفتم که شد حضرت او در زمین
 کفتم همیشه تا که بود خاک رسکون / کفتم که دمام تا که بود چرخ را مدار
 کفتم و آواچه می باد با علو / کفتم که عدوی و چو زمین بود خاک
 کفتم بهت و فقر بزرگیش با شرف / کفتم که می دینت از با دستوار
 کفتم بقاش بود ایام تا بد / کفتم که ماه نور ازین میسکون حصار

عمید العزم لیکو نماید

کفتم بگاه صبح یک جام می چکار / کفتم که بیدلان را با جام می چکار
 کفتم زبانه تو خاریت در دم / کفتم که باده نوش کشد زخم
 کفتم یک خف در انگی بلب / کفتم که خار من نه به زنی هزار بار
 کفتم که در هوایت دل را درازیت / کفتم که در هوا می من و انگی قفسار

کفتم در ز تو هیچ نیارم کفتم / کفتم که جان خویش کی چون کند کار
 کفتم که قامت تو چو سرایت نازنین / کفتم که سر و جنت ناز و جویبار
 کفتم غم میان تو پسته میخورم / کفتم که چون می ناز از ان کشته زار
 کفتم که زلف زلف تو چو لعل مشک / کفتم که بهت خشم در ناله ست
 کفتم چه نام کرد ترا اندامی سپر / کفتم که بهت ثاب و قبل پا مدار
 کفتم بب رگاه دورای مقام کاه / کفتم که بهت از خورشید کالک لیا
 کفتم که صیت آن میر فاق را لب / کفتم که بسته ده لغت دین باستان مدار
 کفتم پس از لب خبر می ده ز نام / کفتم که نام میزد سپهر و کاه
 کفتم چه میکند که حمد کز او / کفتم که سر و جنت ناز و جویبار
 کفتم که سینه او ز کمان چون برود / کفتم که ز جرم سد کند کند کار
 کفتم که نالش از لبک تینه بکزد / کفتم که ملک بر آرد صد بانک و زیهار
 کفتم بهت بخت او چو بزم اش افکند / کفتم که بهت سپهر بود بیک شکار
 کفتم که روز جنگ چو در تاب میشود / کفتم که هزار بر و جنت ناز و جویبار
 کفتم که غم می خسته چو آمد صبر / کفتم که چو بیت بعد از خون دلاکار
 کفتم که دست او بچه ماند که عطا / کفتم که بچه موج لاله در بر تبار

کشمش معظم سلطان نابھو سے کٹا امیر سید محمود کا میاں

فرخی بخارے فرمایہ

کفتم مراد بود ده ای شهبان
 کفتم ز هر سر بود جان و دگر خواه
 کفتم رمان رمان سوئی از من چرا جدا
 کفتم کسی ترا عثمان دید هر زمان
 کفتم شب آن تو را که پرستم آن چه
 کفتم که کوثر کمر اهدت ای رفیق
 کفتم غم تو چشم مرا پرستاره کرد
 کفتم باب دیدم من رو می تازه
 کفتم بر روی روشن تو روی برهنم
 کفتم مرا فراق تو ای دوست سپید کرد
 کفتم کدام شاهان در راه ابد
 کفتم ملک محمد محمود کا کمار
 کفتم مرا بخت آوارسان کیست

کفتم هر روز بار تو را نایب پیش او
 کفتم سخت روزگارش بر من بدست
 کفتم چه خواست که بنامش رسم ندم
 کفتم ثوابت از بیت خلق را
 کفتم همه دلا بدست من خدش
 کفتم زمانه شاه که زیند بود و گر
 کفتم چه مایه واداد و مایه خدا
 کفتم بگر و ملکش با در گیت
 کفتم در تهران همه کجاست گیت
 کفتم که عطف بچه ماند در دست او
 کفتم نه خد رو می بد و وزیران زهر
 کفتم بد و بگر چه مقدار کس بود
 کفتم بختش که آن مقدار شده
 کفتم نشان خسته را و بیت از کو
 کفتم چگونه که دوازده در در جنگ

رش بران
 مدح خزان
 زکات

کفتم حدکث اوچه سناذ بر زجکف
 کفتم چه صاعه تهرت کهر دار تیج اید
 کفتم مان سب بد از ان تیج اچکس
 کفتم چه سکر می بچه اند بدست میر
 کفتم که شادمانه زیاده ان سرلوک
 کفتم زمانه خاضع او با دسل ودر
 کفتم که ماه بوسه ده می ده دستان
 کفتم فروغ رویتو افزون بود لب
 کفتم بهر می ورت زرم نهان شوک
 کفتم ترا قرار نه پسیم یک مکان
 کفتم که از خط تو فحالت علی را
 کفتم نشان آید بر رویه چهر است
 کفتم چه کشت ده داری دهان لب
 کفتم که کستان کشته است بر خشت

ایر معنی

کفتم که ماه بوسه ده می ده دستان
 کفتم فروغ رویتو افزون بود لب
 کفتم بهر می ورت زرم نهان شوک
 کفتم ترا قرار نه پسیم یک مکان
 کفتم که از خط تو فحالت علی را
 کفتم نشان آید بر رویه چهر است
 کفتم چه کشت ده داری دهان لب
 کفتم که کستان کشته است بر خشت

کفتم

کفتم رخ تو را هفتصد برین میوه
 کفتم چه سپرده تو تمام از زبان رسید
 کفتم عجب بود در آتش شش کبریت
 کفتم قران ماه و ستاره بهم کبات
 کفتم نظام دین عربشش عجم
 کفتم سید المیزر هم در درگاه
 کفتم ز خاندان پدر کس خوجوبت
 کفتم جهان سناذ داد جهان ده
 کفتم مکان کس زنده در نقشب
 کفتم بقدر وجه و هنر یافت نیت
 کفتم که مملکت بنو تاز به جز بود
 کفتم چه چارامیت ز عدلش زمانه را
 کفتم که عدل و زکات کجا رسید
 کفتم ستاره دار زنده روز زم را
 کفتم که بجزم ز سیاب سکت سخت
 کفتم که ماه را بکشد بد کاردان
 کفتم که ز ماه تار قب رارسد زبان
 کفتم که لب عجب بنو ماه در کمان
 کفتم که سبب نگاه ویر خدایان
 کفتم که فخر ملک زمین صاحب زمان
 کفتم که مظهر این حسن فخر و دمان
 کفتم که اوست واسطه عقد خاندان
 کفتم که دیر داده و دیت و جلاستان
 کفتم که در مقام قب و کم شود کمان
 کفتم که منزلت توان یافت ریکان
 کفتم که کالبد بنو دزنده بجهان
 کفتم که حسب با بنو چاره از روان
 کفتم که ز قندار رسد تیره و ان
 کفتم که جوه دار زنده هند روز بزم خوان
 کفتم که بجزم ز پولاد پریشان

کتم اهل بزم کمش که بر آینه
 کتم که بر عدوش شایسته کینه
 کتم خلف او دل خیر چو تفت
 کتم بران زمین که خلافتش که کفر
 کتم ز چم شیر نقره به فرا
 کتم و جیت رنگ لب رودی خوش
 کتم که چوب خون عدو جرم ادا
 کتم چکر دود رنگ باغ افش
 کتم که چون شود عدو می و با جیت
 کتم چه وقت شیر ادا که ظفر
 کتم شود بعد افش به سبک
 کتم که چنان کشته است به نیاز
 کتم که بت کلش چون خیزان بشکل
 کتم که با ده برکت است سبیل
 کتم که جای خردی دست و طبع است
 کتم اهل بزم کمش کوه افلاک
 کتم که بر عدوش شایسته کینه
 کتم نشی که مغز بوز در استخوان
 کتم خراب رایت شود جمل فغان
 کتم که ترس مرغ پر دزدان
 کتم که ان مصغر و نیل است در غفران
 کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که ان کشته که بران کرد با خون
 کتم که شکوه پاک چه همبان و چه غوان
 کتم که چوب باوکت آرد بریزان
 کتم که شود صبح کالیش همه کران
 کتم که که می سازد بود بوز و بختان
 کتم که با حجب بود جای حسیه زان
 کتم که سپید عینیت در جنبان
 کتم که جای خردی دست و طبع است

کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که ترس مرغ پر دزدان
 کتم که ان مصغر و نیل است در غفران
 کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که شکوه پاک چه همبان و چه غوان
 کتم که چوب باوکت آرد بریزان
 کتم که شود صبح کالیش همه کران
 کتم که که می سازد بود بوز و بختان
 کتم که با حجب بود جای حسیه زان
 کتم که سپید عینیت در جنبان
 کتم که جای خردی دست و طبع است
 کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که ترس مرغ پر دزدان
 کتم که ان مصغر و نیل است در غفران
 کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که شکوه پاک چه همبان و چه غوان
 کتم که چوب باوکت آرد بریزان
 کتم که شود صبح کالیش همه کران
 کتم که که می سازد بود بوز و بختان
 کتم که با حجب بود جای حسیه زان
 کتم که سپید عینیت در جنبان
 کتم که جای خردی دست و طبع است
 کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که ترس مرغ پر دزدان
 کتم که ان مصغر و نیل است در غفران
 کتم که بر بنفشه پر گشته در غوان
 کتم که شکوه پاک چه همبان و چه غوان
 کتم که چوب باوکت آرد بریزان
 کتم که شود صبح کالیش همه کران
 کتم که که می سازد بود بوز و بختان
 کتم که با حجب بود جای حسیه زان
 کتم که سپید عینیت در جنبان
 کتم که جای خردی دست و طبع است

فیه الدین اهل زمانه و برین کمر

تاب و خست کرد جهان جهان
 باغ ارم شد است زاد جهان جهان

بخت می لب بختی که آفتاب کشد
 برست بهر پیش صبح بر زبان دان
 از کین که برستان چرخ دبران شد
 برستان چو خفته بود برستان
 چون شد جان سپید جان از پنداری
 شایسته که در پیرش از جان جان
 کویا ز بهر در جهان چون می چید
 دران خست اندیشه در جهان چنان
 فرس و فریش نوع هر چه بترفت
 در تخی سید آده چون دبران بران
 خوابی که بسچو آدورایه بر تخی
 جز در میان پند و مکر و غیران بران
 زمین که کای رود در میان شرابا
 هر که که ندانست از جهان چنان
 سازی بخت از خورشید شایه بود است
 بر روپها محال و نازندان دران
 قوس فرخ بخت بر آرزو بخت کین
 زان تو زبرد هر که بدید از کین گان
 از آسمان همان برین آمد و کین
 بخت از زمین رسد از آسمان همان
 بوسن لبان شایسته در دست کرد
 در شک و شکست کم بر زبان زبان
 که سر خند بر خط کل نفس نایب
 بر خط کل که در سر شایه نشان
 شاه جهان آفتاب عظم و کرب
 ابر بر سر روان چو کاروان چنان
 دارای تا آنکه چو جیشد چرخ
 ز دانش جیش و پیر و دود و آتش و جان
 در عهد و ملا و کله کو سپید
 پیر زبان شد بهت بر زبان نشان
 پیر زبان شد بهت بر زبان نشان
 عاقبت

حاتم که طبعان کرد بود بر سرش
 طلی کرد و زود و شایه طبعان
 ای شاه و هرستان از دولت و عدت
 بر سر زبان دودست چو بر زبان زبان
 روزی که در کف پست نیز آید
 خواجه زینده پست توان امان
 جز از قدر آفرید تو سبب است
 بر کردگاه و جزو که کشتن نشان
 که در کوکبند تر آید بسته اند
 در بند کت شش و تیر زان میان
 عدت رسید بهت بید که میکند
 روشن ز شمع عدل تو نویسد بران
 چرخ از دغان بطیخ جودت آید
 بر سر نهاده زمره و مهر این نشان
 از جهان نیت تو هر که کمر و شکر
 اورا سپهر دادی بی نشان نشان
 در دوشم شاه و زهم نشان تو
 و کرد که کله و در دوشان نشان
 چون دید خاک تیر از سر کش آب خضر
 از شرم شمر و برین آزاران نشان
 هر زره که یاف ز عدت تو تربیت
 بر کشید مدد خدایان نشان
 آفرینان بر خضر و زره و پست چنان
 دست چار و پنج سپید و زان نشان
 از عمر و ملک بر خضر و تربیت بخت باش
 از چاین خراج و باج زنده و نشان
 همه را بر سر فرمایید
 آفرینان و باج و باج زنده و نشان
 آفرینان و باج و باج زنده و نشان
 آفرینان و باج و باج زنده و نشان

زاب چشم ز لب کز لعل چو نکلزار شد
 خاک رخسار او دار و دلم بود عجب
 کفکش زارم ز عشق کف نشین کرد
 که شدی کارم اگر دلدار بودی بیک
 کلش خف ز او رانده ام لیکن مدام
 کبدر از کوی می دوس کوهر نه بوج طبع خویش
 خواج غلام بهار الدین و الدینا و
 محکمت آرمی دستور می که از ترش کش
 اشاب جرح همت کز فروغ رامی و
 ای که شمع لب تریار و سعادت چار
 و شست کردن از بوی طبع انس گشت
 و بهار زنده آمد با که باقی نسیم
 که بکف محبت که زنده خواهد را
 هست همچون طری گلک در دوار کایه
 چون شود صفت بارک دست بجز آرایه

تا که بزدل زود را آن لعلت ز خاک
 چون نهفت و آن سرو گل رخ خار و لعل
 بیدر سرست کرد و در غم کز لعل زار
 که بد می آید اگر به لب می غشخ زار
 گشته ام نالان نه بهر لبش چو در
 در شمع می صاحب دل چو دوت بار بار
 شمع بخش زنده تابد و شرف بهار بار
 رونق بسیار یاران زینت و معطر دار
 صبح شد و شام شام و لعل و رخسار
 یک با شمع اینچنین یار و بر این مستحار
 کبلا ز پیشش نگاه از او آزار
 چند از صفت سه صورت مستحار
 بر کار و بر تن او از و غشخ زار
 درین و نال ل و بر سر معارفار
 بر تر اندیش تو دار زود و در غار

عبد فرما

بد را جگر به جگر آرد از آنکه
 اصح فخر از جود ده همه شکام کم
 تیج تو سر سبز باد و نصف ر محکمت
 هر دو خیزه خیزه ازین چشم بیدار
 زان خیزه خیزه خیزه دل نه بهر یار
 زان پاره پاره پاره بهر برهاندار
 زان پاره پاره پاره چشم انداز
 دیدنش بود نبه نه چون ماه کاه
 زان نبه نبه نبه خواب شده به
 دل گشته رخنه رخنه براری بهیج
 زان رخنه رخنه رخنه شده عقل و دین
 جوری که تیره تیره چو شرفان روز
 زان تیره تیره تیره شده نور شب تاب
 طرش چو حلقه حلقه قطره قطره پس قطار
 حلقه اش چو چشم چشم ز نور هدی

این بیت از
 دیوانه
 است

در مازنی که در
 زان که در مازنی که در
 زان که در مازنی که در
 زان که در مازنی که در

زان خانه خانه ز پنجره شایگان
 زان پیش خانه که پیش پیش
 زان خانه خانه ز خوش بوی با درین
 زان پیش خانه خانه در دست جان نواز
 زان خانه خانه دانه دانه در تیمم هر
 بیم است پیش پیش بران بیم سنگدل
 زان پیش پیش پیش پیش که در پیش خاک
 تیمار عهده عهده است اندر دلم زهر
 زان عهده عهده عهده ابروی بر بزم
 دمی خواجده تازه تازه خوش الفاظ
 زان تازه تازه تازه بهر شهر سگوار
 از چرخ برده برده دیک پیش باد
 زان برده برده برده ابر خان آورد
 پیش پای پای غریز و شود و بلند
 زان پای پای پای که خدمت ملوک

دینار

دینار که کیه دهر اهر ضحک را
 زان کیه کیه کیه مراف غیب کیه
 اوبار حقه حقه دهر عطر خلق را
 زان حقه حقه حقه سیاه زرد لاله
 از چرخ برده برده طرف با دواچه
 زان برده برده برده رسید به نایم
 آهست سوره سوره کتاب خدا می
 با سوره سوره سوره مهرش با دوزخ

ملک شیر و آفرین

نار به شعله شعله رخ و لبرم تاب
 زان شعله شعله شعله پیش پیش پیش
 چون آفرین آفرین پیش زینت بو
 زان آفرین آفرین آفرین آفرین
 از بوسه بوسه که دهر را هم بر روح
 زان بوسه بوسه بوسه او دایه رویت

عذاب

عدویش را بهر دم از زمانه
 و از اندوه و از اندوه و از اندوه است
 شاد و خدمت او و به کیش
 فخر از خفت را از خفت از خفت است
 سراسر می دوزد و می درایت او
 بهار از بهار بهار از بهار است
 سرای و پیش پای آب و چکان
 معارف از معارف از معارف است
 ز غفلت و از غفلت از غفلت است
 شرف از شرف از شرف از شرف است
 جلالت و جلال و جلال است
 و قار از قار از قار از قار است
 ز پر و سینه و پیش عدو
 خوار از خوار از خوار از خوار است
 امان را و او و او و او است
 قرار از قرار از قرار از قرار است
 زهره و آفرین استرگن را
 قطار از قطار از قطار از قطار است
 سخن و جو و او از کف او
 سکار از سکار از سکار از سکار است
 عطف و حسن او و دولت او
 نزار از نزار از نزار از نزار است

استاد شریف

چنانکه اگر تهره چون ماه نبوده
 و ستم ز ستم زلف تو گواه نبوده
 در بادل من عشق تو بهر آه نبوده
 کارم بهر جزا و حبه آه نبوده
 در غمزه تو سحر و جادو نبوده
 بودی که بهر آه و زلف تو سحر نبوده
 ای دلخواه

ای درخت از غنچه دانت کشنا
 در عارض تو تیره شده شاخ سمنها
 در سینه عشق تو جادو بهر سنا
 بر که و با که کشش تو از ملک رسنها
 چون ند تو یک سر و سر به کینها
 نایب و چه تو وید و ایام
 در دو نیم خلقی میخیز که
 بوسه فدای تو بهر ساله رسنها
 ای جان و جان از چشم تو چرخه
 هم سبیل و هم ز کس تو بهر رسنها
 جان تو که عشق تو او و زهر رسنها
 که نه کلاه نه خسته نه رسنها
 ان خواجه که پیش بهر آه رسنها
 در محبت او جسم خرد و دج رسنها
 بهاد که در قافای نظر است
 در منزه خرد و عا که کشش کرد و رسنها
 خبری نزار و بهر خلق خبر است
 ز ان محبت او و ان ایام رسنها
 در دولت او بخت جوان از جوان رسنها
 خاک در او بهر نزار و رسنها
 در محبت او بهر می بر اندام رسنها
 نزارین بود که او کعبه حور و رسنها
 چون او بخت آورد و در رسنها
 بهر از او بهر نزار و رسنها
 این چشم نزار و تو یک رسنها
 کو که در دست کعبه و رسنها
 در وقت سخن فرو می و در وقت رسنها
 ان کعبه که او نیست بهر رسنها
 ای که لطف کبریا و بهر رسنها
 نزارین بهر رسنها و رسنها
 نزارین بهر رسنها و رسنها

پران جهان سحر امان کشیدند
در چرخ برون تو پنهان شدند
هر چه که سپهر آفاق دیدند
هر جا که رسیدند هیچ تو نشیندند
در این صفات تو جانده بگشایدند
ز آنکه ترا بوی جانده در دهان
آهست جهان نام تو در هر مسلم بود
بدخدا تو از خداوند و بهر درم بود
شایدت ز فتنه از عهد اندوه تو کم بود
بدخدا تو در پرده اندوه عدم بود
چو آنکه تو یاقوتی غزله تو بهر بود
تا خاک مسکن تو بود و بهر بود

نصیر او بی تو بود

شب چو که از نسیم ناله مشک تار
سبل شب داد بوی ناله زلف یار
عجز را نشاند طرب بر لب
خود قاری بوی خوش بجز صبح زلف
ماه چو عطف رزم در چرخ زار
ناخت رنگ و بوی مشک عطر
سوسن ان برکت در چرخ آسمان
داد نسیمین نو و چرخ چهر آسمان
کش خردست جوی چرخ چو آب روان
ز هر لبان سخن شرمی چو آن از روان
خوش شاد چو گل جزا چو آن گلستان
در میان بخت و محو کبر
از صدف و در کا در بخت که روان دور
که هر که نه تو در شب از آن با شرم
لعل در صبح نوبت کشتن با شرم
سطح لاکت و جلیش در در شجر
لعل در صبح نوبت کشتن با شرم

زین

زینده بر لبان زلفه ناله دار
چو که کتب افسان خجسته گداز
خرد و تحت شای سپهر شان بود
آجایع نذر بر سر خود بر جان
دست زین زلفت چو آن کلمه کعبه
بخشش زینده کرد و در چو کعبه
آنچه که آن شب سست جلد با تاج دار
کر و تحت آبی بر سر و زان سر
بقدر آنک که لب کلاه و دل رنگ
در عیش سده و آراست چو نیک
تا که آرد چرخم لعل از بخت
بهر سیلان کرد که در شب بخت
خرد و روی چو چرخ زده لعل و بخت
زده شمع ز کاکر بخت زینده چو در بخت
برخ سحر ملک نوره مستان کشیدند
زین شب از دهان زان سوی مغرب پیش
بوی از زلف ناله زان سوی شرق پیش
صبح و عصر هر دو شاهدانند عید
مطرب و می خور و نینسجام و می خور
آنکه بخشش در یک لعل فایده بجام
چون خوار از دست آید تو زخم بجام
قوت او در دست کند دست کام
از رخ او روز بزم شاد و شاد کام
زده بختی رسد هر که بود وقت م
از آن که دست و چنان سوی تو رسد
چون قدح او خوری پاک داری زغم
زده بختی رسد هر که بود وقت م
یاده بخت کیر زان بخت سین نم

از آن که دست و چنان سوی تو رسد

در کش زده و خرد چیده زده و غم
 از رخ و بهم صافی سروده و نه غم
 قافله بسیم سر و در غم و چار
 تا بخیر بشوید و کجایید از کجاست
 آنکه بوقت سخن شدت در لب
 و از رخ چون ماه و از سر به لب
 زده دل خسته کشته مهره زده و غم
 رومی است به چهره زلف نایب
 غمناک از غم و چهره کجاست
 زده دل خسته کشته مهره زده و غم
 باغ چو لیاقت زان ابرو مخمور شد
 که هر دو دنیا را زلف نیکو شد
 می خورد کس چه چهره زلف نیکو شد
 بهر حالت نهد زده و در ج کجاست
 بهر دو ارمی خیمه آور
 شتاب ز کمان شیر چرخه و نیز
 شتاب که اندوه بینه و کوه نیز
 در کش زده و خرد چیده زده و غم
 از رخ و بهم صافی سروده و نه غم
 قافله بسیم سر و در غم و چار
 تا بخیر بشوید و کجایید از کجاست
 آنکه بوقت سخن شدت در لب
 و از رخ چون ماه و از سر به لب
 زده دل خسته کشته مهره زده و غم
 رومی است به چهره زلف نایب
 غمناک از غم و چهره کجاست
 زده دل خسته کشته مهره زده و غم
 باغ چو لیاقت زان ابرو مخمور شد
 که هر دو دنیا را زلف نیکو شد
 می خورد کس چه چهره زلف نیکو شد
 بهر حالت نهد زده و در ج کجاست
 بهر دو ارمی خیمه آور
 شتاب ز کمان شیر چرخه و نیز
 شتاب که اندوه بینه و کوه نیز

زنده و سرکش بر بهر سینه
 هیچ و کجاست زده و در غم و چار
 است بهر شتاب زده و در غم و چار
 از کجاست زده و در غم و چار
 بهر دو ارمی خیمه آور
 شتاب ز کمان شیر چرخه و نیز
 شتاب که اندوه بینه و کوه نیز
 در کش زده و خرد چیده زده و غم
 از رخ و بهم صافی سروده و نه غم
 قافله بسیم سر و در غم و چار
 تا بخیر بشوید و کجایید از کجاست
 آنکه بوقت سخن شدت در لب
 و از رخ چون ماه و از سر به لب
 زده دل خسته کشته مهره زده و غم
 رومی است به چهره زلف نایب
 غمناک از غم و چهره کجاست
 زده دل خسته کشته مهره زده و غم
 باغ چو لیاقت زان ابرو مخمور شد
 که هر دو دنیا را زلف نیکو شد
 می خورد کس چه چهره زلف نیکو شد
 بهر حالت نهد زده و در ج کجاست
 بهر دو ارمی خیمه آور
 شتاب ز کمان شیر چرخه و نیز
 شتاب که اندوه بینه و کوه نیز

هست بر ملک و لم شیخ شفت غالب
 از جهان نیست بجز وصل ترا دل طلب
 بر من از چهر بود خد شفت چوب
 هست و جب ترا از لعل و ستور انام
 صاحب ملک جهان خواجه بهاء الدین است
 صاحب بحر و بر خواجه با کلین است
 سده در که او دزد و چلبین است
 صاحب ملک ز لطف و کرمش برین است
 اثر نصرت و نایب الهی این است
 که طفر چاکر او آمد و مبتلا غلام
 ای سار پرده قدر تو فرار جزا
 خاطر اندر تو مطلع خورشید صفا
 دل تو معدن فضل کف تو بحرینا
 شد ز انصاف و توفیق کجاش زینا
 یا عدل از لقب و نام و کف زب زینا
 خطبه و سک و تاج و کمر و کلک حجام
 ای که از زبانه دوران تو فرزند زاده
 منی صبح نثار در چو تو دوستوری یاده
 صاحب بر دی زمین هست بدیدار تو شاه
 که بنو دند با لطف تو پرور تو باد
 بر جهان با در هر حکم و جهان سپید باد
 آج جهان هست در و باش تو پرور زکام
 و است عدت شرف از صاحب خا و زان
 درت هست کنون صاحب ربع سکون
 عزم تو هست بعباد بجای یابون
 چه دیگر ملک شوق و برادر هر دن
 تو بعد از و کرم شیشه ز آلودن
 ز سپهر چادش و رکاه تو باش بهرام
 ای که شسته سر او است ز طاق سینا
 صیت عدل ز سپاهان شده آملک خطا
 می که شسته سر او است ز طاق سینا
 صیت عدل ز سپاهان شده آملک خطا
 می که شسته سر او است ز طاق سینا

حضرت در اسلام مآب فضل
 حاجت هست با قال تو بخش الهام
 اوست هست بقدر تو سیر العرا
 با دایند چنین ملک و کار بستم
 بنده راد دولت از خاک طربان آورد
 تا بمقال تو در مدح تو دیوانه کرد
 و قری بر چینی چون بمن در کس درو
 همه با صفت موزون و لطیف و درخورد
 اگر کنی تر جیم ای ز جیش بان فرد
 و قری حاضر کنم بهر تو نشایم عالم
 نیست غلام ز شایسته می بدین سر
 آفریدند بهر شایسته تو کمر
 اهل تاریخ شناسند یقیناً محشر
 که باشد چه تو مدوح و چه من حشر
 عاقبت با درادر جهان بسچو پیر
 که تو با طالع سعودی و محمود مسم
 آینه ملک و مهر بود ز رخشان
 تو چو خورشید ملک نورده و ایمان
 با ملک تو ز افروزان و عد و نصرتان
 روز تو عید و شب تدر و قدر و خیران
 همه بهر خواه تو کوه چو ماه رمضان
 با دخت تو بهایون و قرین غم و دهم
 ملک الشری سیفی بنیاد بر فراید لازم کف سیم
 ای نیکار سکند ای لبست سپین عذار
 در دل من مهر تو چون سیم در سک سوزار
 سکند لاری و سپین بر نگار و مهرت
 همچو نقش سیم و سک از دل من بادیار
 من چو سیم صلب خنده و چو سیم تو هر دو
 زان چو سیم از سک و ناکام بهر برقی نازار

ساق سیم از اول یک لبک اندرید
 سگ بران سیم کتال باشد پشاور
 آینه ضربان سیم کند در وقت
 ساق سیم از سیم و سگ چندین کوبد
 عید پران اندر سگ و ده افشایم
 به سگین با از دست بستان عذار
 سیم ساعد لری کار و بر سگ خویش
 دست آید او سیم کله از چنگ لزان
 آچو لک سگ و کت سیم که به آب خوش
 چون زبا و سر که در سگ را بینش
 زیر پایت با سپهر سگ ز سیم دور
 سگ در کاهت شد از خون ز سیم دور
 عادت به سیم در کاه چنگ آید
 آنگ سیم از چشم او در زبان چنگ آید
 آنگ اندر با سیم بری سازه تو عیش
 رطل سگین خاوه می باغبان سیم

غزل دین شکر و زبا و دایم چشم و لب زبا و دایم شکر

زبا چشم و لب دایم و شکر
 زبا کز شکر و دایم چشم
 زبا چشم جا و دیت چبا دایم
 بزوان لب شیرین چه شکر
 چه چیت آید با دیت کویه
 چلب کان است از شکر کویه
 کجا دید است کس با دایم و شکر
 زبا لب شکر پنهان و در چشم
 معنی صورت با دایم مطهر
 اگر با دایم چیت چشم خوبت
 و کز شکر پنهان لب تر
 مکن

سکر از لب ابد جان ز حسرت
 شود با دایم چیت چشم در سر
 زچون چشم تو با دایم لب
 زچون لبها تیر شکر کبوتر
 لب کان سکر است ای شد جمله
 ز چیت آید با دیت کویه
 اگر در چشم با دیت و در لب
 سکر خور تو را ای ماه انور
 تو جاسی آن لب چنان شد و شکر
 تو در چشم چنان با دایم و عجب
 ولم بر شکر لبها تیر جان
 تم در چشم با دایم تو صبر
 بزبان چشم و شکر لبها تیر
 زبا دایم و شکر لبها تیر
 کاه رین ترا در چشم و در لب
 بجز با دایم و شکر نیت و دیگر
 زبا دایم و شکر هرگز ندیدم
 با ندلب چشم تو سکر
 غرضی که چه از چشم و لب است
 با دایم و شکر نیت و در خور
 و یک از چشم و لب است و صفت
 بزبا دایم و شکر در کویه هر
 که ترکیب چشم و لب بر از تو
 زبا دایم و شکر کز ده است کتر
 سکر ز زبان لب و با دایم از چشم
 برین نظم زلال بسچو کتر

کمال الدین اسماعیل از نام نوی فریاد

یک سر سوخته و زبا و دایم چشم
 یک سر سوخته و زبا و دایم چشم

زبا چشم و لب دایم و شکر
 زبا کز شکر و دایم چشم
 زبا چشم جا و دیت چبا دایم
 بزوان لب شیرین چه شکر
 چه چیت آید با دیت کویه
 چلب کان است از شکر کویه
 کجا دید است کس با دایم و شکر
 زبا لب شکر پنهان و در چشم
 معنی صورت با دایم مطهر
 اگر با دایم چیت چشم خوبت
 و کز شکر پنهان لب تر
 مکن

آنکه بدقت بخش بر دیکه مو سے
 پچشخت کشت که بدقت بخش
 آبی چوبی آنکه از شخص زنگه ور
 برز که تو موی سر اعدا کشت
 موی پست بره ریش ز جنگ کشت
 در جان نام ز آواز عدل تو صد است
 بحر با نخت صد رو مینقی چو سام
 دست اعدا چوبی سرنگه کو آه
 گلکه روی تو که دست بر بند و بکشت
 همچو داء اغلب موی زور بر اند
 کشت سوار غایز ز سر مور سحر
 اش خشم تو زان شیر که بر اوج کشت
 بر کشت لطف کشت بد طبع
 تو که گلک ز سر نیز کجاست
 کره از موی در چهره آب رو جان کشت
 کر چه چسبم همه تن موی شود سخن تو
 بر سر نیزه که دست لطف جانش کشت
 زان عجب در ره ز خیر تو که بر پست
 اسنان چسبده خور او سر از سر کشت
 که چه نیزه بر تکیه پست بهر دقت
 از خداوندی تو هم سوار بکشت
 پست پای که ز موی از سر خندان کشت
 که ز موی تن او بهر کشتش بر کشت
 اگر از پست بر دین آید چه موی نیزه
 هر که از کرم در تپت نشود غایت
 بد کالت چو منم ز نور ز سر در خط
 که بر اندامش هر موی کایه در است
 با تو هر کس که چسبست بکشت با خط
 کربش را چو سر از موی سیاه بر است
 کربش را چو سر از موی سیاه بر است

وای

و آنکه با تو ز با نام بود کویو لیش
 هر کی موی بر اندامش نیش
 دل که با مهر تو آید شمشیر
 آید از حاد شمشیر بر نیش
 یک سر موی بود و غصه نام از با کشت
 که سیه کار در ایام تو که آه بکشت
 سر در حال نه خسته سر کشته چو بکشت
 در هم و بسته ز انواع بر نیش
 اثر که در سپاه حدانت همه
 آنکه پیش از پیری موی سرم زور کشت
 یک سر موی بر اندام تو که کشت
 میوه ها که در از ان هم بر اندام کشت
 ان ز با نه چو موی کسم در کشت
 کر زبان کرد هر موی بر نیش
 کر در ابر کشت از پنج جایت چو بکشت
 هم لب بر آید آنکه مرا طبع کشت
 در بستن از سر خود با ز کشتی چو بکشت
 و در طبع در موی خند است از کشت
 چو بکشت از سر خود با ز کشتی چو بکشت
 چو بکشت از سر خود با ز کشتی چو بکشت
 دو ستانت همه موی پوشند کون
 دوتانت همه موی پوشند کون
 شد شب تیره چو موی بت ز کشت
 شد شب تیره چو موی بت ز کشت
 فصل و یاه موی چو بکشت
 فصل و یاه موی چو بکشت
 محض بود او دار موی کشت
 محض بود او دار موی کشت

همچو مهره از چشم برست مرا
 هر یکا بوی که برشت دوی برست
 گرفتشت چو پروانه با تشبیه
 هر که آمد و ز چون و چه در پیش جاست
 تیر چو خنجر شاق بوی که برست
 جان من به چو سر شمع با تشبیه
 از خنجر شاق بوی که برست
 اقبال کجا و آن دگر موینه
 برخ برف بستان میل دل ز اقبال
 همچو سادات رجا بر او دگر موینه
 اندر زین فصل هر که ز اقبال
 زبان زخمه نام بر بوی که برست
 کلا زین بزم مومینه از اقبال
 تا ترش ز کلمه استر که با بوی
 همه سر بایام این تیغ زبان که برست
 همچو موی زخمه نام از بوی که برست
 کلا زین بزم مومینه از اقبال
 با چنان پوشش که بوی زین تیغ که
 فیت بر بوی تو آسیمی اگر برست
 پستی چنان شکر اگر دگر دگر
 موی که زانکه بر آید چنان دگر دگر
 تن چو موی خود دارد زین تیغ که
 که ز خاک و تو چشم مرا کل جلاست
 اینجا چنان که این بند ز سر آمد
 که بوی که بماند از انعام شاست
 زجه این موی نماید در بوی خط و راست
 بشت که خنجر شاق بوی که برست
 ایضا موی که بر غاشیه نظم زوم
 که بر این شعر بصورت چو پلاست زوم
 که بر بوی که بماند از انعام شاست
 که بر بوی که بماند از انعام شاست
 هر یکا زانکه بر آید چنان دگر دگر
 که بر بوی که بماند از انعام شاست
 که بر بوی که بماند از انعام شاست

بوی بزرگ

موی بندیت ترصع بجا هر قسم
 هر دوس سخن از زور لغز لغز است
 بزم از خاطر هر سر بر سر و عجب
 کین اندر می چشم تر جک چست
 بر سنی چشم موی و خاطر من
 که ز سر بر سر هر سر زبان و رخت
 شعر با شعر یکی می درون با قدام
 شعر با شعر یکی می درون با قدام
 شاد مگر موی که اگر بر سر
 هم پیش کند غیب کسی که دانست
 که ترسم ز طاعت دوی بوی که
 میخاکم زبک که تو که بیدار است
 کشت چو موی که ترسم ز طاعت دوی بوی که
 هم بر این نظم که هم در حکام و است
 با و چه خواهد ترساکه که درون بدست
 هم از لعل موی و او را ز زخمه نام برست

سید موی لازم بوی

ای که موی موی موی موی خطاست
 لب شک بد لعل موی موی خطاست
 زلف موی موی موی موی خطاست
 یک از هر سر موی موی خطاست
 قدر موی موی موی موی خطاست
 یک از هر سر موی موی خطاست
 چهره موی موی موی موی خطاست
 یک از هر سر موی موی خطاست
 شک موی موی موی موی خطاست
 یک از هر سر موی موی خطاست
 اذکنا موی موی موی موی خطاست
 یک از هر سر موی موی خطاست

یک شب از دهن فصل نو بهار طلب حیات جان ز لعل جان لاله عذار

موسم پیش آمد فصل بهار **حقیقت**
بوده بسیار ایستم کله عذار

ششیم برین گل کمر بغیم است **حقیقت**
و دامن لاله پر از لعل شده و مقام **حقیقت**
س سپیده دم ز زنتی قاتل صد کمر **حقیقت**
پرین گل کمر کشته ز سستی قاتل **حقیقت**
طرحه شادین آتش در سبزه **حقیقت**

ناتق کنی چون شکویندایام که کاه صبح بود و بهار روح انوار
شبی کنون که جوانه کمرش از لطف غافل دل به لعل چسبید

چرخ ز شکویندایان کمرش **حقیقت**
بود و بهار روح می لعل چسبید **حقیقت**

ببین بهار دمی با کاشیش کزین که در بهار بود خوش نشاط بوس کن
ح حرم غله بود باغ با دایچه اگر دور و بنود خارج شیار
روان چگونگی زن کشته شیار **حقیقت**
بازر سافل جان تره شیار **حقیقت**

بکاشیش بود با دایچه **حقیقت**
در بهار خوش بود با کاشیش **حقیقت**

بکاشیش بود با دایچه **حقیقت**
در بهار خوش بود با کاشیش **حقیقت**
اگر چه چهره گل و کاشی بشکست **حقیقت**
نظیر خورشید پدید رخ تو در کلاه **حقیقت**

چرخ ز شکویندایان کمرش **حقیقت**
بود و بهار روح می لعل چسبید **حقیقت**

حکمان بودند و انو بنو که پا چرمی ز فرقت تو گم و بدم غم و یار
از آرزوینو هر محنتی که دارد نام کشیده جان ستیده و دل پیار
ن نرغزبان ز غم خسته آوری انده **حقیقت**
دل نرغزبان ز غم خسته آوری انده **حقیقت**

ببین بهار دمی با کاشیش کزین **حقیقت**
که در بهار بود خوش نشاط بوس کن **حقیقت**

روان چگونگی زن کشته شیار **حقیقت**
بازر سافل جان تره شیار **حقیقت**

عجب ترا که بر من حادث است **چرخ فلک** ز عشق تو عجب از دل بر من به آخر کار
می نیاید بر سر که چون لذت **دل نازم** من همی ز پیش که آرام دوی این دل زار

بیت زهران چرخ فلک و لعل م
جای دل خیز پیش که آرام

نمیگذردی بعد از خیال رخت چه شد غمت به امیدم پذیرفتار
ااجابتی کن بگذر بگوی من که بگاه چو پادشاه تو یی بنده را زو گذار

نخا ز من نظری کن بروی یک روز حبیب من بپذیر از دوی من یکی
تغیض کز می کن بگوی من نظری کن بروی من **تغیض**

بی سیاه شد رخ من بلباب تو همچون قمر پدید شد ز غم تو چشم و چرخ
آید چه باشد ز **هر هم** من بکس نام من داشت بهر یک بخار

بیت شاد تو هر هم من
شمن **چرخ** شد غم تو نام من **تغیض**

ن می رسد بجا بپذیرفته من و کریم **بکشد** خوش جان ازین مضار
هم از جای تو یک **ز غایت** نام بعون سایه لطف و عایش زهن زار

صدور

من معاونت در اثری بخندم ای باد **دل من** از کف چو سپهر با هموار
ت توان **سبح** وزیر این سخن خواند و باز مرا ز **دست** تو هسان شود عهد و قرار

ج جهان خمت و مکن **خدا کان** ملوک که کو هر از کف او را **یکان** بر نه بکار
بیت رسد از جانی تو بخت اثری **سبح** خدا کان **تغیض**

بکشد بعون عایش دل ز **دست** تو گران **تغیض**
وزیر بجز عطا صاحب قدر قدرت ستود سر و **دست** خصال هم کردار

ن بگویم رقت کرد و **یک** بر کو اقبال **هم آستان** د جهان حضرت و جهان **دوار**
امام اهل **نهر** عا **صدور** کرام که نام هست بجز **دست** و **دست** پیش

ن نفیس گوهر دریا بیا بجز **بیت** **هم آستان** ملک حبیب آفتاب کین
بیت صاحب کرد و ن یار **خواجه** دریا یابین **تغیض**

سجایه ز کف **گلش** تا دور **خجالت** محیط **دل** و **دست** نمود و **بیت** **تغیض**
از ان عدیل **ندارد** چو **بهر** که هر **وزیر** **ظفر** **ندارد** و **چشم** زیر **کیار**

ن نفیس فیض چو **کانت** **گلک** **ایست** حیات بخش چو **کانت** **خدا** **استوار**
بیت کف **گلش** **عید** **کانت** **دست** **دست** **تغیض**

صدور

عقل و تدبیرش پرده کن ز حدیوس کمالش خالص تر ز عیب و عوار
 ی کماله بر باید ز تارک اطلاق یکا که بکشد ز شکل او و ار
 ن مذمه و دیده کیوان چو اولد عقل نزاده و در کرد چو درک تبار
 و وجه جایش بر باید از سپهر کلا فتنه قدرش بکشد از ملک زمار

تدرش کله تارک کیوان بر باید
 خورشید که شکل کردون بکشد

ایا و چو تو هنر کار خانیب
 اینهمه تو مفتاح مخزن اسرار

ن لایم لطف تو نور حدیقه اخلاق
 زلال ملک تو در خزینه انکار

کمال ایش تو اصل ز تو چشم از نور
 تمام کشت نصایر تو چو چرک از بار

نصرت حدیقه تو اصل
 نصرت تو مفتاح خزینه نصیل

بجز ورامی زمین تو ماه چرخ
 پیش قدم مین تو کوه راجه

روان چو علم فردی کجاست
 هر چه عقل نماید بکرت پندار

چو عیان علم دولت خانه از کدور
 چو روح حق فارغ از ذلت عمار

رو حکایت بسیار تو در اطراف
 بود محاسن پنداری تو در قطار

بایه

را تو چو علم عین بسیار
 خرم تو چو عقل محض پندار

خجل ز لطف شال کشان
 و شرم ز بخشش است سحاب پندار

چو جهان خرد بدلا رای درت بکند
 ملک دهد که بخشی گفت اقرار

همیشه لطف تو پرایه وضع و شریه
 بهره جود تو سبب بایه صفای روبر

انعامت کف جان بخش تو لطف
 به کان که هر روز در چشم سحر

رودان کردون بهشت تو آمد پست
 شمع کسبم با خوار تو آمد ناز

لطف بدلا رای سپای جان آمد
 دست که بخشی سر مایه کان آمد

م ملک کرم را امام و سرور
 کرام عالم اکرام رسد سوار

هر آنکه صورت حق تو شایه کرد
 شد از شایه خورشید آسمان پندار

ر بود از لطف ان صبح مایه بخشش
 شد ز پر تو رایت زمین بر از انوار

سیادت تو چه روش پذیرد از حدت
 چه نور گیرد آینه سپهر از ناز

ملک جهان از لطف رونق پذیرد
 عالم از خورشید رایت نور گیرد

فان عیان فاعلان

ع حکایت تو صاحب ترانه تویند ز ما کف ز می محسن و ز می خنار
 در رسوم فطرت که با تو است کائنات سحاب کف و المیخ و ابر الابرار
 کف کریم تو آن من با ذل است کز چو مایه رنگ بر دهن باطل آلود
میل **میل** صاحب ذل که من با ذل **فصلت فصلت**
 محسن ذل المیخ من با ذل
 اگر نه نعت تو که بد چهره شایید محیط خاک ب تیره روی پاک اوبار
 همیشه جو کف فانی تو کان است همیشه بنده و کاه تو سپهر مدار
 می می است خاطر جان بخش تو که هر از زلف تاج سر ساکن حضرت ابر
 کمال باید در ملک زده است تو برستان تو چرخ ملک نه در خار
 زبانه نوال تو بحر است خازن کاه ز با عطای تو کان است محراب
میل **میل** نعت جو کف جان بخش تو در ملک **فصلت فصلت**
میل **میل** خاک در کاه تو تاج سر چرخ ملک است **فصلت فصلت**
 ذوق که تر از قلم بحر قطره که دید که عشق من بی روی زدم آورد زنده دار
 ایبر خامه دریا کشت ز دجله و بس که کشت برین غلت آب خضر بخت دار
 زبونی که کنج عطا بر جهان کائنات ز بحر عین خطا باشد اگر کند خیار
 قلم بحر

قلم محبت کنج عطا
 شش دین پیش خط عطا
 نه فروغ را به تو سلطان طارم چرخ
 رعایت کف کشور کاشی خرم تو دوا
 و وجاهت تو و خرم مین تفت دست
 سلطان نشان کف خرم مین **فصلت فصلت**
 دستور ملک خسرو روی زمین **فصلت فصلت**
 ع غبار خاک در مدت افراتکس نوال فیض کف تفت لولو شهوار
 غصا غلب تو سپهر اقبال و رات زلال ملک تو سر مایه صدور کسار
 امانت کف جان بخش تو دهریم به کان و دریا در عین و در غبار
میل **میل** خاک در تو سپهر ابر جان **فصلت فصلت**
میل **میل** فیض کف تو سر مایه کان **فصلت فصلت**
 طرب و اطمینان تو میکند شهرت صفای خاطر پاک تو پیر مدنیار
 تو م خط تو درج حقایق او نام رموز ملک تو درج نقایس کبار
 اگر نه سحر من است رتر الفاظ چو اچو درین است رتر اشعار

جود مجید لفظ بدین تو درج سحر بدین است
خاطر پاک تو درج در بدین است

وکیل را می بیند تو چشمه کردون دریا طبع معنی تو قلمم و خا
از آهستام تو پشت امیدگشته قوی رفیق عقل تو دریا فضل بر رویار
قصای بدی می خشم تو که در نهاد کاش بخار بد شد است و کجی مبار
ترا پناه طفر گفت عقل صاحب را از جهان هنر دیده چشم مردم

جود مجید را تو پشت امید در و طبع
طبع تو دریا فضل و کجی هنر

ب بر جلال تو درج ملک بخاری دان ز باغ لطف تو صحن درم گدا
اصول مذہب الضاف را تو یستاد اساس فانی مهال را تو یستاد
سپهر زونم را نهی ستودار جهان جو در کرم نهی کشف بهار
نهال روضه دانش تو یه درستان رواج لغت مکارم تو یه درین بازار

جود مجید جرح الضاف را در تو یه
باغ مهال را بهار تو یه

و ده از لطافت نقش خلقت که زینت است
پیش من خرد شک لبخت زخار

روان از

روان فردوز و خوش غیب دان زبان ملک تو آن تیر بهی خشار
ع عطای پیش روت ملک جود را دور خیره معنی نیست علوم را حیا ر

نیکان و جهان پیش عالم غیب که ش یقین تو قانون نیست پنج چهار
نقش زینت پیش غیب پیش بین

ن زبانه ناله تو طلی گشت و کرامت پس که شد معانی از تو نسخ دوا
خ که نام همچون با ملک چون یم تورد که در کنون با خط تو کد اطرار
ی یکن همچو سحابت بهار جوش کلام همچون آب زلال نوش گوار

مضامع جود طلی گشت و کرامت با ملک چون گشت
شد نسخ در کنون با خط به سحر است

س سپهر با بهمت تو یه تن و نوش حیطه فانی با خاطر تو یه بر و بار
ت تو یه که مایه دریا دل تو داد و ده فروغ چشمه که درون برین بندھا
چ چاکر پیش خجابت محرمت ملک مکر راست از دور و می کند دوار

جود مجید با بهمت تو مایه دریا محرمت
با خاطر تو چشمه که درون مکر است

رز جاده و گشته دور زمانه در موبک
 بغف در سر کردون کرده فزار
 در هر جلال تو زان سوی گیشان
 نه زمانه دون بر خط و قار تو تار
 سر بر شاه ملک مندیادست
 ز امر تو کند کس زمانه عذار
 تن تو مشهور و جوی پادیه زان بونج
 نهاده اند صند در دماغ امل و اهرار
 در موبک جلال تو شاه ملک پادیه
 کردون تن خط امر تو سر نهاده
 در طای کردون بارفت تو چون
 نوال دریا با خا طرت نمی انگار
 در سد جلال ترا دست سوی جیب ملک
 بر خمیر تو زاینه خود زنگار
 ام بجای دامن همت نه رواق کون
 کشت کردون از دلیع مردم بسیار
 در خفا تو چوب ملک دامن
 با خا طرت خمیر فرود کون
 لاله ای جاده تو را باده صبح مدحوی
 سحاب جود ترا بگرشته خدنگار
 کند محبت جاست زما ز تجوئیف
 و ده افانت جودت محیط را دورار
 بر دوزخ تو کردون حکم وافر
 کند زودت تو چون نظم بسیار
 بجایه ترا محبت کردون
 جود ترا افانت چون
 ایامی

ایامی بر تو چشم ملک چه چشمه مهر
 ویا بفر تو صحن زمین چو روی نگار
 دزد کا بوسف تو روشن شود ز نور تو
 روان بدح تو کاشن شود ز شرف تو
 شرب است روز جودت ز دهرانه ترا
 غم است لازم خجست ز غم غیر نگار
 بر تو چشم ملک و شرب است
 بفر تو صحن زمین کاش شرب است
 ایامی بر تو صحن گشته عدل صباح
 ویا بفر تو قلم کرده ظلم را بر دوار
 ادوای لطف تو کردی حیات مبارک
 نسیم اوز که بر کمرم دست خیار
 شمشیر بر جبهت آبت لیثین پیکر
 در رناتر رعیت غمزمین بخار
 روان تو ز غم و یا شیه عیار و بها
 وجود تو ز کرم ساحه شمار و شمار
 قاجای قدر تو دار و ز آسمان دلت
 محیط دست تو دارد ز کرم است انهار
 سخن حیات بخت ز غم و عیار دار
 قلم کز نمارت ز کرم شمار دار
 غم غبار موبک تو چرخ را دهر تو
 ضیعه واقف تو عقل را کند انداز
 روانی کردون شکار و بارگاه اس
 حیات کیتی ز دور استانه شمار
 به تیغ فقرت شانت سر هم چون کوس
 ز ملک ملک سناش زما ز چون طیار

ایامی بر تو چشم ملک چه چشمه مهر
 ویا بفر تو صحن زمین چو روی نگار
 دزد کا بوسف تو روشن شود ز نور تو
 روان بدح تو کاشن شود ز شرف تو
 شرب است روز جودت ز دهرانه ترا
 غم است لازم خجست ز غم غیر نگار
 بر تو چشم ملک و شرب است
 بفر تو صحن زمین کاش شرب است

جنگ سحر و تنگ فتنه نداشت
 عطر زهره گلک گلک نداشت

عظیم قهر جلال تو پستان وار
 قهر جلال تو پستان
 بحر نوال تو سپهران

ایر دست تو بحر محیط به اگر آه
 بلطف طبع تو پوسته فایز انصال
 معینت ملک بالغه و والصال
 ت تو چرخ هست و جود می زنجیر خصال
 مراست بحر بحر که ضمیمه بود که خواست
 تراست کنج که که یاب و کالبد

دست و طبع است صبح بهت و بحر نهر
 نظم و نثر است عقد لولو و کنج کهر

کمال ذات ترا هم چو عقل صد نذر
 کف کریم ترا هم چو بحر صد نذر
 یابین ملک پذیرش زریب ز توبه
 درخت جود کرش ز بهت تو نثار
 ان نموده که ز خرم تو و مبدع از
 محیط کرد دمام از عطش تو اجبار

جهان

جهان روز نداشت تو یکد تقسیم
 سحاب و در زکات تو یکد مکرر
 همیشه دست تو پیرایه اولوالکبر
 دمام خط تو سیرایه اولوالکبر
 امام اهل قلم ملک تو بنم دور
 امیر ملک و سخن نظم تو بنم دور
 نمونه به صفت کف تو پ تغییر
 مثال آینه خط تو پ تغییر
 ج جاب است چو طر کیم بارقت
 کلام است دواب جات به مقدار
 هم عطر زهره ز خرم تو نداشت
 هم بحر کرش از عطش تو نداشت

دست و قلم تو به پیرایه
 خط و سخن تو خمر و اجیات

اذا را نشود برد رفت چون آید
 چنانچه تا بنود در سر و دچن زمار
 همیشه چرخ زنده تو با دایم
 دمام کبر ز جام قباد جود کمار
 نشانه سپهر برین با جلاله عا جبر
 قیاده با کف تو در دل کبار بجار
 م دمام هم صفت غاوه و انبهر
 اجل برابر او عرض لشکری جوار

نشود چرخ با جلال تو همسر
 بنود کبر با کف تو برابر

سپهر سده صدر تو با د خاکست
 چو سر سده کشته نثار داید و احرار

دول سپهر ترخند با دو همواره
 نیان مجلس نرم تو مهر شعله دار
 ای یگانگی با پیش مقدم کسوی سده چرخ
 زمانه چهره دلز خاک در که تو شاز
 ن نهال جا به تو سر سبز با و صورت بخت
 بر استانه درگاه تو کرشمه دراز
 ح حجاب عمر تو چه صراط و آفتاب شد
 دل تو فارغ با د از هر دلیل و نهار

سند صبر سپهر سده جا به تو باد
 سر سبز دیده مهر خاک درگاه تو باد
 فاعلین فاعلین
 فاعلین فاعلین

س موم عارده شمع خست خست ترا
 چنان بود که شمع از دیده بخت
 ای یگانگی بخت تو آتش نور و آزار
 بخت خست تو آتشی صورت خست و زار
 ن نهان چیده شراب جوان ز ساقی غم
 که آتشی به آتوان بود ز غار
 شمع و خست بخت تو نور و آزار و جان
 شمع و خست بخت تو نور و آزار و جان
 شمع و خست بخت تو نور و آزار و جان
 شمع و خست بخت تو نور و آزار و جان

روان زرد و در و ان دوا می در و آزار
 دوا می در و آزار و دوا می در و آزار

شب تو در هم من شمع تو در هم من
 شمع تو در هم من شمع تو در هم من

ش

تلم بخت کج عطا
 نقش چین پیش خست چین عطا

محدوف الله

دست و طبع است چرخ بخت و بخت
 نظم و شریعت عطا بود کج کج

محدوف الله

لوک ملک کرم را امام و سرور و سرور
 کرامت عالم کرامت کرامت کرامت

ترکیب معقود

نقش زینت چین پیش چین
 پیش طعن زینت شد یقین

عمر

صاحب ز ایجو و معین با ذل
 محسن ز المنح من با طار

تو شیخ اکاشیه

اکم آندگاه آن پیش و شش بحرین
 اکم آندگاه آن پیش و شش بحرین

و اکم بر چرخ چهارم هر کج که کند
 از فروغ خاطر او آفتاب نور عین

یکت خبر دستور ملک پادشاه شرق و غرب
 عالم یکایک جهان جا به کس دین

مضیع الدین فریاد با شرم کلمه تملیز

بیزد لاف سیر و مکن
 ابو الحسن محمد ابن حسن
 ابر بر شاله چشم حاد است
 حاجی بدخواه او درو هم نرسن
 میت الله صغیر بار و کر
 در دغا بدول اوست و مکن
 نزد الله شد کرامی ترا که
 دین الله کشت لذت و روشن

سید الدین فرید و بیعتی

رضی الملک و الله آج ورت
 شد علی آل محمد را نور
 همیشه بسچو شاله بر جودت
 بسیار دوزخ و سوخت
 ذاتم در جهان الله ترامن
 کریم و دال و بیعت کت
 تر بسوده و الله حافظ
 خیر اسمی مطلق الله اکبر

فرید الدین گند از فرید و بیعتی

عشق را لایت حسن لطیف
 بسچو در محبت جان طریف
 بد قسطنق و اول طبع
 زود و رسوا کت نیز و حریف
 یافت الله که لطف هر سخن
 طبع و دال پشامی لطیف
 در الله که را خواهد
 فضل و الله نعمتی است شریف
 در کعب رایت در کعبه و شهادت

لکان

لکان تو شمس و عارض ماه
 روی چون لاله برک و زلف سیاه
 دین الله می ست و کند
 مرد و اول ان رخاں چاه
 سی و ده دانه لوله مکن
 ریز و دال برک و دلی آه
 رکت ان لاله رخاں تو کر
 رکت یاقوت من بکوه کاه
 بر راز الله سبک کجاک
 میت الله ز طغنه بدخواه
 لاله جرم بسا و جبه
 جز به یاقوت می میت هم راه
 قمار و بیعتی کند
 ایت جرم اعظیم ایت کناه

لواحدین بقدر

ماه رویا قتل هو الله احد
 این چهره رایت الله احد
 لم یلد و مثل ولم یولد که او
 آریه از کل دین خپا جبه
 در جیش مست مانع طاهر است
 و لم یکن با کلاه کلاه احد
 سده انوار قلمی که فرید و الله برکت
 در تجلی اسمی الصلوات و دقایق لغز

حسن الطبع و الترمیع

ای ملک را هوای قسدر تبار
 دای ملک ریشامی صدر و تبار
 ترمیع و تجسس

ترجعت ز مهر دیده سپار

تجنیس آم

جو در برده از میان یان بخل را برده از کن کن

تجنیس ناقص

ساعت ملک در خشت دولت را تو سوار می و بهمت تو سوار

تجنیس زاید

بت با رفت تو خانه خان گشت بافت تو شمع شاعر

تجنیس مرکب

پوفا می تو مهر جان ناچیز با هوای تو مهر جان چو بهار

تجنیس مکرر

صبح بدخواه از جهش تو شام کل بدگوئی از افتخار تو غار

تجنیس معرب

عدلت افاق شسته از افات طبعت آزاده بوده از آزار

تجنیس خطی

از تو سپار ظلم را دار و از تو بخدا می ملک رحمت را

فرغار

تجنیس خطی

فرغبار نبه و تو نبه و دیده عقل سرده دیده

مراعات لفظی

در کل ششم باث پاکل تو شش ماه چرخ آینه دار

المؤجر

ان کنه کو شش تو با اعدا کنه بخشش تو با دین

المحصل الصمدین

با هوای تو کفر باشد دین پرستی تو فخر باشد غار

تأکید المدح بالشیبه الذم

استدایت زبان را عادل یک دست خزان را غدار

الایهام

بخت سومی درت خزان آید راست چون بت پرست سومی بهار

الانقاضات

ملک افزون ز تو نذر و کس ای خاک خاک گیر و کیش دار

تأکید المطلق

تغ تو اسچو آفتاب بنور نیز داید زانه را زکار

تشبیه

صبح و ماهی نیستی نه از آنکه سیت این هر دور توام و قرار
بکده از دست صبح را بکین بکده از دست ماه را افسار

تشبیه

ماهی از ماه نادر و گامش چرخ از صبح لنگد زهار

تشبیه

که تو چرخ چو اعدوت بکین در تو ماهی چو اعدوت زار

تشبیه

جایی صحت چو جایی است رفیع زان تو سخت و آن صحت دار

تشبیه

چون تو در روز شب کنی پیدا چون تو از خار گل کنی دیدار

تشبیه

شام که در صبح زرد لباس صبح که در دوچشم تیره هشار

سبب

دل

دست بردست کاه غرض هنر لبخند و وفا و عدلیا

تشبیه

نور از مهر و لطف زنا بید برت از ابر و جودت از کسار

تشبیه

قدرت از مجتهد شود بیدر آسمان را بخت و پکار

تشبیه

لیک لطف تو ای همایون را بطف در پر آرد و زهار

تشبیه

باغ غرت که تازه باد دمام چشم بدور و روضه ایت بیار

تشبیه

روز کوشش چو زریان آری آن قضا پیکر قدر بچار

تشبیه

در سجودت توان شونه از پیش بر وجودت روان کنشد نثار

تشبیه

آرد و فتح در لیکن ایکن دهرت که بر قفسه اقرار

مقرب کل

رنگ قدرت بر سپهر و نجوم شکر حق کند بلاد و دیار

مقرب صبح

کرم دارد و تاب دل بجان مرگ بار پنجسم بر سوغا

مقرب مستوی

کنج نعت دهد که از شجک رای دولت زند حمایت یار

روالخریاء

راش مرد کنج باری و قوت تو قومی را بجان در شمار

نوع اول روالخریاء

کار عدل تو ملک و ملوک است عدل را خود جراین بشمار

نوع آینه

بیار تو ملک خورده یابن شدین زمانه پزیر

نوع ثالث

خشم بیت را دولت تو کشت خشم یکو تر است درین

نوع رابع

و غیره

در مقامی که بارز بخشی ریزش ابر به باشد بار

نوع خامس

میگذاری بر حج و امعد و کس ندید است ریح و ام کدار

چرخ از آزار تو بین زارده سبک کان را کجا رسد آزار

نوع ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

از روز خدمت تو پیر و سر در چه بگشایش به نیزه چو ناز

نوع یازدهم

دشمنان را بد اور می خلدت با قضا ای کنبد و وار

نوع بیستم

تهدیدت بباده چو خاک لطف مهرت آب گشته چو ناز

نوع اعیان

ای که خواه دولت تو عزیز و امی بداندیش روزگار تو قوار

هر که ز منم خوار عهد تو شد سپارش عالم خوشنودار

گاه برزه بهرینه در با سید چون کنی غم رزم اینت سوار

نوع سیزدهم

ای به قند و عسل و شرف و ای شد بهت صف و کی

در سال المثل

کنند آبخشم تو را نشن ز کفایت بود هر چه

در سال المثلین

کو می فارغ از دهر ای خوف کو می این از دهر ای خوف

نفس

چپستان دور و قمر او نزدیک چستان خرد و فصل او بسیار

خام از هر چه فصل گل را بخت است او هر چه فصل را بسیار

دل شکن یک در و دل پیوند خوش گذر یک روزگار گذار

رنج او نرود سپیدان رحمت خوار او نرود زیر کان دشوار

چون دای خوش عفان پادشاه چون نصرت او تود و پادشاه

اندیشهش بجز او رحمت بخش آتش است چو آب نرسد کور

نزد و دوری سنج مو سیمتی از دور و نه نوازی مو سیمتی

عشق است در زمانه عشق عقل عینین بر دهر و این عشق خوار

خام عشق جی که در قشاعت محبت شاه یکبار

مطلع

مطلع دوم فدا یقین

از دلم سوختش سیر و قرار بهرم ترکش بهر دغ

تجمل العارف

و یکبار ترکست یا جاود یا رب این بر حسن بت یا کفار

چاپ و سوال

کشم از جان عشق میزارم گفت عاشق ز جان بود پندار

الموشح

دوست دارش از آنکه یار من دشمن آن بهر که خواستد یا

المطلع

سخت در شمع چه میگویم احرقت الهی بیدار

المطلع

زاد مرزوم زود و دوری او در دلی دار زود و دوری او

الموسل

میکنم خفا شبنم کلیمه خفا شبنم

الحج

چهره روشنت که روز نوبت زیر زلفش شدت درشت آرد

الرقص

شسته شمع افشتم بکشت و برخ زرد انگشت غن آرد

الحیف

دل شده هم نهند از روی مهر سر شده هم ز چپه از این کار

المع

موج دود و دل ز دود دیده من بر دوریا و آب ز بخت آرد

التعین

وصل در هم نهادم از کبکس را کجای رخ مینماید آرد

الغراف و الحیف

ور غاید ز لب صفا که در دست راز من در رخس بود و یار

جمع هفت

بر لب زلف عاشقت چون لاجرم سپوشش نیت قرار

تفریق هفت

با دمیج است بوی زلفش نه نه بود صبح غنبر آرد

ن

جمع مع تفریق

من در زلفین از کونش را یم یک او برکت و من بر طار

جمع مع تفریق

غم و چینه راه چینه بر دور دید در آب و سینه راز کج

بجو چشم تو بگزاف لبش این آب آن بولولو شوار

تفسیر غنی

آب این تره در آن روشن این که گریه آن که کشت آرد

بگر جسم جان و چهره غنم عشق آن بت فرخ آرد

تفسیر حلی

هم لبم خسته هم بن مجور هم بکن غرق هم بر خم کج

خورد و خردم عشق او کام است و هستم ز بهر ادا چار

الکلام جامع

اود را خون و من و را اندوه اود من شاد و من از دوشنوار

ایضا

میرم ز غنم بیدکت چو شیر دل ز غنم بیدکت چو قار

محمد اسم و غیر عدل و کام او در دهر
 کلام او همه حلال در جمیع حال
 دل مطهر او بهدم کلام علوم
 رسوم معرک او که در حکم عالم رود
 هم او بهدم او دار عدل را بهمار
 بهدم طالع مسود که حاصل او

افضل الله اخرا من شرف الدين

اوم و سرور و صدر ملک اسلام
 ملک محمدا و آدم دم و محمد اسم
 بهو المطلاع از بهط الملوک و الملک
 شمار ناد و صدر و پاک راجح راج
 ملک مختار و ملک مطیع و ملک اوراک
 دم معتبر او در و ملک را بههم
 خطا ده کامل او بهصد رعلوم
 ملک عامر ملک او حاصل علم

را کلام

بردم کلام او در مصالح عسکال
 کل اتم عالم صلاح و سدا
 علوم او بهدم کار ملک را صلاح
 مدرسه ملک در حصول در رس حکم
 حمام ساطع او مطیع محسره که غیر
 حدوده که نادر کلامه کلا
 دل مطهر او در کمال علم
 بهام رسل احوال او محول
 بهو الهام لیس اسباح و اسباح
 امور ملک و سر ملک و کار ملک
 رسوم عدل ملک در بوابه و در ملک
 عدد او را بهدم مراد حاصل غیر
 کمال علم ملک شار سدر و صدور
 به حال را که تم او بهصد در طواد
 حدود او را ما و سر احوال درک

مدرسه ملک در حصول در رس حکم
 حمام ساطع او مطیع محسره که غیر
 حدوده که نادر کلامه کلا

لوا طالع اول طالع طلوع سعد
کلام طاهر و ملک ملک کلام م
شباب الدین هم فرمایند و الله

منه سبک کن پیش تو ده صبر
ز ملک کرد کل نترن کش عیبر
مبند حلقه لب برشته لؤلؤ
میوشن تخته نقره بحلقه چهر
چو کشم غم چنان که غم منور
چو پست که کشیدن که قوی مسکر
بت منی و نیت پرت که است
بتو یکا صحنی سپهر شمع در خور
زیم و سبک بود هر تر بر سر
تو بچنان شد سکین و لا سبکین
تو یه تو یه که در وصل نه کوی هیچ
منم نم که بر دیو تو بر بندم در
بر ده کوی ز ملک خلق فزون صدرا
ولا که در هوس غریب است یکتا
غم برکت شوق بر خیزد هر صبح
چو کشی ز شب تیره که در حشر
به غمت سوری من دین تو من شوق
که بخلاف تو زده بیدار و چرخ
چو صدم کرد دل من که پاسبان روز
همینند ز شب زلف تو روز تیر
بر روز چو شب وصل تو دل کرد و
سپهر مردمی و ده جبه ملک غلغله
بو و غلغله شور و خنده چرخ خورشید
بو معنی که نهد غم و می بر پیش سپهر

باز

چو چوب بخوبی بوزد سپهر چو کشد
ز کوه پخشش که چو کشد نشسته
ز هی و لیر تهاق تن و لا و غنچه زنت
نشته رول دشمن چو زنت غنچه
بوزن پیش دلش پسر یکدزد
بوزد ز کوشش هفت بحرین ششم
ز شرم لفظش در در بهر که شرف
زیم بندش ز در جگر نهفته چو
ز می شکرت که تو غلغله هر صحنه
منی خلص مدح تو پسر هر و شر
لیم روضه طبع تو روح شخص کرم
نزد غنچه شمع تو نور چشم بهر
ز شرم که لفظ تو در دل معدن
نشته صد عرق شرم بر رخ کوه
طبع بودی غم غم تو مصمم کرد
چو کشم که در لفظ تو در دل معدن
ز جیب غم ستم شمس بر بنفشه کند
چو کشم که در لفظ تو در دل معدن
صید حوت تو پر و نر و یکا حکمت
سکن زده می سپهر و کلف زده می
زمین بستی تیغ تو خون شکم پر کرد
تهی شود سر که در آن کون ز کبر و بطلان
یادت خود تو چون محمل زلف
چنان بود چو لاله سرخ روی
بدت تو که غم نصیب ده و لطف
در دوران تو بهر صبح و عصر
بچشم معنی من در غم و سحر کرم
که جز صنعت من نیستش در کز نور
کوه که کن و من که که هیچ می پستی
درین محیط یکا نقطه بعین طاهر

ای مصطفی در جوار کعبه
 ای عالم از عدل تو در هیئت پرورد
 جادوت غفر الله لک عطف عاقل
 ای عالم کمالین کدشت هیئت ازین
 مدی از زبان به جلا شد بر ما بر غزل
 بشویدر و در اندیشه پروا
 ای عارض بنایت برنگ و بر زمین
 روشن بر و خوش و صفت کوی یمن

آفره جادو تو در لباس و سوت
 ای عالم صفت چو کمان سرور است
 ای عزیزان جهان خاک در دست
 ای عالم از عدل تو در هیئت پرورد
 جادوت غفر الله لک عطف عاقل
 ای عالم کمالین کدشت هیئت ازین
 مدی از زبان به جلا شد بر ما بر غزل
 بشویدر و در اندیشه پروا
 ای عارض بنایت برنگ و بر زمین
 روشن بر و خوش و صفت کوی یمن

آرمع دارد از صفای دیر که نور و
 باد از امان در معیت و خطی دلنشین
 لطف خدا جان دارد تو نفیس است
 آرمع و جوشن در غایت بر خطی
 چون شمع کدشت با سوز و باران
 پشت و معین و در تو صفای دلنشین

فرید الدین عول الاسف ازین نماید

بر کاج کلان چرخ سید از شاخ عیا یمن
 آفره عیب پار و سما کو هر میر و هوا
 لاله زار لاله پرده زار و در و کوه هر شده
 بر لاله زار و در و کوه کس کلان و کوه
 در استرخ کلان بر است سندر کز
 ز کس کشته جام جم و او نه شفت خم
 سوس کلاه صندران آهسته بر سران
 کلان چو خیزد ابرو و خنجر از دست
 لوبی شاد آید همی لایق شراب آید همی
 بر کلان همی پیش کن و او از عیب کس کن
 بر طرف جوی جوان برستان از دستان
 در زیر شاخ یمن بر کس کشته جام
 آفره عیب پار و سما کو هر میر و هوا
 لاله زار لاله پرده زار و در و کوه هر شده
 بر لاله زار و در و کوه کس کلان و کوه
 در استرخ کلان بر است سندر کز
 ز کس کشته جام جم و او نه شفت خم
 سوس کلاه صندران آهسته بر سران
 کلان چو خیزد ابرو و خنجر از دست
 لوبی شاد آید همی لایق شراب آید همی
 بر کلان همی پیش کن و او از عیب کس کن
 بر طرف جوی جوان برستان از دستان

مصلحت بستان آن قدر غفلت کن که فاشه
 بیل را روی ساقه بر کله ز قول خاکن
 کفایت غفلت را بر کله از کفایت
 که بر چرخ آتش از آفت آبی آفت
 رعد آمده افغان کن برق آتش
 چون روز گشتن دان تیغ شکر شکر
 اعظم آنکه دین بیاورد و در وقت
 شایسته خورشید زین آتش بیدار
 عید دم محبت میو یکفایت
 جم غایب عالم غلط رستم دل در بخت
 جای که از خنجر کشیده می کشد
 هر خط او بر سر بر سر بر سر
 اورا رسد تیغ حق در شب چو شمع
 از حد عثمان آفاق هر روز که آفتاب
 از شهر یار بر سر دل جهان اب و کل
 بزم تو بستان از دم دست تو معاش کرم
 با آج و کجای قهری با آیت اکتد
 روز یک از شیر هو او چشم بر آن غا
 تو با میدان در نمی نازد و در نمی
 اقبال باشد غولش تو بر طرف کوشش تو
 زان کجاست از طغیان است قدرت زبر
 خوش تو چون در هر دو بهماش از هر دو

ملک ایران

کلیه بستان آن قدر غفلت کن که فاشه
 نواب در فرمان تو چون پیر که در آن
 دارمی و در بر عاده اصد که می غفلت
 که غفلت او در هر دو لاله در هر دو وطن
 شاعر روی زهر با در تو تو تو تو
 که چو دشت عمارت می سم در هر دو هر من
 نایب تر از اشعار از هر دو دایمی
 روز دج تو شعری شاعر که می غفلت
 که لبش از هر دو شاعر که می غفلت
 وزن تو را چو کعبه ز جان خود جواب
 مستغنی مستغنی مستغنی مستغنی
 کای ساربان منزل که می غفلت
 مستغنی مستغنی مستغنی مستغنی
 آفرین را هر آن بود هر دو زمان بود
 تا شمع در رخشان بود از روی این سخن
 رای به چون خورشید و امیر تو چو شمع
 اقبال تو عاید دایمی غفلت

ملک ایران در طلب فرمایند لقب بفرست

روایت است از این بولیت از خدایان
 فرقه خوار و مو یو گوی از سنگ حق
 میان با کوشش از هر دو هر دو
 که یو که کوشش را که در سیر و در سیر
 در زکات بزم بزم بزم بزم
 ان روی آتش بزم بزم بزم
 شیرین تر از جان نام تو دوان شمع نام تو
 خد و قد و اندام تو بزم بزم بزم
 ای در دوران بزم بزم بزم
 می دیدم بزم بزم بزم
 ای تو جان اگر خوشش بند یک سحر
 روی تر بزم بزم بزم

شخصی بر روی تو شمع
 است و متعلقه زین بزم بزم
 او در رخشان تو شمع

زو بسیل اندر باغ با برکت ز شبنم
 کوشتم دست خورشید غمزه را در کتب کن
 لطف کفر باستان بگذریان بستان
 سوز سخن بسیار شد لیدن غمزه را در کتب
 ساقی کو که کن می باره این بسم کن
 شاه سلیمان پهلوان سلطان عادل خرمین
 ان زیت دیدیم گاه آن خال کز شاه
 پرویز روزداد کفر خج پادشاه که
 بهشت اشهر خوار او کرد و کان بر کار
 روزی که بزم از دست بخت بد زینم خج
 خورشید فرقی آن اوجوت چهارزان
 بکشد و دکان دکان نوید کار شمس کو
 با او بهی تاریکی گمان بگو جاندار در کتب
 امی تیغ زلفش در بار شکر شکر بخار
 روز و خا بود بهی بزم از پادشاه
 کشت و بکشت در کتب و کتب و کتب
 کل را در کتب و کتب و کتب و کتب
 آن که بکشد و در آن کتب و کتب و کتب
 نه چشم به میثاق زینم غمزه را در کتب
 یا در کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 فرمانده روی زمین شاه بخت و زمین
 ان خمر کشت و پادشاه ان کتب و کتب
 فرخنده عادات و بزم بزم و کتب و کتب
 یک کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 ان را که در کتب و کتب و کتب و کتب
 در بطن نرکان او کتب و کتب و کتب
 رستم در کتب و کتب و کتب و کتب
 خود را در کتب و کتب و کتب و کتب
 امی کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 تا سلیمان فرود و در کتب و کتب و کتب
 آن روز

دل برده جان را در کتب و کتب و کتب
 سولار را در کتب و کتب و کتب و کتب
 جز را غمزه را در کتب و کتب و کتب
 من خسته و دیوانه دل بسته و دیوانه
 بر من کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 و آن کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 کر که در کتب و کتب و کتب و کتب
 ان غمزه را در کتب و کتب و کتب و کتب
 جان کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 امی کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 روز و کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 یا در کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 ان سر فرود و کتب و کتب و کتب و کتب
 عالم به دوازده و کتب و کتب و کتب
 از تو وفا کردن غمزه را در کتب و کتب
 و آن کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 جان کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 پیوسته و کتب و کتب و کتب و کتب
 آری کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 تو داشت و کتب و کتب و کتب و کتب
 بر من کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 ان کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 یا در کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 ان کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 ان کتب و کتب و کتب و کتب و کتب
 کوی شرف با و کتب و کتب و کتب و کتب

سلطان اشرف خا قافه فرایه

سید ملک جلال
 نقد بر کتب و کتب و کتب و کتب
 شمس لعلی باران
 ۱۸۱۴/۱۸

در کام صبح از مابست بخت عمار
زیرین هزاران نکر از صف نیا ریشه
صبح آب گلگون تیره شیر بر آن آید
بر لبش چون شعله خورشید در ریشه
صبح آمد ز زیر سبب نور نور از آن
زهره شایسته اندیش از زهره خورشید
کیخت سبب آسمان دارد آید بیکر آن
خون شست آن بچکان بر جان نگر ریشه
سبب چه بچکان آید سر شرق گشاده آل
خون سیاه و شان نگر خاک و غار ریشه
مسکن صبح کوشه از می قوت اندیشه
رویده که هفتخانه حوض جان چنانها
کف بر ترحم در و انداز غنچه خوار ریشه
مرغ از بستان هم میوه ز آب تان لرم
کره آن ز آب تان گرم شیر مصفا ریشه
ز آب دید سر کز می رود آب ز ریشه
ساقه کاز آب در آب مجاز ریشه
با و اما قوت صبح از غنچه خوار ریشه
وزر دستها جام آب شامه مباد ریشه
مرغ هر کز کوه پر بهشته یک تیره سر
از نیم صفت روزه قوت حمار ریشه
پس خاتم آن در وید از او جان وده
ان پرده حاتم در وید از شاخ بیا ریشه
ز رجب از دست جهان در بار بار ریشه
در ششده غنچه رشتی غنچه غنچه ریشه
خرد و بریم عطشه می در غنچه لاین مشرب
قوت مسیح یکشبه از ناز تر سار ریشه

طاق

طاق از آن برش کز زهر طایف کین
بر خم سحر آفرین سحر ز آوار ریشه
چنانچه طبعی بود الهوس کز زار مجوس
اصلی بکشی شش بریت در پاره ریشه
بعی نوزده پیکر شش خطا بر صدر درش
ناخن بران خطا برش وقت محاکمه ریشه
دان هست تا بر خطا بر جان در شش
هر آزار و خطا بر خطا بر خطا ریشه
دان نه چهار پان سر اجناد در شش
هم اشک شش سر زان هم بکشت خطا ریشه
و نه خطا بر خطا بر خطا بر خطا ریشه
در پست آفرینش آفرینش برش
موجن صاف کتب در خطا بر خطا ریشه
کانه رباب از شش بر شش قول کانه کر
دان کرد و آهو در برش خطا بر خطا ریشه
کانه رباب از شش بر شش قول کانه کر
در کانه رباب از شش بر شش قول کانه کر
خدا تا نیک شتری در ناسر خطا ریشه
در کانه رباب از شش بر شش قول کانه کر
زهره غنچه لاین آید در زهره لاین آید
خاقان کبر کشف دار و سلاطین در

المطلع ای تیر باران غنچه خون دل بر ریشه

کشته است طوفان غنچه خون در و لای ریشه

ای صدیک عشق خرد جان صید از کینه چشم تو در کینه چشم زده صفت شش ریشه

ای ریشه سیر قدم جان ما سر تا قدم
لبس نه ما کرده کم مکن زده ریشه
جز از بورت و ز ریشه زنده ریشه
از غم چون شربت رخون جزا ریشه
ای تفرقه که تو عید سینه روی تو
عود اعلی از بوی تو آب سار ریشه
ای در خلق بود تو خاست با روی تو
ما ز و سر در پای تو خا قایه آ ریشه
و خردش بر اسنان مجلس نشین
ما ز و چهره بر زمین بر سیم و سار ریشه
خاقان اگر کلف بکشد آمدش کالام
در پای او دست ملک روح مسلی ریشه

المطلع
تا زلف زین صدف آفتاب در ریشه
ابر بخت آساز کف لولوی لاله ریشه

شاد یک سبب بر ملک غم ریشه
ایک مجلس یک دلبسته ریشه
باش خمر و آنکه محال با برک مدائن سنان
آینه برگ جان کرده شمر مار ریشه
همی روان وی بر خال مرز هر یک
ز آنجا برون آورده پا خون وی بجا ریشه
از چاه وی رفته بنی این پیوست زین ریشه
وز ابر معری به هم اسگ زلیخا ریشه
ان پیوسته کردن لیشانی یکش هم
در دلور شمشیر پیش ازین طاب و ریشه
زین رسنه آتش در دوزان شمشیر
ره سبی در بیا آتش لبش بجا ریشه
چون پیوسته از دوا شده در جوت چوین شده
از حوت و نه ان لبسته بر خاک غم ریشه

ریشه

رنگ سپید بر زمین از نوون و دین
سودان با شمشیر ازین بر سر ریشه
ز ان پیش که نه ریشه خورشید بر خاک
ارکانه شمشیر نه ریشه و زهره ریشه
برنت و ابرویش آینه و پیل و مان
بر پیل کون و زش از دوان علاج ریشه
در زش علاج کج نهان سبزه چوین ریشه
بر برینان صد کاه دوان از شمشیر ریشه
پلیت و ریشه زدن پیل و ایل و کون
اتش ز کام خورشید و کون سار ریشه
کافور و پیل آنکه هم پیل مان کافور
کافور نه از زش و کون ریشه
پیل آمد زنده و ستان آرد و طوطی ریشه
آنکه بصر از شمشیر و طوطی ریشه
خیل سحاب از طرف ریشه کون کون
ار ان چوین بر دلف دست تو ریشه
آن تیر و ان ریشه کون طوطی از نوون ریشه
مرغان و لیشانی طوطی ریشه
توقع خاقان از زش از صبح و لک ز کون
کوی ز خود و شمشیر و نخت پید ریشه
خاقان اگر کاسان به سد زین هر ریشه
بر فرق و شمشیر و خد ان سعد و ریشه
دارای کیم و اور و خمر سکه ریشه
عادل و ز اسکندر و کون و ریشه
عالم با طلع آن او زل قار و ان او
عادل و ز اسکندر و کون و ریشه
آهسته و شمره ان بجا و خمر و شمره ریشه
فیض رجا بر جان او لیز و ریشه
ای قبله انار و شمره و ان و شمره ریشه
چون از سلطان سلطان او و کوب و ریشه
آب زنده کلا و شمره از و شمره ریشه

ای که هر تاج سران ذات تو بچ کوهر
آب زاده و کمران با برده یار
ای چه ظلم از تو نمون در آتش عدل کن
بر هشت چه اکنون نور جسته از رخ
گلک طلب لبس جان ز یک کبر در زب
صفر ایلیل از دمان که در صفر
تیغ و آب آفریده و صبح و زمین مظهر
آن تیغ صورت آفریده در رخسار تو
برگزیده آیت تو نور تجلی رخ
زان رخسار چه پادشاه چون چه هر چه
گلگون صبح افکند هم شکر هر چه
تیر تو تین دم شده در عزال زبده
بر کوه قاف اخروم شده متفاضا رخ
یغ و زبده کف تیغ و قاش زلف
است آتش و رخ علف طوفان بر اعدا
این صبح نایسین آفتاب ز دست تو کرده
هست آتش و رخ علف طوفان بر اعدا
تیغ تو خدای من در حله حشین تن
سیرین تر از یک طلب از چشم یار
عذرات شریف طفران حله در دل
خون خورده تو در عدل برخت یار
آورد عینت یمن بود کعبه از هر ملک بود
ان جان کبری را که چشم عذر یار
دیوار شرق را که خشت زاده در قور
بلکه ان هم یک نم بود از ملک یار
بخت زین جهان بر خور خف جان
چون دست است آن خشت زار زبده
بخت حدود سر زده و شرب طرب تیغ
چون خشت کار در آیدان از دست یار
طیلت در در آمده و زلف مفای
ما که است

خاکه ز انفس بر بکون و دسرس
خضم تو در خاک بوس شکر نما رخ
کیم جو دلباب با چه تو شاهی دین
خاریت جنت بولوب و راه طبع
خضم از سپاهت که جسته ازین راز
چون جسته از نفث ابهر جان بر کلاه
خاک غریب آن تو حاصل از پادشاه
نویس آن جان تو از جام ایا رخ
مدار ملک آتش در دست است آتش
خوش نیت کرد با خوش بر روزنیا
ای بر ز غریت یک بر سرشان را دیده
در چشم خورده که کل مسیحا
خشت چه زرقا و عرب چل روز و دیده
فتح آمده که طرب در چشم زرقا
تیغ همه تر زبانه با شکست نهان
کامی هم یمن در یک زمان خون تو
انجی هکت هندوید و دیا مار ز سیکو
صحنش جواب لولیه از چشم شلار
هم سال آدم شمس در حله آدم شمس
ان نقطه چشمش چون شیر خورار
از هند رفته و غریب ایران زمین کرده
چون مرید از نصرت که در شمس
بر عاده ظلم از با و غم کرد و معاد
ای حاصل تقویم کن عانت رصد کائن
نخل کن زانو نهاده و ز تخم خراگ
با دار رصد ساز بقا تقویم عورت خیم
خضت چه تقویم که نه زنده و جوار
بر طالع رب بها حسان
چهر تو با نصرت ترین چون سعد آفتابان
اسما حق سعدین بر سعد و یار
یغ

جز بپای پیش و پس ایامی نرسد
 بر صد راهی نفس افروز همی رسد
 بخت بادت الفتی ختم تو در هر صفی
 از هر الفتی در هر نفس ختمی رسد
 لکن گشت عاریت کو که در سرخ لذت
 بر تو که گنج عاریت پیش من رسد
 خاکدست چون هنر مردان میزند دگر
 خاک شاخی از خط آب کجا رسد
 از لفظ و کلام کجا در حدیث کین
 کجایت از شمع الکبان در می رسد
 از جفا و ظان نام نندار کس چون
 است آبروی شاعران زین شعر رسد
 بر رتبه نظم در قیام هم و شعر
 با من بقایم غصه می وقت مجاز رسد

فرید الدین اول

بر صحن صحرای کبریا در هر یک
 در طشت و شربت از هوای لاله رسد
 بر تنه میساکان که در تنه با جسد
 کوی که یا تو گشت و زار بر تن رسد
 آسمان کون یا منم نشو گشته زین
 کوی که یا تو گشت و زار بر تن رسد
 صباغ مهر و رخ دم از به چرخ جسم
 رنگ خوشتر از زین و جسم رسد
 با رخ سپید آینه از برک نشسته
 رنگ زلفش از رخ و جسم رسد
 از چشمان اسکن بر بوی برده شکوه
 و از آنک دیده مشک چون مشک رسد
 یکطرفه تو چون غلبه آواز داد و جیب
 یکدفعی می رسد لب آب کین رسد

کل

کلایوسف و مهرش هر چه باشد در پیش
 لاله زار هر چه باشد از پیش رسد
 ز کس نتواند چون جهان دارد و ز جهان
 صد گنج قارون از نهان رسد
 غنچه جوی طوطی در جبهه لعلش لب و لب
 بلبل جوی طوطی از بدن در پارس رسد
 بر بزمه کلک طوطی از رخ برک آرد
 فافه چشمت از دمی بر در رسد
 شاخ سگوه از زهر اکشته بر سینه ما
 چون دست خضره در عطیعت رسد
 شاه پیشش بر زمین سر می نهاده
 اسکندر و درویشان صد خون رسد
 ز سبزه خاک شد و رام کلام حکم
 صد تیر باران بر غده و در غنچه رسد
 زمینان که در دین در زنجیر آید و دین
 کند ارد از مال و دین بخر و دین رسد
 زاکر نش با جسد بر باد بگرد و سما
 خاکش شد و با تویتا و زهار رسد
 ای خضر و دمی زمین در نهان طین
 ورد و هر چه در باب دین اموال رسد
 هر اسد روشن را به تو بفرز فرقه پایت
 با دو هم میای تو آب سیاح رسد
 روی که با شمع خنک صحرای از خون و وقت
 و ز عکس خنک با شمع خنک رسد
 ز بهان را در تند و بر چرخ زهره
 باشد هزاران ماه نو بر خاک رسد
 زین سر کشان کرده کم در آینه از آینه
 آتش زلف و زخم سم چون برق رسد

از ستم گشت از زمان باشد که ان و ملک
 از زخم تیت خط باشد از ستم گشت
 جز از ستم بر که حرمه بند و کم
 اگر قلع سازد و بخت از زخم ستم گشت
 بخت بهشت و ان بجایش حرمه دن
 ساقیت ماه و ستمی ستم قبا ستمی
 زهره بخت خود زن چون بکشان گشت
 چنگاک ده رویه را که دهان کیسوی
 نه دیده را دم بدیم نایه کرشمه نفیم
 از مدح تو شرمین در ملک چون و شین
 شرم نه حجابش ستم بر روی و شین
 برده شرمی کاد و خطاب بر صبح تو با شین
 تا اسنان ایران بود بر روی مد و کیان بود
 پانیده با دت عدل داد و عدل نمایان بود

در این بیت

بدرخشان

با دفران بخاک بین از تک از زرخه
 بر ستم از ستم شجره اوراق تیت بین گشت
 بلر پیده از زوطم از کده زناغ و شین
 آب از ستم گشت بخاک بطعها گشت یک
 ناز کده با ناز و ان چنین درج کوه گشت
 آید چرخ در سیم پناخ و شین سیم
 برکش بر و ان کوره ناز و کاه گشت
 می درخشان نایه ستم جانان پند
 ان می که چرخ از زوطم از زناغ و شین
 رضوان در شین کاشته خمر از زناغ و شین
 بنوخت نایه ستم و با ستم از زناغ و شین
 ان ساقیر کرد و زناغ و شین از زناغ و شین
 بر کف شرب لایه ستم و با ستم از زناغ و شین
 در کاه ستم از ستم ستم از زناغ و شین
 ستم ستم ستم ستم ستم از زناغ و شین

فز زو و اعلان و تهر عار و بارک و بچه
 و قی خوش و باران و از غم تهر و لکانه
 تا کرد خاک شاه به نشاند لبر از بهر شه
 شهر او که کرد و داده جدا در غلط
 از عدل او در آنجا که نهاده بهر شه
 پروین بوی خرم او و در بوی رزم او
 سکرش ملوک گام را و خوش گفای غلام
 ای روی شان بود و توفیق و صحن بند و گداز
 روزیکه با شمع و شکر گردان پا
 هر که که تیغ لعل چک از نهان ساز و زو چک
 از عود تیغ صدف است نصرت بود و بکرت
 زخت براق لبه و بر برق پا که کرده کم
 بنده فرید از جان ترا و در غیبت نه در هوا
 تا زهره با بر لبه بود و مرده و محط بود
 اقبال با ویش تو نیز طفره در کیش تو

ای از

نکته الشعرا در الدین بچه

ای از لطافت و زنجیرات در آن آید
 زهره سس پاک و تیر و صفا و جلال از غنچه
 ز احب سر اسرار چیده چمن و چمن و چمن
 ماه نوبت ابرو تو شب حلقه کسوی تو
 جریع تو فو که شده جاش جان برده
 کشته ام از مرغ غنچه زین مرغ از میان
 عینک دارم از جفا خرم که از دست مرا
 شرمسته که زلفت دل را به دست
 ای که در کوچه صافه و جاش چشم
 پیرته از بچه پان چمن و تار و تار
 عا دل بها ملک و تیر فر مانده روزین
 صاحبقران بجز در آن که غمگین بشد فر
 رایش چو شمع کزیا و شش چو چرخ
 بهر هفتاد و هفتاد و هفتاد و هفتاد و هفتاد

ماه زخت ریشتری مهرشان آمد
 خوی به پیش رویه برستان آمده
 لعلت شیرین شده روی گشتان آمد
 هر شب زهر رویه و در ماه عصا آمد
 رویه سیاه گشته زلف زده
 ای لعل سحران گشت مارا بدندان آمد
 ای در و بچه لعل مرصع تو در آن آمد
 هر کج در غنچه زلف تو شبان آمد
 وای جان و نارت مرا سمع شبان آمد
 در و بچه سحر و جاش طبع و در آن آمد
 در مجلس روح الا که چمن و شمشاد آمد
 کور اسیر خیره سر در تحت فرمان آمد
 در کاشش افزون از غلذت زین سحر آمد
 سوی عراق از عدل او و غلظت از فرمان آمد

ای بود صاحب دوزل و می ترسید
از خشم آتش عارضه افغان آمد
ای در زمانه قافا وید و خوشنود
با طاعت هر کس لبس بر سران آمد
از درخت ملک بر ملک پیکش
چرخ شمر از دست ملک از لیس حیران آمد
ای که در صدر ادب تیغ زبان داشت
بر فرق و شمر و زبیرت چو باران آمد
ای صاحب ملک جهان و ارض و خضر و نبات
از آب بخت هر زمان چشم طوفان آمد
ای خلقت بکن در هر سوخت حیدر
ملک تو ایام لاغر در ملک بران آمد
ای که بوی برده از سلف در هر رخت
خاک نبات از شرف خیمه جوان آمد
از داور بخت پیکان دیده بر جهان
هر کور اطراف جهان شمعان آمد
هر سوخته عالم خیمه زبر و سر بر خیمه
شرفین آورده زبر و سر بر خیمه آمد
هر سوخته در جهان از عدل خیمه لرزان
در خدایت جابر زبان مدبّران آمد
ای که صاحب خط می باشد و خط خدا
ای در پیکار ترا از و کعبان آمد

این بر اکی حرمی

ای دل و می بر خیمه زان خیمه
تا بنکری زمین را چون کوهی دید
از بنره زار کاشتن تخت حشرم
چه بود و چه عظم بکس که در است
افغان زار و زار و ان نمره صابر
بر عکس کوه که در دشت محب با
معی

حوض صد که طاعت تو پدیدار کن
با در و مان سخا کس که عاق و دانا
از ارضش کز سیرت و لیس شمعین
زیر که مرخ و پین نه و بچه که کانا
روزی که جل در آید بخت ز سر بر آید
انده و غم فزایدت بروینا
از جاده و مملکت و زخا و زوینت
روزی که شد فرقت ما به کجاست
اندیشه کن ز خمر لب و سخن ز داور
این سوره را بر سر هر که بخوان بعد
به اندازد زده افکار طاعت و قوا
ای سوره را چون احوال انجمن
تا به همه دانه فرمان حق تعالی
و المملکت عونا فالعاصات عفا
والشرات شر افکار طاعت فرقا
و این سوره را که بر خوان تمام در دم
بگذر ز زبر و زار و کمر و صف صفا
و المملکت عونا فالعاصات عفا
والشرات شر افکار طاعت فرقا
ان طاعتی نمودن که کرد ترک عیان
زیر که کشت زردان ان اهلوه تنی
هر روز که با و می آید بوقت و می
زین عسره و چشما و کس که کانا
ان فریب عیدر آفرین خود نوید
لب را تو آفریدی کس که کانا
یا رب ایضا عظم ده تو قش طاعت ده
سکین و پر گناه با ما سیمایم
جای می روی در اسم ای حضرت ترا

ره تو شد ندادم زیر کلاه بارم
از تو امید دارم ای هم نهان و پنهان

بست این در ترسان از خرم ریش عیان
یارب در آمدن در شتر خوار و دروا

سوزنده ام ملک اکمل کمال الدین محمد بن محمد

امید دلست غمش از مدار صبح عمار
که در دیار کرم نیت زاوی دیار

بباش غره بدین خدای صبح است
کش و کمر خفاش خنجر و در

بجای کسی که در دود و رشت کانه بود
خراب گرد و بیهوده مردم بشمار

بگردان فلک دست از کم دریا ز
که کرده است برین خوان و قله بشمار

چند ملک بر لب رود زین بوس
که از فراخ روی مکت اورد و مضار

اگر چه رام نماید در برش کس تاخ
و که چه خوش روی بر عیان بدو سپار

که از لبش بک پای در آورد و دست
چاکه از تو منانه نشان بهج دیار

کسی که پای او در جفا بند تر است
فروتر است بر قضا مشق از ابرار

ز جل بیان که چه سیر مایه نجات دشت
کرت جای بر نشش کوکب سیار

ببین بگوئی این کیه سپهر که او
کبک درت چنان تیر میکند بازدار

هم از محک شب تیره کرد و در روشن
درست مغر پیش را چو گوشت عیار

تو میرزا نفس و خود شماران کنی
که هست هر لغت از دایه عس و ابرار

پهن

پهن که از عدم اباد تا بهر وجود
چه ره زنده در میان من احوال

اگر نه در بهر لطف کرد کار بود
چگونه قافل هستی از شد گنار

بچشم صبرت قارور و سپهر پهن
که گشت محروم از لطف سینه احوال

شود ز خون شش طشت ماه بهر شب
ز لب که بهر بهر بهی می دهد که زار

سینه زهره دندان شود بر آتش مهر
قلم ز جوف غلط رو بهر مهر کسپار

مراب از شتم صبح خون از دوزخش
غریب معصوم و خوشاک ره شمر خوار

هزار قطره خونین بجای دل در بر
ز غم کشید و در پستی بان ازار

چه جای غم که چنان شد و ابر معنی را
چه شاد و بدوان و غم بر بد بکار

سپهر بر تو چه مهر آورد و بهر مسر که او
بست تهر زنده تیغ می عمر شکار

اگر نه لطف خداوند بر زنده آید
ز تاب آتش تهرش که ابر و زار

روان صورت و معنی ابو الحسن
که هست دولت او هر صفا و کبار

تراشید چنان کمالش سپهر سپهر پاک
نوا خوار نوازش جهان بدین بهار

دل صبا بلفظی نیست فال از خفان
از ان سب که شمر از رشت لطف و ابرار

نه ای ز معدلت روح بهر شب
ز کشتن نیتی در سر چو جگر کسپار

ز نامت و نشانی بهر ازین رست
که حالت است ز زنه را چو حسن و ابرار

ثابت مرکز داری خشم و پیوسته
 کجاست عدل محیط زمانه چون پرکار
 چه نقطه صدر نشینی از آن همیکرد
 بگرد و برکت صرخ دایره کردار
 آگاهی ریت قدرت تو نسد طایر را
 نهاد نور سعادت بر قد و رفعت
 حس و جاه تر جسد و کار دار آه
 بچو کرد چهره ز غوغا جگر نقش و کفار
 هر لیس خشم و فضا گفت با قدر در حال
 ز کوه خرم تو آمد صد اسمی آن کفار
 بطرف با هم و جو داد استین بود
 سیه ترا گفت روز مقدم تو شمار
 ز دست را و تو ای موهن گلک در پاش
 بین اثر گشت از بر خیمه حسن جوار
 مقادیر شونست بگو بکمال
 تو فر دانی و عدایت تو هزار هزار
 ستاره که چه خزان بود پشت و نه
 چه مهر یک تنه زد بر آرد و سوی بکار
 جاست تو اگر با یک بر زمانه زند
 قطره رفته ایام کمیل ز مهر
 جهان سپا داد من از کف لبان
 که غیت بر تو از جیمش کار داد سوار
 ز نقره حلق ملکیت عاقران مهت
 که کرد و ده خورشید زیران بهوار
 حدود بر طبق عرضم آن عراضه نهاد
 که شاخ خاطر م ان جنس میوه ناز و بار
 بدان خدای که نمود زیر نه رقصه
 سهره را بشد زلف بهشت چای
 یعنی که چو کجا و افرینش کرد
 بنور قدرت او پای بند دست افزار
 ز کائنات

ز کائنات یک در عدم در گشت کرد
 چو شد نوشته ز دیوان ابرو چرخار
 محضر فردا بر فراز بام دماغ
 نه در سال کند درس صغ او کز ار
 ز بحر منقطع آید چو در مقام سوال
 ز شکست رزی کندش استعار
 ز سیر خیز جادو خط بر نیکوشت
 چه شد اساس کفک را غماش
 لطیف گرم دست آن تر کس
 بی ابر برب را نشی همد ز چار
 کمال قدرت او دان که ناف آوار
 به ان طلب شفا ده که بهریت حلق
 چو بر پاشی حدق اعظم سیاه نهاد
 چو است کرد حکمت عیا نشد و نه
 جعفر او که ز ذرات کون ضایعیت
 با عدل لطیف سپه آن معیار
 بصر او که کند ز کروش کوش
 طایر که کش بالعی و الا کبار
 جوی ز غم من هستی حش نسل مانده
 همیشه حبه زده جا هر لیل و بهار
 جوی ز غم من هستی حش نسل مانده
 ز زور و رقص خورشید ماه و خورشید غار
 بعد او که خست و لطف غم را
 ز و بر و کشت که دوش ناز
 بر استی و درستی تر از دوی تیار

بخش بندی نظرت که در حق رحم
 نه بد بخانه ستر خوار قدرت او
 بنور ذک بران وحش کوحساب
 بجاف کن که از اوزاد که هر هستی
 بر عصمت شیرکان غیب که عقل
 بخت با بر سر راه برده ملکوت
 بر روز خرم اندر سر عظمت
 بدان موافق حیرت که کم شود ز فرغ
 بدان موافق بیت که مگس بذرین
 بنخ صور که گردان کند ز عدت او
 بشیر قهر که سازد بر بیم سپنج
 ببول بازین منزل از طریق اجل
 بطرف غرض هر جریل این
 بحشم و ابروی زایع و قاب پیش
 بر دلا که چو مور و تلخ سپاه را

بر آب لطف کنفش جانور ویدار
غور ز کس و مهر صحیف کلزار
برشته که لزان بافت طرز انظار
بغز لطف که زانویافت آدمی معداد
نیز چهره شان از در یکه میسندار
که در سراق لیسان قدر نیابد باز
بیان خلق کند حکم واحد تبار
عقول را بوی ابواب معدن بخار
علاقه تبار نفس را ز جهان اهرق
سپید مهره خورشید را سیاه بخار
ز بهشت نخب سر در بر گشیده نگار
که منتقل شود از نخب تو هنر احمار
نیز با هر عقل احمد مختار
لطیف آیت کبری کشف ان اسرار
سر روز واد یک آفرینست چهار

11

بزمیست کو که و صفح عثمان
 به در در یک چشم خانه عصمت
 کجا کی می شد از لب و لب لشران
 بختی که به اسلام راست و در لعل
 باب ز نرگس سیه در کشته سیه
 بطور که در وی صفای طبع ضلع چشم
 لطیف روح سپید و در وطن سیم
 بعد رقاب و سلطان دل خیر و دل
 مبطل و بعضی در آن ساکن حدیث چشم
 دید با چشم و خبر پزهی کوش
 بسره در می دماغ و ریاست عصب
 با قیاب و از زخم خجسته ریش
 بر دژ کا که از از زحام اصدادش
 بجز ملک و پیرایه زمان
 بسره از می خرخ و فروتنی زمین

بدرد غم و تیغ حیدر که در
 باهر صفت جمع مهابت جو افکار
 زخمه بعد و جانش زخفیل
 بکفر طاعت که در دست محمد است
 بهر دوازده دوازده جامه خیار
 بچین که دانات زمین و معدن غار
 که کرده اندش بر چهره چشم
 محبت بر احواف بهر که در
 بهر زلفه فلسه را از زهر شک افکار
 بجا چو وارید بهر کشت
 با چو می زبان و دهان بهر خیار
 سخن لعل فردرشت تا که کبر
 قرآن آتش و آفت و دل آزار
 که پشت واره هستی در آن گرفت خوار
 با چو در قلب و سبک می در

[illegible]

لبف تو که اگر قهرمان دور شو
درف را یکی ره بر زنده مبار
که کز مان بخار من که خدمت تو
بنوده است مرین بنده شکار و دنا
چو که از که خدمت تو است نیم
چو خیمه ام که این لب ام به ناز
زهی ترا ج احوال من تب مینو
همین توقع دارم ز عالم غنچه دار
منم عطار و تحت الشعاع خواطر تو
همیشه محرق و باج از شرم و بکار
از آنکه مدح تو بر دل نوشته ام و ایم
بخود فرود شده بشم ز کفر چون طوار
بنام و من یک کسم هر روز بکند دارم
را نمیکند این روز کار نامسوار
کجا روم چو کیم از که یاوری خواهم
چو حق شناس تو یک کوم بدین غار
مرا بجان تو صدرا که زهر شربت کبر
شد از شات هدا چو آب نوشگوار
هر بار بر من و کم ز من میال تواند
بر آب سرد روان که هر از یک پستدار
امید غفلت کند که میده میدارم
تو نیز اگر بتوان کرد بهیچ بکار
و قار حسم تو کان پاینده کفایت
چو با شد از کیند بهر یایک بکار
ز جرم عذر نرفته شرو با بطلح من
برون ز ملک قبول چو سپهر قدر
مرا بکام دل دشمن کن تکلیف
کوز تکلف این بار عاظم پمار
مده بسیا هر غل که دران بهنرم
که اینچنین مکنه از حق خدای مکتار
مبارک

تبارک که بس طوف طالع دارم
که قسم منم صا آید لب از غلزار
سخن در از شرم اکنون حقیقی بشنو
که است خانه زرت از زبان طیار
سکه نامه مولانا نجیب الدین ابراهیم
چو خمر روز فروخت این حدیقه نور
مکنه سایه سپر پرده شب و بخور
ز روی این چهره اکنون پدید آمد
هزار لاله سیراب در کس غمخور
بطور خنده این ملک بران آورد
ز زیر قفله خورشید مهرهای بلور
خط حرج چو دریا بر سر و بر سر است
ستارگان لبقت سپهر لولو غنور
چو نقطه که بر وجه پاد و غرقاب
خیال قطب شمالی همی نو در از نور
بر زم و کوشش بهرام آتش خنجر
بریم و مجلس امید ساخته طبور
مکلف چو صحنه سیمان در جوشان
بلال حمید چو نوغ با آب زر سلور
هزار شاد چون انشای هر جای
نظاره بر طرف نام و ماه نو منظور
چنان بود که کفی رکاب و تکر است
که با دست در کالین مظهر منظور
سهر جود و معالیه جمال دولت دون
که انشای ملکوت و پادشاه صدور
حایت عطر و خرد است را را و را
رسوم چو در کم راست است او دستور
دوران میاز که غرضش غل کردن
زمین و کوه مستعد دران در کس غنور

زهی آثر تیغ تو در جهان معروف
 زهی سقراط را تو در کرم مشهور
 تو که غم تو چون بار در کرب آید
 بگردان زرد مسج صبا و دوز
 بچند سپهر از شیک افشا ملک
 که هم بستخ زنگشت در جهان
 چه ملک بود که پیش تو بار نگیرد
 سپهر چه که همچون ملک شمر شود
 زهر قدرت بزم تو میکند انور
 ز بهر و فطرت رفیق شمشاد شرب
 در که کرم در آمد بکار چون با حور
 باقی دولت چو در نمی کم با
 ز جهت تو در جهان که بر ناید
 درین زمانه که از ترک زخا نیست
 تنی زرنج دل امده یاد مسرور
 فاده نشاید چو تا بحد برست
 که گشت پیغمبر اسلام حکم مقهور
 طبع ملوک که دارد دنیا و قی
 اساس میکند بر پیشان مجبور
 درین دیار بقبال تو هر آینه نیست
 و لا باغ غنم آرزو ده یا تنی بجز
 ملت قدر او ز بند که این حضرت
 که گشت عمری با عمر کرده ام مقهور
 عیار سنده تو دانه و هر کسی دانه
 و که بگرد و هر که بگرد و معذور
 بجانیکه جز در حال معرفت
 بجز خورشید مست و معتبر
 با خدا که چه معارفشش کرد
 بهفته در و بام و جبهه مشهور
 زنگنه علم

زنگنه ای عدم زود غم جیش کرد
 لبوی طرستی هر آنچه بدستور
 بدیغی که چو افرا فریش کرد
 بدیغ طاعت
 سچاکی تو که عشق دینده سرود
 که در بهشت شود توتی ای دید چور
 که هرگز آینه عشق دینده نکشت
 به بند که تو در شسته از غبار غفور
 چه ملک با که حکم سوشه شود بر از ان
 که در هوا تو با ششم ضربه چون
 همیشه که سراسر ای سپنج خال نیست
 که از عا و سرور و کبی ز شاد روی
 خود بخت تو با و اندام نیون در پنج
 و لا جابه تو با و افرین سرور
 سلاک ان تو هم در پناه سایه تو
 ز بخت یا نه جای و دولتی سرور
سکه زار است و اشک است و شیر و لب
 سپهر مجذوب عالم محیط نقطه عالم
 جهان چو دماغ چرخ دوده آدم
 خدایو کور چشم یکا به ششم انجم
 جم دوم معطس خدایان معظم
 زحل محل ملک غرق در راه کین
 شال فیض صبا فریج دین ملک دم
 عدد و شمار چه رستم جهان می چارش
 خرد پرست چو دستان بهر نای چو سیرم
 سپهر مهر منو چو که چو سپهر
 زود و دود و مظلوم زودی عالم مظلوم
 شکی که او کمیتی جند دوست مقید
 می که شب که دود باغ اوست معتم

شده متبع رایش ملک برای مصفا
 حرف مژگش را بخوم نقطه خا مه
 ز نظم لفظ شریفش و دان عقل را زور
 زابر محمد او که شمشاخ بقا بر
 نبضت علم او اصول عقل مقرر
 بر زیر ریت رایش بخوم سعد معان
 ملک کبوی دج و دش فرو شده سحر
 ز بهی کجا به تو جان رحمت و بر تبار
 شده و رقوم نصایر تش خط تو مش
 همه صنایع کیتی در استقام تو مضر
 در تو خلد برین و کف تو بحر کرب
 زور کشد کان را دل تو مشرق و مطلع
 ز کتب جه تو سطری از بخشش حاتم
 به چنگ تو شربت ز شکر شکر مطهر
 غایت تو زیو کمت چنگل شایان

شود و چو خلد جهنم مقام سدره و پیکو
 زمانه ملک جسم به پور رب داد
 در ان مکان که طمان را بجا به جفت حمله
 در ان زمان که نباشد فراغ به چکشی را
 شود و بخواند و در ان بن زمانه چو طلس
 نصایق حق و لهما زیند دانه و ز را
 ز لک عکس میزد و به زور کت علما
 تو لبه پرچم حضرت بهر خضم نهاده
 چو تیر و تیر و بجا هر ترا چو ترک و چو تار
 ثبات شمع تو روید ز بوم جنت اسط
 ز بهی حکمت بالغ حکیم پیش تو جلال
 شهاب سپهر کنا یا نموده اند بهیث
 قسم کمالی خلقی که خلق کرد و حیا
 بهر شش پاک دیده بر فرشتگان معاد
 عهد مولد ز بهر احوال هجرت جسد

اگر ز جبر طاعت نمی رسد بجهنم
 اگر بجهت رسید می ز جام حیات تو جم
 به و سپهر دین بدح لیک بر دین انوم
 زمانه و مکتب خود کجا انال اب و دم
 شود و ز کرد و در ان کس سپهر معجم
 قدر بر دین جاهدانه کیف دانه و نکم
 با بس ازرق کردن شود و ملعون و مسلم
 چو طلس کاس را و صبح بر سر چو پیم
 چو تیغ و در به کپری ترا چو کرد و چو دیلم
 شام صبح تو بار و ز بام کسب عظیم
 ز بهی حکمت قاطع فصیح پیش تو اکلم
 کعبه و بند که تو نهاد است مهر و بهم
 قسم بر ازرق رزق که رزق کرد و قسم
 بهر شش خاک و بهر دور سپهر ان معده م
 بهر عصمت حوا کجی صفات آدم

بجا که از عیسی با پارس یاریم
 بذات خالق چون بجان سید برسل
 پنج فرض تقدیر بکار رکن محرم
 بخور و صد سید کاک شهید یاران
 بغیض نیز و مسجد بغرض سروده مشعر
 بدان خدای که هست او دوا عالم عالم
 آب بکشتن اهل بیت پیمبر
 قسم برین است که هست که قسم کان
 بیا که راه رفعت که هست که درون
 بنفست تو که هستش و هر چه لازم
 که من بجاوت حضرت خدایک پیش پاکتم
 که است بر خیم ز رسول ستر معیا
 که فهمم که منو دم معاضی که مرادان
 که هر که تعبلم که که در لبسجید
 او اعرت خطای عفت اکت تغفر

بپاک از عیسی با پارس یاریم
 با سبب اطهر اولیا و کرم
 بهشت تقدیر بهشت نور معقودم
 لیکن که کعبه باب شهید ز منم
 بقرب عده و قربان بختل بوقت محرم
 بدان رسول که هست او ز خلق اعدل و حکم
 کجاک و چون شهیدان بشه ماه محرم
 بهر این عینیت که هست که عطف بهم
 بپاک که معیت که هست که عالم
 بجزرت تو که هستش بحد و درجه ملزم
 نزدیک کفم و زبده پیش کفم و نه کم
 که هر چه دشت کردم بجزرت تو مکتم
 بخواست غفرت تا درون سراسر غفتم
 به نیم دزد که انرا کشنده بکرمت صنم
 و ان عیلت ذنوب عیلت اکت تقسم

مدام که
 مدام که

مدام که بپیشد زمانه بخرج ملک را
 ز جهان تو خا با و خلوت ساو
 کسی که سرکش از تو کشیده با و همیشه
 ز بهر ختم نصیده بجا طرم غلام خوش
 کجا که انرا جان بدو بی خوش و خرم
 ز بهر ان لب نشین که بود و عدم جانم
 ولم ز حشر تابش چو حال است بران
 ولم غلام ز عشقش و با غنم دل
 برات آید از من بوارشش بم و زیرم
 بدو او است در جان درویشا شد دران
 ز جنت و درم و دارم خدیج سعید
 از اهل بهلا بروی و افضلت تفضل
 حدود سپیده بودن سواش غم عشق
 که چو کشت پریشان نشا طرم ز غم او
 جهان فرو فرات تجسته تر ز دیوان

کسی که بپس کسوان کوی بشا و ملجم
 ز دشمنان تو غایب با و بشون و انیم
 ز قوم بر جگر او شد افغی دار قسم
 و او شاد و نمشته بدایح تو ختم
 که آید از دل و چشم تیا و شد زلفت
 ولم برید و چشم بریده می نشود دم
 قدم ز غفرت زلفش چو زلفا در پرانم
 بدان که که از دم زنده که ز غم غنم
 خودش زار زار ز زرد و ز صعب تر از دم
 بزخم او است مراد دل درویشا شد م هم
 ز یاد رفودم و دارم و لا بد در دستم
 اذ الفاء و عافلت تقسم
 که طبع او کجا را عافلت و ملک هم
 امید هست که آید بفسر شاه فرام
 که از محوم به پیش تو و لبیم ساهم

نہی حق تو نہ ہو ز کشتہ سے نذر
 زہر دل تو مظهر ز غصہ سے مذم
 برد ز تلک چین شود بار بار شب
 چو شاد بند کھر کشو پیادہ را تو
 بہشت اشہب را دم رسیدہ با در تو
 ز چین بندہ عد سالہ طریح و جادہ دم
 جہیز کز پادشہرت تصانیف را بہ تو نام
 ہم بدم بکسر دشن معانی تیغ تو بہرم
 ز احتیال طایع دل عدد تو بہرم
 ز جہنم بوسہ سیرایت بہشت کو شہ کلشن
 لعلی با دم عبادت سپہر ایتہم
 طغر بہ تیغ تو فالہ ہنر را بہ تیغ ضرہ
 خلف بفر تو عسل جان کا بہ تو خرہم

سید محمد امین علی شریف

چنانکه ز روزند چنانکه بنویس
 و در ملک جهان روی در کشید وفا
 و در چهرت که در آفتاب کرد و شست
 که شد ز یکبار غشون وفا
 کوی که کرد و در چاشنی نادا
 نه از نیت سرفراز صبا
 که نیست زهره یکبار و در غم یارا
 به تر از غم نیز نه سپهر آ
 ز غم خزان

[illegible]

زنگش خون دلم دان و مهرش لعلک
 فتنه ایم ز غم بهر مرد و
 را دلیت کرد بر که چو رشته تب
 بخت در سر جهانمی اسکان در دست
 ز روز و شب شده ام سیر خون پیش دلم
 و می خوشم چو سحر بند اگر بخورم
 زمانه را کین چند ازین چو ایا است
 بعد ر شاه جان سزایم گفت حدود
 شمس و دم و خورشید و ان قدر
 و شام کین و ملک و موت و پاره خضر
 محیط کف در کتاب آستان چنان خشم
 هزار بار بر روزی زیم لغزش
 بخت با کینش چو چاق و کایت
 شکفته کرد کین کان با لاهار
 ز تنع او سب کردین در دست کج

سپهر بخت را وقت خلق الله
 که کفایت از این بخت نماند
 بر سر آنکه ازین کتب بگرد
 از این زیر مش و دم چو در لاله
 بر یکایک شمشیر چو در شمشیر
 سپید است بر روزم چو صبح شمس
 یازده روز از شکایت مر
 زرد رنگ انداختم بعد شاه سرا
 که مرده زنده کن است از دم مسیح
 سکنه آیت جمشید ملک و خضر خاق
 سپهر عرش جناب ثواب و انبیا
 جهان پر دل پس بدتر کند ز خیا
 همگی که این چار طاق اندوا
 در دست شرک و کفر چه او شد است
 که نیست که جهان جز کما حق

ز کس خون دلم دان هر بر تنک
 فتنه ایم نه خشم بهر مرد و
 را دلیت کره بر که چو رسته تب
 بخت هر سه جهانی اسمان در دست
 ز روز و شب شد نام به خون پیش دلم
 و می خشم چو سحر بند اگر بخورم
 زمانه را کین بخندلین چو باطاست
 بعد رها جهان نام گشت خود
 نه مسیح دم و خضر و سیاهان قدر
 و شکایان و ملک و ملوک و خضر
 محیط کف و مرکاب آسمان و صاعقه خشم
 هزار بار بر روزی زخم ایضا نفس
 بجنب بار کشتن همچو چاق و کایت
 شکفته کر نیک کان لب الهام بد
 ز تیغ او بر لب کر نیش در دست کوه

ز کس خون دلم دان هر بر تنک
 فتنه ایم نه خشم بهر مرد و
 را دلیت کره بر که چو رسته تب
 بخت هر سه جهانی اسمان در دست
 ز روز و شب شد نام به خون پیش دلم
 و می خشم چو سحر بند اگر بخورم
 زمانه را کین بخندلین چو باطاست
 بعد رها جهان نام گشت خود
 نه مسیح دم و خضر و سیاهان قدر
 و شکایان و ملک و ملوک و خضر
 محیط کف و مرکاب آسمان و صاعقه خشم
 هزار بار بر روزی زخم ایضا نفس
 بجنب بار کشتن همچو چاق و کایت
 شکفته کر نیک کان لب الهام بد
 ز تیغ او بر لب کر نیش در دست کوه

چنان بعد از وی اغرای خاک؛ طربند
 که ذره رقیق کسان میرود میان هوا
 ز بهی رسیده بجای مبدی قدرت
 که خضر کلر به و منزل پیرمده کعب
 توید و بهت زیم تو علم زهر شکاف
 توید که بهت بدج تو طبع زهره نوا
 جایت که چو کز دوزخ میاید است
 بخت مرز پر شمشک با رز سها
 بیک دروغ که حاسه کبک و شایسته
 ز چشم شاه و شادوم ز چشم چو
 بدان خدای که اندر ساری تدویش
 خیال بدل و دیده است عقل میرود با
 بکاف و نون که از دایه نام و اغ و جج
 بدین طوبی خاک ابق صبح و مسا
 بخزوه کاری که ز نقش بندگی کن
 بچو بدستی ابداع و صفت حب
 بنیت بهت کنی که کمال قدرت است
 زینتیش زلفت ز بهستی ستفا
 ز راز مهره زین نو و درش روز
 بعضی بوالجب از بهت خدایا
 به بن عاری همان که برده است
 درین حدیقه که برش بنوشد و برنا
 بنور قوی قاضی القضاة خورشید ششم
 که بر سعادت او بهت کثرت کور
 که با سواد و لا شقریت سرخ اعا
 و پنجمی طارم چارم ز نور او بنوا
 بهر کدیک که در نطق نسیم
 طریق کاسه که رنگش بر خنده ادا
 ز کلا

بسم الله الرحمن الرحیم
 این شعر در وصف حضرت علی علیه السلام است
 و در بعضی نسخه ها به این صورت است
 چنان بعد از وی اغرای خاک؛ طربند
 که ذره رقیق کسان میرود میان هوا
 ز بهی رسیده بجای مبدی قدرت
 که خضر کلر به و منزل پیرمده کعب
 توید و بهت زیم تو علم زهر شکاف
 توید که بهت بدج تو طبع زهره نوا
 جایت که چو کز دوزخ میاید است
 بخت مرز پر شمشک با رز سها
 بیک دروغ که حاسه کبک و شایسته
 ز چشم شاه و شادوم ز چشم چو
 بدان خدای که اندر ساری تدویش
 خیال بدل و دیده است عقل میرود با
 بکاف و نون که از دایه نام و اغ و جج
 بدین طوبی خاک ابق صبح و مسا
 بخزوه کاری که ز نقش بندگی کن
 بچو بدستی ابداع و صفت حب
 بنیت بهت کنی که کمال قدرت است
 زینتیش زلفت ز بهستی ستفا
 ز راز مهره زین نو و درش روز
 بعضی بوالجب از بهت خدایا
 به بن عاری همان که برده است
 درین حدیقه که برش بنوشد و برنا
 بنور قوی قاضی القضاة خورشید ششم
 که بر سعادت او بهت کثرت کور
 که با سواد و لا شقریت سرخ اعا
 و پنجمی طارم چارم ز نور او بنوا
 بهر کدیک که در نطق نسیم
 طریق کاسه که رنگش بر خنده ادا
 ز کلا

بیک خواجه بزرگ هم سپهر بهت
 بکلیت خواجه بزرگ هم سپهر بهت
 بسوی شعله و ابر و دست بهت
 به ان عرض که به با زبسته آد کوه
 بهد خاک که بد طفل اولش آدم
 بکاف و پارس وایت اکر می
 بسین سبج و حای می جلد جمیم
 بهر ختم رسات که نوشه اراوش
 ز بهر خدمت درگاه شرع اوست
 بهدق بهدم بخت بعدل شمع
 بهت موده که در سنگ غنچه سیراب
 بهفتان شریعت بعد عان سخن
 بخضر و سلم لدا و مجمع البحرین
 بهار فان تحقیق کزین غنیم پرور
 بهر صفه که چون خود خام سوخته اند
 بهرین خاطر فاضان و خام کار در هر

بزرگ مرتبه و کاره ان بخت و دو کا
 ز نور شعله بند بر سر شب بید
 بدان سب که بدان سرکش ده شرم دریا
 بزیم صحن که بد میر جلیش حو آ
 بنون و اکتلم و طلاء هر طه
 بهاد و ق و لکلف و سوره اشعرا
 بنیم و غولش از چهای زهر کسا
 شهاب شب لعنت هر بدست کسا
 بچون خفته غوغا بشیر صف و غا
 بزهر خورده که بد نور دیده و جسم
 بسوز سینه سلمان بدرد و یو و و ا
 بطور و انا الله زاهد طور سنا
 که نیست شان ز غنیم حق بخورین
 زلف مجری سینه و زلف ام رضا
 بهر کردن تسلیم و پنجگان بله

بسم الله الرحمن الرحیم
 این شعر در وصف حضرت علی علیه السلام است
 و در بعضی نسخه ها به این صورت است
 بزرگ مرتبه و کاره ان بخت و دو کا
 ز نور شعله بند بر سر شب بید
 بدان سب که بدان سرکش ده شرم دریا
 بزیم صحن که بد میر جلیش حو آ
 بنون و اکتلم و طلاء هر طه
 بهاد و ق و لکلف و سوره اشعرا
 بنیم و غولش از چهای زهر کسا
 شهاب شب لعنت هر بدست کسا
 بچون خفته غوغا بشیر صف و غا
 بزهر خورده که بد نور دیده و جسم
 بسوز سینه سلمان بدرد و یو و و ا
 بطور و انا الله زاهد طور سنا
 که نیست شان ز غنیم حق بخورین
 زلف مجری سینه و زلف ام رضا
 بهر کردن تسلیم و پنجگان بله

بگفت خانه معبود و چاره محرم
 بهیبت نفس صورت و پول لایتم
 بهیبت سب و بهیبت آخر و بهیبت ایتیم
 بد اعتکافه عقوبت کرد و بر نه نکال
 بنور عارض خفا در و نکلش اهره
 بقدر و قامت و تقطیع حسن تقویم
 بیام قهر دماغ و در بچا دل
 بچوب کف و مرغزار ملایم فرق
 بهست تو که هر شب ز سر گشت نیت او
 به تیغ تو که جهان با کلاه دار می نهد
 به باد پاک ده و تاب راه نیش
 به طیف طبع سخن از حسن لذت یاب
 به کرد تو که در دوحی مکت و صده
 به رکعت که کند آسمان زمین پوشش
 به جگر تو که در هر بوی رحمت جنت

بر کن کعبه و زنجیر مسجد اقصی
 بحر شب معراج و قرب اولاد
 بهت یکبار و شب آسمان و شب عشا
 بهجا معافه رحمت کرد و بهیبت جفا
 بزلف پر شکن و طره شب یلدا
 بنقطه دل و تسلیم آدم الله
 بطبق صفایر و بهیبت سره معا
 کراین نشیمن حسن بت و ان محل سخا
 شود چو کعبه کعبه کعبه کعبه
 ز چم اوست بهم درنده چو چین قبا
 بصبح آینه دار و بهیبت مار زلف
 بعین غفر که آرد از روح پیش بها
 فراخ دل بردت کش ده کف عطا
 ز روی مبد که محقق نه طریق ریا
 بخشم تو که بود تاب صحت ه صفا

بگفت سب

بریم و سب و سب و سب تو که شد
 سب به تو که ز لطف او علاج کند
 بهیبت چا برت بر نه کان سه پله
 بدین خط که نه من مرد و نه زنم از نه
 بهر دین ز چه در روزی خدمت تو
 بشتر من که بهر دگر کنند و دعوی سحر
 بهر دین و مایه سب که بهر میکوم
 که رزق خالص و بهیبت حق بود گفت
 ز کعبه و کعبه شت در دلم هرگز
 حدیث من ز مغایر و فاعلات بود
 و کعبه شت و در آن بهیبت حسن ان
 من از کعبه کعبه کعبه کعبه
 سب تو که شت و بهیبت سب تو
 اگر بهیبت خط که ان سب و برت
 بخشم تو که از دینت چن جوارش

فزون ز خلد و سب از کعبه و سب از جوار
 ز ماه و ق بر و ز تاب استقا
 که از دست خرد نه تویی آسان گیت
 محبت با بزم و عارضیان خوف و جفا
 که جرات یونان رهسب و بهیبت شفا
 صدقت بکب برادر و کعبه و ق صدا
 بذات پاک معین و بهیبت غر خدا
 که نقل رشت از آهنگ که کرده اند اینها
 کعبه و کعبه کعبه کعبه کعبه
 من از کعبه کعبه کعبه کعبه
 که چون نفقه زبانه برون کعبه کعبه
 که پیش و دل بود از چون می غیب رترا
 که کعبه کعبه کعبه کعبه کعبه
 تو که کعبه کعبه کعبه کعبه کعبه
 کعبه و کعبه کعبه کعبه کعبه کعبه

بگفت سب
 بگفت سب
 بگفت سب

بگفت سب
 بگفت سب
 بگفت سب

چو چنگ درخویم بعد زبان زین پس
اگر کنی رگم از پوست همچو چنگ جدا
کیکه پیش تو فرم نهان دستان سخن
بکانه سحر پیغمبری نزد سودا
و م مجرب بدست زبان مرغانست
تو فهم کن که سیدان تو یار استاج و لوا
اگر بنویس اهل سخن کنسم دعوی
بست منجبه دام این تعید و غدا
سزد که صد ترا ز حمت دعا ندیم
چه چیز نیست ترا بخوار هم ان دعا
ازین قدر کزیر دل گویم از سر صدق
که با حاجت و حکمت هر روان و روا

سوزنده ملک الشعراء ابی طالب

تم بگره ایست جان بقدر غدی
همی کوشش من آمدن لفظ عشق غدی
تم غدی شد چشم دید روی غافل
خلاصیت ایران عشق را بعد سے
هم علامت دینا کنایه من دور
عجب مدار اگر مونس چو دینا
هم علامت دینا در است از عشق
نرسیم عشق من آورد دام دینا
من و تو نیم کنایه را که عشق و غدا
ز نام لیا و محبتون بدون بریم ای
علامت ازین عشق عشق بر مجنون
منم که گشته ام از جور عاشقی فرسوده
بسا بر زلفت ز سایه طوطی
تو یا که گشته ازین کنایه محالست
که حسن تو بر یا و زان سر بشری

ازان

ازان قبل غسل را حلاوت از آبست
خدا می غر و جل و غسل نهان شنی
بصر من صفا ان لب چو لب تو
چنان کنت که زهره پدید آمدنی
مگر امان بهین کوان تو یا که رتبت
ز مشک و لاله همه سال طایسان درو
مگر کمر همه عاشقان منم که در است
ز در و حیرت و زاری سپاه و عهد و کو
تو می بقوت روی ت طلح حسن
چو دین بقوت جود دین و شمع هر
اجل ترس خندان و شمع موسویان
خجسته تاج معالایا بن حبس
که او شش فرعون ظلم را جو
خجسته تاج معالایا بن حبس
کدام او بدل پند، نه لقتن
که علم حقیق صادق نمکینند اسط
بیکند هنرش بر زمانه استخفاف
حدیث او حد عهدا نه کسری
و فاقا و قن و جان را حلال کرده چو چ
بیکند هنرش بر زمانه استخفاف
ایا کانه رایتو چشمه خورشید
و فاقا و قن و جان را حلال کرده چو چ
ایا کانه رایتو چشمه خورشید
ازان قبل که تو در پشت مصطفی بودی
دو چاکرند ز علم تو بوفتیس و هر سه
ز روی فضل یکا چند لفظ من لبش
ازان قبل که تو در پشت مصطفی بودی
ز روی فضل یکا چند لفظ من لبش
رفیع رایتو ز من ترغیب می دارد
که می کنت که چنین لفظ لبشوند کرمی
بجستی که بمن لبنتی ندارد و سنی

بخدمت تو که دفع ادا می دهد بدست
 بن کز کف ای می رسیده ای
 بذات ایزده توحید او در حدین
 سخی کعبه و آنس که در کعبه بنی
 بزم و عفات و عظیم و در کن و مقام
 بعمره و محب و در ده و صفاد منی
 بآیه آیه انجیل و حرف حرف بنی
 بپیری و کربا بطاعت یحیی
 بقرب موسی و عمران و سجد و داود
 بصدرقینه و بکر و عدل میر عسمر
 بشاید دین و در و شایه عقل
 بدولت تو که جان را ز بهر اوست حیات
 بکچر و طاعت و ساحت هیچ وقت و حدیث
 ک نام و کیت و در و در و صلاح و حد
 و کز خلاف ترا من خلل داشته ام
 تو متقی و سیده و سید مغرب
 معصوم و شرح چه و بکند و عتوبت من
 معوذ با که اگر خود جنبانی کردم
 بک

بکلم و عفو تو که در قرآن
 چه می شمس که در حج و تشریف
 بخوابی که بزرگان ترا چنین گویند
 چه ماه و شمس که در فراق خدمت تو
 بعد نصیده ترا خوانده ام حکیم و کریم
 چنین نصیده که آیت الوصف طبع
 چه خوب و لطافت و بهمنه طلع
 ز نام و ز شعری ز ما نیک شاعر
 اگر ز شعر منظم آدم تو نام مرا
 قلم نام من اندک کش که نام ترا
 بشو زنده بود نام مهتران بزرگ
 چه پادشاه و کریان روزگار تو یار
 چه شریک پای نظره نیکو کرد
 ویرین نصیده که اگر عذر جرم خود خواهم
 درش بخواند بر خاک عشی و غفلت
 بکلم و عفو تو که در قرآن
 کریم را بدیج و لیسیم را بهی
 بعفو تو که بزرگان چنین کنند عطا
 چه در اسیر محکم چه در اسیر عطا
 چنان کن هر کس که درم اندر نیز دعای
 ای را در و مانده می کنند مرے
 بر آب کثر و خاک بهشت و با و هرے
 که در بدیج تو در حدین کنند نش
 بد فخر صلت آرزو جریده اجرے
 ای بدیج رسام بشو چون شعرے
 بشو جری تو ز داود و صمد و داود و درے
 بر روزگار تو باشی بکر شمس و ادرے
 بهر لهای رایا و طننه های حجبی
 فدای عفو کن جرم آذر و مانده
 بر همان رسد هست و غفلت و عشی

همیشه تاز به فطر و توبه اصفی است
هر آنیکه بخدا توبه ایت
بجز عدو تو قربان نب
کسته با دین و جان او برک نجی
هر روز در حق و نیت فیضان تو باد
همیشه با عدویت در آتش موبه

سکه نامه سلطان اشراف سوز غم قندی

زهی زمانه نامه دانه کار
زهی سپهر نون زنا کس غدار
چه رنج که ز تویت بر روان کرام
چه بار که ز تویت بر دل برادر
چه حکمت که شسته لیم طبع تویت
چنین پرورد عالم کس در کیم آزار
چه عادت که مهر آوری به پنهان
چه موجب که داری ز اهل دانش عار
یک فروری از قفسه تاجت تری
یک بلبل بر آری کنبه هوار
کمی ز دست تو خون جگر خورده عاقل
کمی ز کاس تو زهر نقیب کشته بشمار
یک مکن که کشت رنج فکر تو ام
که تا چکونه بر مان ز دست تو کنار
بخیه دام کشت در زلف و در کون
زمانه چن که در اچون هفت دور و ناز
بزه خنده کبی بر ملا بخدمت مست
کمی خلوت بر غیشین بکرم زار
چگونه از دل غنیم بر آدم بجان
کویر چو تود و می شسته چون سوار
ز دست محنت ایام و جرجع ملک
در چشم ترا کتب را جسم نزار
مثال

شال کنبه خنجر کا سی از جانت
بروز و روز و روز مغرب و صبح و سحر
منم چو مهر کشتار طاس صبح ملک
ز طاس سحر بر دین آلود بود و شاد
چو یک در کوی کشتار طاس ملک
ستاره مو صفت اندر هزار هزار
ز روزگار و دفا کم طلب که مرغ و فا
نهان شد است ز وید از خلق غفا دار
ازین بر چه رسید است برین میکن
که خاطرش زدم آرزو ده شربت عیار
غریز خاطر لطمه بر پنهان بخت است
بستی که زمین بقتل کرده اند شزار
لبه کشت را و شش هستی مشق
کرامی غلام شربت نود از ان کشتار
نموده با در لاجون تویه و با شد
که بجنیم جان در تهنشت عیار
تو کیتی و کباش که چو او کوی
که است اوز تو بهر حیا و دمال عیار
چو این سخن بشنیدم ز لفظ ان دلدار
ز فرج بر قش یک رعب و هوش و عیار
که پیش دیده نه روز گشت چون شزار
بغیر خوار هر کس که میجویم اکنون
که کند ز منش با و ز این خنجر ان یار
اگر دروغ خرم ان کردن من باد
هر آن که که عسکر کرد و حیدر کردار
در این خنجر اگر آدم سگ و آواید
زلات و غریب یک ره کشته ام هزار
بجای یک کشتان روم دهنده و بار
بجای کافر و زندق و مهر و ترس

بخول را بهر اندر بر پیا بهن
 بجای طاعت در دیر ز پیر بهان
 بجای تحمل زدن و حلقه او باش
 بجای کردن با یکدیگر حاکم باز
 بر زارهای عطیه و شعرهای کمال
 بجای خردن ان عارفان منبر کمال
 بنرم جامع البعیش را زدن او
 بجای محمد ران مجاور سر راه
 بکل وزیر که و حکمت شتر مغان
 بسبب ار جمل سبک و سنگ لاغر
 بجای شیر و هب یک و نوک پل
 بعبطه بز که و بایک سحره قوچ
 بجای لب و دندان و نوک و پستی خرس
 بمقهای کلاغ از میان دیرانه
 بعید کردن شاهین و پیر و کک

فی الجبر

بجای عیلت و دم هزار آوازه
 بجای شانه و بود و کوه و ماسوره
 بزشت روی زنگنه و چهره حبشی
 بجای ششقه و کرمهای خناسی
 بخندنا که خفا اسیر در کف خضم
 بجای شانه گوشت و کج و غدر کران
 بپروای کس و رخسار کون و دیدار
 بنار کردن معشوق در که خلوت
 بعهد بلیق و نوک سحر و دلق شش
 بپوسه دادن در لب بوقت بنایین
 بجای و حرمت قراجه و صراحی و جامه
 بجای چاک و بلب و خانه و دلف و دما
 بطاق خفته کون نزدیک محض خلک
 بقدر و موی و بروی و کج چشم و لبرین
 بمطرب و خنده شیرین لغز و دلدارم

ببایک قریب و سار و کبر و طریق
 بجای کار و دیدان ریحان و پستان
 بمکتب چشمی و شوخی و لبران تتر
 بهشم شعله و غمازی سپید لار
 بتازه رویه و شالان اسیر بر بردار
 بهسپیل و تیشه و کرون و کاد و پلوار
 بنجایها که درون کفش باشد بار
 بلابر کردن شاق و دربر و دلدار
 بعرضه کاه جماع و کث و در سلوار
 بذوق و خوشه ادام و کس کون تار
 بنوش کفن ساقه بزم با ده کار
 ببایک کوس و با و از بوق و نوبت دار
 بزیر و چنگ نشانه و سماع با هم کار
 کد سر و پند و نغمه و نغمه و نغمه
 که جد و نظر و تهاست و صد هزار

بغض کند بر در چشم در تینق
 بذات کند برادر این بنای رفیع
 که تا زطلعت میمون توجده اکتتم
 بطنه کش که مان ای نغمه خوش گیس
 چه هست شش ز کس چنین جزو کند
 قیاس طبع تو کردم کمر و سکر کین
 بدیده که در دینیت نیم کجبه شرم
 بر پیر و بر شاخ کاو و سینه کور
 بیک ماهی بریان و ریش بزغال
 بدزدی تبار و لبیکا و کجشیش
 بخره چشم دار و زین و مورخش
 باب وید و چچ سوز سینه و یک
 بران زمان که بگردید اندر آتش تیر
 بیای هرزه خوار میان که کشش
 ملک لک رباب و بطریق اول

آوازین
 طارمی ای جوی

بهان زمان که زن سپه در ذوق کرد
 که در ضلالت تو روزی نبوده ام محرم
 اگر نه هرگز برین لیل بودستی
 که یم عالم الکی الکفایت بجم الدین
 نهاد و دولت عالم این معبود
 بر پادشاه آفتاب برج هنر
 بر زکریای صدریکه پای عبت او
 جلال شکر و شکر سحر اوزنده
 نه پادشاهت او کار خواجه کی آفتاب
 زهی زبان ملک رشتا تو پتبع
 نه جو خضر ترا دیدم چکس پایاب
 یک زخون سحر سرخ روی چون مان
 اسیر دار و چرخ نه هزار دشت خوان
 ز حضرت چه هست زو فیع این دران
 و کرد نه بار می انصاف من از زیستان

نگشت هم تو در طبع سرکش آن نوبت
 نهادم تو بر جان که دوان فرمان
 همیشه تا بنور روزگار بر یک حال
 همیشه تا بنور و نور و نور پیمان
 چو لشکر خاک بجا تو با دستم
 چو جان پاک بجا تو با دوا و دین

استاد شعر

نور و نور از آمد و عیدش با بر
 بر یک که در دوزخ یک دیگر بر
 آن ز نورش تا که خورشید بر آید
 آورده سیخ و پادشاه و پادشاه
 بر که هر ابر که عاشق گشته است
 کرده به همی قطره چکانه کعبه بر
 کوی که از چشمه خفایت که سپیدی
 آید که برون دانه شبانه بخت بر
 از لاله چو چیده است آه و پیاکان
 پنجه چو پرواز زنده کعبه بر
 بیا که یک سوی شهر شو که در دوا
 بشه بکن زلفستان را بشهر
 که خاک همیشه دوزخ قدم ابر
 چون ابر هسی زار که بر بزر بر
 بر صورت نقش است بر صورت و جنت بر روی زمین یک
 عه است یک ابر بر صورت و این
 شاه همه شاهان و سپه دار فرمان
 چو عدل پیدا آید هر دو عهده بر
 ان نام بندش رفت از بر نصرت
 و ز کینت او دانه نهاده لطف بر
 برافاده هر که

برافاده هر که کس کس کس کس
 و نه کس که و نه کس که و نه کس که
 هر روز نشدش هر جا که رسد روز
 چو شیر بر آید است همیشه بفر
 دار و خوار همه کس و کس سپید
 بسیار غایتش بفر بفر
 اجار که شسته چکنی سیرت او پین
 چو نوشی آن کینه نشا به بهر
 عیش و نشاط حذر غم نکالت
 هر جا که بجا شد خنده و بخند بر
 چو کنگر زهر شود تیغ و دگر ایمان
 کر نام خلافتش بگذری بشکر
 چو کنگر کعبه که هر با قوت نماید
 کر عهده و فایش بنویسی بفر
 دیدش بر از که به اندیش و حذر
 تیغش که رخسار بود و جگر بشکر
 کرد و بفر از خدمت او روضه روضان
 کرد و بفر از خدمت او روضه روضان
 ان مکن او سکر نصرت در اینجا
 هر که نصرت از دست در بر
 از هر چه بفر ماید بخت بستاند
 هر که نصرت از دست در بر
 روزی که کنج بخت است و بخوید
 و ز کنج بخت کند بفر بفر
 ترکیب ما را از از ای و ز کیش
 نور است بخت اندر و تیغ است بفر
 ایا که بماند بهر از و دین و
 شاید که نهی فضل عملی بر بفر
 بران پروا آب ببالا سومی سستی
 چو کنگر رو و بفر ماید بخت بشکر

هرگز خرد و هر سه زمان را گزاید
 که هرگز کند جش و خاند بفر بر
 زوار و بزم و بزم و بزم و بزم
 از در سب و در و در و در و در
 جز بر تن آورده بزم و بزم و بزم
 زاکو او زود و بزم و بزم و بزم
 هر جا که رود و بزم و بزم و بزم
 ان راه که رفت نرفته بزم و بزم
 دار و بزم و بزم و بزم و بزم
 چو ناکه رود و بزم و بزم و بزم
 دار و بزم و بزم و بزم و بزم
 بزم و بزم و بزم و بزم و بزم
 بزم و بزم و بزم و بزم و بزم

ملک الشریف الدین اعرج فرماید

ای بند نهاد و سر زلفت لب لب
 غاب تو آورده قیامت لب لب
 در من نظری کن که دل خسته من است
 عاشق تو از صاحب طریقت نظر بر
 بر مرکب گلگون سر شکم بوس تو
 برینشی تا جان من بوس بر
 در بزم غمت کشتی غمم بکران شد
 تا دید تو را هیچ جهان را بگذر بر
 کجینیت فراق تو که در دلت ایست
 بوسه ده بپیش خیال تو بزم بر
 عشاق تو اندر ره رسید تو ماند
 از روی گلزارین تو چون پرده بزم بر

خ

خط تو که در سب چه قانون حال است
 از شام خالیب کشیده بزم بر
 چشمم که بریزد و سر کشش ز غم تو
 تا چن بوفتنه چو کوب مهر بر
 هر جا که ز تیر غم تو خستگی دید
 همچان تو نبشت چو زهرم بر بر
 بداد کن پیش که کیر و کدشت
 یا و من سکین دل صد لبش بر
 عالمه الملک ابو بکر عا
 بزم و بزم و بزم و بزم و بزم
 دست جهان صاحب دل که ز بزم
 پست و دیر حاد است بزم بر
 ان قطب عالم که جلاش چو خط
 اسکام طواب و زان لبش بر
 پیدا شود ز هر سر می خسته جهان
 که هیچ روز و نغمه غلش لبش بر
 ای که ده سر صیت ترا صبح کشده
 تا روز قیامت در صیت لبش بر
 ز رخسار بزم و بزم و بزم و بزم
 کوه از پیکه کان را بزم بر
 یکران تو که بیت کز لبس بکا کام
 چون دو دهند وقت لقاعه لبش بر
 دوست بینه ز دمی کار جهان را
 در و هم سینا که بود بزم بر
 شمشیر تو زان میکند و ز جگر خضم
 تا هم بنود قطره آتش بزم بر
 انکه که صبح تو بر تیغ زبان را اند
 چون بزم و بزم و بزم و بزم
 بر خاست با قیامت بزمی که بزم بود
 ز جرم زان بزم و بزم و بزم

بر خشم تو که روی سپهرش که زدم
تیر تو زلفه چو سینه سپهر بر
انداخت بره تیر عصیر از چرخ
دار و چرخان معجز چو شمشیر
تا سحر حجاب از مدور الدمانه
چون خر که پا روزن به در بشیر
در اوج شرف آخر قدر تو جان باد
لرز شکفته زو چو سیلاب مجبور

صدالین عاقل الشو شری فرماید

چو دست صبح بکشد نقاب روز غار
چراغ خورشید روشن رواق طیار
نشد خنده و بچشم فراز قلعه کرد
بکبر و تیغ او کسیر جهان زیر و بار
طالع کعبه شد خلق را کند این
فروغ طلعت عدلش بسوز و ظلم دار
برادر محسن خرم چنان چایدم گندم
زمستی بزنش اسم زبستی تعقیب آرا
بر غم خج نیز کاشته است و لکن
ترا نه ساخته چسب بر این پات غرارا
نه بی زور و شو غیرت کس صد بر غار
بنیم زلف تو در وقت شکسته بود آرا
بدل برون خطا آورده و رخ چون بت از
نخیز زنی بر کرده چشم مست شهلا
لب لعل تو از ترکه شکسته لورده چیدن دل
پس آنکه از جفا هر یک بجایه افکند و دلا
نکارینا بستی چون تو بر پاید یار کس
اگر چه سالها که دوسر اسیر چمن و نیلا
اگر وصل و لطف و ذرت به میانم کند آرا
و که هر جگر خوارت از این کور کند آرا

بجایه

القصیر و قصیر بعد
لعلی و زلف است
بهر تو که شکسته
در این اشک و زاری
پارچه با در صد و شو

در از زلفان چهل و دو رخ تن روی بر
بصیرای خود پاید بهشت جان و دار
ز بهشت و چارم چون شو کام از طبع تر
بیکت زیر پا تر جهان تو بر و دار
بدست حلم و خشم دیر کار برهن و شکن
دل چشمه اندیش و دماغ خنده دار
هوار پای بر سر نه طبع و دست بر رخ
خود را باش فرما نه اینها را نه آه دار
بهین جانهای خون افزای با و بکمر تو
که روشنی کرد از آن نور تجلی طور آرا
و که خواهی که حد رسد او بکس نام آن دانه
زبان آن حدیث روح بخش خراب آرا
تو از رسد او بکس نام در حد اول آخر
تو ای که وصل کس بجایه این در غیض آرا
چو پنی اول و پنجم حرف آخر و صدا
تو پاید آخر بکس نام او کشته مدار
بجایه پذیرد شوکان مستغنی از این
که روشنی کرد از آن نور تجلی طور آرا
چنین تر پاید ترادر عالم معنی
در حدیث کس بجایه این در غیض آرا
اگر چه مدت دیال باشد که در آرا
ز سبب امتحان کرده و ضمیر محنت آرا
کنون هر نجات جان یکین از کف محنت
کنون بهر شرف نور و شرف توان آرا
بدخ حضرت میر معظم سید اعظم
حق دین را شرف مولا اللهم شرفا و غرا
چرا بر نادر و خواص کثر را در معنی
چرا اینان کس بجایه این در غیض آرا

بجایه

که با نفس کنی باطل فدا صریح و انجم را
 خدیو آل سیدین که از لطف جودش
 حسن خلق و عاقل و محمد نام که عزت
 بهای مدح و عشق صیت بود و خلق آید
 برید جو و او در کرامت جان آید
 عجب بود که از نایب عدل عالم در پیش
 بوی را می و باشد که چشم خورشید
 ز لکن و مهر او که در دین نایب و جودت را
 محو کرده و توفیق کمالش باشد
 ملک تا در شمار بندگانش جای آید
 کون به نظام شرح حال و قصه
 بوی نیر و هر چه چای خیرت کران
 نیز و خشت محک دل کان که دریا
 بهای عدل تو آساید باز آید در عالم
 باز و برک دار و خلق و دلم

جهان

بجان بود که با هر چه بود و جودت آید
 جهان و انش در او می بیند طهر القاعه
 رفیع صف او انش زنده بر هر آن طیر
 نشاء حکمی که در آن باشد لطف و انش
 زمین صلی که بر آب و جاب آسمان انش
 عذف رای او بر دل شایا که بر داند
 سر ملک جهان انش ز روی لطف و داند
 که سوله ان دریا ز جودش لطف زود و
 ز پس عدالت از که یاز و در جهان
 ز بهی با بیهوش روز و صغیر سیما
 تو به انکه سپند و خور و زو کشتی
 عروس که الفلف که در او که هر از در جهان
 بهدت بخیر عی که که روی مرد و رانده
 جهان شرح و لطف چنان ز سپ پاری
 چو در ملک نهم ز معانی کائنات غازی

جانب حضرت و لایعش و ن و ساری
 که است از پاید و درش بر که صحر
 ز قدرت خاک در کاهش بر و ملک دار
 پار و از سر صوت بخت صحر صحر
 صلاح خلق را تصدیق چندین مهر و پا
 بهوم تهر از همس نیز از شایا
 بهر و شور میک و دما عد پر و بر را
 کفش زان دعوی که دهن جود و پا
 که چندین سیم و ز بهر تها و کشتی
 خمر لطف تو کشتن صغیر پاک سپا
 کمن با خاطر لبست کم خورشید رسوا
 میان زینر معنی پوشه روی سپا
 دم جان بخت ارد و بی فکر که در سپا
 که بر روی زنده که و اند دل زینر و سپا
 که تهر آرد و در یک روان پور سپا

نظرت بچنان باشد که هر که گوید
که کوری در فلان داد بشر دید عشق را
بیتد آسپارایه صبا چون از رخ جهان
بهر رخ وزد و زنگاری جهان طرفه صفا
ز بخت و مسند عالم بکام جهان بر خیزد
که خوشتر روزی از شکست جگر خون کرده را

کلمه ششم در بیان شرف شاه فرمایم

ولایت که پسندی طبع شوخ و شنگ غبار
چه داری می شود چندی امید با دیا را
طبع بجزیت نه قدر و اهل رحمت پادشاهان
بدین هر غرق و حیران چه در نفس دانا را
برای اوقات جان صفت که هر بیکسرت را
تو که می آت آت در آن کار فرما را
تو هیچ از آفرین از سر بند و دوزار
چرا بگفته اسم در و در مسمی را
کو که داشت تقریرهای مختصر و دان
مگر بدشت نه پیرایه و دوسو دارا
و پادشاه بر نفس آدم نبوت اول
چه اصلاح عالم امر و نه حق عقال را
مسر کرده و موهب و خلعت کرده آرم
در آموخت از بهر سعی علم اسرار
بدان معنی که از شکر غرض بیشتر آید
و که نه حاصل نه زمین و کاف و دانا را
تو در بند صورت ماند و چنانچه چنان
زیبایی و شمع چشم با چنانچه چنان
تو آ در صورت و حرف اند که خایوش
از آن تقریر نشیده می خورین شکرش گویا
که از رخسار کان یا بهر پاییل مکرر
بستان بهر بیکر صدر یک عین را

و از آن زمان

چنانچه در پند و نراقت و لشکر و اسب و
حکایت که نغمه دارد و دل بخورشید را
بعید و بند چشم تیره و طبع کدر و
روان بختش و خاطر پاک مصفا را
رفیق این چنین که پسند و نفس آدم
ترین هر خرمی که زود دارد و دنیا را
چو دلب آبرویم ریخت بهر دفعه که کس
ملطف از ما بگردان جوایز هم کس را
درین مدت که بدویم بر اوقات حق و
که روز و شب که دیدم خجسته کرد و سوا را
شب بچرخه هر که میا و از آن آسایش
اگر چنان ماه نوزد و زرارستم عجب خجسته
بدین خجسته رضا و دم چو حاصل کردم آن
سز و ذکر تربیت بر قدر و استعداد و توان
که سعی تربیت کرد دست کمالی صفا را
تقدیر کن مرا بر حق امید می را که میدارم
بکام دوستان یک روز غم افسان را
بیتد آسپارایه صبا چون از رخ جهان
بهر رخ وزد و زنگاری جهان طرفه صفا
ز بخت و مسند عالم بکام جهان بر خیزد
که خوشتر روزی از شکست جگر خون کرده را

کلمه ششم در بیان شرف شاه فرمایم

ز خاک تیره به نفع خدای جل جلال
هزار لعلت سیاه غبار شکین فال
شدند بهر یک بیکر و دیگر کون
بکوه و صحرا با صد هزار زب و جمال

یک کوشش در او پیشه زنی بود و زور
یک بصورت خرم تر از رخ خضیره
به زبان صفت باغ یکدیگر بوس
بنفشه کشته چو عشاق کوکب و خرمین
عرق گرفته رخ گل چو کبریا یار
ستاره ز کس گو یا با پیر بیکر
و دان غنچه خرم و دل ز خنده چنانکه
ز آب و باغ مخالف درون کینه کل
نه مظهر مظهر سعد بن بو بکر
ستاره همت به بیات ملک قدرت
زهی به در تو کاس جهان ز غلام حق
ز عارفانه میندخت در علقه فتن
ز چم انکه زنده بود به برسم است
طسم خرم را بهی سیه کشتاید
و اما می رایت کو که پروبال باز کنه

چون

به چهره روی بند را می عالم آریست
محل قدر تو جایست که مرآت او
نهاده بر در امت بطوع هر میل
مخالفت ز خدا مرگ خویش منجوب
چو شمع مقدس در آیت الهی قدرت او
سراکنند ز خجالت پیش پاکست
چو دال کرد و نه در طیار است
کدامه بلبل بسته و دان بعد توان
جهان سپاه شاهنشاه خداوند او
زمانه بسکه در اجام نامرادی داد
مر که صورت غنیمت جگر پاره خون کرد
جهان جان به در سن چه نقص می بند
چه جهل در دو کو یا سپهر با فضل
چه فضل حال رنجت و جهل حال نفع
خوششان شد است که بر یک تو را نگذار
دو اسپایه شمع و ظفر باستقبال
ز حل ستاره بود شمع کلین بصفت حال
کشت چرخ تعدد نام سعادت حال
و عاکی بود شمع سجایه نیت حال
که باشد شمع رحمت صیغه آفتاب
چو با دهر تو سپید کند سر خجالت
بجویم آهوی و چشمی چو پیر مردال
زبان حال تقریرهای صورت حال
لحایت مرا از این جهان بهر حال
خواب کشت بسیک رمیغ آمال
و که که سیکر جمله داد آب زلال
چو در و قیق محله رسید بهر حال
چه فضل میده که به سپهر از جهل
بعضی در در فضل که در چه و بال
چه کار و بهر تقسیم و بهر تقسیم حال

دراز گشت در محال و تیر سم
 کشت در بود از استماع قصه ملال
 درخت قامت از آب زر گشت
 که خا رخک کبک روزه شد چو نال
 شمول خوش بود بخت و تیر کمر
 چو در نوحی نظر از آب محال
 بریز خون مرا می مدار مجوسش
 که هست خوش چن چن ساد و صل
 ز روی عیش بهر جان غریبوس
 بدست لطف بهر وقت ساق ساق
 بجز تیش بنوش و بجز می گذارت
 جان بر کد ان وزمان محال
 شمع بادت در چشم احمد رسل
 نصیر بادت در دهر از محال

کمال و اشعار نجیب الدین ابی القاسم

ز بی باری ملکون و خط ز کار
 بر ده کوی جمال ازستان فرخار
 خط سیاه تو کمر بر آوردید
 که زیر دست سوزانفت کت کار
 سکر ز پرده برودن او شد چو نیت
 که صدق تو کند در جهان سکر
 بای فخر ازین روی شک می
 که میزد سر زلفت دم کله دار
 چاقاب می سپیم آنچه آخر کار
 بر آورد سوزانفت تو بهر یار
 ز خط سیر تو غنر زبان شد تیر
 رود مدار که یک ن بود که خوار
 درست گشت مرا که خیال چشم تو کرد
 دماغ تو گشت تر از روی مدار

کلام

که در دلت چشک که در دهان است
 قیامی سحر درون کن که عدان دار
 چو دل نغمه شوخ تو چو چکر ادم
 بر سر کن یا حیان چنین بکر چار
 چاک که یکسوی چاک او شده ام در پا
 که چو چک بی سبب بن فرو دار
 ز خون مردم چشم دار دست و کن
 که نیت لایق خوی تو مردم لدار
 اگر بجزرت صاحب رسد شاکست
 تو این خاک که کنون میگیر کجای
 وزیر کور چارم تا می پخته ملک
 که ختم گشت بد و سروری و ساد

المنطق
 بشارت برید چشاکو نه پندار
 برون بکنید از استین زنگار

سید بهر آواز چو طرغیاز
 صبا ز سحر کار کشای گنار
 قشع کوزه لعلت غنچه کز شبنم
 لکه مسیح بر از بقی است پندار
 چو جنت کرد صبا در میان جدول باغ
 نهاد و ایره کار بر آب پر کار
 سید دم بکشد بر رسم نزاری
 چاکه غرض کند صمودم بطار
 ز جب غنچه بهار ز مهای خوار می
 زلف لاله سبزه های آوار
 صبا چو خشت کار سرخ و گدازد
 بطن کشت ز می پاش بار
 نام صبا عادل میان خطه باغ
 بهر بر هشت خطه میکند بار

یکانه که زمانه را سببی نرسد بکنه پاید اواز بلند مقدار سے

المطلع الثالث

درین غریب و آوار که پایداری میکند بی سبب و پایداری سے
 تنم چو می شد لعل که میگویم به دلم جزیر شد لعل که میگویم زار سے
 بخون خورشید چنان شد که گویا دمی ز جایی چشم زانک کفای سے
 دلم ز غم چنان شد که گویا نفس بر دلم چو در زمین پایداری سے
 کران شد زک دمی غم خورشید که مرا غایت می جو کند جزایر سے
 توی که که واسطه عقد هست که توی که که فاعله عقد هست و چای سے
 که در تیره سبب بر شراب است ز روی عکس شود گویا میسار سے
 دمی و قار تو که پایداری در کرب آرد شود سراج زمین قاهر سبب سے
 مهندسان نشاء مضطرب ملک را بهای ملک ترا داد و اندام معار سے
 ز جبهه دست تو خورشید بار ناید است که بر ز روی عکس آب از آوار سے
 هر یک کف دست است که هر تیغ که در صیقل ملک شد است توار سے
 خیال تیغ تو هر جا که بگذرد خد خیال تیغ تو هر جا که بگذرد خد سے
 ز غفلت تو پیش خود حق شد که ننگ است به دور تو در ستمکار سے
 ز کلام

ز کلام سر این شایسته خلد و ماغ ز کلام سر این شایسته خلد و ماغ سے
 سم سم تو که غم به قبول کند بخون آید تنم درد و بدسار سے
 خدا ای کانا معلوم ما روشن است که است از هنر بنده شعر سار سے
 بکاک تو که بجات از ان یکیکه اگر سوده شعر بنده عیش رے
 همیشه که کمن سعادان ز سیر خط بر کف بند بکمون چسب زمار سے
 بر آنکه از خط تو سر بران بر و با و چاک کیمیا جان ز سر کون سے

کلام الشراذع الدین السبانی فرمایند

چو دیدم فراعنی و کار ز جان فدای غمت کرده اند پندار سے
 چو ز کس تو چه سالیامت و خوار ز فوق ان لب بیکوش ترک سیمار سے
 به آنکه تو بهم بود جفت که یار رود اعدا که موری ز خودین زار سے
 خیال وصل بنتم از ان پس در فدای غم عشق تو داد و سدار سے
 بقدر تو بکشم چو کشتی وصل که خور تیغ نید است کس و فادار سے
 بنج آب بود که هر سرکس اینجا که دیده لعل لب را که خوریدار سے
 نخت عارضی تو بزرگشت و بختش بر آب شش بر سس چند که بیکار سے
 نظر بر تو آرام چو هر کجا که رود ز روی خویش خیال بریده بیکار سے

پاؤں کو شوی رخسار چوں غفلت
برآورده رخ گلکوش را زینار سے
جگر تھوڑم اندر غفلت تو نے کن
بکن اگر بتوان کر دہج عشق سحر سے
ز حد برت غفلت عجب کہ اینہم غفلت
بدور عدل خداوند خواجہ میاں سے

الطالع الثانی

کہ اندر چہ بن آستان رخسار سے
بلاغ آمدہ درمدر ہائی زنجار سے
چہن زینچہ چو طوطی سبز رخسار سے
وہن چنہ کادہ چو گلک کہار سے
مباغاف رخسار چوید سوسن را
چکاک کٹ برین خامشی سزاوار سے
ہنر ظفر زبانت بشیر آلودہ است
میان اہل فصاحت چہ مودگار سے
اگر کلت کہ ضحاک وقت شد ز کس
چہ آہستہ کچ کہند ز جبار سے
بجواد ہادہ کہ ہست کام کل غریزہ بود
سزد کہ چنہ ان را بہرہ کدہار سے
دماغ ز کبر و غرور شکست ز زہر
کہ برکت و صبا نہا ہی تار سے
برین لطافت و خود دانا کہ کلت
کہ ہمیش کدہ شراب کفار سے
سیدہ دم کہ بیکر و بیل سرمت
نکاتیت بہ چہان خود البدرار سے
در ایما نہ فرو کف با کل از سرور
کہ خوب چہرہ تہی یک پادشاہار سے
جواب اکل غشا برین غزل میداد
کہ بر صحتہ کلک سزد کہ نگار سے

پای

الطالع الثالث

بہا می عشق در انداز کر سہ می دار سے
وکر نہ لاف زبان کر نہ درو این کار سے
میان زمرہ عشاق شہر طراز سے
اگر تو نام چہن عشق تر زبان کر سے
نہ عاشقانہ شہی چاک میزہ صددہ
نہ سپدادہ دہی تہ اسگ مہار سے
فر از سر و سوسن چہرہ است پرواز سے
اگر بدام غم عشق ما کر فار سے
نہ زان ز پرورہ برون آدم کدہ بان سے
نشتہ ام بر تو با لہی و مدد خندہ
ہر ان حدیث کہ داری ز شوق بلد ار سے
سکایت ز دوزخ کنیزہ جابریت
ز دلبران نہ عین است حدود لہار سے
روا بود کہ برادر پیش زبہ کون
بدور عدل با نسبت سہکار سے
عقاد دولت ز دین قرۃ العیون کبار
ز خوب رویہ من نام زشت کردار سے
چہان معدلت و چو صحنہ و اش فضل
کہ چشم اشرف زو یافت کل سدار سے
چہار ربع زمین پس شود سکون
کہ زہدش کہ کند بر ملک سالار سے
بپایہ رسیدت جراتش دور است
کہ آمدہ است در او عدل و مہار سے
روا بود کہ فرورث کچہ زیر زمین
کلف حمایتی و افاب زہار سے
چہ امر از خداوند عدلک میسوزد
کہ آمدت ز جودش بر او بسی جوار سے
بزر زینش در آمد کلف برہوار سے

چو پیش روی را پیش بدید ساینده
ز چو زپ روی آفتاب سپهر سے
اگر زشت خلقش کند سحر سے
صب با جمل شود اندر چمن زعطار سے
ز جامه خارج و بش ملک بران آمد
کر شه بر سر پیش قبا یی نگار سے
ز ہی سر آمد کایات بہت تو
ز لطف حق بہہ بعضی سہ ادار سے
طلب لطف تو باشد کہ حسن پیش
برون بروز مزاج نسیم چار سے
حاجا ز ملک برکشاند و لیک
بخت قدر خود ان رہبہج شمار سے
جہان بسی تو کرد و رفت سہا این
ملک ز ملک تو خواہد کار دایر سے
ز و کد استہ خورشید ریشہ دساتر
ہا کند بر تو سلم بود کدوار سے
حضور در ازان فرو برد و وزخ
کہ ہضم ان تواند عیدہ مار سے
غزالان لقب آفتاب شد بر چرخ
کہ کرد در حرم عدل تو پرستار سے
اگر شکوہ تو مرغ را بالہ کوش
ز سر زد ہند از ترس نام غبار سے
کہ ہم پناہ امر و بخت تو کس کند
بفاعت ہر فضل را غبار سے
روان شد بہت بخت تو آب دلت از
کہ خشم مرد می اندر جان بیکار سے
مروت و کرم و سہما کہ منور بہت
کنون باز کہ اندر جان ہی ار سے
بخت سال مروت تو بد کہ معده آرز
پک نواز از خان سخا بہت بار سے

نہد

ز بار حطم تو عا جود است کاو زمین
چکوہ جرم زمین یکیش بہر بار سے
بال دست کرم بر سرم تو بد آخر
ورین زما کہ مالک رقاب احوار سے
ہیہ اکمل رغایان مانع کند
بکاہ جلوہ معاخر ز خوب حصار سے
لظلم کا رجہان از تو بہت و خواہد
مباد و زمی کان راز دست گذار سے

مشوہی فرامید در مدح سلطان محمود

کیا در یاد آمد زمین از ملک و خاک لزر
فر از موج او ہر سو ہر پر ہر داز ہر
سخت شد بر پیش لباب اندرون
دم متح ز ریش پریشان از کلا و کور
بر خد سیر او پیرج بفر و خوار و دل
چو برق از منبع در دریا چو عدل از کور
ملک چون تہمد ہون کش از پر لکر دین
دقتان ہر کار دشمن ز روت مدہور
چو چشم باز زرت شہ زمین آسمان شب
نقاہت بہر روی از با کوش تدرور
بغا امیران شاہ و بر توفیق تو پیش
ملک دست سخا برد بکاہ از غنیمت دور
ہوار جسم سین و داد زینہ سیار و کر
زمین راج زینہ داد زینہ سجادہ کور
چو بوبہ شب و چو نجاہ سر از خاک زمین
ملوہ رنگ خورشیدی شکوف از دہور
کہ چون سہ و ماہوں حیا لدا ہر اندر
کہ چون سہ و ماہوں حیا لدا ہر اندر
ز زمین کرد و از رکش دریا و بہر لولو
عقیقین کرد و از شکش کہ ہون بہر چہ

مژده برنگین آن سر که خندان آید
سینش در دهان که در آن چو صفه معطر
تو که چو سحر بر این سحر زار
یک ناله زار که در آن سحر و دگر
این دل را این ملت ایسان
ایها ایها ملک محمود کشور دار کشور دور
سر و سالار سالان هفت اقلیم این عالم
و لای بخش و کتی در و ملک آری دین
که جویش که بود اندر از جهان بایان بود
و کبرش که سینه تا بد که پیش
کنجده می از و یک دست جهان جهان
که مشوقشان بر رفیق و کمال
بیک روی روی بر این شایع سینه
که زور و خمر و کف پر سیم و زدن
همی بوسند خاکش را بیکدیش اندر
ستی که در زمین از کج که در سیم و گان

نصرت مطلق

نکاحی سمن بوی و ماهی سمن بر
لبش جامان خوش آزار
بهارستان و حباب خفته
بر روی و دلدارم و زلفین و لب
عذاب روان آفریده ز رحمت
تی و آن جان و تیار پرور
بدان چهره زلف و بلای سر دین
ز چهره گند سر و دانه سر و چهره
ایا افا که تو تیره که رو
بن بر جهان تو چوین منور
چرا بر خلت دایم محاور
شیدم که در خلد که دم باشد

کاف

مگر که دم سحر نیندش بد
کجا که دم خلد باشد معبر
بدان دور خان افشای
بدان قدر بر رفته ضد صبور
دلها در این معور شوی تو
چنان که از هر طایفه ای معور
بگشت جایم این در خانت
همی باده ز گشت آید معطر
تراب چو باده مراباده براب
مپور که هر شود یا رکو هر
مرا دل چو شک که در می از غم
بدان روی چو اشک از شاخ و عطر
چو دور در می دلم از در خانت
فزی روی بابت چو روی دولت
که خوشبوی تر باشد از ماه آذر
بجایس درون چو بهاری کشف
فزی قدیارت چو سحر اضر
بجو سکن و عسده بر رود با ما
بجهره درون چو نکاری بر او بر
که که کافور یک آید آب از در دین
که روی و خاک و دوازدهی محمد ز
ز کا خور آن عارضت کشته یاد
ز کا خور و آن عسبر عارضت
چو نام چو ز کافور عسبر
به پیش آور آن جام زین دولت
همی کل فرزند آرد و زین سنگ مرمر
اگر نه و خواهی تو ز باده خورد
بر یا د سلطان عظیم می خور
سرآوردان و کردان کیستی
نیشیر که ده جان را مسخر

کجا که تین بند کاش چو پرن
ز خون دار و او چو که از طوس نوز

غفار بنی فرید در سکر سلطان محمود

اگر کمال بال اندر است و جاده و جلال	مرا باین که ندیدم جلال را بکمال
من کنم که بمن کجاست فخر کند	هر آنکه بر سر یک پست بر سپند فال
هم کس از قیاسی نشان کرد	که صغیری بستی و اندامی حال
من کنم که خاتم حج زهر بید	ز جود ان ملک کم ز مال داد و لال
چو شکر فرستم ازین پس شاه	کز چه خواهم کشتن ز کبر و غوغ و لال
بس ای ملک که ز لولوز زخم بکشد	بس ای ملک که ز کوه زوخم بکشد
بس ای ملک که جبار است انکس	که در سخت این یا سرکش آب زلال
بس ای ملک که ضیاع مرا و ملک	ز آفتاب ساحت کند ز باد شمال
بس ای ملک که ز فرقان معجزه کند	که نو و کمال ز چندین حال داد و لال
بس ای ملک که در جای شکر شکر نماند	مرا بهر دو جانب بر صیحه اعمال
بس ای ملک که من اندر توان بیغوم	که در مسیح شیده ز جسد جلال
بس ای ملک که در دست ترا بجا و عطا	ز لرزانه قیامت و بر کشته مثال
بس ای ملک که زمانه عیال هست	بن سببی چه رسد زین همه زمانه عیال

بجی

بس ای ملک که ترا صد هزار سال کثرت	قیاس کنش و تقدیر سال کنش اول
بس ای ملک که جهان سر بر حدیث است	میان خاسد و با خاسد همیشه جدال
بس ای ملک که من از بس عطیات شدم	ز آنکه لغت بر من حرام گشت و بال
همی بر رسم کز شاعری طلال کردم	طال مع تو کفر هست و طال و طلال
بس ای ملک که ملک از کز ان کرد گشته	بهترین دین ز ترسد کس از حرام و طلال
همه یکایک دین رو گنج و در ده تو	اسیر روز مصافت و صید روز و طلال
هر از سیکده آواره کرده هر یک ازده	هر از شیر و مسند و طکر کرده و طلال
ملک را به بستی از هیچ طمع	ایا مظهر سر و زبخت خوب طلال
بدین هب که تو یک پست من خرید	سر ملک خسته و تاج غر و طلال
ای ملک تو ازین آفتاب را در تر	زبان هر که می رود لیل با و طلال
ز آفتاب بخندین هزار سال کند	همیشه زرتو از مهر من سبیل طلال
ازین پس برین بر کجا مصاف کنی	چو قصد شکر و شکر کن کجا و طلال
حصار نیست که دزدان پیل تو کند	ز مین که ستم سورت بر او کرد و طلال
با بخت بر آورده کاخ و شمع تو	نیارمیده زیم زوال و یاقه طلال
که باز جز و دو ناب زنده پس ترا شاه	کنون بروم و دیار است و کردار و طلال

و کرد و شد
کرد و بین است
و بخت

در اول کرد و اندام پیل ادا عدت
 چو بر زیند بران کوس پیل قبول
 بستن مخالف تو
 چو خیر بلبل انداخته بال
 هر آنکه گوید که از مدح شاه زمان
 در از کرد بر او شیر آسمان چنان
 چو اثاب شد در جهان که شاه جان
 بدش داد و دودت را دودت المال
 کنون می پسندم بفرست شاه
 که اثاب کنم آج و ده و نوبت ل
 ایامه ای از دین پاک باقی باش
 همیشه تازه و عید محمد ز شوال
 صلات تو به دستان رسید بلبل
 همیشه آملوات بر محمد و آل

بش مرغی رست در وصف رز

رز را خدای از قدرت او را زید
 شادی و غمی رز ز آمد همه پدید
 از جوهر لطایف محض آفرید رز
 آن که جهان و خلق جهان را پدید
 از رز بود طعام هم از رز بود شراب
 از رز بودت نقل و هم از رز بود چرب
 شادی و غمی که رز خوش
 شادی غمید و غمی که رز غمید
 انکو ز تاک و کمره و صف کوشید
 وصفی تمام گفت زمین باید شنید
 ان خوش بین شده بر او بر کفایت
 هم دیدن شحبت هم خورشید
 روزی شد بر نظر او چشم
 خیره شد از عجب الوان که بر کفایت

دیدم سیاه روی عروسان سبز
 که غم و لم بدیدن این پاسب
 کشتی کشت و رنگ یک سبز چادر
 بر دوشان خورشید بعد کبوتر
 و این مقل از هر عالم و هر یک
 آویخته ز ما در پستان می زید
 من دست هر زمان چنگی کردی
 بودم در آنچه دوت بدیشان می رسید
 اگر بنو دم آنچه که دهقان هزار جور
 بان بزرگوار عروسان را دید
 این ز شرم حجت نیاز کردی
 و ز بهرام و ملک یک تیغ بر کشید
 و ان کردن لطیف عروسان یک کشت
 چون بدشان تیغ بر زده می برید
 ز ان جا های سبز جگر دشان کشتم
 بر جای که کشتن بر خواستید
 ز ان که کعبه کشتن زان بود
 چون که پوست شان بر برتن می دید
 حوضی ز خون ایشان پر شد میان رز
 از لب که شان زن ملک کوب خون چید
 و اندر میان سنگ شان که خونان
 دهقان و لب ز خشم به ان کشید
 و ان سنگ را از رنگ یک مهربان
 شد چند آنکه صابری و غامشی کرد
 تا پنج ماه و او که دایح کوزه زو
 چون تو بهار باغ پارت چو کشت
 از روی زیر کا و خرد چنین سبز
 اندر میان سبزه دشت و کوه سار
 از سبسن سپید و گل سرخ و سفید
 مسکین نبشته و سمن و لاله بر رسید

شاهی

علاقه بدوی

هم از رز

گوشت کمره درام

در هر دو صراط

مقتدر سنی است

گر آنکه در صراط

هم کمره درام

کمره ای و تیر

ایم نوز

علاقه بدوی

زهر چنگ و کشتن زان زلف گنگ شده شد چو بار
 و هفتان ز خانه بوی کلاب و عن شید
 و ان سگ را پاش کجا مهر کرده بود
 برزد و شاع زهره و بوی کلاب از
 یک جام از دجاشی از لب عجب بخرد
 یا قوت سحر کشت بر سگ شاد
 چون ان عجب بد بخورد و شاد بود
 ز شیر و کلبه شل غش نام کرد از آن
 زینت مهرین بی سرخ بر که زانو

ط سحر و

بدی فرماید علیه الرحمه

سرور و انت و انتاب و انت
 ان بت چینی کجا ز چین و زلفش
 ان رخ رخشان و ان لبش کویا
 ماه بر طاعتش گرفته و تیره است
 با دورخ او خوان بهار شکسته است
 ترک منم ز کار زدی جان و درونت
 هم تیغ و هم تیغ برنت از و انتاب
 چشم خورشید و چشمه جویان است
 سر بر قامتش چو چفته کمان است
 پد دورخ او بهار زلفش است

ناله

زلفش کویا چو زلف ان رخ شکسته
 چشمش کویا زهر چشمه ایدون
 مردم را که میان را بود از موک
 در دهن پرستاره شایه بودن
 غایله اند و شش سپید بعد
 ای بت طاعتش رنگ فاخته
 خیزد زان جام با ده کرد که هر شاخ
 از شعله هر دخت برنا پر است
 کاه هب ران کارخانه چو باد
 کشت تو کویا لب طاعتش کشت
 بلبل کویا که مقریت بی خوان
 آنکه کنن سوی باغ رفت بهشت
 بلبل کویا عزیز مصرش از غز
 حاضر کرد و آب رآزه و بر کمر
 مدح بر زبان احمد است که کویا

نکند و نچپان و نکیست و نولت
 چشم فانت و دل بریده ز جانت
 ان بت ز بجز موی بوی میان است
 ان دهنم در لای تنه و ان است
 درین ان لاله که زلف بهان است
 برترین هر روز ای کارشان است
 زلفش و با و مشکشان است
 چون زمی سپید از کشت جانت
 خود همه کیتی کنون کارشان است
 لاله فانت میانش در فانت
 باغ تو کویا که سوره های قرانت
 زانکه همه با غنا بهشت عیان است
 سوسن کویا طوی باطپانت
 شهر بهشت دار غنون اکانت
 آنکه در ابر حلیل دخت جانت

بهشتی ط
فلیب باطنیان
بهشتی ط

چرودی سرخ زبون بر دوزخ کوش
عروس صبح برین تاب کیتی تاب
زلف پوشیده طبع هوا چو سیم سج
زور او شد جرم زمین چو زلف مذاب
سرخ زلف خورشید کون عالم را
همیشه هست چو کیتی نمای اسطرلاب
برآمد ز دل بولا در کمال کوبه
چو آذری که بطرفه برای آن از آب
بخت چون علی ز دوزخ بر کردن
برش چون سپهری سرخ از بر دوا
چو میل صورت در بای سیر کسب
سکون گرفت و شد از زنج ساعتی در جوار
ز خواب او که دوزخ را راه و با سفر
ملک شاد برینج و ملک شاد تاب
سپهر روی جهان که به چو روی تیز
از ان منیب سیه شد بان پر تاب
شب سیه که معدوم گشت بود و دید
چو زلفی که بود و شد روی مخ تاب
چنان معلق در بای شب که بود بچوش
سرخ زلف برادر دلو خوش تاب
عروس روز چو در تاب تیره کیده
عروس تر تاب از روی بر تاب
بوی مشرق هم در زمان پدید آمد
چو نیم دایره زرد چشمه صفت تاب
همی نمودن خورشید لبه درون
چو طوق قری و متعارف پارچه غلاب
همی شد چو مرغ از پیش سها و سیر
همیشه چو سیر از پیش شمع و شب تاب

سازمان

سبزه

مقارن

سازمان و کرم صفت بر کشیده بدنه
چو صفت کرم صفت بر کشیده بدنه
ز سلفه شان به کجاست اسنان شده
چنان چو تخته زرد چو چشمه سیاه
ابا غایم در رفته بود و بده سج
ابا غایم در رفته بود و بده سج
بناختش اگر چه ز تاب دیده بود
چو صفت بود چو زین تن کمان رباب
مجره بود چو خطی کشیده بر پ
ذوایر بود چو کوی کنگره در طاب
همی کشید که جبهه را محسره بحر
همی پرید که طوفان را از آب
بر بر بوسه کون پرده در چنان بود
که ز پرایه کون آب در بو عتاب
نمودایشان خوش من آنکه که بود
برین شبانه در بر فرشته اوزار عتاب
از ان همی که در و بود از کج رگلاب
نات افغ این آب عذاب بر تاب
طیور بود در زنج اندرون به کج
و چو ش بود زلف اندرون به کج
زغول بسکه در او بود تیره و نه ان شیر
همی کشیده ز چشم اجل در تاب
مرامت ایند ز زنج ان ر صعب
که داشت تیره روان با پای و شتاب
چند که بخت زلف دوست در ش
روژه که بر شرف ز سیر اسباب
بیزر شرف سچون دجابه کنگه
زود در شرف سچون کون تر غلاب
زکشت روز و زکشت شمش و اعلان
ز شرف مهر و ز شرف شمش و اعلان

چشمه

نهار

کیتاب

کتاب

کتاب

کتاب

زهر چا در روز دوزخ هر مصایف فرد
 زهر خادش پاک در هر نوای غاب
 بر نه دوزخ هر جسد برین کشید
 زهر چشمت هر جسد ماب کشید
 بجای بار خدای چرخ غمخوار
 در صفا صفی الدوله مالک القدر

نظم جعفری فریاد در مدح سلطان

هرگز سر سخت خلاف آرد با شاه
 افش ز سر سخت کون رفو چاه
 داور جهان خویش را کرد و خلیفه
 کشن بین مملکت از ای و عدو کا
 زین شاه نو فتح نو و مملکت نو
 روا آمد و سپه دشمنان نه
 بر خواه و خواه ملک زین فقر و شمع
 ز ماه مایه شده و نه مایه ز می ماه
 دشمن که ز کرمان بصفایان سپه آورد
 کساح نمی آمد در مملکت شاه
 شطرنج خب زید و بد است همانا
 کا در نشود شاه با را که شاه
 هنگام زوال آمد شش انگ انگ
 با خاست و کنج به اندزه و اسباب
 در زکیه سپان عدو لشکر او پیش
 روز شاخ در خان عدو خیمه و حرگاه
 پنداشتی از آینه و الماس جانیت
 چون روضه فرخس بر اندر و دیاه
 انبوه سپه داشت برین کوه و لکن
 انبوه چه سود است کجا باید آبا
 انبوه بر شتر چینی و چه چینی
 انبوه سپه را به خرد و خطری میت

پیرستان چنان تیره میراند که کشتی
 سر استه خدایت را در از می و ماه
 عصیان مغرور کی جت که داور
 داور است بد و عالم را بر تیر ماه
 کرانش لبس بود طمع کرد باین
 چون جت همیشه زنده و شش کوه
 رغبت بر یاد کرد که دیگر م
 دل بر دگان چن سزی بر سر ماه
 صیدی کلفت آورده یکا دیگر جوید
 هرگز نبود سیر یکا روز یکا
 زیش بخت انکسوی او کینه اکت
 ان نیز که دار و شود از چکش کوه
 در باغ چنان خست که در حلقه سازد
 خدیشنه غافل بود از بازی ماه
 شد لاجرم ز در و کل در رخ او زرد
 شد لاجرم ز در و کل در رخ او زرد
 آورد مرا در آب بر شش زارش
 کان را بنود تا که صور محسره کا
 سا بان کر از و عبرت گیر غیبت
 مرغی که اسیر شد شمر عبرت آیه
 مطهر اعر کرایه دن کینا هر چه زبان
 خود ملکه در شش آورد با شیا
 ملکی که بر شش شش جهان رست
 منشور الهیت بر او بر شد اته
 ام که سپه او بخت آرد و باطل
 بند و کمر شاهی و شش بر کا
 این مایه نیست که ششند و پیدا
 قنار نه عالم ابو الفتح ملک ش
 سلطان عظم ملک مشرق و مغرب
 کس قیام در اهر است مطلق که در کا

نظم جعفری فریاد در مدح سلطان
 هرگز سر سخت خلاف آرد با شاه
 افش ز سر سخت کون رفو چاه
 داور جهان خویش را کرد و خلیفه
 کشن بین مملکت از ای و عدو کا
 زین شاه نو فتح نو و مملکت نو
 روا آمد و سپه دشمنان نه
 بر خواه و خواه ملک زین فقر و شمع
 ز ماه مایه شده و نه مایه ز می ماه
 دشمن که ز کرمان بصفایان سپه آورد
 کساح نمی آمد در مملکت شاه
 شطرنج خب زید و بد است همانا
 کا در نشود شاه با را که شاه
 هنگام زوال آمد شش انگ انگ
 با خاست و کنج به اندزه و اسباب
 در زکیه سپان عدو لشکر او پیش
 روز شاخ در خان عدو خیمه و حرگاه
 پنداشتی از آینه و الماس جانیت
 چون روضه فرخس بر اندر و دیاه
 انبوه سپه داشت برین کوه و لکن
 انبوه چه سود است کجا باید آبا
 انبوه بر شتر چینی و چه چینی
 انبوه سپه را به خرد و خطری میت

از دولت اور نظر نصرت هم پشت
از طاعت اور امکان کید و کیا
تا با شرف مشیت شایانم
ایام به اندیش گشته شکر از افواه
کربا و حقان کاه و زخم بر باید
انذیه او باد بزرانت و عدو کاه
آبان در شد سوی صفایان سپیدوم
زاکون که از جمله بدست خود واد ؟
جا و چرخین باد کراں دولت خود
روز و شب و سال و مینگ خزه و خزه
؟

ملک الکلام عبهری فرماید

بگردون برین بنده ز غم این مکتب ایرا
 اگر دیو بر لبه شمشیر اینا بران ز جوهر کمان بر
 خداوند جهان الب اسلان سلطان دین
 باسلام اندرون اور سرسرا باشد سلطان
 خداوندی که در دوزخ و بهشت و دوزخ
 خداوندی و راز پند که چون همش شهید
 بخند اندر دوزخ را چون گلک او شود کریان
 معادیش که کند لک بر باد و دایه و
 کن کن بآبان لشکر که کاشی گشت ارشاد

سپاه هرگز دشمن بقول دشمن بر نیست
 بهول رعد کشت با دشمن ابراز شد
 بهنگام درنگ اندر هر چون که را موان
 قوی چون سد اسکنه رسید دل چون تاب
 سپاه را بر خنجر که ز کرم خف نکند
 چو چشم قبله گاه آمد نه عالم بر پرورد
 یک محمد که سلطان کرد به پیش پیر بر آید
 برآمد بهت خرو بران کجک و عداوتی
 چو هم رایت مغرور شد از هر رسد بهند
 زلبس کان تیغ بر که هر گز از دشمن اندر
 اگر حیدر شب تیر شیر کرد و دشمن را
 کسی که تیغ تیرش حبت بندد و در خنجر
 آید همه نشان و سلطان همه عالم
 ز چم تیر توله و بیروم اندول بقصر
 اگر تو موسی و مران کشی ایست عالم

نباشد روشنی طاهر کجا یک یار کسب
 بگرد و تیر که پیدای کجا جان سیما
 صفات مردم آید که دردی مستقر دارد
 برتر از کم لب اندر که بر او آید پید
 به دور رحمت نام آور ازین جمله بهتر
 یک طالع ترین و او یک عالم ترین و آن
 اگر عالم کند میری پیرایش غنچه
 اگر عالم کند میری پیرایش غنچه
 روزی که هر روز را فرمان یک سینه و یک غنچه
 به یک نگاه آن اندر از او انچه در زمین
 قدیمی خردی دزدی کوهی است بدان
 در افرازند و توری که از آید او بد
 و کوهی که روان او را که یک میدان آید
 بدین نهش پیرایش اعمال جهان
 جزیره اندران دریا منزل صاحبان
 چو در معلوک را ازین بود و در منار آید
 یک کوه شود بهتر یک بهتر شود کمند
 چو ملک ناصح خرد شود ملک یک عا جز
 خداوند نوید میرود نشانه بن احمد
 که اندر هر هنر او رسیده در جهان هست
 تا به

تا به است و او حاتم را بغیر از بر شیره
 شد چشم چون به چین پان پان
 رایت سلطان کن یک پان پان
 رای مولانا بود جان شاخوان رایش
 بر امید حضرت عالم برستم از دهن
 نام از در زبان و مدح حب و حیم
 شمع خشم سازه یار غنچه از شمال
 مجلس انیم پان ناله چیم زهر
 زانکه غم راه من بر امید جان
 زانکه امن طبع من به با شای دلید
 خاره اندر که دهن را م تر بود ازین
 سیم اندر زیر پهلونم تر بود ازین
 هر که او دارد طبع کجا است از پان
 بگذرد چون غنچه پان بر کس بر غیر
 که در دست آن خبر کاند خطا بر خط
 که بود دهن که کرد به خط اندر خطیر
 از شرمی شد بر تریا که او را خوا به دید
 بر تریا چون توان شاکسته از این
 زانکه اندر جدت خوا به نیاید ریز
 کند نیز از کون گشت کوکب راس
 روز بر نای نور در طریق خدمت
 هر که خوا گشت نایر شمشیر و پیر
 ای بفرج سعی تو بر بسته تیغ و قلم
 دای بر دشن را پیر از استیج و سیر
 سایه تیغ تو کسرت در ایران
 ناله کوس تو اقله است در توران
 براب چون نر جو داد تو همان زار
 بر در آید نر جو تو کوه قیس را سیر

لبس ناپیدا شود و گفت چون قیصر مرد
تا تو آمد دین خدا آمد ز هفت اهر ترا
هم قیاس هفتی شمس است در وقت
قیصر و خاقان و شاه هر وقت اندر جهان
سرگزشت اندر پذیرد گشت در سر گذشت
ز خاک کاغذ را ز سپهر که با شمع تو
هم تن جان غریزی هم جان شمس است
هر که او خواند و زبیر اندر همه عالم ترا
چون بود نام وزارت بر تو نام آوردت
نیستی که درون دستی همچو کوهان نگار
در صحرای آید قلم خواند هیچ تو وزیر
افزون تو بود که اسب کوید که قلم
راه اندر مدح تو بر بند را و دست را
چون بشردی رسیدم که چه اندر شاهی
آنچه با من کرد آن است و انوسلم نهی

تا بود ز زین دین و یولین اندر نصیر
در ملک با دلاکخواه تو چون شمس میر
همچنان باد که هستی جاده ان فرما زبا
میش تو را چنانکه آورده نبوی هر گز

ابوالمعالی رازی قسیده

اگر مشک زده وار بود ماه زده وار
ماست ترا چهره و شکست ترا رفت
تا ز لب و روی و خط چشم تو بپوشد
خاطر همه مرجان شد و معنی همه اولو
خورد از لب ان زلف پر از غیر تو
غیر لب لعل تو در ما لعل زلفت
ای که در به عیش من آن لب بخت
زیرا که ترا مسکن از ان چهره پرست
همواره خرمی زان لب نوشین می گدازد
در رقص بران لاله سیراب زلف پا

در سیم سمن بوی بود کس و سخن بر
سر و دست ترا قامت و سیمت ترا بر
در خاطر و معنی شد و وجودت و دفتر
صدرت همه سبزه شد و دفتر همه بهر
در ز لب آسوده چرا گشت معجز
مقصود و می آن بودش با با و معطر
عیش نشاء هم چنان زان تو خوشتر
زیرا که تو یاسا کن ان عارض دلب
بوسه خنی زان رخ بکین کل احمد
در خواب بران بوسن از ادنی

ان را که بود با تو بوی خوش بیاورد
 به شرم و لعل تو ازینت محب و ر
 شاد است دل من بوشادان بود اندل
 کور بخند او نه بود از شش و منفر
 بجز کرم و نصیر سپهر کرم و جود
 اصل طغی و شمع ابوالفتح مطهر
 با دایره هم کشش و اولش
 ز این روی طبعی بود بخت لعل دور
 یک شیشه شش بشو آب شای
 کور ایچ معنی بود آراسته مطهر
 در خنجر او خنجر در نیند نامش
 حرف و دین کرد و دین حرف بفر
 امی در دل فرزند اثار تو دلش
 دایمی بر سر آزار که احوال تو فر
 احوال تو با اهر نه بهت محسن
 اثار تو با عین خود بهت بر ابر
 داند و تر از عطا پاینده تر از ش
 ز میند و تر از نصی و فرخنده تر از فر
 با رحمت خود می دایم بهت تحشر
 با رحمت خود بر سخن خرم تو مدیت
 تقصیر من در سیر خوب تو منصر
 جو تو چو تیریت که بکشت دل کل
 غیر تو چو تیغ لبیت که برید سر
 زان روی که رادی زلف را تو فر
 سو کند به و یاکند این دو دور
 تو در سخن کشت بنام تو منظم
 آروی بهر کشت ز را می تو منور
 بر عقل می فکر کند جان خود مند
 و ز صبح می بر کذر و در قهقهه بخور
 چون

چون فکر کند که دران را می موافق
 چون فخرش ان بایت از ان رسم
 ان را بر دست تو شش عاقل و بدوش
 و ان از صفت را تو شش عاقل و بدوش
 چون کرد و دل و طبع ز جود و صفت
 ان بر صفت غیر شد این رشته که هر
 فرخنده تر از مدح تو کایرت که مدح
 توده تراکت بوضعت تو تو ان
 چون صرخ بود او تو دور و دور
 چون ابر بود مدح تو در خلق میسر
 از کز تو شش کلک تو بود کردش کز
 و ز جنبش دست تو بود جنبش اش
 از کلک روان تو بهت حقیقت
 کز چرخ سبب تر بود بهت موش
 ز تو خود بهت او که خود کلک قلم را
 انکه اندازد ز دل او در ز منفر
 تا اذ به بهر بود و در خود موش
 تا اذ می بچید بنود از در کافر
 با او که از تو شش تو با او بهر
 با او که از تو شش تو با او بهر
 بهواره تر از انفس و افاق و بویش
 پوسته تر از انجم و افلاک منجر
جمال الدین الله شریف
 هستی بنیت بته بند چشم
 هر که دید بته تر ابر بیان که
 بر روی تو است عکس حسن و شکر لبی
 منوب ازین کند عکس که می سکر
 که و او می یک نظر این چشم دل باو
 که کرد می ان نظر دل چپ ده را نظر

اندر وصل تو خبری داش کوش من
 که آن خشم ملک ز رخ تو بر بند نور
 اندر حال تو ز عدم سهره کمال
 خبر منیا دولت و دین کاستان او
 ز کاین دل که که فحجاب فتح
 مردم عبود بر دور و باش کند ساز
 ایزد جان نهاد نهادش که آید
 تا دستان او بهر در نهاد پای
 به تیغ انور کشد طبع سخن خشم
 ای نظر تو بجه امام همه احم
 دای ذات ان جهان بهر که خواست
 بایستی جمال تو واحدی سپان
 سیمغ حیت تو بشد از غاف آفاق
 تا خاطر حیطه تو میل سخن کرد
 شد نه که بر جگر آید نیت

دیدار بخش تو کجا بد که شد
 درموشی که ریشخون بجان خود
 ساکن ملک نصرت و جنان زمین بهر
 آرزو مانده اند بر همه کایات
 در خضای عالم ارواح برگشند
 پیکان آب داده تو و محبت شود
 جان محمود تو چون در سقز دل
 هست چار عطر عالم چه که
 باد بر غم آنکه نخواهد مراد تو
 بعد از دوات تو بنوح باغ سرور

حکیم علی بن الحجار می فرماید

نیم زلف آن سیمین صوف بر
 کحل آفتاب لب لیم گذرد
 عیار این کف ای ست پان
 مرا بر کرد و دوش از خاک بر سر
 پیامی داد از آن معشوق و لب
 سبک کشیدی تو بر این

میان ما و تن عصبه ایچنین بود
 شب تاریک و من ز اندیشه تو
 که اندر موج چون کم کرده سباز
 عقیقین ابرو طوفان بار چشم
 از اسکت چشم از کجای دل
 چه در بایست هر شب خانه من
 نه دریا از کف کشتی شود خشک
 میان آب و آتش مانده ایران
 بدین عالم من و تو فارغ از من
 مرا که خط فرود آمد ز عارضش
 بخورشید اندر اینک بهم سایه است
 ایمان من بحسن اندر که بودم
 مرا موران مسکینان در کل
 و کر بر کل غنیمت سایه افکند
 نه سستی نه بهار را ز نور فرستید

خداوند

خداوند همخواندی هر شب
 اکنون که تیره شدن ماه رخسار
 همان انکار که اندر مویک شاه
 و یا بر عارض سیمین مارا
 مرا این سبزی عارض درین فصل
 که بر سبزه بود زین پس بهار
 که اکنون بنده سبزی بکار
 و کر آرمی شدن کبک کاه
 بهوشید افشایم کرد و لشکر
 سپهر که دست از خشک مفر
 هزاران زینت است و روش و در
 نشط و زهت شاه مظهر

حکیم و دانشمند باید در برت

ای پیر چندی ز چنگ درین دامن چنگ
 چنگ و چنگ نه زلف چنگ نه زلف
 در سز زلف شد رنگ تو که چنگ زلف
 سر ترا حلقه زلف و نه رنگ سر
 با سر زلف سبک و دندان سحرین
 هر کجا خنده تو هست بخوار و شکر
 زلف برکت تو دار و سپهر زلف نام
 صد یکا زلف ترا در دل نیز کجا بود
 چنگ و آواز چنگ نه زلف چنگ
 چنگ من به سبزه زلف تو چنگ
 پیکان چنگ زلف چنگ نه زلف
 بر دل تن جهان از دهنم زلف تو
 نبود ملک غریز و شوهر شکر سبک
 هر کجا جنبش زلفین تو سبک سبک
 و در دل فاده مرا زان سپهر زلف تو
 در همه شکر هر دشت باشد زلف تو

کرشکن کیدو آردشکن اندر دسر و
 آنچه با من سکن زلف تو کرد به صلح
 میر جبر میر جاک که گزاف زدی و
 تخ و شیرین و شکر و شکر از دگر
 که حمله بدخواه بدان حال رسد
 همچنان که کشته ای ملک رکنه
 از پنهان او دست نهاده از پنج
 ای که از دشمن او فخر کی بخش کن
 ای ویدی که هین تو جز ندان کرد
 ز دل شیر و پیک ای که نگاه طراق
 روز در دشمن بعد بر چوب تیر شو
 بگریز و زلف کشم شایسته اگر
 خواندن مع ترا بر دل و شمت کند
 حاسد تو بدیج تو جان ضرر ده
 مدح کو میو ام و آب که گشت مرا

چون

چون ترغیان مرا آب و کمر باشد
 من سبک را بنم هر کسپ نوزم تیر
 تا بهر پنج زند شیر بهر کور
 مرز اسان ملکوت و توبادی چو کور

شاه الدین شاه فراید

لکر کشید با صبا سر بوستان
 شمع و بوستان همه چون روزگار
 پر شک و عجز است همه دشت و کوه
 بر زرد و کوه است همه باغ و بوستان
 کبر بر زمین سپهر پذیر راز نجوم
 بر خیز باد و کله کن کلستان
 تیر سپهر پرده برین شرف آفتاب
 از خاک بر دسید ساکین و شرفان
 چون روی و دست شاخ کشته شایسته
 چو زلف یار شکر نقشه شب و خیران
 دشتی نه دماغ چو چاک کون حیر
 فرشی کف دماغ ز سپر و زه پیران
 شمشاد و سر و پن که قبا دارد دوز
 نرین و سپه پهن که سپردار دوان
 کوی مصاف که دفران با بهار نو
 پر دژ شهباز که جگ بر خزان
 باران میان دریاسکر زد و گذشت
 تا بر کشید بر چو پلاخ بادبان
 کلان با سومی کوک و چون مادران بهر
 لبان نهاده ابر لب و در زرد و دان

لموظی زبان کش و چو نه بد حال
 آبرفت باد چو باد طلسان
 بل بر سر ای دستهای زنده
 این مطربت کوی بهستان بیخ
 روی زمین گرفت همه صوبه بدیع
 و اندر صدر برشت نسیم صبا رون
 کیتی ز بس بدایع دلبر شد است باز
 ثابته شکار کمره در زمان
 تاج اللوک لغت دین خرد و یک بهت
 بر نام او طری همه ملک بهستان
 شاه بزرگوار که ترکب کرده اند
 در تیغ او دهنه ملک فدا کن
 خورشید در محاطه او راهی بود
 در یای پناه طره و صبح سپران
 هر کاره ان که صبح بر آرزو با مشر
 اقبال است در تیره در پیش کاروان
 امی قباب رای جوانه که صبح سپر
 در پیش تو صبح که لب برسان
 نسبت نه دمی تو گشت زمانه را
 کر خستی زمانه که سپر و جوان
 خورشید را برایتو تشنه کرد می
 کرافت کوف بودی بر او زبان
 از غنای بود طرب خلق رهبر
 از لیک ز کشید ز جود کشت شدت
 خصمان تو بچشم نیند زعفران
 امی استان جاده تو درگاه رود کار
 خورشید و خشمی بود از او بدست
 راه و در سراسر ای تو چون راه کشتن
 دای استان خجسته تو آثار بهستان
 کوسر نه و پیش تو روزی بر استان
 در اگل

ز بر کمال طبع تو تیری زنده یقین
 زور یقین را به تیغی کشه کمان
 آلف و صلم تو پذیرفت خاک و آب
 لولگشت و لعل رسته بر کعبه و کمان
 آنچه که آب خور و ز جوی دعا تو
 بلین کند بهشت نسیم شایان
 بازی که پای خورشید بهت تو بر نهاد
 عفا که شارسب به لزا و امان
 شاهین و باز خنجر الماس کرده اند
 در خدمت تو خنجر و نثار از استان
 جز در شکارگاه تو نشید کس که شد
 در کوه و غار رخا ره ز خون چو رخوان
 آمد بخدمت تو شالوده پیش تو
 آورده دسته سخن از بهستان طان
 کرده لجه محقق ترا مدح و ساشه
 در زمین هر چه هست یکا کنج شایگان
 لشکرت اگر به دلت مدح تو بر کند
 از جسمه جاد و دانه دان و سیان
 آهستان زنده ای در جهان بگوید
 با دمی بگوید جاده و افاق و بهستان
 لبه میان با هر تو دوران روزگار
 کشته روان بچام تو کره ان کاران
 نام نصایر تو رسیده به عمار
 صیت نماید تو گذشته ز قبر و ان
 صاحب سعید رضی الدین مایه و القوی فی الزمان
 زهی زلف تو در آب رفته مشک خط
 ز شرم روی تو خورشید کشته ان پدا
 فروغ روی تو بهتر ز لاله نمان
 نسیم زلف تو خوشتر ز غیر سارا

خیال زلف تو که کوخا از چشم
عجب مدار که آرزو منبر از دریا
راز عشق تو امروزد دل پر از غمت
چه میخوری حکم را بعهده فردا
کینه دزد عشقت هزار خورشید است
کجاست رو تو و نور آفتاب کجاست
تا میر رخ و زلفت چه دید گفتم
که در چشمه خورشید در شب پیدا
نسیم زلف ترا بندام که لغزشی
و دریا دهوا نهانی مشک خط
و از دم دگر چشم خویش در غیم
که از کجا دهد اینجند لولو لاله
کمان میر که ولم خواست در زلف تو
که کس بکام کرد در جان خویش
چو روی من نشاز با ده چوالت تو سرخ
مرا چه حاصل از نیم هر چشم تو
چنان کن که بدخ خدا لیکن جان
بزرگ بار خدا یا که اسمان باشد
مدران عمل با کجاست شود باطل
بر اوج عیشش از کجاست کبابان سها
بکوره است ز پر زده چون قیاس کنی
زهی جلال تو از راه عدل به انجام
زهر مثال که ان ملک او کند هفت
تو یک که از لطف خاک برده اندر کل
جنان هست او سخن کینه خفا
تو یک که آب شود از نهب تو خارا
ز کبرای تو محجوب گشته دیده عقل
چو در مقام خورشید چشم پنا
چو در مقام خورشید چشم پنا

خدا ای که آفرید که ما در آیام
نزد او مثل تو از نسل آدم و حوا
روا مدار که در عهد چون تو او را گری
غراب جایی کند در شین غفا
بجای خرو و وصل رسیده بکینک
بجای صاحب لیل نشسته بو حفا
نشته بودی و فرمودی زبان رشید
که غم مخور که لب زخم بکام کترا
برای وصل در تو قوی و هزار جزو
چه غم خورم که در بر تو طوطا
و لیکه در است چون تو محمدی
چگونه صبر کند بر شات عدا
چه حاجت که تعریف خود کنم بر تو
صنید پاک تو بر قول من چیست کوا
بیش لطف تو پرورد دم از طغیلت
کنون چیکو کنم دانت ز دست را
ممن که داغ هوا می تو دارم از عالم
سم که میت دل من ز طاعت تو جدا
و کرسور بدین جماعت دیگر
بزار پیش بی بر سریشان تغا
کسی چیکو ز الطاف تو شود محروم
چوستان رفیع تو باشد شش ملکا
اگر چه پرورد تو بنده کان فراتر
چونیت هیچ کسی در وفا بر از نایا
چاکه از تو نرسد کار او بزرگ او
بر استانه غیر تو چون شود حاشا
همیشه که بت به آسمان شهر
مدام که بر مید ز خاک سیر کی
فروغ اثر بخت تو با دایمینه
مخالفتان ترا چون یک باد باقا

صبح و چرخ ندیم تو در غیوق صبح
سجده سحرین تو در صبح و صبح
زلف سحر تو فروی سید کتب
زج قطره شطری قفسه شد
هر کجا که روی کرد کار یار تو باد
که نیست ملک خدا را به از تو بار خدا

(۱۱) است و حسن مکرم فرماید

سلام علی دارام الکوعب
 رسوم طول و دیار دوارس
 شریا چور تاج مرجان صاف
 زده چست نهید اندر شارق
 شفا ده بنیرین برادران سندر
 درخت شجی در چمن درب یق
 مقام غدا فی کشف نوا یح
 چو خج کواعب بران کونه ویم
 زمین سیرده چن چاه آریک پرن
 شب سیرده و غار عقیان و غنغد
 چو آواز عده از صحاب بهار سے

ہم کو

چو شبنم کون شمع زخو رشید عالم
سماک و سمیر و سهاکت غارب
شع شرق بر کار کشیده سراق
ریمه و شبانک از صبح کاذب
فاش و انکسر چشم من بر تو اعلی
جفون غرقه در خون و الدمع
زده و خیمه و دیم اندر صحرای
در انشان چو در دیر مصباح

زینجه بر آن آمدی ماه رویان
 کرازان چو طوس کرد و نارب
 مغرب خراب معقه عقاب
 مدخل غذار مجمل ترا پ
 لب لعل خاک خم جده
 رخ خوب رخ آن سر زلف لعل
 همه بر دایع همه تن غیب
 چو در بهشتی میان کوه غیب
 ز رخو شید تابان ترا زرد کواکب
 در آفت مهان ناخوانده خوان
 قدم هر گاه متوقف شد جواب
 ز ما نه این و این و صواب
 در آید کند و جاری کس مهان

چو سب بدو بد داشت از عتقه کوهر
ز عالم بر آید خبر بر سر ^(ب) حجب
فلذم بخاک از نسام بخیم
واللهت بالغف والخضر و ^(ب) حجب
چو هر که خدای بت و لسان شد
بر اکت و لب بر کمال المعاتب

۷۱
سراوق فیما ۵-۲۰

(۶۱) حرازان نینا طرا - ج ۲

رومی و بعضی آئینہ فانی
در قعرش عورتان و عین یون

ترابها صفتها كالسيفيل

۲- باغچه‌ها
۳- دفران نارستان
۴- کواخبر گزیند

(۵)
لیکے سر عین دیدہ ام =

فانما استحقاقه و حقوقه
 اين استقامت و محبت و
 شرم و احياء و در كنش من

مرد در سلفه که گفته است
قوت بجزی الخیاری بطریق

شاد ز سرساری من اندر غار سے
و قد صرت حامیاً للعقاب
وزان پس که برکب من گنجینه
ساک و ثریا بر آید شد مرا کب
که کردم اندر حبان لطیف
بخت عمید فریدون در است
کمال دول بورضا کا فریش
بود و خطب زین الفاظ طاب
سیلان باط و سکن در محافل
محمد معالی حمید درنا تب
که خرم ثابت که عزم قانع
کو نرم معطی که نرم غالب
بهت لب و بوشش قوی دل
بجیش جواد و کینه مغضب
بهتاب اندر مصاف و وقایع
سماعت اندر عطا و مواب
بستم اندرون چون عطار و عد
برزم اندرون چون عصفه و محار
ایا که کرباه و قدرت بنود سے
بنودی خطاب و بنودی طالب
قلم در نباتت عصار کلیم است
من یه همی بجزات مارب
سیر بر آفتاب خادم
مقام ترا حبیب نیر اسطال
سخنهای تو در سایل بلایع
هنرهای تو در شایر غراب
بجز ترا شکر باشد موی
بجز ترا مدح باشد مثال
بدان وقت که است کرد فیروز
و صفت میادین جمع الکتاب
و صفات

(۱) کما که کن از ساری غار سے
شاد ز سرساری من اندر غار سے

بنای گلستان است
ب-۲

چند اسب بر سین و الز طلع
شود مرد در دیده و لیسف ضارب
تو چون جبریل اندر آید ب ل
کفی حله خصم من کل جانب
به خدمت فرستادم ای فرغ عالم
بدم هر یک بر سدا مرا ق
که نامه نوشتم بزم جوا پی
کر ختم من ان راز جو نور
تاج اسرار اسرار الدین قمری
پا ضی صبح سلامت بار و سر اوارش
سدا و شکرت که کفایت یازلف زرد وارش
ز کلین کار آید تشنه ان چشمه نشین
بستان ز کس آید مرده ان چشمه پاش
شود غنچه چون در پرده که در لاله ز شرم آید
اگر روز بر جو کس رود بر اندر زور وارش
کرد و دیدم شیر نبات از آب تشنه کش
کران چاه رسد که درون چو درون کرد وارش
شود و طاس بدر و خوشه چین کشته قمری
اگر طوطی جان من سر کعبه ز کفارش
مگر کاین دلهای پند خال او آید
که با شمع آید این دکان بر آید زلف چون بارش
بگیرم که چشم بدو چشم می آید
که گویم من خداوند از چشم بدو کفارش
چو از سوز دل من گرم شد با جگر آید
دوکان که کاین چشم من بر آید
دران باز کردم اندر زب و شوه نشیند
خوم آری خوم کشته ام زمین خوریش
مرا در وجه بوشش روی چرخه نبارش لیکن
یکچو بانداین دیار من پریم دنیا ریش

(۱) جدیت را در خط و قلم
که مدیون منوچهری منوط است
ب-۲

بکانه هم توانستی طردن بوسه زان لب
 اگر این خسته دل چنان بودی شایسته
 رخ او در وقت که اگر آنجا بستی
 نیارستی پدید آمدن زده مقدارش
 عیندار و دگر لهای یارب نمیدانم
 که از هر چه معنی سیدلان خوانند و دلدارش
 ندیدم چون دهان کز نیش جهان
 که چون بکشیدش خنده سگر بار خورشیدش
 بهمانه لطیف صاحب کمال الدین
 که بس و جو بود کینه بود معنی لبش
 دل چون از دهان سگداری پنهانی
 چه جاده خداوند از عالمیت مدارش
 کل لبان خوشخیز و سر دماغ آرد
 که روی خضر کعبه است چون لاله آردش
 زلال شکران از خضر همچون لوبخراش
 غایب معنی از لفظ همچون در آردش
 هند بر خاک دیالپیش فیض چون آردش
 زنده بر سنگ صعدان سر ز رنگ دست ز آردش
 چو پکان کرناش غنچه در چشم داندیش
 بسط کفن کردن برون راند ز کلزارش
 نیم باغ خلد او اگر بر کمر کند کر و س
 برستی نوکای هر غمره نوک خورشیدش
 لبان دیده و چنوب قمری بار ناید
 خود سی صبح رفته همای بخت مدارش
 چو سایه زیر دیوار طلا ماند از خشم او
 چو دست نهان شمس بر باله در آردش
 بیان آینه کردن ز بنر چون سرخشت
 ز لب آید اندیشان تو دواست ز کارش
 قلم در دست تو مرغیت ز رانده و تن لکن
 بسم الله که هر سینه بکش آلوده نقاشش

چو در بهشتان در دست را در زلفشان تو
 عجب نبود اگر اندام زکر و دیکش
 سروریش تر میشد و سیه رویش کند
 چو دیدندش که محبت بود با ایجا رنجش
 اگر اندر سفر کردن بود بخت مسافر
 چو از هر چه معنی سیدلان خوانند و دلدارش
 ندیدم کی کر زبان ما ز یاد مور و پست
 چو از خلوت برون آید ریاضت کوه کجای
 چو از هر چه معنی سیدلان خوانند و دلدارش
 حلاوت عا که بکریان حلاوت میجویم
 همای خرو و دانه که قمر بر است کند
 چو خاک ت بوسه خاک و شرب پندیش
 کسی که چون کلاه دعوی کند و خضر سر دار
 برین صدر و بدین تاج کرامتیه که تودار
 همی تاج را از ماه و خورشید است در در
 درت از دلبران همچون مد و خورشید روزگار
 تو یه امر و کارش از هر چه سر او آردش
 کسی بدو شود رازش که هر ریش شود کار
 چنان باد که شناسد کسی از هر چه در آردش

کتاب الشیخ محمد بن علی بن محمد

قاعده نهادن حسن تو باز و جهان
 عشق تو ز دست تو بر بردارک داران
 شعله لب تو دید از پله و لبرای خاک
 ماند کشتی هره مار دور و دمان

از تو می گفتم دل همچو پیا در خلم
 که حسن تازه کرد از تو سپهر بوی
 پیکانی کن چو خاک از پاهای آشتی
 سینه من که روی ما از تو گشت غم
 کشتی سپید خوش چشم نه خیال تو
 دیدم من ز غم غم از تو شدی
 رو که در کوتهی تا نهوس بمیدود
 نم گفتم بوسه لعل تو تا نمیدوم
 در طلب بمیدوم چون یک شایسته
 حلقه بکوش تو شدم چند ز چشم افکنی
 بهت چو شمع وقت روز از برگر گفتم
 دل به و نیمه یکم با تو بشکر بسته
 رو که چون آسمان هستی از آن رخ چو

المطلع ان في

نام ز غمی زده ای دل سرکشان
 زیر پاهای خوش نشین چون غم پیکان
 صمد

صمد آه من بین سوشه چمن ملک
 در طلب بجای من چرخ در اسب سید
 صیت بعد از جهان مرعی ملک در
 دهر ز یک میخو رآب ز کانه سرم
 بزم ز ما را مسمی باخته دست جلیبی
 طوطی خاطر مرسیه نشین شود ملک
 راست چو چشم بزم از دل شک تا
 مرغ فراخ سینه ام دانه دل فدای من
 خاصیت ملک دل یک خطه بوس
 پرده سنگ ز جهان بازم چو چنگ
 غم غم که در زبان بهت مرا زهر دل
 رایی تو سن زمان سایه غم زین
 خمر و شتر می آگاه می آسمان عطا
 نصرت دین محمدان که قدر شای او
 غشی حضرت قدر خواند را دل و جود

شعر روی من کمر خسته کنج شایگان
 زده و صبح زبورت املی شام زبران
 کبک بخت مر ملک مت خدایان
 بر سر خویش میخویم خون جگر بجایان
 دیدم پیا در رخ طلق خون می و سینه غم
 کر کند چو سایه ام سبزه چاه آسمان
 کبک با در سینه شایسته کبک بایان
 کر دل دانه ام سنگ در آید آسمان
 لعل سخن بهر لب لبیک بهر لب
 او بهر بهر در خیم من بهر در زبان
 هر شای پادشاهی مدح بهر زبان
 مالک شایان ملک صاحب بهر زبان
 معنی می آسمان خضر سکنه آسمان
 کشت جاده آب و گل کاهن طلق این
 در پلطمش مهدی آخر الزمان

قبح فرستد باج خواد اوست ز خردان پس
 باج ز چمن و کاشانه تاج سومی کین خان
 مطیع چارین ملک از شب رنویش
 با و کیت در بد شب کم در روز ناتوان
 سینه کند بختش آب زین برآینه
 خنده زنده بپیش روی طفر بران
 مردم دید که شکر دیز و بزرگ بین هند
 گفت که سخن دریش اینت بزرگ خورده دا
 است جهان بجا حد ترک درم خرید او
 کرده هاش را ملک جمله ریشخندان
 بهر قلعه یکش کوکب شسته شود
 همچو درت مغرور از ایش ملک غیان
 سحر مات مهرش مهر کات هندیش
 مصری ملک ملک شهنش تیغ جانشان
 از پی بیم ملک زان سر ریح چون آفتاب
 قاده کوه قاف را کاف کند که طعان
 سایه بهر که برنگند از همه دزد بود
 قرقه آفتاب را بس کند بسان
 کاه سخن و طلب از لب اوستان دل
 وقت سخا کرده کین از کف دست بگردان
 کینه طلسم از نزع باز حیر چنان شود
 چون ز دل عدو کند تیغ بر یک پریان
 رسته ز چاه حاد و یوسف دیو معجون
 حبت ز کز که کرت پیش بوی سبان
 ملک عراق را ز بکر و لو ایش عاریسی
 بچه شیر را ملک داد و خیر و امان
 عالم نقره دید که بار کشت و سکه کین
 بر رخاک حکم او کرد چو آب زرد و ان
 شعله و ان چرب و است که تیغ کینه
 کرد و بر کسند تا نازه چو شاخ ضعیف
 کرد و بر کسند تا نازه چو شاخ ضعیف

ظلم

ظلم چو سک بر قفای کرم مجرور
 تا بطراز سک برست ز نام نشان
 از غم که ریخت او خون سکران جوی
 لاغوبان چو شیشه شمشیر صبح نشین
 ساخت ز صبح و شب از پند سپهر کشت
 زان چو سپهر کشت و سپهرت بصورتین
 و ششم خامش از شود همه عفو نایره
 عالم آینه پیش در برابر دراز میان
 مانده مدوی کاو دل از نزع ملک کشت
 چون سک سوت برده قن چون فرساز پنهان
 ز روزه شام را یک او ز ابلق صبح کند
 کز آتش ملک کند راهی ملک ابدان
 نغز در تیش از تیش قاده کوه با احد
 ریخته چو چاکش فرمن راه کشتان
 ساعد زهره از تیش رنگ بر این غنچه
 طره حور بر پیش شیشه بیت نسر جان
 در غنچه لبش چون دم صور ابلق
 معصع شتری زهر زنده زهره ابلق
 چرخ فراخ و ابرو حلقه شک ابلق
 ماه نوش خای زین کثر مجره شمشان
 زیر و اوق نه ملک دید به خفت شب
 دیده او یک نظر سر حد هر قیر و ان
 است بکونه الوعاشه و محمد و موس
 مصر و قنزم و ملک رستم و خورشیدین
 ای ز صدامی مدح تو کوش ز مان و طنین
 دای ز شتر از تیغ تو دیده همه پریان
 کشت ز رنگ خفت است خود و لعل و ش
 مبد و آیت ز ش کف صعب و زلفان
 کرد و بوم صبح راه تو نرم و مهربان
 مصحف کبرایت رهت ز آسمان درق
 کرد و بوم صبح راه تو نرم و مهربان

عقد جلال و مجد توسته فیض لم یزل
در ذب شمشق چنده تو یاکند
بر سر چرخ سایه کس ز سید جبرگ
تا هر کاران توید و ز قبل شایسته
ماند محاکم سخن زیر کین طبع او
بمست کس بگرد او در نزد باغ
است ز جام ملکش قابل فیض جز
ز اثر بظلم کرده راهیم حسرا و نه
ای ز کمال لطف تو بادیه بوستان
کر چه گفتن بان در رحمت خلق کرده
شاه سکنه آیتی در پاد حفظ مملکت

ملک الکلام ابو حکیم احمد الملقب ابو حمزہ

الا يا حبيبي چند فرمود
 بتره زن بزدل سختين
 نماز شام نزديك تو امشب
 كه ميش آهنگ برودن شد ز منزل
 شتر بان همي سبند محمل
 رو خور شيدر اسپنم مقابل
 و لكن

و لیکن مان و اورد قصه بالا
 چنان چون کف زرین تر از
 من و تو غلیم و قرص خورشید
 نه انتم من ای پیهن منو بر
 کف زرین برابر کرد و مگر
 زمانه حال احوال و لا بد
 کفار من و چال من چنین دید
 تو گویا پیل سوده کف دشت
 سیاه افشان فیضان بر من
 و وسع ادرا حایم کرد بر من
 مرا گفت ای ستمکاره بجانم
 چه دانه من که باز آید تو یا نه
 ترا کام عیب دیدم بهر کار
 چندان زمانه راست گمشد
 کفار خویش را گمشد کفار
 فریاد افش از کوه بابل
 که این کاه شود زان کف بابل
 بر این کرد و دانست غافل
 که کرد و روز چوین ز و زایل
 که کار عاشقان ز بهت حاصل
 نه یک روز بار خویش حاصل
 سیاه از زده باران و بابل
 پر آمد از کف اندر دید چل
 چنین مرغی که باشد نیم فصل
 فرو آید و بخت از من چون حایر
 بکام حاسد که دهی و عاف
 به انچه ای که باز آید تو یا نه
 و لیکن سینه در عشق کام
 که حال کرد و اندر عشق عاف
 نیم من در خون عشق جا
 ال

(۱) مرغ نیم بسمل مرغی که تازه
پخته باشد و در حال پخت زنده
باشد - ۴ - تا ۵ گانه باد

(۱۶)
تو نه خبر در این فیض و کرم
فنا من طریقه تو عجب را کردی
که زانساند عقل که از هر وقت
العقل آید که هیچ نمی آید

و لیکن او ستوان مجرب
چنین گشتند در کتب اوایل
که عاشق طعم و صراحت گاه و بگاه
که عاقل کرد در از بخت جان عاقل
بدین زودی نه انستم که مارا
سفر باشد عاقل با بخت
ولیکن انشا الله تعالی
که تیر سپهر نامی در باطل
غریب از ماه و الا تر باشد
که روز و شب همیبر و منزل
چو برکت از زلف معشوق مشوق
نهاده من یکا سبک بر این دل
که کردم بگر و کاروان گاه
سجای چشمه و جاسه روغن
نه راکب ویدم آگاه و نه راجل
نه وحشی ویدم بخت و نه انسی
چو ویدی دست و پای اندر سلاسل
نخب خویش را ویدم سبک
چو مرغی کشک یا از جایر
کدام هر روز از بندش لذت
بر آوردم زماش تا بنا گوش
خودم شستم بوی خوش تا کجا
نستم و در پیش چو در پیش
بخت او چون یکا عنقریب نایر
نخب من همیشه در پستان
همیگر دم یک منزل در منزل
پایان چنان دشوار و چون معص
که با دشمن داشت طبع ز قاتل
زادش خنجر خنجر و در تن

مشوق معشوق
راجل یعنی پیاده - 2 -

سوادش ز وقت صبح بر من
زین گشته شد با چو سین
همی که جفت برف اندر پستان
بگر دار سر سینه های ما
چو پاسی از شب سیر و چو بخت
بنات لغش که واپسک
رسیدم من فراز کاروان گشت
بگوشن رسید از زلف عاقل
چو درستان که کون همزه
عمار می از برتر که تو کشتی
ز نوک سینه نامی نزه داران
چو دیدم رفتن آن سحر یکان
نخب خویش را کتم سبک
بچمکت غنرین با و چه کار
بیابان در نوزد و کوه بکدار

بمکت از پهن عشق بر من
طیقا بر سر سبکین مر جابر
تو کشتی دار و دشمن پاری سل
همی بر خورست از رخ را و کل
بر اند شریان از کوه و صول
بگر دور که شمشیر هر قل
چو کشتی کور سه نزدیک ساحل
چو آواز جلاجل از جلاجل
باز غنلیبی از غنادر
که طاعت ویت بر پشت چو وصل
شده وادی چو اطراف سابل
بدان گشتی بران پشت چو اصل
الایه و سیکر مردان وصل
به وکت آهین با و وصل
من از لرا کوب و راه بکسل

عراق گودا را بر سبک
چو کشتی از شریان را در شمشیر
کودار سینه ماند و هر قل
چو کشتی کور سه نزدیک ساحل
چو آواز جلاجل از جلاجل
باز غنلیبی از غنادر
عراق گودا را بر سبک
چو کشتی از شریان را در شمشیر
کودار سینه ماند و هر قل
چو کشتی کور سه نزدیک ساحل
چو آواز جلاجل از جلاجل
باز غنلیبی از غنادر

فرود آورده درگاه وزیرم
 محال از اعلا در ساسا
 چه در دیوان چه در سر محافل
 همه دیوان چه دیوان رسایر
 رسوم و نصایر در نصایر
 چه نمبر بنوشته ان عاقل
 رود از پیش او جره چه سایل
 بزرگو که سکین از دل لازل
 اساس ملکت و شمع قابیل
 بکسی کس شیده است این سایل
 یک نوری که هم نور است و هم
 بزرگ را چنین باشت و لایل
 تویه نعل جود جسته تو فاعل
 یک لفظ تو که مر ترز کا مل
 کز می فاضل بود قد افلا
 خداوند

فرود آورده درگاه وزیرم
 محال از اعلا در ساسا
 چه در دیوان چه در سر محافل
 همه دیوان چه دیوان رسایر
 رسوم و نصایر در نصایر
 چه نمبر بنوشته ان عاقل
 رود از پیش او جره چه سایل
 بزرگو که سکین از دل لازل
 اساس ملکت و شمع قابیل
 بکسی کس شیده است این سایل
 یک نوری که هم نور است و هم
 بزرگ را چنین باشت و لایل
 تویه نعل جود جسته تو فاعل
 یک لفظ تو که مر ترز کا مل
 کز می فاضل بود قد افلا
 خداوند

ایقان

خدایه امن ایمن اند ستم
 کرم مرزوق کردا غلجه دست
 در کز خدمت محسوم مانم
 الا تامل در حجت و قمر
 تفت پامینه با دو چشم روشن
 دوا دیز و در اول غلجه شرت

شکی که فرشته به امن
 بگرد از زکام هر شب
 کون شویس بر دو کشت قوت
 شج چون چاه پشک سنگ کاپ
 شیا چون میسر در سر چاه
 ای برکت کرد قطب جدی
 بات لغش کردا و عیث
 نایم پیش او چون چاه طلب

امید تو امید می فصل
 همان گویم که غشی کف دار فل
 بوزم گلک و بخشانم فل
 الا تامل سیرغت و طفل
 دلت پاکیزه با دو چشم فصل
 دلت با رو طبع ابن معتدل

لابین معبر و قریس کزن
 بزیاد که کدک لب سران زن
 وزان فرزند زادن شد سرون
 چه پشک در میان چاه امن
 دو چشم من بدو چون چشم پشک
 چکر و با زن مرغ مسمن
 چو اندر دست چپ نه و فلخ
 به پیش چاه طلب چار موزن

تراز شد و شود علی رستا
 دینار مقلد از سر است

(۲) اینست که معنی است
 (۳) یعنی این قریه - ۸۰
 (۴) یعنی از زمان احمد

دم مقرب بتا بد از سر کوه
چان چن چشم نا بین از شین
مرا نیز هر ان اندر کیستی
کشته در سر زن و تو حسن
غان بر کن در خوش کف
چو ارسیه بر چوب چندان
دمش چن تاشه بند بریشم
سمش چن این دو پلا و دان
همی بروم فرس را من تقرب
چو کشتان در در غم و زن
سازم از البرز بر تو قرض خورشید
چو کشتان آلود و زدی سر زنگین
بر کوه چرخه اغنیم مرد
که هر ساعت فرون کرد و ز غن
بر آمد با دی از تقایم بابل
هوب و خاز در دبار و انک
تو کشتی که تیغ کوه سید
ز روی بادیه بر خوات کردی
چان کز روی دریا با دوان
سخت را بر خیز و باد بهین
بر آمد باغ رنگ و ماه سپیکر
یکایغ از تیغ کوه قارن
چان چن صد هزاران غم تر
که عدا در زغالتش بخرن
بجی هر زمان از تیغ بر ت
که کردی کیستی تار یک روشن
چان کاسکری از کوه نمک
لبت پر دن کشد خشنه آه
چانی

(۱) از شین صد و نمانه و پن
سازم و کز آتش تو خورشید
بر کوه تیغ کوه سید

(۲) تیغ کوه سید

خوشی بر کشیدی تند تندر
که موی مردمان کردی چو زن
تو کشتی مای رویین هر زمان
بر زان ز سرخ لشکان ق
فرو بارید باران ز کوهان
چان چن بر ک کل بر دز کاشن
دیا اندر سه تموز بار و
چو ارسیه بر چوب چندان
ز صحرای سیلها بر خوات هر سو
چو اسخام غایم ز می مغم
ما ز شام کاهی کشت خانه
چو پرواز و ز پیش روی بان
پیدا آمد هلال از جانب کوه
چان چن هر سه از هم باز کرد
دیا پراهنی سینا که دارد
رسیدم من بدر کاهی که هست
بدر کاه سپید لار مشرق
عاجین عبید الله عاجل
چال ملک ایران و توران
که موی مردمان کردی چو زن
بر زان ز سرخ لشکان ق
چان چن بر ک کل بر دز کاشن
چو ارسیه بر چوب چندان
ز صحرای سیلها بر خوات هر سو
چو اسخام غایم ز می مغم
ما ز شام کاهی کشت خانه
چو پرواز و ز پیش روی بان
پیدا آمد هلال از جانب کوه
چان چن هر سه از هم باز کرد
دیا پراهنی سینا که دارد
رسیدم من بدر کاهی که هست
بدر کاه سپید لار مشرق
عاجین عبید الله عاجل
چال ملک ایران و توران

(۱) چو ارسیه بر چوب چندان
دیا اندر سه تموز بار و

(۲) چو ارسیه بر چوب چندان
دیا اندر سه تموز بار و

(۳) چو ارسیه بر چوب چندان
دیا اندر سه تموز بار و

حجت و دوفغان رهمنه
 سیات کوش بهر سیات
 یکا نه کشته از اهل زمانه
 تهن کارزاری کو بهر سینه
 فروزان تیغ وی هسکام پیا
 که کر زین سو به در سکر و م
 ری تخف زین سب و می
 خج بیت لیس که اگر تیغ
 با تیغ از روی از گویا نکلند اگر بر جوشن دشمن زند تیغ
 رطوف دیگر با در زین شاره
 راد از از زین برادر دشمنان
 که بر در زین رفته باشد
 ۲- بهی

که در هر فن بود چون مرویکه فن
 زلفین بشتش بهتر ز لیفن
 با لفاظ یقین و راهی یقین
 کشته سوراخ در کوشش تهن
 چنان دسپای بود قیون ملون
 بدان سو در زنی لبشار در از زن
 چو خورشیدی که در تاب در زوزن
 یک ز جوشن که دینه جوشن
 ز هم باز او شد اذام دشمن
 بهر بر سینه باز حاسد اکلن
 رسیدی تا زانو دوست بهمن
 ز اقصای مداین تا مدین
 پاموز نه انجبه و کلن
 بسیار سوزد اکاهنای شون
 ازیر السیت پاکت و مسکن
 الای

(۱)
 ری تخف زین سب و می
 خج بیت لیس که اگر تیغ
 با تیغ از روی از گویا نکلند اگر بر جوشن دشمن زند تیغ
 رطوف دیگر با در زین شاره
 راد از از زین برادر دشمنان
 که بر در زین رفته باشد
 ۲- بهی

الایا مومنان دارند روزه
 بدیابار باشد آهین خیرتر
 نریز و از درخت ارس کافور
 زیاده می خرم و خرم زیاده
 افوشه خور طرب کن جا و دان
 بچشم بخت روی ملک سکر
 بدلت حجه لغت بیار
 همه ساله دل و لهر سسی بر
 همه روزه هر چمت روی معوث

کمال الدین همیل

ای در محیط غمت سرشته نقطه دل
 زلف تو برین کوش بیان دوست
 دورسته در دغان چون از زغبه
 عقل از لطف کل یک که کرد و موموم
 هر که که قامت تو بخشنه انداز کرشمه

وای از جمال رویت خوش گشته بکر کل
 خال تو بر زخندان هر دوت و چاه
 کو پاک تر یا در ماه کرده منزل
 رزمی از ان چو نه دانه دانت حاصل
 کو پاک تر یا در ماه کرده منزل

الایا مومنان دارند روزه
 بدیابار باشد آهین خیرتر
 نریز و از درخت ارس کافور
 زیاده می خرم و خرم زیاده
 افوشه خور طرب کن جا و دان
 بچشم بخت روی ملک سکر
 بدلت حجه لغت بیار
 همه ساله دل و لهر سسی بر
 همه روزه هر چمت روی معوث

ای زده همچون پیش و در
 ان روی را هر کس منای آنه
 کرد عده و حالت بود که هم کل
 باغ از دم صبا غم استین مریم
 می ساید منی بطر که قیت اند او
 بخرام سبزی است بیکری جهان را
 سوسن بانی کیزی که کشت ناطق
 کل در لطف غنچه خوش نقشه به سحر که
 پروان کند سوسن از تشنگی زبان را
 تبرک خورده ز زباید عطای کلین
 از غنچه کشته کلین طوطی لعل سفید
 زانغ سیاه دل را بر در نهان بلبل
 کل در غرور دولت سخاک سیرت آمد
 شاخ سگوند چینه از گوش کرد پرو
 همیشه شخت هفت خورشید سرخ صاعد

اللا

در خط شایسته بر بکند در نکات
 حلش بیست و نه از عاصفات کهر
 در روز سبقت دلت خورشید آتین به
 بحر محیط باشد هر نقطه ز خطش
 سما رکک اورا اسرار زل جابر
 بالوح ز می و لسان آید عصاره
 تف سموم تهرش کبر ز ما نه افند
 ای خط استوار لطف تو توارنه
 کرد و دل تمنا از خط آب سبک
 از حل با برت شادمان و غیره
 نه طاق آسان را قهر تو خورده کرد
 کرد ز بهای قهرت بر جرح سایه
 خصمت ز چاه محبت میشتی چون
 لطف عجب شایخ که خشم بند کرد
 از مهر و کفایت زینت کون و صا و عالم

از کی هر معانی افزود شمشاد
 یکا رکشته بودی آتد لاری ایل
 با غم با و سیرش چون غنچه در کل
 بهر جاب جوشش کبر کشی خدا دل
 عطا و خلق اورا با و صبا معامل
 سحر حلال کلاش چون گل کند میال
 جو در جوار کافور کیسه در زانچ بل
 وی سطح آسمان را در کاه تو شاکل
 چون در سحر ک آید کلک تودر انا مل
 چون در شمار کشت از بخشش تر مال
 که لطف تو نبود می اندر میان جابل
 کرد و زینت جاست هند و می محبت بل
 در غم جبرسان شمع لعل شل
 الا نسیم هند آک کس سلا سل
 وز عقل است استی روشتر آن دلد

از چار طاق غصه الا طلل غانده
 معارضت ارزاکه کرد و غافل
 از شوق حضرت با احوال کجا
 زانکه عیار و بده هم از نازل
 اندر لب طبعی چون از دست گذشته
 در روزگار ناقص جز بخت کامل
 و او نیز کما به حجت سازد بخت
 تا جان ز سوج دست پروان بساط
 ای سروری که هر یک ز اجرام بخت
 عیار ز دار و گون سوی درت بایل
 صبح از نیت نه یکدم نیرد الا
 که تیغ مهر بودی اندر برش حایل
 ای که به رخ سر ز درینه اخرا
 سر باز بسته اند از در عواجل
 آدوستی نمان بر خود کند ثابت
 خدایا بر سپهر کیمش معادل
 سوسن زبان کسیده کلان بر کلان
 در چشم غنچه چکان آید آخته سل
 ز درت چشم ز کس بر قان ز در کس
 زین هوای میسر زین در طائی
 چون سرو بود در کس چون غنچه بود در دل
 ز کمال کمال است دت زمانه قاص
 و ای از علو قدرت اوج ستاره نازل
 چون پد رح لرزان بران کنی کو
 ای از کمال است دت زمانه قاص
 و ای از علو قدرت اوج ستاره نازل
 تا جگر شعله شد قلم معانی
 از که هر شعله نیت یک بحر کمال
 کرد زده بخت با دت قول یا بد
 نامش ز فخر کرد و تاج سر نازل
 بعد از زوال خورشید افزون بخت
 بعد از زوال خورشید افزون بخت

بخت

پوسته باد ز میان جاده تو در ترقه
 آسوده دولت تو در طلل شغل
 تا محفل کوکب است از قمر مزین
 با در سکوته ذات آراسته محفل
 پائیده با جاست کردی در ای
 بغضت رایت قی برش روی طلل

ملک الشعر الامامی الهی

همچو مهر از خاور و با و زرق
 و می شب آن سکین دل سیمین ذوق
 سمع در بادام و غنچه در شکر
 ابحوان در لب و جان در دهن
 لوت و مرجان و غنچه عیش و غلام
 پر تو عیون و سر می و پران
 با رخ کز شایسته قش بود
 پیکلف روح را پر دای من
 و ام می کش کند اقباب
 سیمینش مپاه نترن
 از دور دولت در آمدت کفایت
 بخت سپهر مرا کین الوسن
 نافه بکش هر اسان از صبا
 ز کس مشت کز ان از سین
 زلف و خالش و لعل و دل نگار
 جفر و عاقلش و حو و جان کن
 زلفش اندر پریشان حبه بکان
 خالش اندر کلستان کرده وطن
 جفر او سرایه سحر حلال
 لعل او پیرایه در عدان
 چون در آمد روضه فرو سگشت
 روح مجروح مرادیت احسن

آب لعلش را دل باز داد ز اشکات طوطی شکر سکن
زین غزل رنگ و کبر آب زد عکس آتیش بقصد خون من

کافی نرسود ای من جان در بدن
المطلع بر در و در دم در مان زن

مشراب غلبت لب لعل منت یاس وریا دلزد ویا جان کن
راز دست ترکم مستور دار که چه خون ریز و بیتغ مکر و فن
فمنت کفتم که هر دم زشتیاق بر لب معنی رسد جان سخن
چون خیال زلف و تشنه رخم در روی دن بود و خسته ای دمن
روی دل و رکبه رویم میار در ست و جان در حلقه زلفم زن
که غزل کویه برین ترتیب کوی عذب و روح افزای و دلخواه حسن

کافی زلف ترش و دکن
المطلع درشت روز است و در روزت حق

بابت اندر شک در روزانه شبست مکت اندر ماه و سبت بر چمن
که بود برک سخن بدر میسر که شود ترکش بکشت حق
ان رخ و زلفت یا در ماه حسن روز و لبند و شب بخت سکن

که چه در تنجا ز حنت سزد که خور از روح الامین باشد سخن
سجده حنت کز روی شمع و شتاب بنده لعلت کشتی مرد و زن

بر شانی خسته و گردن شکوه کرب لعلت بنود می مفقوت
خسته و غنیمت آنکب قطب دین زنده و دوران و در را می زمین

لمجاهد اسلام پیوسته شاه شرق ساینه پرور و کار خا المین
بوجب خالصت جان و خود علت ماهیت روح و بدن

مطلع سینه کون و فدا صدر و سپاس و عین
ان جهان را ز سر کشت اندر باز مرغزار از زخم تیغش مرغان

دانه شد زایب محش با بال دستبر و کیه در زرم پیش
ز آنکه مرغ روح شایان را کند نیزه خفیش ز آتش با زن

است چون ز آتش ویران است هر چه در کیتی امانت و امن
دین و دولت را تریش مکان نفع و نصرت را سر خوش سخن

و در هوای مجلس زبده لطف لحن موسیقار اگر کرد و لحن
ز آنکه با عکسش آجایت میهند روی صف بر خاک و دن
و در فزون نوک گلکش کا سماں جز دم امزش ز دور چرخ

که بنودی دین و دنیا را پناه
 کس ز نشتی ملک راز را هر من
 می باید آینه در سپهر
 آتش بسنگی عقیقی در این
 بی باید احمدی بر بوقیست
 آید آید اویسی در قرن
 دین منابر و جهات سپهر
 دامن اندیشه در دست حق
 هر شبی آرزو در تمهید عشر
 شمسار و خوار با تیغ و کفن
 کویدار در دهر و ران به وقوف
 اختلاف کرده ام در مار و من
 در گذار از لطف و سپید راز کرام
 ای سکه شرح و تقسیم سن
 جرم این سپهر جهان پنا بعضو
 عذر این مجبور سرگردان من
 ای ز فیض سایه حق پرورت
 مستشار و دهر و ران مرهق
 هر دو قیقت که جان به او سبب
 ز اتمام ذیل و استغراق من
 ملک دولت را در اجزای و جو
 همی چون باشد که روغن در لب
 انوری که آید می کز شات
 هر نفس سر مایه صد بو حسن
 کشته بر منیرم را به است
 کو هر عقد مدحیت را من
 ای اما بی بر سر ملک نظم
 نوبت شای چو بشتی بزن
 حضرت را مدح میکوی که و هم
 با صفای فطرت و نور فطن
 زار اشاع

زار اشاع فروه قدرش ندید
 جز خال از یقین در چشم فطن
 حضرت که گوشت ز جد کرد چه او
 دامن همت بگرداند و سن
 حارسش کیوان و جبریش ندیم
 امشبش شمع و کرمش لکن
 حضرت که کرد و فطرت بر دایه
 دهر و دوران در براد و در حق
 حضرت که ز نوبت باغ و دلش
 شاخ بنبر کرده اند از مار و کن
 در ادای تشنه که بماند و دار
 تا جداران آهمن در آهمن
 حضرت که کاخ و می و تشش که او
 زرد این بخت و گوهر من
 که به پیری لا و لن برداشتی
 اسم و فعل از حرف و صوت کن
 تازینج و ادشاح مملکت
 تاز که باید چو خ پله از من
 شاخ غیر حادث به برک و بار
 با و تابا شد چو شاخ کرکدن
 ز چرخ سالامه اگر بر سر زند
 شاخش از سر کبل و بخش کن
 از چرخ سالامه و سالامه است
 کر نه طر کوشش است با رغن
 با و امید تو و نایمده حق
 رای دولت پرورت را بر من
 طالع سعد تو در اوج جلالت
 غرضم تو در معراج سخن
 کرده با فلک قدرت امتحان
 کشته با خورشید رایت سخن

ز آفران رایت بحکم مقبس ز امتحان قدرت در کان محقق

دل ایست

و آن ترک من کو یه جو دست بدم
که هست دینت در دوش کی کو کف شکم
گرش کویم که موهو هست در تفریح پیش
درم که مینه بران کو نیارم ز در بران
و که یکیش خفیت عظم باز میگوید
که هر دم که زنده معدوم کا علی برهم
مثال دلبری بنموده است که خواهد
چرا زلف و خط و خالش را با دهم
سواد زلفش که خط و مگ در
حرف خط و خالش ز خال غیرین محم
ایران سر زلفم که هم در دست و هم دران
علاقم ان خط بزم که هم پشت و هم بزم
خوش عفت پند که و عاقل روح و مزجم
صنیر از یاد او روشن روان از دین
زهی آب رخ خربت صفای قدره تا تمام
زلال سنگش لطفش ز لطف خود عظم
جهان داده جان خود و جد جرات و دست
که حکم دین و دنیا را تو اعدا گشت از جگم
خداوند که از زلفت غافل بود پیش
ز روز و شب که گیتی بخدایت هفت اهرم
اساس ملک هفت اهرامی و او را
ز روز و شب که گیتی بخدایت هفت اهرم
خداوند که از زلفت غافل بود پیش

بوقیش محمد کرد و اسحق خواجه
هریم هرست که بکارت جایی صند زرم
زهی دست و زارت را جیم حضرت
زهی راز کو اک را میسر مدت محرم
زهی خاک جانت را کف در بند کلام
زهی بخت کلت را رضا در آستان غرم
زهی ایا به قدرت محل آسمان نازل
زهی بارون لطف صریح اشراق منم
زهی گشت ایا دمی را سحاب دست تو
زهی روح سکارم را صبر کف تو همدم
زهی حکم عدو بدست دشمنی کشید کرد
زهی عدل جا بکیرت پناه خود دهم
زهی شبید ز سدا را سکه صد گنج
زهی خوش ممالک را افاد او تو رسم
دست چرخ و زبنت خلد در بیت مهر و جا
کف کافت و لطف جان کف است
اگر با دغ فرات نندرد در عین
ز تاب تقسم او شود خون زهر
و کر با طوق تو قیبت پر دور هواست
ز تاب تقسم او شود خون زهر
جهان در می و دینداری ترا سپید خدای
که کف ملک را عهدت و دست زرق
مکر روزی صغیرت را بظرف جام جرم
خود و من بهندی گشت خاموش اضرای
همیشه شش لوح محفلت حیا کرد و او
که با سهار و کاهش گیتی تپه جام
نزد و کر لطف عذبت را صیقل و حدت
که سحر می در روان صغیر که دمی در خود
از ان کان در زبان و ادر که در کف غلام
از ان جان و در پان و ادر که در دهم

شود چون بوی غلبت با دوسوی نوهار از
 بسط خاک بر پاسبان آسمان پرستم
 مزاج به سگالت رانده این صیقل حاصل
 که که خواجه بخت کرد و در بهار ششم
 ازین صفت که کرد و در کاوه چو پند
 که کرد و بر تن صفت به موافقی دارم
 کمال که چنان شست که در آب میخیزد
 که او بخت به پیمان و در پیش تو شدم
 به این حضرت با دهر صبحی و در شامی
 ز تو حکمی و فرمانی مطلق همان معظم
 ترا بر روز تعلیم سال و ماه و روز و شب
 سعادت یا روزهات را به و جاهه فزون و کم
 مضاعف و موبت ز بهر قدر در خانه است مضمر
 اجل در بخت که هر قدر برایت پرستم

در این صفت

ترک من بخت ز آتش پریشان بر روی
 که کند و در سبیل پاسبان بر شتاب
 سبزه مهر بر در مهر از سبزه پناه
 آب و در عین آتش آتش از عین آب
 در دل و چشم ز عکس آب و آتش موج
 آتش از دهن و لب بهشت و آن تره چو آب
 بنیاب آتش چنان روح نبش
 همچو سبزه بر جسم همچو آتش بر تاب
 سبش نقابت نهد از آتش لاله
 بله آتش خورشید که گویا به آتش سجا
 جزیع و لعاش را به آتش که گویا کرده
 از صبح سجده و تا نون لطافت نجاش
 لعل از دست و خون ویده من زو و نام
 جزیع اوست به دل در سینه من زو و نام

و فیض

بخیر خیال صفت و لعل خورشید
 آسمان که جهان چنانکه گشت در شتاب
 ای ز غنچه زکات بهمت می بهمت
 وای ز لاله سبزه بهمت بر چمن بهمت
 سبزه خورشیدی زکات سحر از
 غنچه ات با قوت پیکر لاله بهمت
 زلف زلف تو تا روز خفت نبوده و نه
 هر شی آروز و روز زلف نماید و نه
 خرمین است که در بهشت پر کرد و روز
 طره است مهر چهره ات در سحاب
 ماه کرد و در هر زمان از مهر ماه روی است
 آصف حبشه دولت صاحب خرد و دان
 آسمان داد و خدایک شمس الدین است
 صاحب سیف و قلم صدیک که فرمان ده
 که هر شمشیر از تیر ملک را در کمان
 آنکه برق خورشید با قوت کشت که کند
 منج و با که در درختان کان لعل
 و آنکه بر چرخ لاله بحکم سیر ملک او
 عینک است که هر شمشیر باس جان و را
 مصری ملکش چو یکبخت و در تکیه
 آسمان که جهان چنانکه گشت در شتاب
 وای ز لاله سبزه بهمت بر چمن بهمت
 غنچه ات با قوت پیکر لاله بهمت
 هر شی آروز و روز زلف نماید و نه
 خرمین است که در بهشت پر کرد و روز
 طره است مهر چهره ات در سحاب
 ماه کرد و در هر زمان از مهر ماه روی است
 آصف حبشه دولت صاحب خرد و دان
 آسمان داد و خدایک شمس الدین است
 صاحب سیف و قلم صدیک که فرمان ده
 که هر شمشیر از تیر ملک را در کمان
 آنکه برق خورشید با قوت کشت که کند
 منج و با که در درختان کان لعل
 و آنکه بر چرخ لاله بحکم سیر ملک او
 عینک است که هر شمشیر باس جان و را
 مصری ملکش چو یکبخت و در تکیه

آنکه کرد از جان و تنگد بر پیش منو
 بشنم لطفش و دخت گشت رخسار
 ای چه عهده که هر شمشیر خضر و مصلحت
 چهره ملک تو تا ظاهر شد اندر باب فتح
 مرجع دل جناب است و دار و در جهان
 آفتاب است از هر چه گشت اگر کرد
 به فروغ مهر فاکه رکعت کم میکند
 به زمین بوس انوای بزم تشریف
 تا طبعت را اندواید ایام ضایع تو ام
 تا بنا برید ابر حسان تو در محراب و جود
 ساکن ساحل اوداک رسنه کام بروج
 زاربان کعبه دل را در وقت طوف
 تو تپای دید و مهال خاک پایت
 ضاحاک معنی خونت لفظ غنیمت
 عقل گفت ای چرخ چون غمز و کمر میکند

و نهان

و نهان ماکر زده جان دار
 نی نیندیش که اندر حضرت بجایست
 تا به نیابت خداوند اجرائی بنویسد
 تا غلبه حیزه افغان را دست صفا
 چند عمر ترا بر ساحت اقبال بار
 در هوای رای ملک لاریا تو تاج کلین
 دست حکمت را همیشه بر سر پشته اشرفان
 و شکت با یک سکم با ناکش چارین

دلایلی

ماه من آفتاب و کو هر در سرگردان
 آب و آتش دارم از لایا درخ اودر
 تا خط زکار فام و نقطه شکوف گل
 دارم از شکوف او پسته دریا دور
 آب مهر اندر تو زو سیر با دانه رشتا
 از زمره و کردی لر بر دامن لعلش

بانک نشانی شش رکان بری رخ و دقت
 مطربان فاجر اندر پردای دلنواز
 شاعران صف بر کشیده چون مهر سپهر
 خلعت و دنیا روز مسخ و دلب راه
 از شامی خسران ز اطمینان کجا رسد
 دست دستور اندر ساعت بریز و می خفا
 زانکه در عهده که هر را که از یک کوه ریزد
 دان هر اشرف کمان از نو لبان رشت
 بریان این کربت از میان دوران شرف
 انجان تا بحر که از هر کوه را و تاب
 دان که کز آب لعل و آب یا تو شربت
 چون کردی خدایت را نشانی اندر خند
 تا ز تیر سپهر و امتزاج آتش
 دشت را هر دم از سو، المراجی تا زاده
 عشت و خفت کوه خواجه در اندیش ترا

پای عدالت را همیشه فرق نکر کردن کباب
 دست حکمت را همیشه پشته اشرفان

کلام عادی فرماید

دست در هم میدارم
 چپکم خطم دست آویز
 کار من بس است و هرگز بود
 خون عالم حلال سیدار
 خج پر کار غم شد اسد و دم
 کر برارم کج می نفسی
 کین عهده کی بایست آید
 مینتم به روی اکندر همه عسر
 برو و لادم غرضه کردم حال
 کف جان سیده و وجهی شکر
 چه جو لبش دهم معاذ الله
 جان نده وصال میجویم
 زخم برادر خسته شمشیرم

زان مقام جریغ ادایا قوت زمانه مرا
 صورت جیش می بندم که از هر بی
 از قف آه در سر کش چهره من شمعیت
 عکس ویش بهی تشه کیر دم شمع
 یا ویش در میزم هم تو ایستی که
 موسی رانزم در شب زنده بجا نه صحر
 از درم چون صور حلت در آمد حسن
 لب چو دریا قوت خشان رخ و را در بادیه
 زهرش اندر بجوان ناوکش در شمعیت
 یکمان جان لبه در هر روی کفر ترا قوت
 و او خورشید منظر حاتم کیر سپاه
 اسمان داد فتح الملک شمس الدین سپاه
 صاحب یف و قلم صدری که در در شمعیت
 دین و دین در حیات و هر دو در آن در
 انکه هست اندر چنین وقتی که گویا حادث

هر زمان بر لاله از خیزی چرا باشد درون
 باشد از قوت کنی موی به بجان را یکان
 میکند در چار بوسم خیش که چون این
 بر شال شمع آتش شد زان اندرون
 که خیال غمزه امش بر من بستن جان
 ناوک الماس کردار موسی اندر شمعیت
 ستیت رانمی شب آن سکن دل ناهن
 زلف چو بر لاله بنظر خط چو بر یک در
 روزش اندر تره شب پولادش اندر پیر
 هر یک خطر ز خط صاحب قران
 اصف جیش در حلت صاحب ضرران
 طلسم کردون زمین جفر شمس پان
 لظلم عالم را قفا و چار چرخش مادیان
 برق و کو هر در جلارک ابرو در یاد قران
 چنگ استیلا زد و انکه روان آفرزان

مکر

ملک را گلکش ز شمشیر عد و حسن
 ان خداوندیکه جام و خاندان از دست
 بر گلکش بخت برخاک نیت آب کج
 لفظه معنی که چه در تعزیر خلق چو او
 مهر او را کان حلت را چه عقد اندر است
 ای زورگاه تو کتر ای زوریک عقل
 کو هر تیغ سلاطین کاشی پاک قباب
 صاحب سلطنت تا نقد صمیمه بنده
 زور ازین حضرت که بودم منزه
 تا خودی کشت کاخ در خلاب از دوا
 شعر و لخواه تو چون حرف رخ بابت تو
 در چنان روزیکه خاک حلت ابادان
 بزم دستور اندر و کسر که از لبش نمی
 عصمت کردون و سلطان سلاطین باکو
 ساقیان نقد روانها که در از قوت و

خلق را خفش ز با جوج ستم سدا
 سر بر آرد و ز چون خورشید و تر اندر جان
 یا دجاش با و سخاوت خاک کان
 هم چو خصل از غیب منور داند و او را کان
 مهر او عیان ملت را چه غیب اندر کان
 در سنی صد حاتم و در عدل صد ویران
 که بنو دی خاندت با کو هر تو توان
 طبع نقادوت بقا دی بفرموده ان
 بودی از چشم دولم دریا و زخ در
 چند را نه لاله اندیشه با بار کران
 همچو چشم و لبران که سستی و کما توان
 آسمان بر سر و خورشید بودی هر زمان
 روضه زهر سنا بود در صدر حسان
 حاضر اندر صدر و با هر یک سپاس کران
 بر کف هر یک چو تر کبی ز با قوت روان

چون بیدار گشت چشم
 در دل رجب ان خیر دارم
 در دورگاه کن که قلعه ششم
 چون عسادی چو این دارم
 بر سر نیزه بسیارم
 که ز انعام او گران دارم
 بسلامتی است اقرارم
 پر کاهی بنو مستدارم
 طغیان می قبح کردارم
 از من آید که آسمان دارم
 آنچه در باغ مکر است کارم
 جلد بن و یک معارم
 کردن خسران تحت احرارم
 که نهیب تو زرد و عیارم
 همچو نون در میان زاندارم
 از من

چون بیدار گشت چشم
 رنج تن را بدل چو انهم
 در دورگاه کن که قلعه ششم
 بقیم داده اند سلطان
 جرم من نیست جز که در شان
 غیر دین خدای قتلغ ای
 در هر جا که جبهه نه از آنکه
 تا نمودم چو کاه و دیوارش
 ای لب اشتری که تیغ کشت
 سعد و خشی که در جهان سپی
 تواند در دودست رفت
 منظر غمز و قهر و دل
 مجلس افزون بخت و قبل
 دای گللی که سوی من چو ست
 کز انهم لبان زار و شیش

از سنانت خروشی آید
 منم ان از واک که کردون
 در شوغات اثاب قدم
 در دوره یل پیکان را
 چون تو برسم همه قهرم
 اعتدال دم به ستاره نت
 چون بقلید من بیدار فتند
 بخورم غم چو اهرم چو تو یل
 بر گردان نظر ز جاب من
 نصرتم ده که در جهان درو
 چه کردی بجای من ز کرم
 بهر اکتم این سخن ز بزر
 کتم ارجه بر که تو رسد
 بهیچ چشم من چو آن کسم
 خرمی خور از تو میبایدم
 که سر در کار میخارم
 که فضل آورده بیارم
 ذریای حدیث لبشارم
 بکوشم تیز مسلام
 چون ز تو سیروم همه عارم
 که به و حق عسر بگذارم
 زیر کان زمانه اشعارم
 از پی هر ما و عشق ازارم
 که در کاه تو بزر هشارم
 سخت بکار کیت بکارم
 من بهرت چو کوب بکارم
 خود بر دلق بوی کف زارم
 طنه آید مرا ز دستارم
 بهیسی آورم که انظارم
 جایگاه هستی در کارم

کرشاسم بلز تو مخدوسے از مراد حق طمسن از م
تا کر پان من کیس و مرد و اسون تو ز دست کند از م
آقیات بیان کیت مرا به ازین کوز و دادار م

استاد المعتمد و سعد سلمان

حدا کا نه سوزم ز خستری کربت هر خستری خستری
یک سنک سختم که کش دوج ز چشم من آید ز دل آذر سے
همه کار باز بچ که است از کت سپهر پنهان باز کیر سے
کسی زیر سین ستا می شود کھی باز در اکون چادر سے
کھی عارضی سازد از سوسنی کھی دید ه سازد از عتیر سے
ز زانگی کھی دید با نه کند که از بلبل با ز خینا کر سے
که از باد بویا کند مانی که از ابر کین کند آذر سے
به عارضه ان همی کمر د ه کجایک شکو دست بر ععر سے
من از جبر این کنبه کوز پست همی بشکنم هر زمان و شر سے
چو آرنج میت رخا بد نبشت جان از دل من کند مسطری
همانکه حرف غنم کا نذر و بتدیر محبت شد مضمهری

نمن

ز من حرف کرد و همه ر بجا کتم ر بجن را کو مصدر سے
و کم کر زانده کجری شدت چرا ماندم از انگ در غمر سے
همی مراد خست هر روز کار بر اید اسمی هر زبان مادر سے
نخورد و یکا سا غر ز غم قام و ما دم نسرا از آیدم و کیر سے
خاوت ز من کند زانکه است یکا رسد از دم و کیر سے
مراد هر صد شربت تلخ واد که خوف دم از دمان کیر سے
ز خارم اگر بالشی می بنا د لبش که کردم ز کل بستر سے
تن از شد سپر پیشیت بلا پس اور از بخت چن خجری سے
زمانه به از من نذر د لپر نه نام چه دار و چه دشر سے
از ان می ترسم که موی سپید کین بر سر من کند مهر سے
ز خون جگر روز طایفه مرا چلاله رخ می چون غش بر سے
نه رنج مراد طیعت بنی نه کار مراد جلت سهری
نه مینکی ز افعال من نه به نه شافی به رفت مر از بر سے
تم را نه کنی و نه جنبشی به دور و جوی چن میگری این
اگر به عرض جهری کس ندید مرا کو پین به عرض جهری

بحر صی سپرد وید که سود آید م
 در آن تنگ زندانم ای کستان
 کرا باشد اندر جان خانه
 در روز نیت چند آنکه زانو
 وزین تنگ نغزدهی بکرم
 سگفت آنکه با اینهمه زندانم
 ز حال من ای سرکش آنکند
 چه بسا بسکندر و بر این کو بهار
 ملک بولطیف که زیر ملک
 سرفراز است ای که آفتاب او
 زمانه است ملک احمق
 سپهریکه از بهت او سپهر
 جفا که از ذات او روز هنر
 ز اطرافش همیشه عادیست
 سرگز چون بر آورده است

زیان کرده ام کوشش چنان صری
 که هستم شب و روز چن چن
 ز سکش بن و دخیل در
 یک نیمه ستم ز هر اختر
 بروی ملک رات چن احوال
 تو اند چن ز لیتن جانور
 لب زید بر پاکیم محض می
 چنان پادشاه چن کور
 چو پادشاه می ندید من
 و کور کور ز ملک راز بود
 زمین که خدا بی جان دارد
 غایب چنان که ز ثبات
 بچشد بکثرتی لکر
 که نیستش ز دبر او هر
 یار و سپهر از خط کشیدن سر

بیا...

یک غنچه گل بود پیش او
 همگی که اندر کفش و لعل
 در افاق باز و دود سپرد
 ثواب و عتابش چو شاد باد
 چو فرخنده بر منش بهشتی بود
 ز خزان چو ایران بهار می کند
 چو سپهر و بهر بوی خوش خلق او
 کن لب کفنی خلقتش از آنکه
 سخاوتمندی افشایش از آنکه
 به از رای غنیت هر بند
 بهما شمر یار او که خست
 درین بند بندگان میکند
 تو خورشید رای و زور من
 بهر دور بختی بند و راکز ملک
 چو سبزه آری سگتم کن

کر از سنگی را بود مغر
 جهان راز سر زنده شد جدر
 کجا ماند از حسن چن
 که سخن میان او حشر
 بود دست او در سخت کور
 ز خلعت شود بزم او شتر
 که بفرزد و ششم در حجر
 ستمی در یار از جنه
 جهان نیستش لفظ حاور
 به از ترک غایت هر چاکر
 که بر ترسانه ز تو برتر
 که هرگز کند با کافر
 باید ماند چو سینه کور
 بکشتی چو سیت حق پرور
 بهر دور و تپس هر استر

کتاب الملک فی نفسیه و تحقیق سادات
نظم بحر بلبل چو نظم بود و دوسوی
مقط حلیل نه خط سیر و در عقاید
قیاس شود نه که سخن تواند آمد
بهر هزار دل را بسید بهر صفات
بجایگاه نفس نه شرف کرد و این
هم و چو میگیرم کلف سیاه رویش
لبان مهر خا بر لبان من که کن
بدر صغیر من بر که خرم عیسی آمد
با عزت لب من دل خلق بازخند
اگر این نشانه کار نداشت من نباشد
معا خرم برین من بخدا و چون بشم
نفس محیط روح که بدو جبر نماند
بفرود شدن بکلمه الطبی بود نجاس
چو صدف حلال خوارم چو کمره حلال نازد

275

ولد الزانفت عا دهنم اكه طالع من
 سخن فطامی ار چه نضر سبک غایت
 پس از یزد منافق جسم نعل پنهان
 سر این قصیده برزد و این بر جید پیش
 ولد الزانکس آمد خستار رویا ط
 چو گران رکاب بیاید چو کند سبک غایت
 کوششی خالیس کوش بود از تهر سبک
 گو بر نه نقد بقصد غنای مرف

المطلع
شهر در خزینه چنگم گهشت نه
که روی در خزینه چنگم صفت دانه
من و من و یک دل ز بی خون دید
کله می که سیور من ز عدل کار خفته
دل و دین یک شسته آنکه بوسه زنا جوید
ز حیف خاک سیرده بر که هوا بکیرم
ز مطو که سگرم ز زور و می ثابت
عصب لعل بر زم نه است عکس کوه
چه سخن بود که زلف من سخن بر آدم من
ز سگی بجای می نه که گشت گشت بر دم
برای ضرب محبت تیرا من چو لاشم

3.

فن مشرود چه باشد که بدان گشتم
 چه شدی اس مطلق مبروغ باستانه
 لغت همه علوم و جواران مطلق کرد
 سب و کرم و شایسته است معانی
 منطقی که شمر دارد و جواران زبان کرد
 چون شوق از دمی آید چه رسد به حجاب
 که از آینه سیری رخ همه بر آیم
 کوی از چراغ ضعیفی باغ چنان ترسم
 که دست و پا میهم ز صیف با تو آیم
 بیا رهنما در می نیم و لیسکن
 در می چپا روانم بیا ران جان جان
 ملک و بادشاه را دوشی که اتم کن
 که بدان روش کردم ز بدی و به کمان
 مددی بهم ز فیضت که بدوقان حلاوت
 کنم اهل معرفت را همه ساله میران
 بتو استانت آدم ز پاری ملایق
 ز تو استقامت جیم ز کج شایگان
 بطرازگاه خورشید عمر بهستان کش
 که بستان مکت کنم استین فشان
 حرم تو آید این دل ز خند هلاک
 که فرشته با شایان کند هم آستان
 اویم کن که خودم خشم من که خاکم
 بر از نهسا و تلیم و دوده زبانه
 زکن و دگر مکر و جوار در جیتی کن
 بجا تره سپی لغز و کدو دانه
 همه ممکن الوجوهی رسم هلاک دارد
 که تو جیب الوجوهی ابد الله بجان
 برسان بران نم کشان تو سیاه
 عظم نشان که با بزرگان پادشاه
 عظیم نشان که با بزرگان پادشاه

لغز

بطریق طاعت تو تن جیش زنده دارم
 چه باشد این سعادت شمن و نرنگه
 ز خراج خجسته بکج ریخ لبسم
 بکرم تو می آید که مرا ز منزه بمان
 ز قبول حضرت خدای برین دل من
 دل غریبه و بر بر سران سادگان
 اگر از نطفی آمد کنش عشق کردن
 که کس اینی دارد ز نطفی آستان
 تو رسد لبش با دل سعادت خوش
 خوش باجو آید لبش دشت روان
 ملک اکل حکم از زنده الودعه فریاد
 زمین رسد پان بند و پیش کعبه
 چه حرم است که ساعت ز بوج کونیا
 چه در راه بود باشد ز چشمش ابر و پتیه
 چه درستی بود باشد ز کاش و دیر لاله
 کوی از گوشه که چون کچان بر بردار
 کوی از گوشه که درون رود و بر و من دریا
 کف که در بر خیزد گران پادشاه روشن
 صدف که در بر جشیدین پر لاله لاله
 ز بوج پنهان پنهان خبری پیکر
 ز بوج چهره می پیکر بوج آسمان پنهان
 به از چهار او که دبان دیده شایان
 زمین از رنگ او که دبان دیده شایان
 بجای قطره باران هوا از راه دلو لاله
 بعضی لوله کنون زمین از راه دلو لاله
 پادشاه را بر اینکند و بر اینکند عمارت
 معاش را به پود و بکران بر کند غنای

دران غارت لب آید بوزا افسر لولو
 معبر کرد و از چشمش بگریز کرد چون
 و می کرد و از کز و درون لبان دیده بود
 یکا که هر بر نشاند چه در پیش
 تو که یه حد متی سازد هر بر رسم نورد
 حجتش جلت راهبان زین است
 چه در می کشم او بجان نازد آتش
 اگر طبعش کدر سازد و بیوی مهر و طبع
 شاد و بهد کرد و اندک سید و شح حطفر
 ز آب چشمش از غریب جود آتش نون
 و کر از خلق و بیمانه اور سینه کاندی
 زبان با پیختن بخانه خاک را کن
 طبع و اندام این روشن که اندر کوشی
 و در صخره یا بدزاد و در کرون و کوش
 بر در صخره بران چه چهر اندر سمر و ان

درین غوغا پیش نه زین راصد و چو
 سوز کرد و از چشمش بر لولو جاده صحرا
 همچو دور و دور و محسوس ابان چهره عذرا
 یکا آتش بر لکیز و چیت ماه و در پی
 ز کشتن لولو همان ز کشتش و پیه صفا
 مبارک کشت است را طفا نشه مغف و نیا
 شمشیر هر که تیغ اور زرد آتش از غارا
 و کر چه دوش کدر کیر و بسوی مک و بعلی
 در و با قوت کرد و اندک سید و شح حطفر
 سوس طبعش از آتش بر وید غریب سارا
 جهان نشاند می خلق ملک نشاند می نیا
 جهان با گوشه و حبش بخانه صحر را و
 نیار و آسمان اور از کشت احزان بها
 کز او خاله نیندقن چو لفظ از قطع و رسد
 بدل و در ناک پزان چو آتش در و ل و نا

الایا

الایا پیختن ز تو چه پیکر ما می
 اگر کس می و دارا را درین ایام ره بود
 اگر قیصر بر دم اندر زخمش بگره بست
 یکا چشم تو بر کبر و بجای جبهه و نیزه
 منقش جاده بر کین جوش نو بهارین
 ز دست زارت خیز و ز از لیل او دواز
 ز دریا کس سخن را نه بران لفظ روان این
 از ان در تعریف ریز و چو لولو اصر و شین
 چو در میدان گردان و انسان و لکرا نه
 اگر دیوانه شید است و با کر ز تو عاقل
 دل کز نیت فرو کید بر استه بخود
 سپاست را چه نماید ره پنا و کین جایت
 غمان اندر غمان بندید میل صاعقه حله
 بوقتی کز سر صخره غایب خشم رکت
 ز با و ملک پراست لبوز و جان اهرین

الایا کشته تاجت فرز کرد و شجرا
 شد می کجور تو که می بدی دران تودارا
 و کر خافان بجان یا ندر ز نامت بشود آوا
 یکا نام تو کز میند بجای فاقم و علقه
 منور لولو کون و بکشتش شتر سیما
 ز لفظ و وحی میز و ز زین و از لفظ
 ز کرد و ان کر است و پدم ان تیغ بادل
 و زین بر صخره لزم جسد چو اشر لولو سینا
 چو در کوشش بجای غمان در کوشه تنها
 و کر هسته بخود بود تیغ تو کمانا
 سر تیغ بر سپر ای دل دیوانه شیدا
 زین چو آسمان کرد و در صخره و نیا
 زین از غمشان لقمه سپهر ناز غمان
 غایب پیش لب تو میدان کدر و کما
 ز لفظ تیغ پراست بجو شد مغر از در نا

زویننی دل وینم دلمه کلک شایان
 اگر جزوی ز رایت سبب اندر کفایت
 چو کوه لولو کوهن کجاک اندر و جهان
 ز بهر نظم مدح تو بروم بر غیر آید
 زبان دانه که نیش زردان جوهر تو بخور
 ارا تا دور و بخور درستی را می بخور
 بچم در مجلس شادی کیش در جام دور
 بکام دل بخور دل جان جاود و نعمت

کمال الدین امیر فرمایند

آمد از نهم عشق تو مرا آن بر سر
 بر سر شمع چای هر از آتش تیز
 بر سر آمد چو تم کجاست کونم ز حط
 کجاست را بر سر اگر رسم بود از دور
 چاه چو ز سر زلف کجاست رست کتم
 پای بنایم در عتق و نیت
 کسکی را که شدت از زبان بر سر
 آمد از چشم دلمه شمع چو چندان
 تا ملک خورشید است بر سر
 کجاست جانی بر زلف چو نشان بر سر
 کز آرم دل از آن چاه زندان بر سر
 شمع و آرد بودم آتش سوزان بر سر
 گاه در پای تو

گاه در پای تو چون کوی بنم بر خاک
 بند و زانم و هر حکم که خواهی میکن
 عاقبت سحر زان دست تو آید بر پا
 یقینی در می کاین در سر کشم بر سر
 ز کس آرد و دمان از زرد و دمان
 کز برت و بد و صیل لب شیرین
 موهن بر سر کشاکش و پسین چو کس
 دل بایان چنانده رخ چشم لب
 تاب خورشید جلال تو بر زول و جان
 رکن دین عاصی و کوه کوهی در او
 ما عدوت شریعت کجاست پاسبان
 هر که چون لفظ ز دور و ایره خدایت
 مثل دینت در آفاق باور ز بند
 ای زمینی شد چای تو چو در معنی دل
 آبروی کلک این لب که ز قری خورنا
 که زوت تو نهم چاک چو چوکان
 حکم تو هست روان بر دل و فغان
 و غنچه شای پس ازین زلف پیران
 آمد از زهر حش بر من آن بر سر
 یعنی از بهر تو دارم زرد و دمان
 ز چرخ ازین دمان دهم جان بر سر
 میزنم بر پیش دشت باغیان
 و آمدان زلف پریشان از زبان
 سایه صدف جهان که بنشینان بر سر
 میر و چون تسلیم این بر شدایان
 ترک بهر اش چوین سهروی کوان
 ز دو باشد که کشندش خططله ان
 میکنم فاش من یعنی و بران بر سر
 و ای ز عقل آمد چون عقل زندان
 بسوی جان تو چون سفره کشان بر سر

غلم از سیه جان تو به ان پاید رسید
 که بیل زدنش این چشمه چشمان بر
 بر خیزد ز سر زعدوت چون آتش
 آتش کشند لصد حید و دستان بر
 کف برآرد بر سر خشن و خاک درآ
 جادو ان چشم تو چون شمع شمع تو
 همچو آتاج مانده دوت در میان
 گهی از جبهه تو خاک برابر شد و کرد
 کرد و خدمت صد تو بدی نهاد
 بر سر آمد ز تنی دستی خفت چرخ
 کر کشید بل چشم تو بر زیر تخت
 تیغ تهر تو چو خواره ز تن بر دارد
 پایه مضرب تو لایق دشمن بنود
 ملک در اطله را تو دانه چو لست
 خاطر تیر تو کان تحت کان سخت
 تو کشیده دلا آید زبان که رسد
 چشم زخمی اگر کشد دهر تو زدن
 از یاد

از پد پرنشان صبح فلک کرد و در
 بر سر شمع جلالت کند با سبب
 زانکه با یک چو بولیت معاف ره
 چون کل تازه خط با شش بر کشید
 در آرزوی روی تو ای نو بهار چشم
 بر شبنم زبونک تره تا بکا به صبح
 از سایه رخ تو بجز نشید قانع بهت
 زان سر و قامت تو چنان تازه درآ
 تا گشت چشم هر تو یکدم جدا شد
 از سر غز جایی بر یاد روی تو
 صبحی سراسر ای دید بهفت بسته ام
 تا غمزه کار کش چشم شیر کیر
 اندیشه زاب رختگی کرد در غمت
 زان با حال تو شب سیر به عیر کند
 از حد گذشت بر سر زلف چشم
 در آرزوی کلین وصل تو خا چشم
 بشامی چون کشید بدین خطار چشم
 کش دایم آنچیز بود از چوب چشم
 از چشمه سار خون بگره چشم
 دریا کش است بند و کشا و خا چشم
 بهر حال آب زده هر یک در چشم
 بس شیره دراکه تو کردی کما چشم
 خون رنگین بنود خود اندر شام چشم
 بل لبه ام زابر و چشمه س چشم

در این

در چشم تو بکینه توان آمدن که هست
 رو فکری میکند این چشم ناتوان
 در پس روی روی تو چون چشم کدلم
 افش و در سودا و حشمت نور ازین
 آید بیخ ز کس مخور سر کران
 خیز زنده ز دل این چشم دلایه
 در پرده ز جاجیم از قطره ای شک
 رشت از سر شک کدنه از زره
 کرد دست دل بدیدار بخشش کهر
 آچار فیض از کف صدر جهان بود
 خورشید همی که جهان غرق بجاوت
 از زلف قصه در می کلک است
 پرچین نه از زره و آب در کند
 بی استقامت فلک کش نشد پدید
 در دامن شکوت که افش و بایستین

ای خردی که دید و محبت یک نظر
 پند آفتاب آفتاب می بارکت
 کرسی تو وضع بر روی از نظر
 جای رسیده در تو کجا می رسد
 تایت خرم و غم تو با خوب و چاره
 چشم از زور و زکا چشم تو خنده
 طریقت کز سخی تو بر لبه اند طلق
 دار و زوری صورت و معنی غن غلوت
 دید و حدیقه است سفید که اذرو
 فتنه مجلدیت ز دیوان مدح او
 پرتو طلعت بود عشق و شرع
 مصباح با صره ز زجاجی بر دشت
 صدر ابدان فدای که در لطیفش
 آورده و دم و خورشید روز و شب
 از عاج و انبوس و ز کافور و مشکاب

پند نهان دل همچون اشک چشم
 جام جهان منای نیاید بکار چشم
 خورشید بهت تو بر آرد و ما چشم
 این ده نورده کن یعنی سوار چشم
 صورت سببی نهد و خوب و چاره چشم
 تیره چو صندل شودی روزگار چشم
 این بینه بکش حقه که هر کار چشم
 هم کج و ابر و دم کس چشم
 مظلوم کشت مشنوی انداز چشم
 معتبر او کرده بر او چشم چشم
 پند بزر با صره و خود است چشم
 تا می روشن تو شد و سیم چشم
 کرد دست تو بهشت بلق رشت چشم
 پیدا درین مشک استدر چشم
 ترقیب داده قدرت او بود و تار چشم

بر خاست از در پشته خفتن لطف او
در کارگاه صنع معارف و دانش
کردید که بنیادهای زمانه یافت
انسان عین بر تو از کردگار چشم
ای صحرای تو کان پستان طبع
وای مطهر تو وقت بخت پان نه چشم
تا ساختم بفر تو از مدح پاک خویش
کلی انجازه می که بودیا و کار چشم
مدح ترا از زبانم و دم چشم
زین روی آید بارش اندر جوار چشم
در تلمیذ مرا کوشش دار از آنک
پرو درده ام چون جگر کین چشم
کامیخت بحسب شعر من اندر کار چشم
معنی عذب و لفظ طبع آورم کنون
آلفظ من بود مدح تو یا چشم
درج ملک ز کوه سر بحرین پر شود
تا زین نظم که راست کن کار چشم
پس چشمه که پس رو این شعر تو
تا هست بر سیاهی نقطه مدار چشم
چشم به ان ز طاعت تو خوب و راه
این ساده دل دولت بهد و کار چشم
تا یک پوش چشم چو آوازه
خمس ترا در کنه ای کار چشم
دار زینب تو مستور غنچه دار

امیر اکلام امیر الدین او را فرمود

که تو خواهی که جهان جمله یکا پستی
وان جهان را همه در پیش پستی
همه سر دیده چو خورشید شود اندر غدا
و انکی چون ملکش کرد پستی
زاکم

ز انجم شعده شد و نایب چراغ
شب تار و در و زده بود پستی
جله چشم و همه چشم نظر کشد در
چرخ را بر شمش از بهر تاش پستی
جذبه خط خند او که در روی چوشت
هر چه خواهد دل و جان جمله پستی
ز آنکه پا ز کف مردم بنده پرست
خوش و خندان همه را چون گل غنچه
با دوا جان چو گل در دست با زار ش
برخ خوب و زرد کسوت و دبا پستی
بک چون شمع کل حلقه با زار ش
بزر و جاده صدر کف محش پستی
در میان چون که نوسان ملک آید
لکه زیر در پر خور و کار پستی
دل اگر در موس زلف تاش بند
خواب نغمه لیلی جاده که شب پستی
از غم کوس سلاطین سار چشمش
چرخ را کرده چون صخره صفا پستی
نیزه شان نام بر مرکب مخالف پا
تیشان نامزد تارک عهد پستی
لکه بچند و بچند ش از لپاره
همچو کلی مثلا پا بدوا جز پستی
بن دجله بران جبر عید چون نیل
برخی خوب خطی آتش ز لب پستی
نظم او را که مدیه می تعارب کلک
بر پله هم شده موزون و معش پستی
ز آنکه تا آب نشیند شب در و زار پستی
امچان کاب روان سلسله بر پستی
ز آنکه روی آب نشیند در و زار ش
بدور آریان بسته چو تر پستی

صحت و امن و کفایت بجان بعد از دست
 نماند آن بجز داین چشم و جان کوش
 ز آنکه این هر سه در او جلیبکی سپی
 که چو در پند عالم شنودی تا سپی
 با دب در محسوس و اگر می باید
 تاج کاهی که بر از صحن معلا سپی

دلالت

کشته ده روز و شب از بهر غم و هلاکت تو
 ملک و تو را جهان از آن باشد
 چو یار است ترا که هوای نفسش
 یکن ملک ملکش دین کان بنیش
 شه دوک جهان که بخدمت است
 جهان فضل و هنر که مقام
 ز تو که خامه بر پیش بر بصره سیم
 شود ملک معیش مستیزه سیم
 اگر بنگر و بنان بهشت او کند جهان
 ز نام دشمن او نام شرف است
 ز بهر آنکه زنده در سبب خوش جنگ
 بر آسمان به چو چرخ پراگند
 که پادشاه بود ملک و مقدر است
 بجای بر یک بر وید ز شاخ را گشت
 یار است چو آینه یی یار گشت
 بهر دو ان و که لبه بند و در گشت
 غریق یار بجز است پکن را گشت
 هزار لاله که کند شاد گشت
 کند فضل یا دیش اشیا گشت
 شود ز غم و حزن ملک و شرم گشت
 از آنکه در دار و از و ملک و عمار گشت
 بیل طبع کند آتش شرار گشت

۱۰

بکوه که به سخن تا غم و دس معنی را
 مدار ملک جهان بر سر ملک تو باد
 بهر آنکه بهر آنکه بهر آنکه بهر آنکه
 بهر آنکه بهر آنکه بهر آنکه بهر آنکه

کمال الدین اسیر فریاد

بر تافت بخت بهر روز کار دست
 سر برین در و ملک از دست بخت
 ارم بر و ن زهر گشتش صد هزار دل
 صبر و دل و جفا و جان بود در شش
 بر زب مار با پی نهاد لب بکان
 غم یک دست میداد از هر طرف لک
 چون آهین ز دست گذشت کارین
 ای دل که کربت بعبانجی دتر سر بود
 سر باز است کار تو با دست بارش
 بر چه یک ز چاه ز خند اشش بر دوار
 ای دست که کرد و چو بخت یک باز
 زانم بفرسد بهر زلف یار دست
 با یار اگر سببی کم اندر کنار دست
 کرد شود بهر بد و زلف کار دست
 ششم آب وید و ازین بهر چهار دست
 هر که ز و دان سر زلف چو مار دست
 اینم بسته که می نه به ملک دست
 او و دینک ز چنین دست کار دست
 کوتر کن ز دامن او زینهار دست
 چون پای او زاری روز ویدار دست
 بر زن جان دو تا رس مسکین دست
 او ده بخت و دم آتش دست

در خون عاشقان تو سی اریکنند
 بچکان تیر غمزه تو در دل منت
 لوطی عطر در هوس بگر لب
 نامد برت وصلت پادخت ذوق
 لعل ترا بشی میبوم من و بسوز
 از آرزوی سلسله زلفت از یک
 در آرزوی رفته تو دارم چو آینه
 چون در در آت آب چینه این مهر کین
 پای از میان کاه غمت درم برین
 سلطان مرغ صاعده کاه حل و عقد
 کشت چرخ شمع نرودت بهر کوه
 کرد دست دشت یاری ظلم بعد او
 مستطرب دست شریعت بدست او
 ای مانده زیر کشت و قمار تو دلت کوه
 بر داریش ز خاک در سایش بنگ

بهر چهرت لب که استوار دست
 در میت باورت زمین بکس پادست
 بر سر سبسی زنده چو کس زار زار دست
 بر کل کی میت بد پا زخم خار دست
 می لیس از مصلحت ان کرم دار دست
 دیوانه وار کرد و بر پا سوار دست
 وایم ستون زیر زنج زلف ر دست
 که باز دارم از تر و سبیل بار دست
 که کبردم غایت صبر بکار دست
 بر بند و اسبان را از آفتاب دست
 ز اسب بکشتش او شد بخار دست
 در خام از ان کرشمه بود بار دست
 ز این روسیا میکند از امهار دست
 وای باشه شکوه تو بر نهضار دست
 هرگز ندیده ام تو چون غبار دست
 کجان

کرجان آدمی ز بدت قضا در است
 چون اسبق زمین تو صاحب علم بود
 زور آرمای جسم تو چون پای بفرود
 لبست دست خشم زهاک و تر ترا
 از روی که از لبش پیش گفته
 چون باشد دست نشان کار
 آنجا که هست دست تو در صدر صبح
 که هست تو با طشه را دست بر زنده
 حال لب در آند کشته ز جگر
 با دست و سکا پیش چند که گراشت
 بنیاد کار خیم تو آفت کریان
 در زر کث با غفران دست غار
 سپهر تو بهر کوه سی که چون چار
 وای که بر نه پیش سخایت ز دج و کج
 بر خاطر منادی دستی ز کمر است
 از هر جلیب جای چو تو ماند در دست
 هر که داد بود ترا یکد و بار دست
 باز و بهر در که کوی دست
 از جرم و مطلق است درین روزگار دست
 وایم چو دشمن تو بود سوکار دست
 بر هم نهاده پیش درت بنده دارد
 در میان بسینه باز بند روز بار دست
 چون سرب و زمانه شش ز کمر دارد
 از با بخشش تو کبر دشمن دارد
 خشم تو می برادر همچون چار دست
 باشد فرزند آشته بر هر کداری دست
 زیراکه داشت همیه تو بر کردار دست
 بر پیش و پس کرشمه بود ز غار دست
 حال چو سرب و جامه کند ز زار دست
 در نه لبسته بودم ازین کار و بار دست

سر دیت شمر ار اکنه می نداد
 بجز قول بخشش پستهای تو
 و شیرکان خاطرین من که غنچه دار
 هستم هزار دستان در باغ حقیقت
 مرغی که در غنچه اش از یکدیگر لطافت
 بر دست لزان نهادم این سر چون گلزار
 خصم شد دل را تو بان کند همی
 جاوید می که ملک پایدار تو
 هم غنچه خود نه لب می تو وادار

وله ایست

ای دل چو نیت صبر ترا بر ترار پاس
 سبقت پادیری تو در مقام وصل
 پر کار و دار سر لزان دایره بر کن
 که بر سر تو تیغ بود غنچه لعل چو گوهر
 پر کار از ان بکر دسر خود مجید و

هر دل که بافت در سران لاف خط
 سروی بود که جای کند در کنار چو
 جانار عشق تا سست نیکو سر در
 چشم تو آفتابان به چو یازد تیغ دست
 تا بس چو خط بکشد تو سر بر او دم
 در خدمت چو سر و با ایتم همه
 با و صبا بستی کلزار در ویتو
 کردت محنت تو کرسان بگردم
 تشریف و ملت از چو انداز منت
 زیرا که که چه جای که نه سر است
 غنچه سر امی کش چو پستان سر
 سلطان اهل فضل که خمش همنده
 در روی دایمی و نکش افش تیغ
 با جا و ادبیا رو که دهنه شک
 اندیشه در عبا رختش جان رود

چن سنا بر تراند از سر ترار پاس
 که بر سر نه بدید من ان کنار پاس
 کیه و سنا دست چمن بر کنار پاس
 با و کی ندرد و در این دیار پاس
 از فرق سر کیم چو تم اشکار پاس
 در خوبان کل بودم بر ترار پاس
 اندر نه سک لب لاله زار پاس
 در دامن فراغ کشم مردودار پاس
 که کادری کن ز من بولار پاس
 تا هم با نصیبیت بهت شاد پاس
 که باز بکر دار سر صد کنار پاس
 در دام حاد و ز سر اختیار پاس
 در پیش علم او نه سر و ز کار پاس
 با غم او نه در دبا و سبار پاس
 همچون کسی که لب بود در کنار پاس

ای سحر در یک هر که زمین تو بسواد
بر بام آسمان هند از آفتاب پارس
پستیزی تسلیم آید آن تو
چرخ فلک را بنزد بر سر پارس
چون بکش ز دولت تو باج بر سر است
از آگوش خاکدست خاک پارس
خود را چون غنیمت بر پست آید
ز آن تا بوسه لب ترا بر کد پارس
چون سر ز چپ نطق بر آید تو نطق
در دامن سکوت کشتن شمع پارس
اطراف روم را بنگار تو بخش چین
کلک تو چون برون هند از کد پارس
کر سحر بر آرد و بجل با تو بکمال
تیغ قضا کد شش چو چنار پارس
در وصف دست تو توان رفت سر
خود چون نهد سر بری اندر کد پارس
چون کل هند ز جود تو سپهر بنم جود
در پا چسب دانه دانه از کد پارس
در کرد غم تو ز سحر برق کرم رو
ورز آتش بوی شل چو از کد پارس
ابر از کد پارس دست تو آید کف کد
انگاه بر بند لب کوهار پارس
با نغز باد و قهر تو در غم و جود
کو کلب را بنود پایدار پارس
دل کرمی میاید و مخرج کردی
ان پید و نیزه زار و سوار پارس
دشمن بد آنکه تا بگریزد سحر م
هر شب چو شمع سازد و در پا خوار پارس
از بهر بخش تو سپاد و شمشیر
در بهر جاد تو فرو برد و دار پارس

م

خیم تو سحر دوز و دواوی ز دست
کرمی نداشتی ز برای زار پارس
خوشید سحر سیاه بند روی برین
تا بر ستاره تو بند روز بار پارس
در عطف دامن کرم زو چو خاک دست
در سنگ نیندیش از آفتاب پارس
در عهد تو هر آنکه بر آرد چو سحر دست
اورا تخته سبک نیندیش از آفتاب پارس
در باد و لاله صحرای تو محروم اندام
زیر اکسیت غم نرا دست پارس
چو بر می و صفت دوستی در برای لب کد
کند آتش برین دقت کد پارس
وقت قیام بر عین دسکین من
چهاره آنکه او کف از دست و دار پارس
زین پیش اگر بهر زده روی سر کد
انگون بیکشم ز سر تخطار پارس
آنکه از نذر دست جلاست پای من
بوسم چو آتش لب آفتاب پارس
کر چو غنای فرو کداری مراد دست
بچون رکاب بر پست از آفتاب پارس
در هر لیم دست و دس سحر استین
چون دانست را کفم از کد پارس
ازین بهت تو بر ارم چو بنور پر
از غم و غم کد چو درام چو دار پارس
کر چه پستوس تو یار دوان من
من اهل دسبوس یارم سپار پارس
پای کرم ز کوی غمت یکبار باز
شوان کرم باز غم ز خاک کد پارس
مستغنی است صفت تو از حضور ما
طاووس را بکلو نیاید کد پارس

سرهای دی رسید که ایستاده شد
 غار غ که بر آتش سوزان گذار پاره
 بگریزد از هوای خنک خوار دست
 چون گرد از جوی زمین زار زار پاره
 شد برک و همچو چرخ زار دست
 کم می نهند در غار بر آتش خوار پاره
 از پر بر فخر خفته از آن شد
 پشمینه پوشش و نیزه می و بر د بار پاره
 بهین رود که بر اطراف خیل خویش
 زان هم شد ز دامن او در جوار پاره
 پشمینه پوشش از پان کت چون جی
 کین با و سده می بخشد چو در پاره
 چون بر سر دکه موند ساز دشت پاره
 کرد و چو دیند که پان پست پاره
 چن لک لک از موند زار دهرینه
 در پای یکد که چو ترازو زار پاره
 نیرم صفت از آنکه هر حس پاره
 در آتش تو ز نهم خوار خوار پاره
 از فتح تاب بر چنان شد کل زمین
 کا در خلد غرق شود تازار پاره
 برین بگریزد بر دشت و بفر برق
 چون در میان محل نهم راهوار پاره
 آرد در دز کارم و در پای پیش زمین
 با من نه آشتی که کارزار پاره
 کار سخن سبیکه در پای چون شاه
 کردم تدوین شرمین شستار پاره
 بر روز کار دست نشان همی دم
 با آنکه در کت را چون چار پاره

پای

پای می شرمینده روان بود همچو تپ
 و اکنون همی رود که شمشیر پاره
 کردم شمشیر پان در شایه وار
 ان بر زن باین که شمشیر پاره
 سر آتدم در آتش کت بوشم
 تا مانده همی شمع زمین یاد کار پاره
 عالم مانده تا پچین شمشیر و دم
 بر سوزان معنی گذار پاره
 در پیش تیر تیغ بر هم سوزان
 کرد آنکه با ز پس موند خوار پاره
 بر سوخت ترقع ترقیع مولو
 انچه رشد امید من از مظار پاره
 خواجه که راست کرد دشت و تابی من
 یک دست طلع توده و یک سر چار پاره
 چون با در کبی من خاک پای بخشش
 تا من بد و در آرم همچون چار پاره
 چون آستین قاطع در صحن بادیه
 هرگز کسی نه آشت چنان بر وقت پاره
 ترسم که چون در آتش این شمشیر چکش
 در کوش خورشید هر چن زار پاره
 عورت در آرزو بد برین ختم شد سخن
 پروان منیم بر سر چش پاره

وله ای

سر دکه تا جرات به بوستان ز کس
 که است بر چن باغ مرزبان ز کس
 ز خنده زان چو سازه سپید دینت
 که زو کرد و دمان را بر عفران ز کس
 نمود در نظر سعد چهره چو بک
 بغرق خود بر تید روشن ز کس

زبان داری روشن چو طرف زربست
 میان صبح زمان تاب زرد نمود
 کز که با سر طشتش باغ رعایت
 پیش از طبعهای دیده پرز کرده
 به لب با صبا خراب ز کس جایش
 بگم آنکه فرایند سبزه بود بهر
 صبا سبزه پیش سبزه در کلاه
 چو سودا رنگه به سپیکر نیامد سیاست
 بطرف جهه بگمیل دار و از پروان
 ز نوب رنظایشتش درم سال
 دو کله است و نمودی بکثر میزبان
 ز مشک چمنی چون غنچه دل بیت برز
 چو چلک چشم ز بهم باز کرد و بهر دیده
 هراں دقیقه که دارد و نیمه غنچه بستان
 ز جام لاله که خرد در شایان

لطفت داری ز درخت بعد از آن کس
 به چمن چو بوی آب آورد و بستان ز کس
 که برکت کلاه که آن کس
 چو خاند چمن چمن را بستان ز کس
 از آن زنجیر که شد تا توان ز کس
 شد است سبزه بر شاخ چمن آن کس
 که بسپیده وز در دست بستان ز کس
 چمنیت بهر و در آن چمن ز کس
 که شد و می صفت سبزه فرقدان ز کس
 از آن قبل که خراب است با و در آن ز کس
 که یک تن است و در سر هیچ توان ز کس
 که عین بهر سبزه در میان ز کس
 خوش ایستاد بران فرس پریشان ز کس
 بحشم سر به غنچه غنچه سان ز کس
 که می کند چو همیشه روزمان ز کس
 کلاه ز

کلاه زرمعرق بفرق بر بارب
 ز سپیکر بکلاه خضرتی از غنچه
 چو چلک دانی سر کلاه و بهی صفت
 چو می از آن که تهنی صفت عا و سا
 ز سپیکر خاتم بزرگچشمی بر صفت
 کلاه داری اگر نکند بهوسم کل
 مرا چو چشم و چو غنچه کثر خرم او
 ز بهی حدیقه صفت چو کلاه و بهی
 خیال ابرو و چشم درخت نمود در
 و بار کلاهش خورشید عارضت کوید
 ز کلاه زلف تو بر با و او جانها را
 بر و ن کند ز کلاه حق حمار و صفا آینه
 کلاه سبزه بهر برهنه و با
 ز شوق آنکه تو زری پاک بهر عه
 حدیقه ز چشم تو طوطی العینی

چو چشم بر آینه در سبزه پرمان ز کس
 که سر خورشید از دمی بهر مکان ز کس
 که خیره سبزه از آفتاب زند جان ز کس
 ز دین ز دین بهر زبان ز کس
 که خضرتان چمن راست با سبان ز کس
 که در کست و چو است و کاه مان ز کس
 که کشته است چو چشم تو ای فلان ز کس
 که کثر دهم اطراف خان و مان ز کس
 که در کشته است کینه کمان ز کس
 که در غنچه تراحت با بان ز کس
 که کلاه ز صبا باشت بوئی ز کس
 که کلاه از آن لب و در آن ز کس
 ز نور پر تو را می تو در مان ز کس
 که ز کلاه سبزه کثر جرمه و آن ز کس
 با بحشم تو پند می جان ز کس

کز بر چشم تو شمع کشت چنان
 که پیش خواجه رود دست هر زمان
 چون دولت صد روزانه بدست
 از آن شد است بر پانه سر جان زکس
 شد است پای بر چشم چشم شد به سر
 جو غم و غم خداوند پس جان زکس
 کل حدیقه معنی ابو الحسنه
 که از سائیدار و سید دستان زکس
 عجب باشد اگر از برای از اویش
 چو سبب از دهن آرد و برون زبان زکس
 پافت روز زانسان ز جهان و باغ
 چه چاره بدو زرعین را یکان زکس
 زهی ز عزت خلق تو دل سبک دارد
 معنی ز شربت لطف تو سر کران زکس
 بیا ز کند شود ز غم انت خاسر
 چو با مشام خودت کند قران زکس
 رضای طبع تو چو بدجاک در دانه
 گشت عاشق این محنت سپان زکس
 کند بدیده ز زمین بخت تو کفاره
 گرفت این ادب ز طبع اسنان زکس
 ز بهر حقه تو حیل ماه و پروین را
 بر رسم سخن بست برسان زکس
 نهاده و در دل پند تو زده آتش
 چو خرد لیرا کرد استخوان زکس
 ز کس علت یقین تو بر بد
 اگر تو گیر می گوی در زبان زکس
 شب دراز بسکای بر بود سپندار
 که هست داعی ان دست زرقان زکس
 شود ز ناخه چشمش سلیم اگر سازد
 جلد و دیده ازین کرد استکان زکس

ن

خط تو هست مثل بنفشه معطر
 ز کک اجین معتدل از زمان زکس
 از رسته و زسیم تر و مان پر کرد
 چو کر و شمع از خلق تو سپان زکس
 مسیح زلف تو کرد بر جان و نفسی
 بر و بد آنکه و ابرص میستان زکس
 ز لطف و قهر تو گوید همی سخن را ند
 کتاب و آتش و دیک و مان زکس
 برای سر که به سپاست از حد میل
 نهاده و دیده بر چه دیدمان زکس
 مگر شیت تو بر دیده عشق خواهد کرد
 که باز کرد و در تهای دیدگان زکس
 ز شرم حد تو سب بر قیود و است
 که تا چه است و ریخت شادمان زکس
 ز تاب خاطر اندیشه کرد سپندار
 که شد که اده منر مش در استخوان زکس
 بعد چشم تو از زرد چشم میدار
 مگر نصیبت تو بشید حال کان زکس
 ز واقعات سپان عجب باشد اگر
 که غنچه کرد و در طین دل و روان زکس
 ز یک چشم جوانان کفیده شاد کرد
 ز جد برشت و بر آمد ز هر کران زکس
 ز لب که قد چو سر و او شاد و بر است
 ز کل بر آید خیران و او شان زکس
 بر رسم سوک طرین کلاه زانند و
 کند ترک سپید اندرون همان زکس
 کجا زامن و را و تاج ز رخا ریسر
 بسبب بختی سرست در و کان زکس
 کنون بکین از چشم سرستی پهلوی
 از آن ویا چو از چشم نگران زکس

نقطه را چو برادر و سر ز خاک و بهر
 نهاده بر طرف دیده شمشیر و اک
 بعد تا مل و اندیشه با زنی نشاخت
 پس و شکوه را که بزرگ خاک
 چنان شود پس ازین که برای زبانش
 گویان چه صد رعیت آورد و خستند باز
 فتور پس ازین چه چشم جهان در
 بزرگوار اکرم چو زرتشت
 بان دست کار نغز آید و لطیف
 بان از سر نهایی تحت قاینه شمش
 تر است شتر نه چشم او مگر ز غشم
 چو دلیع لطیف چو سحیت قبول
 برین صید و اگر مینتی ز کشته من
 برای آنکه چشمش شای سر تربت
 همیشه تا که بدست چو زهره چشم

نهیب ناک و دله و ز جانتان کن
 نگاه کرد و سب زار اصفهان ز کس
 سواد رنگ رزان را ز بهشتوان ز کس
 بر زمین رهاشت میدان ز کس
 ز مده سوی و می آمد بران ز کس
 ز اقامت تو خوش خوش کجاستان ز کس
 خواب نیز نیند بایان ز کس
 که نیکند ز بر دیده جانی ز کس
 و لبیت بر بر بایان ز کس
 کرش در زرن چن کجاست یکان ز کس
 کر سیه است بر این کشته روان ز کس
 چو سود و ز اشش چن نیست از کس
 فاشی ز دهر هر هی کان ز کس
 ردیف شتر نه آمد بکان ز کس
 چو ناکشته ناید بوستان ز کس

نهاد

نهال بخت جوان تو تازه و تر باد
 حو و جاده تو حیران و مستند ز راز
 بر این شال که در بهشت خوان ز کس
 بران نهاد که در فصل جهان ز کس

وله ایست

زهی ز سبیل تر کرده لاله را پرده
 نه مرد عشق تو بودم من ایفنده دامن
 بر اسنان زده عکس زخت سر پرده
 و لب دیده فرو می بلده نصا پرده
 زمانه لیکه دریده است پرده عشاق
 تو نیز خیزه مدبر بر زهن پرده
 از آرزوی لغایت تو مردم چشم
 ای بدر و بر خویش بهشت لدرده
 یکا ز چهره بر انداز پرده تا خورشید
 فرود آمد و بر چهره لدر چار پرده
 را چو مردم چشمی ز پرده پرده ان
 که نیست مردم چشم را سر پرده
 تو افتاب بلندی و نه چو سایه شنه
 همیکه از لیکه که حید پرده
 با قاف پرستی اگر چه دایم هست
 میان سبته برنا را نه چار پرده
 بر پشت کرمی روی تو روان و بر آفت
 چو با فروغ زخت کشت استا پرده
 ز شرم قامت تو سر دیستان شجیر
 که بسچو غنچه و امن قی پرده
 بکار میجو ایو لبته و ارم دل
 بران صفت که بود لبته بر هوا پرده
 ما ندانم ز وصال تو سال و در برده
 چاکه پیش در صدر بقعه پرده

سرمد در جهان رکن دین که چون خورشید
همی در دبر از سخن پرده
همیشه از پلان با نواز و کارش
که کرده است بدر کاهش آفتاب پرده
چو بر کشیده فرس خاض در که است
سزد که یزد و بر زده سپا پرده
ز نیم حبت او سرده اند از ان کرده
بنات بخش ازین نیکون قطا پرده
چو صبح از ان همه تن و انت بر دار
که آمده است بدر یوز و عطف پرده
زهی فرود که مال تو عقل را حیرت
خفی در دیده صغیر تو غیب را پرده
بروز عدل تو انیم تنگی است بزرگ
که غنچه را بدر و جیش صبا پرده
بگرم و سرده جهان زان سبتن اندر
که استان تو بخت مکتا پرده
برای سبتن تو یقین تر که
ز بد کال تو آموخت کویا پرده
چو سایه پرده نشین که آفتاب ز شرم
چو کبرنگ تو بر دارد از لقا پرده
کن پرده پر از زهر می کند خورشید
بدانکه آنگه شمشیر پیش تو را پرده
اگر چه هند و می تنگ کشیده و یک
دری و بر دل ضم تو را پرده
کیا بکشد از تیغ آفتاب سپر
چو کرده است بدر کاهش آفتاب پرده
بایه کتری از مثل بر سر آمده
که بر سر آمده ز امنیت دایا پرده
تو در عین و جهان بایه ناران
برای رحمت خلق است و عشا پرده

نجم

ز صبح تیغ تو کرد و یک نفس هوا
اگر چه سب از دخت شب سپا پرده
خود کور دست را و لیت سپا پرده
که قطره قطره خونت و جایی جا پرده
من و ملازمت در کت که زایم غنی
شدت اسرار باز پرده
همه ز صبح ردم دم زدم ز پرده است
اگر چه کج و درم خج پونا پرده
بنات مکرر و پرده زان که کشیده
که کرده صورت حال من امضا پرده
مرا چو خانه طنبور خانه به برکت
برو که داشته بر چنین نیا پرده
نه جزایم زین زیر سپایم نظم است
ز بر سرم بجز از کله سپا پرده
ز سپن و ای جایی رسیده ام که مرا
مسافیت ز اینک صفتا پرده
به زهر نفس از پرده خورن گویم
خف هوای زستان و حننا پرده
چنین بگرم در آمد که گفت و کو جز شد
چگونه رست کنم من بدین او پرده
من از ریاضت چون صبح در کنگارم
چکار دارد و در راه اولیا پرده
کشته است چایم و در جایی است
که بر کشته ام از راه کعبه یا پرده
میان خانه نا و آفتاب کسایت
در آید و برو و سنش ز ما پرده
چو سپان ملک ستر پرده ملک است
چو لبستان بخالم چکار و او پرده
چه ششم و چه کسی ام که روزگار مرا
همی طراز و بر خط است و او پرده

ز سبزه تیره می رسد خانه را روز
چو سبزه افکندم پرده های زنجیره
نراج خانه در گشت و کلی کشف
ز تاب مهر سیه روشم چو در چشم
چو افتاب ازین شرم در عرق غرقم
اگر ز پرده مراسی نیست غم نخورم
همیشه تا که بهر چراغ مهر
هر آنکه با تو نه در پرده لزدت است
و دعای جان تو از دل سحر کمان گویم

و لایف

ز می نور جمال تو چشم جان روشن
چال رویتو اندر صیبر من کدشت
و چشم من کوتهند هر چه چال
ز لیکه آتش غم در دلم زبانه زدند
ز سوز عشق تو ام در زمانه روشنی شمس

هرگز

ز سبزه تیره می رسد خانه را روز
چو سبزه افکندم پرده های زنجیره
نراج خانه در گشت و کلی کشف
ز تاب مهر سیه روشم چو در چشم
چو افتاب ازین شرم در عرق غرقم
اگر ز پرده مراسی نیست غم نخورم
همیشه تا که بهر چراغ مهر
هر آنکه با تو نه در پرده لزدت است
و دعای جان تو از دل سحر کمان گویم

هرگز

چو جهان دوزبانت خامه شست
 که از غیب کند سپهر جهان روشن
 ملک بخدمت تو پیش چون خم در
 ز قریب مهر و شکر و جهان روشن
 ز خاک پاک و کرسمه در کشد ز کس
 چو اشراق شود چشم جادوان روشن
 اگر ز جود تو منوب شوم بیار و
 ز خون لعل خزان گشت غدر کان روشن
 سگشتم آید با عدل تو ز شاخ جوش
 کرشمه در گردن خون از غوان روشن
 کف تو چون بر منب منور و روشن
 و جود رزق شد از نزار آن روشن
 لواح گشت از نقاب خط سیاه
 چو اقباب با بر اندرون نهان روشن
 حیات روشن از غنای علمت با
 چراغ دزد کند خواب پستان روشن
 بیکار ملک تو پرورین میکند هواک
 از ان بسبب شد و ندان او چنان روشن
 ز ناب چشمه جوشید تیره کرد اگر
 نبرد تو بنود آب همسان روشن
 ز راهی گشت مقامات ملک دین مهر
 ز اقباب زمان باشد و مکان روشن
 زهی رسیده بجای که روشن ملک
 کند دیده برین که استان روشن
 ز پیش آمدنم به سرعت غمت
 نبود ما تفسیر کن همان روشن
 عبا خلیل تو چون بر سپهر کجا شد
 ستارگان برکشند چشمان روشن
 مخالف تو اگر گویند می پسند
 یکایک آفت از بخت کاران روشن
 چگونه

میدان دوزخ
 به تقییم
 ۳۰۵

چگونه منت کردین جلالت تو شد ند
 بریده و محبت اقبال تو عیان روشن
 بدل نعل سمند تو سگش از دور
 که کرد بار و کز خاک اصحنان روشن
 توانا بود و شست سپهر طوق طلال
 ستم اختر تابان ز هر کان روشن
 سپر ز تیغ تو شکست مهر و مه انکه
 زیر غم تو انداخته کان روشن
 کواکب از پست انجمن همیشه به
 کواکب کرشمه ستارگان روشن
 برقت تو درین روزگار کس نرسد
 کتم به بیمه این طرزد و ستان روشن
 عیان بچشم خود بهنای و هر را دیدم
 بهم از گشت احوال باستان روشن
 کرم پنا کفتم قصیده که از ان
 گشند اهل سخن طبع شادمان روشن
 لبان شمع شب از زنگنه شاد و لیک
 برو چشم بسته بر میان روشن
 چون بخیزد ز شکوفه دروم چون شست
 شب سیه کیم از لفظ شمع سان روشن
 فرو برم چو قلم سر سحر تاریک
 که تا بر ارم در می نظر سمان روشن
 ترا بشهر حکیم که سروری تو هست
 ز قهر و ان جهان تا بقیر و ان روشن
 نفس نیز نم از حال خویش نشود
 کجای آب چشمش همگان روشن
 معاینم ز ملک چون بخدمت تو رسد
 لطیف موجب ایصال بازوان روشن
 جواب روی تو روشن ندانم ان بهتر
 که پیش ازین ندانم شرح سر زمان روشن

عکس

همیشه تا زوم باو سپید چشم و چرخ
برون و مدخل و زکس بویستان روشن
مدام تا چو چرخ افغانی در آینه بود
دل سپید بنور می جوان روشن
ز احباب لغات و با دواید
هوای عرصه این خوب بستان روشن
تو مقصد بجان توام ملت و دین
وراد خدمت تو جان مهربان روشن
ز روی خرم تان پند ابل فضل قوی
ز راهی روشن تان چشم خاندان روشن

افضل الشعراء شیرالدین اومانی

زهی خوش آمد در دیت مرا چو جان
چو ناخوشت مرا در غم تو جان در چشم
بغش روی تو که جان زین کنم شاید
که عاشقان را نامد جان زین در چشم
ز اب دیدم چشم درون لطیف تر
از ان سبب که تو نایب و آید ان در چشم
بعینه ز سواد و سپاس زلف و درشت
نشانه است مرا نامد و چنان در چشم
نشان بدیده در از روی تو خوشتر از
چرا ان رخ تو که چون روشن در چشم
ز روی خوب تو باز حسن کرم شدت
که سیم اسب مرا شد چنین روان در چشم
بسی نظر برخت کردم دینی آید
مرحمت روی تو ای فلان در چشم
ترا چنانکه تو یه خود چو که بستان دید
چه ممکن است نشان جان در چشم
کجا شود ز چشم جان تو که نهاده
بان مردک دیده فلان در چشم

چو نور پاک

چو صورتی که ز روی تو در بهار و درختان
در همیشه بار بستان در چشم
هرت دیده با یک چرخ خنده کن
کش آمد است میان تو و دستان در چشم
کر که چشم و دولت یار تیغ و فلک شد
که آمد ز چرخ و جان در چشم
کنم نه بروی و زلف تو یا چون آید
مرا کند و کان خدایگان در چشم
سر ملوک زمین و زمان شهاب الدین
که کرد و کوشش از یار احسان در چشم
فلک تواند کاید که عدد و سحر می
حدیث رستم دست نشانی در چشم
فقر و فتنه کسی را بعد بعد پیش
نیاید است جز از چشم نیکو ان در چشم
فلک زبنت و جاد و بزرگیش اموت
که کوچک مدش ان تر و فلک ان در چشم
رساند خدمت پیش حرارت بزمین
و کر نه خون زجر اور و ارغوان در چشم
چو چرخ بود و قهر او که هر که افتاد
در همین که در نایب شکر ان در چشم
زهی نمی که کس عفت نفاذ امور
در یک آمد تحسین کن کان در چشم
شدند چشم و چراغ جهانیا ن خورشید
که است نورش از ان را می غیب دین در چشم
زستان جلالت باب دید چشم
از ان شد است که اسب اور و چنان در چشم
مقام علم تو بر رسیدم از ملک کفا
که آمدم ز بروج لامکان در چشم
فلک ز لکد بر کاه تو ای کر
نمود کثیر حجه اش چو بستان در چشم

سنگ حال و زبانه کاسه یه
 زمانه کار تو چون تیره زان نایده
 هم از تو روی شاست خشم از لکه
 چو شمع زود و خاشاک بر برون آید
 چکونه چرخ زنده لطف با تو آن گشتی
 ز قرص ماه و خورشید و از شکست چرخ و لطف
 نماز حقان دلش در از زمانه کار و
 بروی یار و یکن فلک نظر کردم
 ملک با خورشیدان خاص تو مکرید
 ز دل فراموشی تو دان که اند سنگ
 ز شک چو شمع شمع شمع که هست
 در آن زمان که غلامان آهین رفتار
 عدد و بلیغ رضا که بنظر نگشت
 بآن نیزه پوشی شمشیر پرت سرخ
 بزرگ با رضا که خاکسبای تور

در بعد تو بفر زلف و لبر آن در چشم
 که آمدش قد خیم تو چون کان در چشم
 فروغ شمع نماید چراغ آن در چشم
 خیال تیرت از آینه و شمع آن در چشم
 که زنده است ترا ملک جادوان در چشم
 نموده روشش کند دو تایی آن در چشم
 ملک ز فرقت خورشید پیکان در چشم
 فرود بود زیم تو شان روان در چشم
 جانده شش از پیکان شکار لکمان در چشم
 عریض عرصه صحنه شایگان در چشم
 چو سوزن آمد و گیتی ربان در چشم
 ز فرط مهر کس زنده استیان در چشم
 سنان ریح تو خود که پیش میان در چشم
 عدوت را چو در آری سربسان در چشم
 باین سر مد کشیده اصران در چشم

دل ز رخ تو گلزار کجای بر ساحت
 چو آب اگر چه چمن طریقه و شوره رسد
 خود که کعبه نماید که سخن داند
 سر آمد است چو نوشه می ز بار کعبه
 اگر چه قافیه چند شایگان افشا
 و لا چو کعبه معانی نمود و نایده
 همیشه آچو جواهر ز تیغ گوهر دار
 جهان جدا از تو روشن مباد و بادام

که تا بزد تو از دهن دمان در چشم
 ز تیر نمی نظر آورد و چکان در چشم
 که کس کند و از بین خورشید پان در چشم
 و لا تو دور تر می نماید زان در چشم
 که شمع خورشید می بداند در چشم
 بزود اهل سخن به زشایگان در چشم
 ز روی سرخ نماید روشن در چشم
 طغیان تو در چون نظر نهان در چشم

دل ایضا

حیدر در وسط نعل زستان آتش
 یارب این بجزه چمن باز که از چو شک
 سنگ بر سحره زنده باور از آید
 خار کور که خاک بر کذر آتش کشت
 خور با شکوه قوس شد آری شایده
 هر که بغیر در روان تو شش از دی چو شمع

که نماید همه را چون کل در میان آتش
 میوه تر و دهن از دی و آبان آتش
 کر کند در وسط آب در شان آتش
 از پیش دو و بر آرد و باوان آتش
 چکان را چو ز سر ماست کهن آتش
 در زمان آرد و کس باز بین جان آتش

واکند با طلس و اکون بودش روگون
 بهاری کندش کرم و تن اسان آتش
 هست چون زال زارانه نفس غلغله دین
 از کف بهین و دیما و بزندان آتش
 یا چه طبع ملک ایوب شهاب الدین است
 که چنان پاک و لطیف است به دوران آتش
 انکه همسایه سخن طبع لطیف اورا
 بهش هست حکم آب و بفرمان آتش
 اسمان شد شکن شمع جلدش کز نور
 هر شب آید ز کربانش دران آتش
 ای مایه صفا از شجره الاخصر رحم
 زده و خشم سنان تو بران آتش
 تیغ ان حجت قاطع که شد بهر لایم
 چون تن دشمن بآب تو لزان آتش
 یترت ان طایر بمیون که زوز کر مرده
 در دل سوخته خشم ز پیکان آتش
 یخچ چون تیر تو دعوی جگر چه زدی کرد
 تا برو کردل مرغ بریان آتش
 بکون تیغ تو زان ناله برارده دل خشم
 که چه دندان روان برکش افغان آتش
 اعتبارش ز زحاف و قاطع تو کرد
 بر سر آمد پان لزه بر لکان آتش
 به خوان تو شود بر ملک سفره نای
 که کند تو ملک سوخته بر خوان آتش
 که نهیدی که به خوان تو بر آتش شد
 اینجا آید و که کند می مان آتش
 هر که چون شمع زبان در شب قدر تو
 در دمان آتش از غایت خذلان آتش
 مثل قدر تو را انجسم که درون هست
 بر فروزنده چو شمع لایم دندان آتش

بهر خیم

آتش خیم تو اگر آب کند زهر خیم
 چه عجب زانکه که از دل دندان آتش
 تیر روشن بهر رح تو میماند هست
 زان بیکند قلب زستان آتش
 لاله را کف شب روز قنات که بهین
 با سندی در سه بر در بستان آتش
 که شود کند سر رح تو از تیر خیم
 چون خلد پیش سرخار میلان آتش
 زو بیع استه ملک که و انما به
 رویش بخورد چوب خزان آتش
 خنده و اسج شکایت که در آب روان
 بر فروزیده بعد محبه توان آتش
 سحر مدح تو بهین که سخن چون آب
 به دم و دود بر افروخت بریان آتش
 رفت و در بر جش بود لم شایع
 پس بر لب بعد جلد و دستان آتش
 در ده مدح تو کز رشک سخنانی خوشم
 او شد در حبس چه حیوان آتش
 زان چو شمع نظر افشا بر آتش که بود
 کشف حق در نظر موسی عمران آتش
 سخنی دارم و ان لذت تو درم بهمان
 زانکه هرگز نکند سوخته بهمان آتش
 واده و عده دستوریم و کردند ہی
 بنور دوهن از کف سوزان آتش
 که چه از حضرت تو عذرت چه هست
 مثل انکه فلان خواست ز بهان آتش
 لیکن از آرزوی مقصد و سکن چنان شمع
 میفاندم از دیر و چه باران آتش
 دارم از جود تو در خانه زستان که ده
 که بجایش آمد چون گل خندان آتش

واند روز و شب از نقد دم و می در زیر
 میکشیم چو در سنج بخیلان آتش
 چون ترهات شرکت برگشته و لم
 تا که برخاسته ام من ز سر آن آتش
 ز آبر و فتنه ز چشم تو بر ترس از نه
 که کند ترک زمستان تهنیت آتش
 تا که بر آب و هوا بر زبر مسکن خاک
 بود روز و می طبع شده یک آن آتش
 هر چو آن خاک ده بخت هوا خواه تو باد
 و ز سر سمع محبت شده تا آن آتش

حکیم طرے فرمایہ

است که عارضی آن ترک نپا آفتاب
 که بود ممکن که دارد برج و پنا آفتاب
 فصل او خا و زاینده و هر او روز و بخت
 هر که را باید روزه و سر و گوشت آفتاب
 نیست با سیرین و لاله کون خسار او
 نیست با زلف سیاه و چشم شمشاد آفتاب
 سر و بالا خالت آن برت و دان منت
 شاید از زمانم که دارم سر و بالا آفتاب
 هست چون رویش و لیکن نیست خون شویب
 هست چون رویش و لیکن نیست عرق آفتاب
 مایه می دهر کف این مرا که دارد می
 رخ ز کین لاله زلف از رنگ بویا آفتاب
 پیکان لاله و با مشک زب تروید
 در بود و لاله و پیکان زب آفتاب
 دوش نزدیک مر آفتاب یکوان
 چون بردن ز در کب از میدان آفتاب
 آفتاب روشن از تاریک شب شهنشام
 تیره شب کشتی کند رگشت و دار آفتاب

نکرده

من که بسته بخدمت و بر آرد و در را
 از برم تا بان خوش همچون زنجیر آفتاب
 همچو روز پاک روشن بود و جامی ماکو
 مجلس مار کجا رسم بیا آفتاب
 آفتاب لاله رویم کشت تا آن نهان
 که سپهر لاجوردی کشت سید آفتاب
 در صفات آفتاب و آسمان مایه عجب
 چون بر آید که آن روز و می در آفتاب
 کشتی از روی مثل ای بختان بود
 اسانش آستین و پیر خفا آفتاب
 روشن و تابان زوریا سر سویی باله ناز
 بود راجی خسرو عادل بیا آفتاب
 شاه رکن الدین که درت را مینا دارد او
 همچو غوغا نو نه بر ارمیا آفتاب
 چاکر کام ربان از شد و قصد اسیر
 بنده خاک و کدو کشته غدا آفتاب
 بر همان یون همت او کشت و الله شتر سے
 بر بارک طلعت او هست سید آفتاب
 آنچنان که کشت بر مردم توان بر جفت
 نیست که نور بر چشم توان آفتاب
 او را آهین روز کین بجا و ده جان کند
 که کند یا قوت و پر و زده ز خارا آفتاب
 ز کجا که از خون بدخا آن کند کا جفا
 همچو دارد می هست لاله صحر آفتاب
 پاکرامی او سینه عینای ایزد سے
 که آنچنان دیدن نایب چشم بیا آفتاب
 از نشان ایچنان رنگ اند او را کاه
 کا تابش از بر در شک از تر آفتاب
 ابد و ایک کیاست جها و دلام
 نور کسان اکند بر خا و خا آفتاب

دیده نه چاکس هرگز ندیدی تر مش
 کز چو تو بودی بخشیش را و با شتاب
 آفتاب اعدایش را از نور دار و پا
 است اعدای و زبیدی از می آفتاب
 آنکه او را بد کمال و آنکه بد خواهد و ز
 آنکه روشن بود و در آفتاب
 با دین را در زستان کشته از سر چو
 سوخته آن را باستان ز کز آفتاب

ملک الشعرا نجیب الدین ابهر باوقاف فرماید

بیا که رنگ خاک کرده بدستان دست
 بجز کیت که آلوده از میان دست
 دراز دستی زلفت ز بسکه چشمت
 بتر غمزه بر آنکه هر یک از دست
 مرا اگر چه چو دامن گفتند در پای
 بهرزه بازند از دم تر از دامن دست
 گرم بدامن تو میت و ترس عجیب
 که قادر است که کس را بر سر بکشد دست
 بان زلف تو در پانت دایم و هنوز
 بنمید هر سران طره پریشان دست
 چو چشم است تو چهارم و میسر دم
 جز آنکه در دو تو چلیم هیچ در میان دست
 بخار دست تو آید و ام لبان کفار
 ز دست می بروم که چه چشم زان دست
 خط سیاه تو زان بسکه دست در دهم
 نذا کار هر چه بکل و زمان دست
 ازین کرده که در دامن تو دست زدن
 کلاه تو بسیر و از میان لبان دست
 هزار سر چو زلف تو بیاود بد
 و یک خط تو بیا بد آن زندان دست

چال روی تو از زلفت است و میگیر
 او که نه می بسببی ز آفتاب تان دست
 ز رنگ قد تو باشد که هر زمانه سرو
 میان باغ براید بصد هزاران دست
 همدان نظر را لب لها مژده
 خیال صورت سر و می چو تو همان دست
 در رز و می کت رتو خشم شبها
 در آن امید که کیش و هر همان دست
 رسید روز جوانه آفتاب و زویم
 بشی بدامن و فصل تو در بستان دست
 چو دست سوخته میدادست و عاودار
 کز آن روی لبست سیکرم بدامن دست
 را بدامن و صلت چو میت و ستر می
 کشیده ام ز تو در استین بهران دست
 ز تاب دیده که باز و در دم دامن
 چو کوزه باز نهند کس روی طوفان دست
 ز خون خوار می بر کف تو می بینم
 کن بهر ز میب لد بجز آن یاران دست
 ز خون دیده من بوی جان نمی آید
 چو رنگ واقعه دیدم لبم از جان دست
 در آن بجز بنود با تو غلغله لیکن
 کرامی ان کند چو منی بر جان دست
 ز رنگ جوی و شوخی که میکنی زده ام
 ز دست جرت و در صند زندان دست
 محط کمر است و کان مودی که ده
 بر دست جادوشن ز جادو کان دست
 بدیل حاتم طایه جمال دولت و دین
 که هست در کرم او هزار چندان دست
 پناه دین محمد سر که روز مصاف
 بر دوازده می بخش ز پورستان دست

زهی رسیده بجای که در کمال علو
 بر و پای قدرت زانچ کجوان دست
 تو به که در حرم حشمت بموشت بار
 بنیل سیر زلف افشای خشان دست
 ملک که جلوه جهان زیر دست داد
 چنانکه دست تو اورا بهج در مان دست
 توجه می کنی خود بر آینه و ر
 اگر کنی و ده اسباب ملک آسان دست
 سموم چشم تو که در هوا کشد ابر
 بهار و باغ بشوید ز بار و باران دست
 بر روزگار توان رسم شد که با و
 زلف سپید ز دریا نستان دست
 هوای عدل تو که آنکه سپیده دم
 ز دست باد بهند غنچه در کریان دست
 بمجسس تو در آینهک مطهر بان شیب
 اگر لب زد و غشایهای ایوان دست
 شمایر تو ندیده آن که خطیف
 نهاده اند غفلت بر آنگهوان دست
 درین زمان که اسپان با و پای بند
 سکت ز باد هوا وریان میدان دست
 بسطه کوهی زمین یک پر خط باشد
 دران زمان که تو باز می بوی چکان دست
 بزرگوار دانه شیده باشی آن
 که یافت و بوی در مکت سلطان دست
 چو دور گردون فرمان عزل او بر خیزد
 بهشت زانده آیین و حکم و فرمان دست
 به آن رسیده که تا صبغی که اوج را به
 یمنر سپید دران مدتش یکسان دست
 از آن پس که چنان کار او دست بش
 کشت اضر کارش طغف زردان دست

جان

جان و دیو و پری بود ز فرماش
 ز داشت حکم و راهی جان و فغان دست
 اگر چه مدله لزل و عقد این خطه
 تو نیز باز گشتی بحکم سلطان دست
 هزار مرت قی را که بازی سپنم
 که میدهم همه کارت بهرم و سامان دست
 غنچه نهاده اند که بهیج دست داده
 بنظم و شکر کبر سخن از میان دست
 اگر چه طایفه کرده اند ز اهل هنر
 رویت شد ازین پیش و فغان دست
 بدین قصیده مردم جهانان و آینه
 زلف و خورشید بود زردستان دست
 میم که لبیل طبع چو در و آینه
 کوه دعوی من این رویت پس بشد
 کوه است طبع مرا در سخن فزادان دست
 به غنچه که آثار بر و صفت باد
 بهار آرزو کند باز و در کستان دست
 اگر چه از زمین باغ مدله بر لبست
 تو ای امیر راقوت زستان دست
 بخواجه ساغر فرخ بخرمی امروز
 بچون باد بهیلا بعد قربان دست
 ز باد فاده کردی در انت مر ساد
 کز استین تو برون کرده چسان دست

ملک الشعراء فی الدین السبانه فرمايد

شبهه چون بکشودم بروی اش چشم
 بماند خیر و برین طاق سیر منظر چشم
 زمانه طرب است رهش نه یزد و من
 بر صبح تیر بر آینه منبر چشم

شفق غدا لغو شد در غدا نش
 چه شد باطل مغرب ز پرده شبکی
 ملک و خانه چنان گشت بترخ
 درین میان که در آمد عهد خرم و خوش
 زبان گشاده پرسیدم که چون ملک
 بطرفه کشم اگر جز ترا توانم دید
 مرا از دوزخ لعل تو آید مدد زو هم
 تو نور چشمی و سبب تو هر آینه هر دم
 ز لفظ عذب تو سبک است سگر این
 چه جلد که هر دو سبب خیالت نبرد
 ز سینه جان و دلم رفت و طوقه ای که
 مر وقت شراب سرکش ز ناله و
 پا و کاخیال تو لغبتی دارد
 نه در حمایت زلف تو ام کنون بار
 سببش صدر جهان هم رنگ نسیم

مطهر

سر صد در سپهر جلال که غرت
 نهاده از پیکر خیل ملک و ادب
 لطیف است نهادهش که در نیاید از
 غبار کوبش که چشمم صبح روشن کرد
 زهی ز غنچه مدحت سیاه پوشیده
 تو یکه که با صره چارمین طبق دارد
 ملک زمره از ان شمر دور هو احوال
 سخن و طعنت غیب مبارکت میند
 سپهر را تو و خورشید پیش هر گیت
 اگر نه صبح تو یقین میکنم ز خرد
 حدود جاهه تو چون ماند کشتیش جنگ
 جهان بدات تو چون عاشقی که باز کند
 ز حرص مدح تو سوسن ز سیم کرد بان
 ز نور لعل را بر تو خیره ماند عقل
 بصورت ابرش می در صفت باز ملک

چه کل خاکدش را کشید در چشم
 ز صبح برادر او حاجت هر یک چشم
 سپهر اگر چه بجهت من در چشم
 عجب مدار که روشن شود ز این چشم
 بر دوزخ شد و بر مذهب پادشاه چشم
 ز تو لطف از نور را می نور چشم
 مدحی با صفت را برادر نور چشم
 ملک چه باز کند معجزه ز نور چشم
 چه فرق باشد کج چشم را ز نور چشم
 سیه سید چرا کشت دگر چشم و فر
 میان خون جگر باشد شمشیر چشم
 شب وصال بدیدار یار و نور چشم
 ز شوق رویت ز کس یافت ز نور چشم
 چاکل خنجره بماند ز پر تو نور چشم
 اگر چه صبح بود بهت ز نور چشم

کرم چنانچه اقبال معلوم است
 بخود فروخته ام تا چنانچه
 چنان زخم نهان نیست که در سخن
 نگار فغان طبع کمر که بر نقش
 همیشه تازه جلد می رسد نقطه حسن
 ز کشف رایت بر ملک مبین ادا
 ترا دقایق طبع انجان ز لطف خفی

کمال صواب الدوی نماید

ای باقر ز وصف لبان تو جان قلم
 از بهر مدح لعل لب روح پروریت
 در پیش خاصه عام ز بهر قبول خویش
 از ملک سوده بر ورق گل گشت
 یک حرف اگر خط تو بر دفتر کشند
 در دولت لب تو شکر را ازین پس
 چون حال زار خویش بکشم نبرد او

چون در میان جن و جهالت گم شوم
 در دست من چو غره تو سحر میکنی
 خورشید صدف شرف دین عندک
 برده ملک ز سایه او بر زمین ملک
 برخا از بهر دولت او صد و عاقد
 ای دادگستر کی با بایده خرم تو
 یک ساله کار ملک بجهتیم رانیو
 برده سبب ز خلق تو در بوستان صبا
 تا همچو طویان لبرای بدج تو
 از بهر آنکه خدمت تو حجت میکند
 مشهور گشتت ترا بر سبب پر
 در باب سرفرازی بگشت تیغ را
 کرد و تیغ کردش از بار سبک
 از دست تو چو بر سر کفایت ای او
 در پیش خاطر تو خرد و کف میکند

در کمال صواب الدوی نماید
 در کمال صواب الدوی نماید
 در کمال صواب الدوی نماید

هرگز دست هیچ بخور بگاه نظم
 بر این بر و ن میاید قلم
 زانم بان آب کند سخن جودا و
 در مدح تو بهشت عفت غن قلم
 این هم ز فیض فضل تو اتم که شاد است
 شد و کفشم چو دست تو که نشان قلم
 بر گزیده است و نپند چنان قلم
 هرگز ندیده است و نپند چنان قلم
 تا در میان شمع بود و تر جان قلم
 تا در بقای ملک بود و پستی تیغ
 با دایست و ملک تو مشهور ملک وین
 برویست بدست تو فاضل قلم
 عترت در از باد و کعبه جنت معید را
 پوید چنان عطر را و اندر جان قلم

ملک الحقیق امامی الهی در سیه خرمیه

تا و چشم مست زار و ز کار تیغ
 به او که در بر سیه بود که در تیغ
 در خون روزگار شمع اکنون دور جنت
 است را که در نه روزگار تیغ
 و صلت کلینی است بر و پد قیاس خار
 چشم تو ز کیمت بر او پشمار تیغ
 کلین رو اید و کمن پد چو تیغ خار
 ز کس کی بود که بر آرد چو خار تیغ
 ای که در کلین تو را ز بر پاد خار
 ای که در کلین تو را ز بر پاد خار
 در جیب چشم تو سر و می و پشمار
 در جیب چشم من است ای کار تیغ
 کشت که بدولت بهر رخسار
 روی بجای سمر و درین چو پاریش
 چ

چشم خست و هرگز خستد کیمت
 چشم خست و هرگز خستد کیمت
 در لعل جان کوارت و چشم خار
 در لعل جان کوارت و چشم خار
 که چه طاعت در شکر و شکواری زار
 که چه طاعت در شکر و شکواری زار
 تا اینست در دم چشم که میزد و
 تا اینست در دم چشم که میزد و
 با تیغ غمزه تو و در جیب چشم او
 با تیغ غمزه تو و در جیب چشم او
 چشم تو بر سر آمد از آفاق از دست
 چشم تو بر سر آمد از آفاق از دست
 خورشید اوج قدر که بر روی آسمان
 خورشید اوج قدر که بر روی آسمان
 شاه جهان انبیا عظم کدش
 شاه جهان انبیا عظم کدش
 عالم علایق است ابو العلیح کن دین
 عالم علایق است ابو العلیح کن دین
 آن داد که سید که در ایام عدل او
 آن داد که سید که در ایام عدل او
 و آن مبنده پروریکه بر قلب ثقت
 و آن مبنده پروریکه بر قلب ثقت
 که زانکه اشاب پرستان کشیده
 که زانکه اشاب پرستان کشیده
 با رمی بجلالت کون اشاب را
 با رمی بجلالت کون اشاب را
 ای سایه خدای دخت خلعت
 ای سایه خدای دخت خلعت
 لرزان شود ز باد و عتاب تو در سینه
 لرزان شود ز باد و عتاب تو در سینه

ان را خط چشم و این را انداز تیغ
 ان را خط چشم و این را انداز تیغ
 زهر است زهر صغیر و زهر است یار تیغ
 زهر است زهر صغیر و زهر است یار تیغ
 که چه طاعت در نظر پر خار تیغ
 که چه طاعت در نظر پر خار تیغ
 در خفا آن زرد که بهشت را تیغ
 در خفا آن زرد که بهشت را تیغ
 سر بر لب در و گوشت و شراب تیغ
 سر بر لب در و گوشت و شراب تیغ
 کز دست دوازده می ملک کا کلا تیغ
 کز دست دوازده می ملک کا کلا تیغ
 بر یکش معاینه خورشید دار تیغ
 بر یکش معاینه خورشید دار تیغ
 چون ابر قطره بود اندر کب تیغ
 چون ابر قطره بود اندر کب تیغ
 کز دست او که سر نشان خار تیغ
 کز دست او که سر نشان خار تیغ
 چون کرد و سر ز نیام آشکار تیغ
 چون کرد و سر ز نیام آشکار تیغ
 پوسته نقد عله او عیب تیغ
 پوسته نقد عله او عیب تیغ
 در روی اشاب رسل انبار تیغ
 در روی اشاب رسل انبار تیغ
 به ملک او که بر کش از کوهها تیغ
 به ملک او که بر کش از کوهها تیغ
 کز دست شاخ و پنجه سان برک دبار
 کز دست شاخ و پنجه سان برک دبار
 مانند برک سپه بقلع بهار تیغ
 مانند برک سپه بقلع بهار تیغ

در بر کشی حایت وین را روز زخم
 در نه کیت کوه و کلبه روز و شب
 هر که مبتدیت را که چو کوه
 زین پیش اگر ز ظلم بر اندیش مجبور
 اکنون بفرست و تا سبب حکم تو
 در خواب رفته است ز تو بر عهد تو
 کو یا حکیم حکم تو اش کو کن رداد
 سر بر نذر و ز خط امر تو چون تسلیم
 از پاره روان خانه که هر شانست
 جایی که در میان در لشکر زهر ملک
 در دل رود ز قبضه چاکبوس است
 روی هوا ز خسته که بر کف عکس
 پروان پرواز مهره که درون خانه که ز
 پیش از اجل ز جسم پاید و شود
 یا نه چون سمند رود آتش و ثان

ز انبلیم شمر و شرک بر آرد و یا رخ
 بر فرق کرکشد ز پایش آتش
 پیوسته با و بر سران خاک رخ
 جز منزه استخوان منقار و کب رخ
 اندر سیم حادثه شمر ز کج جوار رخ
 تا ز انتقام خصم شده دستکار رخ
 با کوه داشت خاضعیت کو کن رخ
 که خورسد بر تبه هوا الفکار رخ
 پیوسته ز ان بود که هر شمر و کنار رخ
 در ملک که کشته ز بان صد هر رخ
 در جان جبهه ز چرخ خسته که ز رخ
 جرم زمین ز کشته که عاده ز رخ
 پیدا کنند ز عینه چشمن شرار رخ
 و درشت چون بدید بدست سوار رخ
 آن روز در میان خون غبار رخ

از لب که تن با دست سازد و جانک
 تا روح بد کال ترا در میان خون
 آتش نشان ز کیش بر چو جگر
 در موقی چنین که فلک که لطف زند
 کشته به شمر ز سر تا زان دست
 تا با جاکبایت که دست روزگار
 هست در جانی حرج که لکله اند
 مو بر تنم چو بر تن مو یا خیف تر
 فدا که در حایت حرز مدح تو
 وقتی که حرز مدح تو خوانم که هر شود
 بر من حرام با دشمن که سینه ام
 از لب که تیغ را ز بان باز بسته ام
 تا بان اگر ز روی تکلف که نشاند
 من سنده از جواهر مدح نشاند ام
 شمر جهان کیم و ازین پس کیم آن

آتش بر دهن جبهه ز دم آید رخ
 کیم و با ز روی دل اندر کف رخ
 روشن روان ز نوبت بر آید چار رخ
 در آتش و دینه که چون غبار رخ
 حال بدل کند بی خوش کار رخ
 ان میخیزم که ریت که کار ز رخ
 غلامی در دزد و دیکر و در رخ
 خون در درم چو درم موری ز رخ
 که در دغینه تیر و شود ساز کار رخ
 که بر سیم که سندر که زون شار رخ
 نور و مهر جود مدح تو شری شار رخ
 میخیزد از عاف من ز سیر رخ
 ز درم منم و قبضه که هر کار رخ
 هر دم سحر در کهرش هواری رخ
 کا در کاب حکم تو که در آتش رخ

کیتی ز جوت تو جان کش که تا بخت
الار و یف مدح تو ناید بکار تیغ
تا به غرض چو دو و براید ز انش
تا به کان چرخ برادر چرخ
با دانه ای خشم تو زهر نیست
بکاه و کاه اشلیل و نهار تیغ
در پای درستان تو کردن نهاد و
و افکنه سر ز خشم تو در پای وای

ملک الشعرا بدرالدین ابی جری

ز بی زردی چو ماه تو شرمی در خط
تراست کرد خطای در چین ز غر خط
لب و زبان سکر طبع و لفظ شیرین
خوش است لیک از عجب است خوش خط
تراغایه کرد شکر شسته خطی است
که دید در همه عالم بگردشگر خط
چو هست خط تو منشور حسن ز غنوان
کجی بچشم در آید کون ترا هر خط
بخوان و مال ترا حجتی هم که هست
نظم خط خوش در زمان دیگر خط
ز بهی نبشته حیات بعین بر ۶
ز بهی نبشته حیات بعین بر ۶
محقق است که خط حسن را بوفشان
جواب و وصل تو که در دل غافل
شال و لبی آرد و مسلم شد
بهر والی دل و جان بهی در خط
اگر چو خال تو رخ بر جفت نسیم گیم
بیدگیت و هم پیش صدر گشور خط
غلام

علاقت دنیا و دین که هیچ خط
نهاده اند همه سرورانش بر خط
سکوه دست وزارت عطا ملک کشید
بقدر در ملک جابر سکر خط
پیش طفت و خشتش اگر بدی زین
بهر داد و بدی در زمان سکر خط
ز بهی دین تسلیم ز شات پر کوهر
خنی ز نفخ خلقت شد معطر خط
چو رای افور تو نور خویش غمزه کند
بنده کیش و ده آفتاب خاور خط
سیاه و تیره و خوش چن بکل کرد
اگر کش قلم کینه تو بر خور خط
ز رنگ فام کوهرشان و خط تو
کند چو خط تو پوست خاک بر خط
چو اندر تیره دل آمد عروسی صدرت
بش بر دل و جانش قضا سکر خط
بدانکه تا نویسد بر خط مدحت
روایت مدح تو کرد دست بر خط
همیشه تا که نویسد کاتبان جهان
ز بهر کسب شرف برکت و دفتر خط
تو دوست پرورد و دشمن بکار و چو نیست
سپهر داور آرا بر رخ شمشیر خط

ملک الافاضل عبدالرحمن صابر

ای پرگشته و طلبت را جمای جان
فاکد رت نیز و خود تو سیاهی جان
بجوت بغیر ریخته سیاه بک من
من بدل کرده در بهوت کیمای جان
داوم ز دست مال و جنان برای تو
آری بسی دهنده جان ز برای جان

فرش جناب تو نشو و خیزد ل راه غمت خورده و در خیمه جان
 بر وصل تو بدل کنم ملک روزگار زیرا که هیچ چیز نباشد بجای جان
 لاف از قول تو زاندر همه جان آنکه از تو عواید ستا به جان
 در ملک عشق نوبت شای زین کوشه حنت چو سر شاهجان که خدا جان
 شای که یاف روی گز او بکلمه و بجز
 کان و فاد منیع جان و بجز جبه

ای دام زلف پر گشت را بکار دل میبند که خجسته باشم بکار دل
 پیوسته لطیفای جهان بود و نیست و اکنون بسی بر می زبدم بکار دل
 جرم چه بود بابل و زلفت که از کجا ز این جان من لب شد زان پیوار دل
 روی ز جام لعل تو بجز عید یافتم دار و پیروز در سر زان می خاد دل
 تا در دیار صبر بشه بجز کما کار در کجی حادثات بشه سوکار دل
 در روی مجوی که تو دینی نباشم ورغ لعل چنان بودم صد هزار دل
 ام داد خویشان بستاند وصل تو چون داد ام بدج ش روز کار دل
 دارای هست کشور و دانی نه ملک
 گزوی شاه و خجسته که علم و ملک

آرام

آبرو کم کند گشوان بخار دست یک رهشته ام زول در بکار دست
 زین پیش دت محنت آورد بر سر واهر و بر سر است مراد خطار دست
 شب ز بجز در هر س او رخ مرا که زانویت مونس و که بکار دست
 زان و عده که داغش بر زبان غم شد و خدا و بجز خطار دست
 دستم ز کار ماند و در آمد و لم ز پاک تا واد و بجز خطار دست
 ای دل اگر زین نه از کل برار پاک وای بجز ازین میان تو بهی برار دست
 در پای بت انکس این جرم بکار در یک نظر کردم و وای بهی برار دست

مصباح ملک مقصد افان غودین
 عبدالعزیزیت زمان سرورین

شای که یاف بر سر جرم از کمال پاک بوسید آسمانش بطوع از کمال پاک
 از فرش صفت کوشه خاک بهی عهد تناده و فضیلت و طغش شال پاک
 در کوشش باو خاند صبر باش جواد شدیره روی و دست شد زان و آل پاک
 برادر و بجهت معایش ظلم سر نهد بکار و صبرش شال پاک
 هر لام لاف که زانر کلکش بختیت در کرده عدوش شود چون حال پاک
 از بهر آنکه سعی کند سوی شیش کرد و ز شرف جلد تن آب زلال پاک

جایز رسید و مرقت مدتش از غلغله کاشانه دهم دست و پدنه خیال پاک

امروز کار ملک هتيا بجا است

لا ملکہ کفر است و دین را با او

ای طاعت زینب صلیا اب حشم و بدر جعفر ایتمو حسن الکاتب حشم

بکشد و جوهر در لوزاق بر جان بنو و عجب گشت درت نقیض چشم

برنده گزینان شد این کشته که
و جنب بودش ای توتاه القدر چشم

آیت الکرسی: جزیرتو است

عقیده که در باب او در پیش

ما بہ در زمانہ راعی اہل ہجرت
نقش ربان و چہ کسی کام و خوب نام

ان بادت از زمانه که باشد برادو
ان پهن ز روزگار که باشد صواب چا

اهدات راسه جزز کیشی رفیق! و در دال و زخا ر عصاب و خواب جسم

ملک اکبر سعید المرومی در مرتبه سلطان اعظم نوشیروان شاه غازان محمود و اناراته

که با او غافل و بی خبری است

دور مردون پیام اسم پر نام آید
رنگ ہے

صبح بر این درید ماه غراسیده

۵۰

شاه از ملک غازیان و شاه ملک

نہایت سے دلچسپی کے ساتھ

از رسد آفتاب ملک میع آفتاب در سخن هر جدم چون چرخ

در فراق حشره دریا کین کان سیه
چشم ابر از اسب صد طوفان بدریا

وید و کرشم نم دار و کواهد بعد ازین آبروی مردم چشم خدایدار بخت

هر غلایه را

اکثر و خاک سہان چشمہ احکات

حیات

[illegible]

ایمان را اس بھران تو جان سوا

سعدی هجرت کرده خرم نه بر آید
از در رسیده آفتاب میزان سوخته

اتش حیرت زدله بارده بر باله سلم   اثاب و اختران سپه اوسهان بوخته

خونده
خان کا در صحنه مانع از ادب و سنت
خان اعلی از دین مکت و درویشان بر خسته

و نه به نیت و از آن جهت که در این کتاب

و اس بجزو اولی و دوم است و اولی و دوم

نام جاسور بر اعدا و ابسم داد
 تحت چارپو ایران و ایران کو صبر

پسگوه تو صفای نیت عالم را که باز دارد و در هم کرشمه باغ و لبستان بوشه
 به حالت خاک لغت بر سر ایام باد
 در جوار قدس رحمت راز روح آرام باد

ای چشیده جام جز از دست هیران ملک
 هم کشیده خاک در دست صحرای خیمه
 غصه در دل داشت از تو زانکه مطلق نیست
 با چو تو سلطان دیر بر پر جهان سدا و
 چون ملک بگشت طاق بارگاهت رفته
 ای ریاض نیت دستی سینه چاره را
 کر ز سر کینه کار انقش بار
 از فراز است کلکون برخیز و نگاه
 ای درین آن تاج و تخت دایم دین عدل و داد

کاسان از یونانی که ان بر باد داد

ای باب تیغ واد و روش از ملک
 تا در کفر و عدالت دست عدالت در دست
 وین حق نهاد دینت عدل بر دیوار ملک
 عدل و داد

عدل تو سلطان طاهر بود و توفیق شرح
 تیغ تو بران قاطع بود و در امل ملک
 تا تو بگشتی به دولت بر سر سلطنت
 نقشه افروخته عدل و داد و نظر ملک
 ملک در زنده عدالت بود تا باقی بود
 از چه رو بگشت یارب عدل تو زنده ملک
 ملک بر خور دار بود از سایه جایت و یکد
 ای برینا که تو بودی نیز خور دار ملک
 عدالت را تریت کردی و دین را
 زان قبل سلطه متحد را سپردی کار ملک
 به دوشاه ملک و ملت انکس از این ملک
 قاضی کردی و ستم بر نام او اقرار ملک

مکمل سلطان عدالت سینه شانه نین

انکه آمد از آسمان بر تاج خورشید آفرین

ایت سلطه فخر آید منصور باد
 هر که سر خورشید از جام مرادش در
 برگاه فخرش از نه ملک علامت
 از یک برف برف برف رفته یار باد

لوحه در لهر

چشمه حجت طالع خزان خدیور دس
 انا دشا ز ملک زاور ملک آموش
 چشمه کون ز محمد عارفه حقیق
 رام امیر دوم شایم است شمس
 پوشیده ترک روز بقیه ز نشان لباس
 بند و حجاب در بر سیکون لیس

هر اهی صبح لب بر بسم فرو کشد
 رشت از چین پر کرده و پشت بخوس
 بهشت کرده باز بر کند زال صبح
 شمر کشان ز جلد نادر و سوس
 کشم عقل کز چه کشد این عروس را
 برون ز پرده هر سحر این زال چاپلوس
 گشای ای آنکه هند صبح را رو
 بر در که می تا و زنده اسب شوس
 از ملک سدر درین شهر صفا
 کما چاکند فخر ملک کما کوس
 مولای شمعین کزین حرم او
 بر چرخ بهشت کند سایه خاک طوس
 ملک الشهاب الدین کجا خبر در بر صاحب شهید **دین**

ای دل از چشم خود دور می قیر
 در کز از حال صاحب پند کیر
 صاحب دیوان غنم کز شرف
 مهرش بود که دلش سریر
 هم ندید و هم نپند تا بحشر
 چشم کردون در جهان چون او زیر
 در جهان خیانت او پشت از آنکه
 آید از هنرم و کج در غیر
 چون قلم بر خط کش تر چرخ
 سر نهادی که منرب و لیش تر
 که کان فصل را کردی بزده
 بر ملک پنهان شدی از شرم تیر
 افتاد بودین و ملک را
 از کمال عقل و رای مستدیر
 چون فرو آمد هشی حق بر او
 عین عقل را پیش شد فریر
 شاه

شد شهبان خواجه را وسعید
 ز نقش رای خدای روی کسیر
 رحمت اند ما جی کز فضل بود
 اهل دین و اهل دنیا را نصیر
 قدس آنه خواجه کو میکش و
 باب جهان و جوان و طفل و سپهر
 تا که غایت گشت آن خورشید ملک
 مهر با گریه است و کردون با غیر
 کس ستم میت در روی زمین
 از رضا و حکم تقدیر تدبیر
 خاک بر فرق جهان که خدای
 در صفت فاش همه ملک و غیر
 با در و خاک شد در کیفی
 تاج فخر و ان و شکت درویش

وله ایضا در مرثیه شمس الدین صاحب دیوان

ماه بستان سال هجرت شفق و شتاب
 در صفایان صاحب دیوان اندر گشت
 صاحب عادل هبای ملک و دین
 با و پدید آمدی بختی بر صفای کوه و دشت
 شت ز در بر سر عدلش و شتی ز کس نام
 وز عطای او به فضل رسیدی ز لطف
 سال شمس و شمس بود در سید
 بهشت اقلیم جهان را کردی از انصاف
 و شمس خیمه فروز که از برج شرف
 روز با صبح رویش چون شب تاریک گشت

در جوانی که در ملک صاحب کوه دروغ

ان رخ خوب دین از کجاکان دروغ

آیت فضل الهی بود جان پاک او
 منعی عقل کل را ز فیض نزل درگاه او
 نعت الطاف دستور الهی بجان
 بود خط مشکبوی و صورت پاک او
 هر که کردی عنان جهان و مرکب را درو
 بسته بودی خویش را اقبال بر مرکب او
 قافض ارواح در پیش تو آتساع کردی
 تنه سوی فلان فرو بست جان پاک او
 انجان در عدل و انان بگو گمان بخیر
 بودی عدل از خاکس ازین برکات او

ای نه یمان خواجه در خواست سداش کند
 صاحب عظم رسید آخر خبر دارش کند

صاحب سلطان نشان دستور کجی و چشم
 حامی اسلام و دین را شر چهر و چشم
 آفت عادل ملط و دین انکه بست
 حکم و فرمان روا هم در غرب هم چشم
 کار ساز ملک و دین و پشاهی شرق و غرب
 خواجه و مخدوم و ما را خواجه و مخدوم چشم
 ارزوی روی عزم بودی همیشه خواجه
 غم رسیده خواجه رفته آوازین بخار و چشم
 کر شد این مخدوم و زاده مفضل دارا و حق
 تاقیات هرات هر جا برادر را چشم

این خبر چون بشنود دستور عالم چون
 رز و چشم او چشمه خون روان فرو کند

کوهری که گشت کم ز نور و ج دستور نام
 با خواجه صاحب دیوان عظم مستدام

خواجه هر روز ز انبیاش یاد میداد
 خواجه بخی با از فرشی و دجاده و حشام
 و این روز چشم و دو در نیم خواجه
 با و کرد و نام و تاج اشر و کتی خدام
 خواجه محمود و عیار اسب محمود و عیار
 سلطنت با و ایتم و حشمت و زینت عارم
 خانه انصافی چون خانه ان دست
 با دین اقبال و دولت تا بحر و اسلم

ترک کردم شاعری ممدوح شرف خیر فاک
 حال چون دارد ندانم زیر فاک ان روح

چون فرو شرم ماه از در چرخ چهره
 در رجا جوی شاعر را که باشد شرمه
 و جالبش دید ایدل تو زنده بشکون
 بر و فایش نوحه ساز و در و فایش خان کر
 سکا انعامش کج و دوا و انش بد
 خواجه شد بر طاق نژاد و اب و حشمت کتر
 در و حشمت بود نام ز این پیش آید
 ان نه بر چرخ ز این پس چرخ شرمه
 و سیکه شش با و هر طفر که با این نه کله
 وان سری با و شش سیکه تر حدایان کر

این جابر عمر
 یارب از لطف و کرم کن رحمت خفایار او
 در ره حال الین

بجای شک چرخ بنام از تو
 که حال خواجه و مخدوم با چنین باشد
 کریم و صاحب عظم جمال دین ایمنان
 که مثل او در بر دم و بهند و چنین باشد

بشد نهید بزال و بلام و الزام سال
با به شان کیشیه این قریه بش
امید است که چهره خواهرش زوارش
بقای صاحب عظمی عادیتم با ش

خواجه نصیر الدین طوسی

سال هجرت شصت و پنجاه و شش
روز یکشنبه چهارم از صفر
شده حلیه پیش ملاکو در آن
در آن شبستان آمد بس

لوحه من

چوبت روز در آن ماه و بیست
ز کشت صبح که بر کس نکند ابا
چهارشنبه سبکام صبح در بهار
بال شصت و هشتاد و یک شد ابا

لا ادری قایل

هفتم ماه ربیع الاول از تقویر حق
خاوند از سال هجرت روز شنبه و شصت
در مقام با خنجر لرغون بختل و بهار
از جهان بر فرشته تخت نشاند کرد

ایضا

غازان که جهان بیک نامی میداشت
چو دستم و ظلمت عالم برداشت
در هفصد و سی و دو روز شوال
تا که در شرف و تخت شاهرنگ داشت
شیخ الکلام بهاء الدین آنجناب در تاریخ وفات سلطان سعید ابا تو محمد نامه دارد
بر

بشنو این تاریخ ملک با و شاه کرکس
ناله هفت اقلیم ابا تو محمد کند کرد
کونشت از بعد غازان بر سر سلطنت
هفصد و سه بود از هجرت که در آن

چشمه لڑا یثاثر روز شنبه ابر
تخت و دویست و پیر و دوازده کشته
صیت ملکش بر کشت آواز و کند
اسمان ملکات را که در ایش جور

کنج و ملک و کس و او در کشت ابر
شاه شرق و غرب کشت از مسند ابر
چون ز تخت ملک سوی تخت تابوت
در صبح چهری تاج از سر سلطان

هفصد و ده بود و شش از هجرت پیکر
ایستادان فغان از در صبح چهره
در جاجر در تاریخ نبوت صاحب دیون

چهارم شان و شنبه شصت و هشتاد و سه
صاحب دیوان که از برج شرف تابنده
خواجه با فضل و بذل و معدت چون ابر
از حد و بند ملک شرف آقا عیسی

لا ادری قایل

عقل ملک که بر دوش نظیر در درون
عقل و دین پرشای ملت و ملک
بال شعله و شهاب و یک شب شبنم
چهارم مدد و یک صبح و در دران
لصده خواجه که گشت محمود الدار و در آن رخ سعاد الدین

رفته از سال عرب و آن قصه بیاورد
عشر سوال بشنود چه فغان بخشد
خواجه سعد الدین و زکریا که از شرف و جلال
روز شنبه در نماز شام وقت سوگوار
بزرگین خطه بغداد و آن حد و دیوار
نماید و بدید چه صاحب قرآن کسا

لواحد من الافاضل

در شفا که در جمیع علوم
در شمع که در این جهان بر روی

شیخ غما والدين صرد في

این دل پناه از دست برده بزان کس شدم
کرده لب بغشده بایه عروا شدم
کر متر است از نفس مهر دلم بر دیو تو
حلقه زلف بر خفت نعل بند بر آتش
ای دل ساده بعد از این دم زنجیر دمی
کمان بت آوری بر دلم بوج منتقم
جمع کند زمان زمان روی تو خواهم و لیک
طرحه تو ز کس کند بار و کر مشو شدم
چون قلمم دست تو بر خط تو نهاده
سر بر زم ز دست تو زگر خط تو سر شدم

صید می ده من ختم در شب و صبح و ششم
مست شوم هزار سال در همه عمر اگر بشی
چشم تو لحظه لحظه دل خسته کند عمارا

حاجت افاب نه بارخ یار هوشم
زانو لب خورشید یک لب لعل در چشم
پادشاه پاکشید شیخ و ملا نیر چشم

الْحَمْدُ لِلّٰهِ

احوال میگوید از لب لعل یار من
 لعل که اسب می آید و گرد جان مرا میسوزد
 کشته ز کوی عشق از زنده جاودان شود
 از از دست دردمستی خیزد عشق یار
 چو لبان او که سپاسی تن ز جان بقی
 چنانکه خون فخاب چهره ز دردم کشد
 در درم کجای که مهر تو نرسد منت
 از تو چگونه بگذرم در تو چگونه بگذرم
 بود عاشقی مرا نیت تو به دورست
 ترک بخت افراط دیدم زینهار طش

الصلوة

سختی بکوی مطلق که را ندیم ز بندت
سختی به ز قدرت بعین مستندت
که ز اهل مهر عالم بنویک پسندت
همه کس ترا پسندد که هزار جان قدر
بنزد کوی که نسبت به کوی خوش گذشت
تو بروی خوش که دارد که نظیر خود دارد
نزد برستی سرو به است به بندت
بنود روی انصاف کا برکت و بخت
ز بندت نزع غلبه زلف شگارت
که رسد بکام روزی زوان تو سختت
بنود ز پی نیاز می غم این نیازمندت
چو طلب کنم گشت که کرم لب رسد
دل عاشقان کندار که کز برای آن رو
اگر چه چو کوی که آن زلف چو

ایضا

تا من و در است با همیش نادیده رود
هر چه را در و شست از بد و نیک و کوی
غم نخورده از کجی در شب خلوت آن چو
کز سر کیه لا بهی باوه خورند و بد
روی چو آفتاب است عکس راب چون
آتش تیز عشق را مشعل در آب چو
در دل من نشسته شب در در که در
در طلبت بمیدوم غایب خانه کوی
از ره دیده مید و کوشه کوشه سواد
در پس تو اشک من به چو کای می در است

لیکن

من کنم خدیش خود کا چو من از تو بد آمد
آینه خود کوی دست چشم چشم بود
از سر زلف تو بند گیر موبدست کس
راز زبان زلف تو شانه کشت مو بود
خسته ز خم غم در ام بهم زخم اگر چو نیست
هم نشان طبع برید ایل ریش کوی بود
هر که بر سر دست که خوار در خم صوبان نیست
دل بچه ماندر سپید بکشت کوی بود
چشم تو ریش میکند لطف طبع چشم من
چون برود و بخوان چشمه چشمه چو کوی
بود غما در اسماع پرده عشق میزدند
حالت عشق عقل را خرقه درید تو بود
ز به عشق را کوی از بر خور فراتر آ
باری اگر نینجوز با دلبسته بسو

ایضا

باری که سر تو متش کوی قیامت میکند
سر دی که در این سر کز کان سر قیامت میکند
هر جا که سر در سر کرم تا پند لا بر کشت
لا بد که قیامت بر کرم او خد قیامت میکند
شما و دوسره و ناهار که هیچ بنمود
قد خوش و دلدار رخ کار قیامت میکند
شما و راز از است نیت قیامت کای
بر سر چون بر خاسته قدرت غارت میکند
کرم این زلف سید دل و ادم در ختم
بانه دلم کز این که هرگز نداشت میکند
عالم به کوی دایم و اکنون به نوبت
تا چوین زلف دید دایم غم غارت میکند
از حسن ان روی کوی هست ان دل سر کوی
هر کسکه اند عشق او را علامت میکند

درفک ریزندہ تم در عین جان برودم
 بر خاک او کردم زدم از کرامت سکنه
 در راه عشق اندک جان عاویش از طلب
 بہر سلاخی زان دل بزرگ سلاست سکنه

ملک اکمل محمود و لکھنؤ الکرمانہ

بجائے اندک از کم جہت تو و لبت
 کہ بشنوی زمین ز زردی مردی بند
 ز خستگان سر راہ کوشش کن ای
 ز پامی بند سر کوی برکت بند
 ز رخ شتاب بر انداز تا بکام رسد
 روان عاشق مدہوش کر ز دمنده
 چه بودی لکھنؤ تو غافل از حق
 بدست رحمت از پامی روح بر کند
 چه بودی از زلف لطف سر و بکایت
 بہرستان دغا سایہ بر من افکند
 زمین بریدی و پیوند مہر کبستی
 رسید وقت کہ بنی ساس پیوند
 غلام حلقہ بکوش تو شد بکام محمود
 چاکہ بخت تو زار و درک خداوند

ایضاً

مبارک باد مار اشتبار
 بدو حسن خورشید طراز
 بہشت جاودان و چشمہ نوش
 کہ لعلش بکشد با روح باز
 بات مہری و یا قوت نالیش
 شامی جان شامی و حجاز
 رخ گلگون او در دل فروز
 مہر سہر و قدش در سہر و ساز
 دہم

دو چشم جاہدیش در جلد و زکے
 دو زلف ہندیش در تکرارے
 دو جہد کبویش در فتنہ کارے
 عین ککوش در دلنوازے
 چو سلطان بود محمود منور
 تن اندر داد با او درایزے

ایضاً

نہارا وقت آن کہ ز رخ پر کشاید
 بہن جہر شہر شیب نرم افروز بناید
 تو شاہ عالم آریہ چادر پردہ نشینی
 بر دل امی ز پس پردہ کہ تا عالم پارسد
 بہم بران جہاد دل خلقی مہم
 پامور آفر از چشمان چن ترکان نقاشد
 دران حکم کہ جہر تو سلطان داری
 ملک باشند نارفشان ملک باشند نقاشد
 دل و جان خود زندان ز زنجیر تو داری
 دماغ عقل و مغز ہوش از فاسق تو بوی داری
 کران رویت آن بالبران دار کسب
 کہ پا خود در جہان کرد و برابر شہر شہد
 یقین دانند کہ بر زمین دل کا فر بناید
 توان کا فر دلا کہ بر کا فر جہش
 خبر داری دلا را کہ در کج پلیدی تو
 دل بکوز عشق خوارم بہر داند نہناید
 ہمیشہ دید محمود در راہ تو بہاد
 چه باشد کردی روزی ز روی لطیف

ایضاً

شاہدیرا کہ روی و خوبی کوست
 قبشہ ہدان عالم اوست

خبر و لبسان برین لب
شهر یا ربتان ز پادوست
در و دیوار عالم از عکسش
چون کل کسرخ و لاله خورشید
از دم طره خطایه او
با دچن ناله خلق خوشبخت
مهر او در میان جان دارو
هر صوبه که در کناره حیات

وله ایضا

کر در کربل دلت سوی خدایه
کارد پس ازین کام دلم فوسه سرایه
ز این بسم در و جدای چنان کاش
بهر دردی بستر از در و جدایه
کر تو پای از سبزه باز بگریه
که مرا کار در کس و پادایه
مگر از چرخ غشت با جل توان ست
وزن در زنگیم از تو را یه
سجده ای که بخش تو پادایه
که چنین عشق بر عشق خدایه
که لبان تو بهایت بکشت بخرم
یک ترسم که چنان لعل بهایه
کر تو که کینه بوسه بی لبه کنم
که بجز لبه که می شسته کدایه

شرف الدین خضر الیه می فرماید

ای ملامت آیتی در شان ترا
افزیه و کرد کار از جان ترا
روز محشر حورین را در هبت
سجده فرمایه بسی رفوان ترا
عذری

عذیب روح در لبستان شوق
افزین گوید لبه لاجان ترا
حسن سلطان توید در درگاه
بند کاغذ الهیسم خزان ترا
طبع خام بن که سودای پر د
تا که آرد و کیشی مهان ترا
من برون نامی همی از کیش عشق
آف زم فزین قربان ترا
سهل باشد مکه میگیرم چو ابر
بسچو کل دالب خندان ترا
سرو کل خواهی که در آب کن
می بید شد سوی لبستان ترا
میکند از هر بستی جان خضر
همچو شمع تا سحر سوزان ترا
تشنه ام آخچه لبستان آید
قطره زان چشمه حیوان ترا

ایضا

کر چه و لبند عهد ما بکشت
ز دلشاید به کس مویست
مهر باغ و حمتش که نیست
دلخیزی چشم خوش است
چشم عاشق ز دلشاید حش
بال پروانه برشاید است
مرحمت از کف بخارین شیخ
سکرات از دوان است بکشت
ساقی می بوشند ان ده
من خودم باشد ام ز عشق توست
زاهدان فزین پرستانه
خدا عاقلان با ده پرست

در خاطر بجه در بستم
بر خیال تو بر نشسته است
ماست دیم سر بسکینی
کز کنت قومی نشسته است
خضر آرزوی خضر آرزوی سر و بلند
ز عجب کز کنت چون کنت پست
پای بر فرق کام دل نشی
تا تو از خود فرو نشوی دست

دلی

بهره جو در دل به ناله
تسلیم به ناله ناله

چه دل سختی که او دارد که بر کند ز محال
راول عهد لبین چو من بهتر نگذار
که ای امید به سید اسرگشت ویر بر بوم
چو در داس بسکین دارم که هر چند بکشد
که میزد و بعد از آن که دل از داغ بجزا
در این عهد و میل ای در زمان وفا دار
که اندوه بجز نشکست به کجا ماند
در این داغ بجز نشکست به کجا ماند
که از شوق و غلظت است در غایت غلظت
که از شوق و غلظت است در غایت غلظت
چه غشم در که محبت تو از حال پشیمان
فراوشم چنان کردی که دیگر یاد تو کرد
بجو رانی غم هرگز امید از آن بچران دل
ترا زینان بجز نشکست به کجا ماند

دل است

۴۴

۳۰۱
ص ۵۰

